

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARI (5607 S.K. m.3)

Yüksek Lisans Tezi

ELİF TÜTÜNCÜ

İstanbul, 2022

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARI (5607 S.K. m.3)

Yüksek Lisans Tezi

ELİF TÜTÜNCÜ

Danışman: DR. ÖĞR. ÜYESİ ZAFER İÇER

İstanbul, 2022

ÖZET

İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARI (5607 S.K. m.3)

Kaçakçılık; kamu düzeni ve devletlerin otoriteleri üzerinde önemli bir tehdittir. Kaçakçılığın birçok görünümü olmakla birlikte çalışmanın konusu gümrük işlemleriyle bağlantılı olarak ortaya çıkan ithalat kaçakçılığı suçları ile sınırlıdır. Kaçakçılık ile etkin bir mücadele, uluslararası işbirliği içerisinde bütüncül bir politika geliştirilerek kaçakçılık eylemlerinin önlenmesi, engellenmesi ve tespit edilmesi ile mümkündür. Bu çalışmada da ithalat kaçakçılığı ile mücadelenin önemine dikkat çekmeye çalışılarak ithalat kaçakçılığına kriminolojik bir yaklaşımla ceza hukuku sistematigi ve yargı kararları çerçevesinde Türk Ceza Hukukunda ithalat kaçakçılığı suçları incelenmiştir.

İlk bölümde; ithalat kaçakçılığına ilişkin genel açıklamalara yer verilerek sırasıyla ilgili kavramlar tanımlanmış, ithalat kaçakçılığına kriminolojik bir yaklaşımla ithalat kaçakçılığı eylemlerinin nedenleri, yöntemleri ve ithalat kaçakçılığı ile mücadelenin önemi incelenmiş ve uluslararası hukukta ve Türk hukukunda ithalat kaçakçılığı ile mücadele girişimlerine yer verilerek kanunların amacı, niteliği ve çeşitli kanunlarda düzenlenen kaçakçılık suçları ve ekonomik suçlar ile ithalat kaçakçılığı suçları karşılaştırılmıştır. İkinci bölümde; ithalat kaçakçılığı suçlarının mevzuatımızda düzenlendiği 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda ithalat kaçakçılığı suçları ceza hukuku sistematigi içerisinde her bir ithalat kaçakçılığı eylemi suç unsurları altında karşılaştırılarak incelenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise; ithalat kaçakçılığı suçunun özel görünüş biçimleri, koruma tedbirleri ve muhakemeye ilişkin esaslar, suçların yaptırımı ile bu çalışma sonucunda tespit edilen, ithalat kaçakçılığı suçlarında suçun tespiti ve araştırma yolları ile ithalat kaçakçılığı ile mücadelede karşılaşılan yapısal ve yasal sorunlara yer verilmiştir. Çalışmanın ikinci ve üçüncü bölümünde güncel yargı kararlarından da sıklıkla yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kaçakçılık, ithalat, ithalat kaçakçılığı, kaçakçılıkla mücadele, gümrük, vergi, serbest bölge.

ABSTRACT

IMPORT SMUGGLING CRIMES (Law No.5607 Article 3)

Smuggling is a considerable threat to public order and the authorities of states. Although there are many types of smuggling, the subject of the study is limited to import smuggling crimes that occur in connection with customs procedures. An effective fight against smuggling is possible through the prevention, prevention and detection of smuggling acts by developing an integrated policy in international cooperation. In this study, in the framework of Turkish Criminal Law import smuggling crimes were examined by trying to draw attention to the importance of import smuggling, the criminal law systematics, and judicial decisions within the framework of a criminological approach to import smuggling.

In the first section; import smuggling has been explained in the abstract and related concepts have been defined respectively, the reasons, methods and importance of combating import smuggling actions of import smuggling are examined with a criminological approach, and has been investigated in attempts to combat smuggling in Turkish law and international law, given the purpose of the law, nature and smuggling crimes regulated by various laws, economic crimes, and import smuggling crimes are compared. In the second part; in the Anti-Smuggling Law No.5607, where import smuggling crimes are regulated in our regulation, import smuggling crimes are examined by compared each import smuggling act under criminal elements within the criminal law systematics. The third part of the study; in the import smuggling, the special appearance forms of crime, protection measures, procedures of reasoning and sanction about import smuggling, after that, detected as a result of this study, ways to identify and investigate crime in import smuggling crimes and structural and legal problems encountered in the fight against import smuggling are explained. In the second and third parts of the study, current judicial decisions have also been used frequently.

Keywords : Smuggling, import, import smuggling, anti smuggling, customs, tax, free zone.

ÖNSÖZ

Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı kapsamında hazırlanan İthalat Kaçakçılığı Suçları(5607 S.K. m.3) isimli çalışmamızda; ülkemizde yaygın bir şekilde karşılaşılan ithalat kaçakçılığı eylemleri tartışılarak, ithalat kaçakçılığı suçları incelenmiştir. Çalışmamızda; ithalat kaçakçılığı suçları, öncelikle teknik ve kriminolojik yaklaşımla incelenmiş, ithalat kaçakçılığı suçlamalarında soruşturma ve kovuşturma aşamasında dikkat edilmesi gereken hususlar derlenmiş ve ithalat kaçakçılığı suçları 3 ayrı kategoriye ayrılarak suçların benzer ve farklı unsurları ortaya konulmuş ve çalışmanın uygulamada yol gösterici olması ve benzer yöndeki çalışmalardan farklı noktalara da dikkat çekmesi hedeflenmiştir.

Çalışmamızda tez danışmanlığını üstlenen, yüksek lisans süresince her zaman ufku genişleten, vaktini hiçbir zaman esirgemeyen, ilk günden beri desteği ve yaklaşımı ile beni her zaman cesaretlendiren Dr. Öğretim Üyesi Zafer İçer'e, değerli görüşleri ile bu çalışmanın ortaya çıkmasındaki tüm emekleri, sabrı, inancı ve teşvikleri için teşekkür ederim. Ayrıca; yüksek lisans sürecimdeki yol göstericiliği ve tüm emekleri karşısında öğrencisi olmaktan her zaman mutluluk ve gurur duyduğumu belirtmem gerekir.

Tez savunmamda jüri üyeliğini üstlenerek değerli görüş ve değerlendirmeleri ile çalışmama katkı sunan Prof. Dr. Yusuf Yaşar ve Doç. Dr. Abdullah Batuhan Baytaç'a teşekkürlerimi sunarım.

Yalnızca tez sürecinde değil, eğitim hayatıma ilk başladığım günden beri bana inanarak koşulsuz yanımda olan, ilgisini, maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, tüm stresli ve zorlu zamanlarımda varlığını her zaman yanımda hissettiğim, annem Aynur Tütüncü'ye ve eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini her zaman hissettiğim, beni koşulsuz destekleyen babam Ahmet Tütüncü'ye ne kadar az kalsa da teşekkürü borç bilirim. Onların destekleri olmadan, tüm bu yolları aşmam mümkün olmazdı.

Avukatlık ile yüksek lisansı birlikte yürütmem de mesleğe başladığım ilk günden beri yol gösteren ve destekleyen meslek büyüğüm Av. Barış Yüce'ye, yardım taleplerimi hiçbir zaman geri çevirmeyen arkadaşım ve meslektaşım Av. Ekin Su Onacak'a ve yazım süreci boyunca bazen vaktinden çaldığım, tüm stresimi ve zorluğumu kabullenen ve anlayış gösteren Mert Acar'a teşekkür ederim.

İstanbul, 2022

Elif TÜTÜNCÜ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VI
KISALTMALAR DİZİNİ	X
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İTHALAT KAÇAKÇILIĞINA İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR

1. GENEL BİR KAÇAKÇILIK BİÇİMİ OLARAK İTHALAT KAÇAKÇILIĞINA KAVRAMSAL YAKLAŞIM	5
1.1. Kaçakçılık Kavramı	5
1.2. İthalat Kaçakçılığı	7
1.3. Gümrük ve Gümrük Vergisi Kavramları	8
1.4. Gümrük ile İlgili Temel Kavramlar	11
1.4.1. Gümrük Tarifeleri	11
1.4.2. Gümrük Rejimi	11
1.4.3. Serbest Dolaşımda Bulunan Eşya	11
1.4.4. Transit Rejimi	12
1.4.5. Gümrük Bölgesi	12
1.5.6. Eşya	12
1.4.7. FOB Kıymet	12
1.4.8. CIF Kıymet	13
1.4.9. Gümrüklenmiş Değer	13
1.4.10. Gümrük Kıymeti	13
1.4.11. Gümrük Yükümlülüğü	13
1.5. Dış Ticaret	14
1.6. Ekonomik Suç	14
2. İTHALAT KAÇAKÇILIĞINA KRİMİNOLOJİK YAKLAŞIM; NEDENLERİ, YÖNTEMLERİ İLE İTHALAT KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELENİN ÖNEMİ	17
2.1. İthalat Kaçakçılığı Fiillerinin İşlenilmesine Neden Olan Etkenler	17
2.2. İthalat Kaçakçılığı Suçunun Yöntemleri ve Görünüş Biçimleri	23
2.3. İthalat Kaçakçılığı Suçlarının Etkileri Bağlamında Kaçakçılıkla Mücadelenin Önemi	30
3. KAÇAKÇILIK İLE MÜCADELE GİRİŞİMLERİ, İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARININ NORMATİF GELİŞİMİ	36
3.1. Uluslararası Hukukta İthalat Kaçakçılığı	36
3.2. Geçmişten Günümüze Türk Hukukunda İthalat Kaçakçılığı İle Mücadele	40
3.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem	40
3.2.2. Cumhuriyet Dönemi İlk Kaçakçılık İle Mücadele Kanunları	41
3.2.3. 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men Ve Takibine Dair Kanun Dönemi	41
3.2.4. 4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Dönemi	42
3.2.5. 5607 Sayılı Kaçakçılık İle Mücadele Kanunu Dönemi	43
3.3. Kaçakçılık İle Mücadele Kanununun Amacı ve Niteliği	46
3.4. İthalat Kaçakçılığının Diğer Kaçakçılık Suçlarından Ayırt Edilmesi	49

İKİNCİ BÖLÜM

İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARI

1. İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARININ NORMATİF DÜZENLENİŞİ.....	53
2. EŞYA KAÇAKÇILIĞI SUÇLARI.....	56
2.1. Korunan Hukuki Değer.....	56
2.2. Tipikliğin Maddi Unsurları.....	57
2.2.1. Konu.....	57
A. Eşyayı Gümrük İşlemleri Yapılmaksızın Ülkeye Sokma Suçu (m.3/1)	58
B. Eşyayı Aldatıcı İşlem Ve Davranışlarla Gümrük Vergileri Tamamen Veya Kısmen	
Ödenmeksizin Ülkeye Sokma Suçu (m.3/2).....	59
C- İthal Kanun Gereği Yasak Olan Eşyayı Ülkeye Sokma Suçu (m.3/7-1. Cümle).....	59
2.2.2. Fiil.....	60
A. Eşyayı Gümrük İşlemleri Yapılmaksızın Ülkeye Sokma Suçu (m.3/1)	60
B. Eşyayı Aldatıcı İşlem ve Davranışlarla Gümrük Vergileri Tamamen veya Kısmen	
Ödenmeksizin Ülkeye Sokma Suçu (m.3/2).....	65
C. İthal Kanun Gereği Yasak Olan Eşyayı Ülkeye Sokma Suçu (m.3/7-1. Cümle)	66
2.2.3. Fail	68
2.2.4. Mağdur.....	72
2.3. Tipikliğin Manevi Unsurları	73
A. Eşyayı Gümrük İşlemleri Yapılmaksızın Ülkeye Sokma Suçu (m.3/1)	74
B. Eşyayı Aldatıcı İşlem ve Davranışlarla Gümrük Vergileri Tamamen veya Kısmen	
Ödenmeksizin Ülkeye Sokma Suçu (m.3/2).....	76
C. İthal Kanun Gereği Yasak Olan Eşyayı Ülkeye Sokma Suçu (m.3/7-1. Cümle)	78
3. TRANSİT REJİM İLE GEÇİCİ İTHALAT VE DAHİLDE İŞLEME REJİMİNE AYKIRILIK	
SUÇLARI	78
3.1. Korunan Hukuki Değer.....	78
3.2. Tipikliğin Maddi Unsurları	79
3.2.1. Konu	79
A. Transit Eşya Kaçakçılığı Suçu (m.3/3)	79
B. Belli Bir Amaç İçin Kullanılmak veya İşlenmek Üzere Ülkeye Geçici İthalat ve Dahilde	
İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı, Hile İle Yurt Dışına Çıkarmış Gibi İşlem Yapma	
Suçu(m.3/4)	80
3.2.2. Fiil.....	81
A. Transit Eşya Kaçakçılığı Suçu (m.3/3).....	81
B. Belli Bir Amaç İçin Kullanılmak veya İşlenmek Üzere Ülkeye Geçici İthalat ve Dahilde	
İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı, Hile İle Yurt Dışına Çıkarmış Gibi İşlem Yapma	
Suçu(m.3/4)	83
3.2.3. Fail ve Mağdur.....	86
3.3. Tipikliğin Manevi Unsurları	86
A-Transit Eşya Kaçakçılığı Suçu (M.3/3).....	86
B. Belli Bir Amaç İçin Kullanılmak veya İşlenmek Üzere Ülkeye Geçici İthalat ve Dahilde	
İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı, Hile İle Yurt Dışına Çıkarmış Gibi İşlem Yapma	
Suçu (m.3/4)	87
4. KAÇAK EŞYA TİCARETİ SUÇLARI.....	88
4.1. Korunan Hukuki Değer.....	88
4.2. Tipikliğin Maddi Unsurları.....	88
4.2.1. Konu	88
A. İthal Eşya Ticareti Suçu(m.3/5)	88
B. Vergiden Muaf Olan İthal Eşyanın Ticareti Suçu(m.3/6)	89
C. İthal Yasak Olan Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/7-2. Cümle).....	90
4.2.2. Fiil.....	90
A. İthal Eşya Ticareti Suçu(m.3/5)	90
B. Vergiden Muaf Olan İthal Eşyanın Ticareti Suçu(m.3/6)	92
C. İthal Yasak Olan Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/7-2. Cümle).....	94
4.2.3. Fail ve Mağdur.....	95

<i>A. İthal Eşya Ticareti Suçu(m.3/5)</i>	95
4.3. Tipikliğin Manevi Unsurları	96
<i>A. İthal Eşya Ticareti Suçu(m.3/5)</i>	96
<i>B. Vergiden Muaf Olan İthal Eşyanın Ticareti Suçu(m.3/6)</i>	98
<i>C. İthal Yasak Olan Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/7-2. Cümle)</i>	98
5. İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARINDA ORTAK UNSURLAR	98
5.1. Nitelikli Unsurlar	98
5.2. Hukuka Aykırılık Unsuru	104
5.3. Etkin Pişmanlık	104
5.3.1. Cezasızlık Nedeni Olarak Etkin Pişmanlık	106
5.3.2. Cezada İndirim Nedeni Olarak Etkin Pişmanlık	107
5.4. Kusurluluk	109

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ, KORUMA TEDBİRLERİ VE MUHAKEMEYE İLİŞKİN ESASLAR, YAPTIRIM, SUÇUN TESPİTİ İLE ARAŞTIRMA YOLLARI VE İTHALAT KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELEDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

1.SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ	111
1.1. Teşebbüs	111
1.1.1. Eşya Kaçakçılığı Suçları	113
<i>A. Eşyayı Gümrük İşlemleri Yapılmaksızın Ülkeye Sokma Suçu (M.3/1)</i>	113
<i>B. Eşyayı Aldatıcı İşlem Ve Davranışlarla Gümrük Vergileri Tamamen Veya Kısmen Ödenmeksizin Ülkeye Sokma Suçu (m.3/2)</i>	115
<i>C. İthal Kanun Gereği Yasak Olan Eşyayı Ülkeye Sokma Suçu (m.3/7-1. Cümle)</i>	117
1.1.2. Transit Rejim ile Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimine Aykırılık Suçları.....	117
<i>A. Transit Eşya Kaçakçılığı Suçu (M.3/3)</i>	117
<i>B. Belli Bir Amaç İçin Kullanılmak veya İşlenmek Üzere Ülkeye Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı, Hile İle Yurt Dışına Çıkarmış Gibi İşlem Yapma Suçu (m.3/4)</i>	118
1.1.3. Kaçak Eşya Ticareti Suçları.....	119
<i>A. Kaçak İthal Eşya Ticareti Suçu(m.3/5)</i>	119
<i>B. Vergiden Muaf Olan İthal Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/6)</i>	119
<i>C. İthal Yasak Olan Eşyanın Ticareti Suçu (M.3/7-2. Cümle)</i>	120
1.2. İştirak	120
1.2.1. Eşya Kaçakçılığı Suçları	122
<i>A. Eşyayı Gümrük İşlemleri Yapılmaksızın Ülkeye Sokma Suçu (m.3/1)</i>	122
<i>B. Eşyayı Aldatıcı İşlem Ve Davranışlarla Gümrük Vergileri Tamamen Veya Kısmen Ödenmeksizin Ülkeye Sokma Suçu (m.3/2)</i>	123
<i>C. İthal Kanun Gereği Yasak Olan Eşyayı Ülkeye Sokma Suçu (m.3/7-1. Cümle)</i>	125
1.2.2. Transit Rejim ile Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimine Aykırılık Suçları.....	125
<i>A. Transit Eşya Kaçakçılığı Suçu (m.3/3)</i>	125
<i>B. Belli Bir Amaç İçin Kullanılmak Veya İşlenmek Üzere Ülkeye Geçici İthalat Ve Dahilde İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı, Hile İle Yurt Dışına Çıkarmış Gibi İşlem Yapma Suçu (m.3/4)</i>	126
1.2.3. Kaçak Eşya Ticareti Suçları.....	126
<i>A. Kaçak İthal Eşya Ticareti Suçu(m.3/5)</i>	126
<i>B. Vergiden Muaf Olan İthal Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/6)</i>	127
<i>C. İthal Yasak Olan Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/7-2. Cümle)</i>	127
1.3. İçtima	128
1.3.1. Eşya Kaçakçılığı Suçları	132
<i>A. Eşyayı Gümrük İşlemleri Yapılmaksızın Ülkeye Sokma Suçu (m.3/1)</i>	132
<i>B. Eşyayı Aldatıcı İşlem Ve Davranışlarla Gümrük Vergileri Tamamen Veya Kısmen Ödenmeksizin Ülkeye Sokma Suçu (m.3/2)</i>	133
<i>C. İthal Kanun Gereği Yasak Olan Eşyayı Ülkeye Sokma Suçu (m.3/7-1. cümle)</i>	135

1.3.2. Transit Rejim İle Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimine Aykırılık Suçları.....	136
A. Transit Eşya Kaçakçılığı Suçu (m.3/3).....	136
B. Belli Bir Amaç İçin Kullanılmak Veya İşlenmek Üzere Ülkeye Geçici İthalat Ve Dahilde İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı, Hile İle Yurt Dışına Çıkarmış Gibi İşlem Yapma Suçu (m.3/4)	137
1.3.3. Kaçak Eşya Ticareti Suçları.....	137
A. Kaçak İthal Eşya Ticareti Suçu (m.3/5)	137
B. Vergiden Muaf Olan İthal Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/6)	139
C. İthal Yasak Olan Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/7-2. Cümle).....	139
2. İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARINDA KORUMA TEDBİRLERİ VE MUHAKEME..	140
2.1. Kaçakçılık Suçlarında Arama ve Elkoyma.....	140
2.2. Tasfiye	141
2.3. Yasak Eşyanın Geri Gönderilmesi.....	141
2.4. Yetkili ve Görevli Mahkeme.....	142
2.5. Davaya Katılma	142
3. YAPTIRIM	143
3.1. Ceza	143
3.1.1. Eşya Kaçakçılığı Suçları	145
A. Eşyayı Gümrük İşlemleri Yapılmaksızın Ülkeye Sokma Suçu (m.3/1)	145
B. Eşyayı Aldatıcı İşlem ve Davranışlarla Gümrük Vergileri Tamamen veya Kısmen Ödenmeksizin Ülkeye Sokma Suçu (m.3/2).....	145
C. İthal Kanun Gereği Yasak Olan Eşyayı Ülkeye Sokma Suçu (m.3/7-1. Cümle)	146
3.1.2. Transit Rejim ile Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimine Aykırılık Suçları.....	146
A. Transit Eşya Kaçakçılığı Suçu (m.3/3).....	146
B. Belli Bir Amaç İçin Kullanılmak veya İşlenmek Üzere Ülkeye Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı, Hile ile Yurt Dışına Çıkarmış Gibi İşlem Yapma Suçu (m.3/4)	146
3.1.3. Kaçak Eşya Ticareti Suçları.....	147
A. Kaçak İthal Eşya Ticareti Suçu (m.3/5)	147
B. Vergiden Muaf Olan İthal Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/6)	147
C. İthal Yasak Olan Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/7-2. Cümle).....	147
3.2. Güvenlik Tedbirleri	148
3.2.1. KMK Bakımından Müsadere	148
3.2.2. Tüzel Kişiler Hakkında Uygulanacak Güvenlik Tedbirleri	151
4. İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARINDA ARAŞTIRMA YOLLARI VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR	152
4.1. Yargıtay Kararları Doğrultusunda İthalat Kaçakçılıklarında Suçun Tespiti	152
4.2. Gümrük Teşkilatının Yapısından Kaynaklanan Sorunlar	159
4.3. Gümrük ve Kaçakçılık Mevzuatından Kaynaklanan Sorunlar	162
SONUÇ	165
KAYNAKÇA.....	171

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
BİLGE	: Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri
Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
CD	: Ceza Dairesi
CFR	: Cost and Freight (Mal bedeli ve navlun)
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CIF	: Cost Insurance and Freight (Mal bedeli, sigorta ve navlun)
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
E.	: Esas
EPDK	: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
FOB	: Free on Board (Gemide Teslim)
GATT	: General Agreement on Tariffs and Trade (Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması)
GK	: Gümrük Kanunu
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
K.	: Karar
KDV	: Katma Değer Vergisi
KK	: Kabahatler Kanunu
KMK	: Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu
m.	: Madde
MÖ	: Milattan Önce
No.	: Numara
R.G.	: Resmi Gazete
s.	: sayfa
T.	:Tarih
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TGB	: Türkiye Gümrük Bölgesi
UCM	: Uluslararası Ceza Mahkemesi
Vol.	: Cilt
WCO	: World Customs Organization (Dünya Gümrük Örgütü)
WTO	: World Trade Organization (Dünya Ticaret Örgütü)
VUK	: Vergi Usul Kanunu
Y.	: Yargıtay
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu

GİRİŞ

Uluslararası ticaretin gelişmesi ile kayıt dışı ekonominin engellenmesi, maddi gelir elde edilmesi ve ticaret sürecinin kontrol edilebilmesi için devletler; vergi, resim ve harç gibi prosedürler ile ticareti faaliyetlerde devlet etkinliğinin ve otoritesinin korunmasını sağlamaya çalışmıştır. Bu durum karşısında; daha fazla kar elde etmek isteyenler de birtakım yasa dışı faaliyetler aracılığıyla bu otoriteye karşı gelerek kanuni yükümlülükleri ihlal etmiştir. Gümrük mevzuatında bu husus; yasal ve idari düzenlemelere aykırı bir şekilde ticari işlemler yaparak, yasaklanmış bir eşyanın ticarete konu edilmesi, gümrük işlemleri yapılmadan ülkeye eşya sokulması veya ülkeden eşya çıkarılması vb. şekillerde ortaya çıkmaktadır.

İthalat kaçakçılığı fiilleri, devletleri önemli miktarda vergi kaybına uğratarak devlet hakimiyetini ihlal etmektedir. Kaçakçılık fiillerini işleyerek haksız kazanç sağlayan failler ticari hayatı da olumsuz etkilemekte ve haksız rekabete neden olmaktadır. Devletten gizlenen ve kayda geçirilmeyen kaçakçılık fiilleri ile ekonomi üzerinde denetleme sağlanamamakta, bu durum kayıt dışı ekonominin oluşmasına yol açmaktadır. Sonuç olarak, bu fiiller ile iç ticaret ile dış ticaret üzerinde olumsuz etkiler yaratılarak devletlerin ekonomik kaynaklarının azalmasına neden olunmaktadır.

Küreselleşme ve son yüzyıldaki teknolojik, sosyo-ekonomik ve politik gelişmeler çerçevesinde kaçakçılık fiilleri de değişim ve artış göstermiş, kaçakçılık fiillerinin işleniş biçimi ve yöntemleri de değişmiştir. Kaçakçılık fiillerinin izlenilmesinin zorlaşması ve kaçakçılık oranlarındaki artış nedeniyle, uluslar da kaçakçılığı önlemeye yönelik daha radikal tedbirler almak için yasal ve idari düzenlemelerde değişiklik yapma ihtiyacı hissetmiştir. Bu nedenle, kaçakçılıkla mücadelede uluslararası işbirliği içerisinde bütüncül bir politika ile kaçakçılığın engellenmesi gerekliliği doğmuştur. Kıtalar arası köprü görevi gören Türkiye, coğrafi konumunun suç örgütleri tarafından kötüye kullanılması nedeniyle kaçakçılık riskleriyle karşı karşıyadır. Ülkemizde; coğrafi konum ve sosyo-ekonomik nedenlerden dolayı ithalat kaçakçılığı fiilleri sıklıkla işlenmektedir. Tarihsel süreç içerisinde Türkiye’de çeşitli kanunlar ve düzenlemeler ile kaçakçılıkla mücadele edilmiş, nihayetinde 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu(KMK) yürürlüğe girmiştir. Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, *“kaçakçılık fiilleri ve yaptırımları ile kaçakçılığı önleme, izleme, araştırma usul ve esasları”* belirleyen özel bir ceza

kanunudur. Kanunun 3. maddesinde kaçakçılık fiilleri sayılmış ve kaçakçılık suçları belirtilmiştir.

Ancak; ülkemizde kaçakçılık ile mücadelede giderek daha ağır yaptırımlar öngörülerek cezalar ağırlaştırılmasına rağmen halen kaçakçılık fiillerinin sıklıkla işlendiği görülmektedir. Kaçakçılık fiilleri, çoğunlukla ekonomik kaygılar ve kazanç sağlama hırsı ile işlenmektedir. Bu nedenle, kaçakçılık ile mücadelede suç teşkil eden fiillerin cezalandırılması ile suç nedeniyle doğacak zararın suçtan elde edilecek olan menfaatten daha ağır olduğuna kanaat getirilmesinin sağlanması, bu sayede toplumun hukuk bilincinin oluşması gerektiği söylenebilir.

Ayrıca, evrensel bir ceza hukuku ilkesi olan kanunilik ilkesi uyarınca hangi fiillerin ithalat kaçaklığı kapsamına dahil olduğu ve ithalat kaçaklığı suçunu oluşturmayan, ceza sorumluluğu doğurmayan fiillerin de açıkça belirlenebilir olması gerekmektedir. İthalat kaçaklığı suçu kanunda yazılı birçok farklı fiil ile işlenebilmektedir. Uygulamada bu açıdan mevzuat hükümlerinin dağınık olması ve teknik bir alan olması nedeniyle sorunlar meydana geldiği görülmektedir. Bu nedenle, gümrük mevzuatı ile kaçakçılık mevzuatının yorumlanmasında salt teknik yönden inceleme yapılması yeterli olmayıp ceza hukuku açısından kaçakçılık fiillerinin irdelenmesi gerekmektedir. Bu nedenle, bu çalışmada ithalat kaçaklığı suçu hem teknik yönden hem de ceza sistematigi içerisinde değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Kaçakçılıkla mücadelede etkin bir yol izlenebilmesi için öncelikle kaçakçılık fiillerinin izlenilebilir olması gerekmektedir. Bu nedenle, suç ve yaptırım teorisinin anlaşılabilmesi için kaçakçılık yöntemlerinin ve fiillerin işleniş biçimlerinin ortaya konulmalıdır. Bu çalışmada da kaçakçılıkla mücadelenin önemine dikkat çekmeye çalışılarak Türk Ceza Hukukunda ithalat kaçaklığı suçları incelenmiştir. KMK m.3'de yer alan ithalat kaçaklığı suçları ceza hukuku sistematiginde değerlendirilmiş, ithalat kaçaklığı fiillerinin ortaya çıkış biçimlerine yer verilerek suça ilişkin yüksek mahkeme kararları ve doktrinde yer alan görüşler tartışılmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde; öncelikle gümrük kaçaklığının bir görünümü olan ithalat kaçaklığına ilişkin açıklamalar yapılarak ithalat kaçaklığına ilişkin temel kavramlar açıklanmıştır. Sonrasında; ithalat kaçaklığının önlenmesi ve suçluluk ile mücadelede anlamlı sonuçlara erişebilmek için ithalat kaçaklığına kriminolojik bir yaklaşımla; suçun önlenmesi ve suçluluk ile mücadelede anlamlı sonuçlara ulaşabilmek

için ithalat kaçakçılığı suçlarının neden işlendiğine dair suç davranışları incelenerek, sosyo-ekonomik ve politik nedenler ile ithalat kaçakçılığı suçlarının nedenleri tartışılmıştır. Ayrıca; ithalat kaçakçılığı ile mücadelede sınırların çizilebilmesi ve ne ile mücadele edilmesi gerektiğinin anlaşılabilmesi için kaçakçılık yöntemleri ve ithalat kaçakçılığı ile mücadelenin neden önemli ve gerekli olduğu üzerinde durulmuştur. İthalat kaçakçılığına ilişkin genel açıklamalardan sonra uluslararası hukukta ve Türk Ceza Hukukunda ithalat kaçakçılığıyla mücadele girişimlerine yer verilerek özetle eski ve yeni düzenlemeler karşılaştırılmış, değişen ekonomik dengeler ve küreselleşme neticesinde ithalat kaçakçılığı ile mücadelede izlenen yollar üzerinde durulmuş, ithalat kaçakçılığı suçları ile ekonomik suçlar ve diğer kaçakçılık suçları karşılaştırılmıştır.

İkinci bölümde ise; KMK’da yer alan ithalat kaçakçılığı suçları, Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemeleri Ceza Daireleri kararlarına yer verilerek karşılaştırmalı bir şekilde ceza sistematüğinde incelenerek, suç unsurları karşılaştırmalı olarak açıklanmıştır. Bu çalışmada; ithalat kaçakçılığı suçları; “eşya kaçakçılığı suçları, rejime aykırılık suçları ve kaçak eşya ticareti suçları” olmak üzere 3 ayrı kategoriye ayrılmış ve her bir suç unsuru altında bu 3 kategorideki ithalat kaçakçılığı suçları karşılaştırılarak sınıflandırılmıştır. Böylelikle; ithalat kaçakçılığı eylemlerinin hangi unsurlarda farklılaştığı veya benzerlikler gösterdiği ortaya konularak uygulamada yol gösterici olması hedeflenmiş ve benzer yöndeki çalışmalardan farklı noktalara da dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın son bölümünde ise; ithalat kaçakçılığı suçlarının özel görünüş biçimleri, yaptırım muhakeme usulleri ve koruma tedbirlerine yer verilmiştir. Ayrıca, yüksek mahkeme kararlarından da yola çıkılarak ithalat kaçakçılığı suçlarında araştırma yolları ve suçun tespitine ilişkin kriterler derlenmiştir. Son olarak ise; ithalat kaçakçılığı ile mücadelede gümrük teşkilatından, gümrük ve kaçakçılık mevzuatından kaynaklanan sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın 2. ve 3. bölümünde; sıklıkla yüksek mahkeme kararlarından yararlanılmıştır. Böylelikle, ithalat kaçakçılığı fiillerinin neden, nasıl, ne şekilde işlendiği, ülkemizde ithalat kaçakçılığı ile mücadelede hangi mücadele yöntemlerini kullandığı sorularına yanıt aranarak ülkemizde ithalat kaçakçılığı suçunun ceza hukuku sistematüğü içerisindeki düzenlenişi ve yaptırımı ele alınmıştır.

KMK'nın kaçakçılık ile mücadelede temel kanun olduğunu söylenebilirse de, bazı kaçakçılık fiilleri bakımından korunan hukuki değer ve suçun konusuna göre özel düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Nitekim; uyusurucu kaçakçılığı, silah kaçakçılığı gibi kaçakçılık suçları özel olarak düzenlendiğinden bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Ayrıca; KMK'da düzenlenen ihracat kaçakçılığı suçları, akaryakıt kaçakçılığı, sigara kaçakçılığı gibi kaçakçılık suçları da çalışmanın sınırlılığı gereğince çalışmanın kapsamı dışında bırakılarak yalnızca ithalat kaçakçılığına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.



§ BİRİNCİ BÖLÜM

İTHALAT KAÇAKÇILIĞINA İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR

1. GENEL BİR KAÇAKÇILIK BİÇİMİ OLARAK İTHALAT KAÇAKÇILIĞINA KAVRAMSAL YAKLAŞIM

1.1.Kaçakçılık Kavramı

İthalat kaçakçılığı suçunu ceza hukuku ve yaptırımları doğrultusunda incelemeden önce kaçakçılığın terminolojisinin açıklanması gerekmektedir. Kaçakçılığı genel anlamıyla tanımlamak gerekirse, canlı ya da cansız bir varlığın yasadışı yol ve yöntemler kullanılarak bir ülkenin egemenlik sahasından diğer bir ülkenin egemenlik sahasına sokulması, ithal veya ihraç edilmesi suretiyle gerçekleştirilen gizlice alma, satma ve bu yolla çıkar sağlama vb. yasadışı faaliyetlerdir.¹ Bu bağlamda kaçakçılık suçlarının tanımının; hukuka aykırı bir şekilde ülkeye gümrük vergisi kısmen veya tamamen ödenmeksizin eşya sokulması ya da ithali yasak olan eşyanın ülkeye sokulması, taşınması, satılması, satın alınması veya satışa arz edilmesi şeklinde gerçekleşen yasadışı faaliyetler olduğu söylenebilir.²

Kaçakçılık kelimesinin kökeni “*tünelden sürünerek geçmek*” anlamına gelen Almanca “*smeugen*” ve “*smjuga*” kelimelerine dayanmaktadır.³ Türk Dil Kurumu’na göre kaçakçılık, “*Bir devletin yasalarına karşı gelerek yapılan ticaret, kaçakçının yaptığı iş ve gizli olarak sezdirmeden kaçırma işi*” olarak tanımlanmaktadır.⁴ Kaçakçılık faaliyetleri kaçakçılığın konusuna göre; insan kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, uyuşturucu madde kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı, vergi kaçakçılığı, emtia kaçakçılığı, gümrük

¹ Yavuz Kahya, “Suç Teorisi Işığında Türkiye’de Kaçakçılık Olgusu: Toplumsal Nedenleri, Boyutları ve Algısı”, [Electronic Version] *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Vol. 15, No.3, 2015, s.159-160. DOI: 10.18037/ausbd.38731 (Erişim Tarihi : 12.04.2020); Yusuf Ergin, **5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Kaçakçılık Suçları**, 2. Basım, Ankara:Seçkin Yayıncılık, 2021, s.24.

² Candide Şentürk, “Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nda Yer Alan İthalat Kaçakçılığı Suçları”, **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016, s.3 ; Yusuf Aktaş, **Açıklamalı-İçtihalı Uygulamada Kaçakçılık, En Son Düzenlemelere Göre 1928 Sayılı Yasa**, İstanbul:Yasa Yayınları, 1983, s.16 ; Nazım Bilican/Cahit Gökçelik/Gülşen Topçuoğlu , **Açıklamalı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, Ankara:Ayrıntı Basımevi, 2007, s. 1-2 ; Murat Aydın, **5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Çerçevesinde Kaçakçılık Fiilleri ve Yaptırımları**,Ankara:Adalet Yayınevi, 2012, s.5.

³ Ergin, s.21.

⁴ <https://sozluk.gov.tr/>

kaçakçılığı vb. şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Kaçakçılığın; dar anlamda ticaretin türüne göre, ithalat kaçakçılığı ve ihracat kaçakçılığı olmak üzere ikiye ayrıldığı söylenebilir.⁵

Devletler, kendi ulusal ekonomik ve sosyal çıkarları için yasal ve idari düzenlemeler yaparak ekonomik kamu düzenini, toplumun sağlığını refahını sağlamaya ve korumaya gayret göstermekte; bu kapsamda, toplumun refahını ve ekonomik düzenini bozan birtakım eylemler de suç ve kaçakçılık kapsamında değerlendirilmektedir.⁶

KMK'da her ne kadar kaçakçılık ile ilgili bir tanımlama yapılmamış olsa da, kaçakçılık fiilleri başlıklı 2. bölümün 3. maddesinde kaçakçılık suçları ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Bu nedenle, kaçakçılığın doğrudan tanımlanmamış olması bir eksiklik oluşturmayacağı gibi tanımlamanın sınırlayıcı etkisinden sakınıldığı da düşünülebilir. Nitekim, kaçakçılık kavramı yalnızca KMK'da kullanılmamakta, 5607 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda göçmen kaçakçılığı, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda da vergi kaçakçılığı, 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun m.12'de⁷ ve çeşitli kanunlarda madde lafzından hareketle kaçakçılık suçları düzenlenmiştir.

⁵ “1918 sayılı Kanun Döneminde kaçakçılık fiilleri sınırlandırılmış ve yazılı fiillerinin işlenilmesinin kaçakçılık olduğu belirtilmiş, bu eylemler haricinde kalan ve ayrıca cezalandırılmayan her nevi kaçakçılık eylemleri de kaçakçılık olarak tanımlanmıştır. Görüldüğü üzere 1918 sayılı Kanun döneminde “dar anlamda kaçakçılık” ve “geniş anlamda kaçakçılık” yaklaşımıyla hareket edilmiştir.” Detaylı bilgi için bkz. :Sahir Eрман, **Ticari Ceza Hukuku IV : Kaçakçılık Suçları**, İstanbul: İsmail Akgün Vakfı Matbaası, 1981, s.2-5 ; Bilican/Gökçelik/Topçuoğlu, s.1-2.

⁶ Ergin, s.24-25.

⁷ **6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun**

“Madde 12 – (Değişik: 23/1/2008-5728/155 md.) Her kim bu Kanunun kapsamına giren ateşli silahlarla bunlara ait mermileri ülkeye sokar veya sokmaya kalkışır veya bunların ülkeye sokulmasına aracılık eder veya bunları 29/6/2004 tarihli ve 5201 sayılı Harp Araç ve Gereçleri ile Silâh, Mühimmat ve Patlayıcı Madde Üreten Sanayi Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Kanun hükümleri dışında ülkede yapar veya bu suretle ülkeye sokulmuş ve ülkede yapılmış olan ateşli silahları veya mermileri bir yerden diğer bir yere taşır veya yollar veya taşımaya bilerek aracılık eder, satar veya satmaya aracılık ederse veya bu amaçla bulundursa beş yıldan on iki yıla kadar hapis ve beşyüz günden beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır. Birinci fıkrada yazılı suçları üçüncü fıkradaki hal dışında iki veya daha çok kişinin birlikte işlemeleri halinde, failler hakkında sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis ve bin günden onbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur. Birinci fıkradaki fiillerin, suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezalar bir kat artırılır. Ateşli silahın tüfek veya seri ateşli kısa sürede çok sayıda ve etkili biçimde mermi atabilen tam otomatik veya dürbünlül tabanca veya bu fıkrada sayılanların benzerleri olması ya da bu niteliği taşımayan ateşli silahlar veya her türlü mermilerin miktar bakımından vahim olması halinde yukarıdaki fıkralarda yazılı cezalar yarı oranında artırılarak hükmolunur. Dördüncü fıkrada niteliği belirtilen ateşli silahlar ile benzerlerinin miktar bakımından vahim olması halinde birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarda yazılı cezalar bir kat artırılarak hükmolunur.”

İthalat kaçakçılığı, gümrük kaçakçılığının bir görünümüdür⁸ ve gümrük kaçakçılığı, eşyanın ülkeye girişi veya çıkışı sırasındaki eylemlerle ilgili olduğundan teknik ve yapısal olarak diğer kaçakçılık fiillerinden farklılık göstermektedir.⁹ 5607 sayılı Kanun'un kaçakçılık ile mücadelede temel kanun olduğunu söylemek mümkündür, ancak kanun koyucu tarafından bazı kaçakçılık fiilleri bakımından korunan hukuki değer ve suçun konusuna göre özel düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Ticaretin küreselleşmesi ve çeşitlenmesi karşısında kaçakçılık suçunun da tek bir kapsamda tanımının yapılması oldukça zordur, kaçakçılık fiilleri yöntem ve içerik bakımından dönemin imkanları ve durumuna göre sürekli değişiklik ve çeşitlilik göstermektedir.¹⁰ Kaçakçılığa ilişkin tanımlamalar incelendiğinde, kaçakçılık tanımında sınırlardan kaçak olarak getirilen veya kaçakçılık girişiminin yöneldiği kaçakçılığın konusu üzerinde yoğunlaşmıştır. Mevzuatımızda da, kaçakçılık suçlarının suçun konusuna göre farklı nitelendirildiği görülmektedir. Nitekim, kaçakçılık suçunun konusuna ve fiiline göre, ithalat kaçakçılığı, ihracat kaçakçılığı, akaryakıt kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı vb. şekillerde kaçakçılık eylemleri karşımıza çıkmaktadır.

1.2. İthalat Kaçakçılığı

İthalat kaçakçılığı faaliyetleri, ülkelerin gümrük ve ithalat politikalarına aykırı olarak gerçekleştirilen fiil ve hareketlerdir. KMK m.3'de yer alan kaçakçılık fiillerinden hareketle ithalat kaçakçılığı; *"eşyayı gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın ülkeye sokulması, aldatici işlem ve davranışlarla gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin ülkeye sokulması, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesine bırakılması, ülkeye geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyanın hile ile yurt dışına çıkarılmış gibi işlem yapılması veya ithali yasak olan eşyanın ülkeye sokulması"*dır.¹¹ Bu doğrultuda; ithalat kaçakçılığı suçlarını diğer kaçakçılık suçlarından

⁸ "Gümrük kaçakçılığı suçları; *"ekonomik suçlar kategorisinde değerlendirilmekte ve yurda sokulması veya yurt dışına çıkarılması yasak olan eşyanın yasa dışı yollarla yurda sokulması veya çıkarılması veya eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın yurda sokulması veya çıkarılması ile gümrük politikalarının ve öngörülen hedeflerin gerçekleşmesini güçleştiren eylemler"* olarak tanımlanmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz: Mater Kaban/Halim Aşaner/Özcan Güven/Gürsel Yalvaç, **Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları (Eylül-1996, Temmuz 2001)**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2001, s.1071 ; Selçuk Bütün, "5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Gümrük Kaçakçılığı Suçları", **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s.12.

⁹ "KMK'da düzenlenen kaçakçılık kavramı ile diğer kaçakçılık eylemleri arasında korunan hukuki değer, maddi unsur vb. bakımlardan ayrılmaktadır. Örneğin; ateşli silah ve bıçak kaçakçılığında, silahın ülkede yapılması dahi kaçakçılık olarak nitelendirilmektedir, ülkeye ithal edilen veya ihraç edilen bir mal söz konusu değildir. Dolayısıyla KMK'daki kaçakçılık kavramından oldukça farklı nitelikteki eylemler de kaçakçılık olarak ifade edilmektedir." Şentürk, s.4-8.

¹⁰ Ergin, s.26.

¹¹ **5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**

ayıran esas unsurların, gümrük ve ithalat politikalarına aykırı davranılması suretiyle eşyanın ithali nedeniyle eşyaya uygulanan vergi üzerindeki kayıp olduğu söylenebilir.

1.3. Gümrük ve Gümrük Vergisi Kavramları

Gümrük kelimesinin etimolojik kökeni konusunda ortak bir görüş yoktur. TDK'ye göre gümrük kelimesi “*bir ülkeye giren veya bir ülkeden çıkan mal ve eşya üzerinden alınan vergi*”, “*bu verginin alınması işlemiyle uğraşan devlet kuruluşu*” ve “*sınır kapılarında denetim ve gözetim işlerinin yapıldığı yer*” şeklinde tanımlanmaktadır.¹² Görüldüğü üzere; gümrük kelimesi, hem bir vergi türünü hem de bu vergi ile ilişkili örgütün kendisini karşılamaktadır. Gümrük vergisinin, ticaretin konusunu oluşturan eşyaya bağlı bir vergi olduğu değerlendirildiğinde, Latince ticaret anlamındaki “*commercium*” kelimesinden geldiğini ileri süren görüşlerde bulunmaktadır.¹³ Sonuç olarak, gümrük vergileri ticaret ile ilişkili olarak alınan bir vergi türü olarak doğduğu kabul edilebilir. Gümrük vergisinin İngilizce olarak “*customs tax*” denilmesinin sebebi de uygulamasının geleneksel hale gelmiş en eski vergileme şekillerinden biri olmasından kaynaklandığı ifade edilmiştir.¹⁴

Kaçakçılık Fiilleri - Kaçakçılık suçları

“MADDE 3 (Değişik: 28/3/2013-6455/54 md.)

(1) Eşyayı, gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Eşyanın, gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması halinde, verilecek ceza üçte birinden yarısına kadar artırılır.

(2) Eşyayı, aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin ülkeye sokan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) Transit rejimi çerçevesinde taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, hile ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(5) Birinci ila dördüncü fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesine iştirak etmeksizin, bunların konusunu oluşturan eşyayı, bu özelliğini bilerek ve ticarî amaçla satın alan, satışı arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(6) Özel kanunları gereğince gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen eşyayı, ithal amacı dışında başka bir kullanıma tahsis eden, satan veya devreden ya da bu özelliğini bilerek satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(7) İthal kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokan kişi, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren suç oluşturmadığı takdirde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. İthal yasak eşyayı, bu özelliğini bilerek satın alan, satışı arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, aynı ceza ile cezalandırılır.”

¹² <https://sozluk.gov.tr/>

¹³ Asaf Es, **Gümrük Vergisi ve Gümrük Vergi Uyuşmazlıklarının İdari ve Adli Çözüm Yolları**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021 s.19 ; Abdülkadir Tekin, Ümit Engin Tekin, **Gümrük İşlemleri**, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021, s.19.

¹⁴ Ali Çelikkaya/Mehmet Yüce, **Örnek Uygulamalarla Gümrük Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları**, Bursa: Dora Yayınevi, 2016, s.1.

Gümrük kelimesi genel olarak, ülkeye giren ya da çıkan eşyaya bağlı olarak kanun ve tarifelerde yazılı esaslar çerçevesinde alınan vergi ve eşya ya da kişilerin ülke sınırından giriş ve çıkışlarındaki denetimlerin yapıldığı bölge olarak tanımlanmaktadır.¹⁵ KMK m.2’de gümrük vergisi, “*Gümrük idaresi veya başka idarelerce, eşyanın ithali veya ihracına bağlı olarak uygulanan vergiler ile diğer malî yükümlülükler*” olarak tanımlanmaktadır.¹⁶

Gümrük kelimesi dilimizde, hem ülkeye giren ya da çıkan eşya üzerinde alınan vergiyi hem de bu vergi işlemleri ile ilgili idareyi karşılamaktadır. Ancak; başlangıçta gümrük vergisi uluslararası ticarete konu malların, ithalat, ihracat ve transit işlemlerinin tamamı üzerinden alınmaktayken, günümüzde çoğu ülkelerde yalnızca ithalat sırasında alınan bir vergiye dönüşmüştür.¹⁷ Gümrük; aynı zamanda, devletlerin sınırlarının ve egemenliğinin göstergesi olarak kabul edilmekle, gümrük vergilerinin de tahsil edildiği yerlere verilen isimdir.¹⁸ Dünya üzerinde ilk gümrük vergisinin Roma İmparatorluğunda limanlara giren ya da çıkan eşya için “*liman resmi*” ile limandan geçen eşya için alınan “*geçiş resmi*” olduğu kabul edilmektedir.¹⁹

GK m.3/8’de gümrük vergisi, “*ilgili mevzuat uyarınca eşyaya uygulanan ithalat vergilerinin ya da ihracat vergilerinin tümü*” olarak, m.3/9’da ise ithalat vergisi, “*a) eşyanın ithalinde ödenecek gümrük vergisi ile diğer eş etkili vergiler ve mali yükler, b) tarım politikası veya tarım ürünlerinin işlenmesi sonucu elde edilen bazı ürünlere uygulanan özel düzenlemeler çerçevesinde ithalatta alınacak vergiler ve diğer mali yükler*” olarak tanımlanmıştır. Gümrük vergisi, ekonomi ve dış ticaret aracı olarak mali, sosyal ve ekonomik fonksiyonları olan ve gümrüğe tabi eşyanın sınırdan geçişi, girişi, çıkışı nedeniyle değeri, miktarı doğrultusunda alınan bir sınır vergisidir.²⁰ Ayrıca; gümrük vergisi, yurt dışında üretilen bir malın yurt içi tüketimi üzerinden varış ülkesi prensibine göre alınan bir tüketim vergisi olarak tanımlanmıştır.²¹ Gümrük vergileri, 213

¹⁵ Es, s.23.

¹⁶ 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

Tanımlar

“**MADDE 2 – (1)** Bu Kanunda yer alan; a) Gümrük vergileri: Gümrük idaresi veya başka idarelerce, eşyanın ithali veya ihracına bağlı olarak uygulanan vergiler ile diğer malî yükümlülükleri, (...) ifade eder.”

¹⁷ Çelikkaya/Yüce, s.2.

¹⁸ Mustafa Şahin, **Gümrük Vergileri**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s.5.

¹⁹ Selahattin Tuncer, **Gümrük ve Gümrük Vergileri(Teori-Uygulama)**, Ankara: Yaklaşım Yayınları, 2001, s.20.

²⁰ Es, s.34. ; Çelikkaya/Yüce, s.2.

²¹ Çelikkaya/Yüce, s.2.

sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamının dışında özel olarak, 4458 sayılı Gümrük Kanununda düzenlenmiştir.

Ticari malların bir yerden başka bir yere gitmesi sonucu doğan, bir nevi yabancı malın bölgeye girişinden dolayı “*ayakbastı parası*” olarak tabir edilebilecek gümrük vergileri, eski dönemlerde, köy, şehir, site devleti vb. topluluklarda ticarete de alınmış; ancak merkezi yapıların güçlenmesiyle, egemenliğin bir göstergesi olarak gümrük vergisi “*uluslararası ticaret vergisi*”ne dönüşmüştür.²² İhracatın döviz kazandırıcı niteliği doğrultusunda olağanüstü durumlar hariç olmak üzere, ilke olarak ihracat, vergi kapsamı dışında tutulduğundan gümrük vergileri denildiğinde akla ilk olarak ithalat gümrük vergileri gelmektedir.²³

Vergilendirme, ülkelerin devlet yönetiminde önemli bir araç olmakla birlikte, kaçakçılığın önemli bir nedeni olduğu söylenebilir. Mal ve ürün kaçakçılığı da ülkelerin vergi sistemine saldıran vergi ihlallerinden biri olarak değerlendirilmektedir.²⁴ Uluslararası ticaret konusu eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesi’ne getirilmesi ile gümrükte mevzuat kapsamındaki gümrük rejimine tabi tutulur ve gerekli gümrük işlemleri tamamlandıktan sonra gümrük vergileri ödenerek ithalatçının tasarrufuna bırakılır.²⁵ Gümrük kaçakçılığı ile eşyanın ithali veya ihracatı sırasında ödenmesi gereken gümrük vergilerinden çeşitli yollar ile kaçınılması söz konusudur. Kaçakçılık faaliyetleri yalnızca kamu gelirinde azalmaya neden olmamakta, aynı zamanda ülkelerin gümrük politikalarına aykırı bir şekilde kota, ambargo, kalite, toplum sağlığı vb. hususlarda da devlet kontrolünü engellemektedir.

²² Şahin, s.6.

²³ Es, s.36. “4458 sayılı Gümrük Kanununda gümrük vergisi kapsamında sadece ithalat değil, aynı zamanda ihracat işlemleri de alınmıştır. (...) İhracat vergileri ile ilgili usul hükümlerine yer verilmiştir. Bunun nedeni AB mevzuatı ile uyum sağlanmasıdır. Çünkü gelecekte AB’nin dış ticaret ve tarım politikasını aynen benimsememiz halinde ihracat vergileri yeniden gündeme gelecektir. Ancak şu an için ihracattan gümrük vergisi alınmadığı gibi, 4458 sayılı Gümrük Kanununda bu yönde bir dış ticaret önlemi öngörülmemiştir. Gümrük vergisinin Dünyadaki uygulamalarından da ihracattan ilke olarak gümrük vergisi alınmamaktadır. Sadece savaş gibi olağanüstü durumlarda; ülkenin ihtiyacı olan ya da üretiminden rakipsiz olduğu mallara ihracat vergisi uygulandığı görülmektedir.” Bkz. Çelikkaya/Yüce, s.2.

²⁴ Hande Aksöz Yılmaz, “Kaçakçılığın Belirleyicileri: Avrupa ve Orta Asya Ülkeleri Üzerine Yapısal Eşitlik Modeli Uygulaması” , Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, Vol.12, No.29, 2021, s.274. DOI: 10.21076/vizyoner.719806 (Erişim Tarihi: 10.12.2021).

²⁵ Tekin/Tekin, s.23.

1.4. Gümrük ile İlgili Temel Kavramlar

1.4.1. Gümrük Tarifeleri

Dış ticaret politikasının en etkili araçlarından biri olan gümrük tarifeleri, bir malın milli sınırlar içine girerken devletin tahsil edeceği vergi listesidir.²⁶

1.4.2. Gümrük Rejimi

Eşyanın vergilendirilmesinde gümrük mevzuatı uyarınca uygulanan esasların tespiti dahil ithal ve ihraç edilen malların gümrüklerde gerçekleşen işlemlerini ifade etmektedir.²⁷ Gümrük rejimleri, eşyanın serbest dolaşımında olup olmasına göre değişmektedir. GK doğrultusunda gümrük rejimleri; *“serbest dolaşıma giriş rejimi, transit rejimi, dahilde işleme rejimi, gümrük antrepo rejimi, geçici ithalat rejimi, gümrük kontrolü altında işleme rejimi, hariçte işleme rejimi ve ihracat rejimi”*dir.

1.4.3. Serbest Dolaşımda Bulunan Eşya

Eşyanın; serbest dolaşımda olup olmaması kaçakçılık fiilleri bakımından önem taşımaktadır. GK m.3/6’da serbest dolaşımdaki eşya, *“18 inci madde hükümlerine göre tümüyle Türkiye Gümrük Bölgesinde elde edilen ve bünyesinde Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki ülke veya topraklardan ithal edilen girdileri bulundurmayan veya şartlı muafiyet düzenlemelerine tabi tutulan eşyadan elde edilen ve tabi olduğu rejim hükümleri uyarınca özel ekonomik değer taşımadığı tespit edilen veya Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki ülke veya topraklardan serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutularak ithal edilen veya Türkiye Gümrük Bölgesinde, yukarıda belirtilen eşyadan ayrı ayrı veya birlikte elde edilen veya üretilen eşya”* olarak tanımlanmıştır. Serbest dolaşıma girme; ticaret politikası önlemlerinin uygulanması, eşyanın ithalat işlemlerinin tamamlanması ve vergilerin ödenmesiyle gerçekleşmektedir, bu işlemler tamamlandıktan sonra serbest dolaşıma giren eşyadan artık gümrük vergisi alınmayacaktır.²⁸

²⁶ Erkut Onursal, *Mevzuat ve Teknik Yönleri ile İthalat ve İhracat İşlemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017, s.43.

²⁷ Çelikkaya/Yüce, s.3.

²⁸ Çelikkaya/Yüce, s.3.

1.4.4. Transit Rejimi

GK m.84’de transit rejimi, “İthalat vergileri ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmayan serbest dolaşıma girmemiş, ihracatla ilgili gümrük işlemleri tamamlanmış, eşyanın, gümrük gözetimi altında Türkiye Gümrük Bölgesi içindeki bir noktadan diğerine taşınmasına” uygulanan rejim olarak tanımlanmıştır.

1.4.5. Gümrük Bölgesi

GK m.2’de “Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi, Türkiye Cumhuriyeti topraklarını kapsar. Türkiye kara suları, iç suları ve hava sahası gümrük bölgesine dahildir.” denilerek gümrük bölgesi tanımlanmıştır. Ancak, Türkiye sınırları içerisinde olmasına rağmen; serbest bölge ve antrepolar, gümrük bölgesi olarak kabul edilmemektedir.²⁹ Sonuç olarak da, eşyanın ülkemiz serbest bölgesine getirilmesi, henüz gerekli rejim ve işlemlerine tabi olarak millileştirilmediğinden ithalat olarak kabul edilmemektedir.³⁰ Serbest bölgeler; gümrük idareleri, antrepolar ve TGB dışında kalan yerlerdir. Örneğin; bir eşyanın ülkemizin serbest bölgesine gelmesi ithalat değildir, çünkü eşya henüz gerekli görülen rejim ve işlemlere tabi tutulmamış ve millileştirilmemiştir.³¹

1.5.6. Eşya

GK m.3/23 doğrultusunda “eşya” tabiri, her türlü madde, ürün veya değer kapsamaktadır. Bu kapsamda eşya; sınırlanabilen, maddi varlığı olan, üzerinde egemenlik kurulabilen, iktisadi değer taşıyan, insan dışı madde, ürün veya değer olarak tanımlanabilir.³²

1.4.7. FOB Kıymet

FOB Kıymet, Mülga 4926 sayılı KMK’nın 2/k maddesinde “eşya için fiilen ödenen veya ödenecek veya ödenebilecek bedel” olarak tanımlanmıştır. 5607 sayılı

²⁹ Çelikkaya/Yüce, s.4.

³⁰ Tekin/Tekin, s.23.

³¹ “Aynı şekilde Türkiye Gümrük Bölgesindeki bir eşyanın serbest bölgeye alınması da ihracat olarak kabul edilmektedir. Çünkü eşya Türkiye Gümrük Bölgesinden dışarı çıkmaktadır. Yani eşya yurtdışına ihraç edilmiş gibi kabul edilir. Sonuç olarak; eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine girmesi ithalat, Türkiye Gümrük Bölgesinden çıkması ise ihracat olarak adlandırılmaktadır.” Bkz. Tekin/Tekin, s.25.

³² Alper Yeşilova, *Gümrük Hukukuna İlişkin Uyuşmazlıklar ve Hukuki Çözüm Yolları*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017, s.25-26.

Kanun’da bir tanımlama yapılmamakla birlikte, İngilizce “*Free On Board*”’un baş harflerini temsil eden FOB kıymet, eşyanın menşeisindeki satış fiyatı ile gemiye yüklenmesine kadar olan masrafların toplanması ile oluşan kıymettir.³³

1.4.8. CIF Kıymet

CIF Kıymet, Mülga 4926 KMK m2/1 “*FOB kıymet üzerine Türkiye'deki giriş liman veya yerine kadar yapılan nakliye ve sigorta giderlerinin ilavesi ile oluşan kıymet*” olarak tanımlanmıştır. KMK’da bir tanım yapılmamakla birlikte, İngilizce “*Cost, Insurance, Fright*” kelimelerinin baş harflerinden oluşan CIF kıymet, eşyanın FOB değeri üzerine nakliye giderleri ile sigorta giderlerinin dahil edilmesiyle belirlenmektedir.³⁴

1.4.9. Gümrüklenmiş Değer

Gümrüklenmiş değer kavramı ise KMK m.2/1-b’de “*Uluslararası kıymet sözleşmesine göre belirlenecek; ithal eşyası için eşyanın CIF kıymeti ile gümrük vergileri toplamını, ihraç eşyası için FOB kıymeti ile gümrük vergileri toplamı*” olarak tanımlanmıştır.

1.4.10. Gümrük Kıymeti

Gümrük kıymeti; ithal eşya bakımından eşyanın CIF değeri, ihraç eşya bakımından ise eşyanın FOB değeridir.³⁵ Ayrıca, gümrük kıymeti eşyanın satış bedelini de göstermektedir. Eşyanın gümrük kıymeti, gümrük mevzuatına göre belirlenmektedir.

1.4.11. Gümrük Yükümlülüğü

VUK’da yer alan “*vergiyi doğuran olay*” kavramı, gümrük mevzuatında “*gümrük yükümlülüğünün doğuşu*” olarak karşımıza çıkmaktadır.³⁶ Gümrük

³³ Şahin, s.63.

³⁴ “Bu kavramlar INCOTERMS(International Commerce Terms) Terimlerindenir. Türkçe’de teslim şekilleri olarak bilinen INCOTERMS, Uluslararası Ticaret Odası tarafından uluslararası ticarete kullanılan terimlerin bir standarda kavuşturulması amacıyla uygulamaya konulan bir programdır.” Bkz. Şahin, s.63.

³⁵ Tekin/Tekin, s.28.

³⁶ Şahin, s.52.; “Vergi hukukunda mükellef ya da yükümlü, vergi kanunlarına göre kendine vergi borcu düşen gerçek ya da tüzel kişi şeklinde tanımlanır. Vergi Usul Kanununun kapsamına giren bütün vergilerde/gelir, kurumlar, KDV, ÖTV, motorlu taşıtlar, emlak vergisi gibi) vergi borcunu ödeyecek kişi “mükellef” olarak adlandırılmıştır. Buna karşılık 4458 sayılı Gümrük Kanununda mükellef yerine yükümlü deyimi tercih edilmiş ve mükellefiyete ilişkin

yükümlülüğü; ithalat veya ihracatta yetkili gümrük idaresine sunulan gümrük beyannamesindeki tarafların beyan ettikleri bilgilerden, belgelerden ve fiili olarak eşyadan sorumlu olmalarıdır. Gümrük yükümlülüğünün doğuşu; vergiye tabi eşyanın ithali ya da ihracı sırasında beyannamenin tescili tarihinde, usulsüzlük söz konusu olduğu durumlarda ise usulsüzlük tarihinde gerçekleşmektedir.³⁷

1.5. Dış Ticaret

Ülkeler arası ekonomik ilişkilerin gelişmesinde dış ticaret önemli bir etkidir. Yaşanan teknolojik gelişmeler ve küreselleşme ile ülkeler arası iletişim ve mal alışverişi de şekillenmektedir. Bu durumun ülkeler arası ticari faaliyetlerin de artmasına ve gelişmesine neden olduğu söylenebilir. Dış ticaret, ülkeler arasında ithalat ve ihracat aracılığıyla gerçekleşen mal alışverişidir. Ülkeler yalnızca farklı malların tedarikinin sağlanması, kalite farkı veya yatırım gerçekleştirme isteği ile değil, ekonomik ilişkilerin ortaya çıkardığı birtakım zorunluluklar nedeniyle de dış ticaret faaliyetlerine başvurmaktadır. Bu zorunluluklar; fiyat farklılıkları, yerli üretim yetersizlikleri ve mal farklılıkları, ülkeler arasında çeşitli uzmanlaşmaların ve iş bölümünün ortaya çıkması, yeni pazarların oluşturulmaya çalışılması olarak kabul edilmektedir.³⁸

Dış ticaretin konusu, ülkeler arasında gerçekleşen mal ve hizmetlerin ülke dışına satılması ya da diğer ülkelerden satın alınması olmakla birlikte, bu işlemler özellikle mal alımında gerçekleşmektedir; ancak, taşımacılık, sigortacılık gibi hizmet alım ve satımları da dış ticaretin konusunu oluşturmaktadır.³⁹

1.6. Ekonomik Suç

Ekonomi, kültür, hukuk ve sosyal düzen gibi toplumsal hayata yönelik alanlar birbiriyle etkileşim halindedir.⁴⁰ Hukuk düzeninin oluşmasında, ekonomik, sosyal,

hükümler “gümrük yükümlülüğü” başlığı altında düzenlenmiştir. Dolayısıyla öncelikle gümrük yükümlülüğü deyimi ile ifade edilmek istenenin vergi borcunu ödemekle yükümlü mükellef gerçek ve tüzel kişiler olduğu unutulmamalıdır.” Gümrük yükümlülüğü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Çelikkaya/Yüce, s.16- 30.

³⁷ Şahin, s.53 ; İthalat sırasında sorumluluk, beyan sahibinin gümrük beyannamesinin gümrük idaresine sunulması ile başlamaktadır. Ayrıntılı Bilgi için bkz. Tekin/Tekin, s.24.

³⁸ Ahmet Gökgöz/Ayberk Şeker, **Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebesi**, Bursa: Dora Yayıncılık, 2014, s.2.

³⁹ Onursal, s.39.

⁴⁰ Ekonomi ceza hukukunun da; hukuk dalı olarak modern başlangıç noktası, devletlerin iktisat siyaseti yapmaya başlaması olduğu belirtilmiştir, bunun öncesinde de para politikası ve maliye siyaseti, halkın gıda ihtiyacının karşılanması amacıyla yapılmıştır. Ayrıca; bütün devletler, en eski dönemlerden bu yana kriz dönemlerinde ekonomik gücün kötüye kullanılmasını ve serbest ekonomik hayatın normal akışına aykırı olarak yapılan müdahaleleri

kültürel faktörler etkili olmaktadır.⁴¹ Kitlesel imalat yapabilen makina ve fabrikaların geliştirilmesi, ticaret şirketlerinin hisselerinin menkul değer aracılığıyla halka arz edilmesi, iktisadi ilişkilerin kişisel ilişki olmaktan çıkması ve çoğunlukla ekonomik krizlere yol açan vurgunlar gibi durumlar ekonomik ilişkilerde etik kuralların terk edilmesine neden olduğundan devletler tarafından bu hususta düzenleme yapılması gerekmiştir. ⁴² Görüldüğü üzere; yaşamın her alanında etkinliğini gösteren küreselleşme olgusu, ulus devletlerin durumunu da etkilemektedir. Hukukun ulus devlet kavramı öncesine dayanan bir kavram olması karşısında ulus devlet ile özdeş olduğu değerlendirildiğinde, ulus devleti etkileyen her bir unsur, hukuku da etkilemektedir. Başta hukuk olmak üzere pek çok konunun biçimlenmesinde küresel çevre de doğrudan veya dolaylı olarak etkili olmaktadır. Sonuç olarak; hukukta küreselleşmenin bir etkisi de “*ekonomi hukuku*” ve “*ekonomi ceza hukuku*” kavramlarıdır. Kamu hukuku-özel hukuk şeklindeki hukukun klasik tasnifi ulus devlet paradigmasından ortaya çıkmışken; ekonomi hukuku ve benzeri terimler, küreselleşme paradigmasına dayanan hukuk tasnifidir.⁴³

I Dünya Savaşı’ndan sonra 1930’lu yıllarda ortaya çıkan iş yaşantısı ve dünya düzenindeki değişimler ile birlikte “*beyaz yaka suçluluğu*” ile birlikte “*ekonomik suç*” kavramı kullanılmaya başlanmış ve ekonomik düzene ilişkin düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır.⁴⁴ Beyaz yaka suçları terimi ilk olarak, Amerikalı kriminolog Edwin H. Sutherland tarafından 1940 yılında yayınlanan “*White-Collar Criminality*” isimli makalede tanımlanmış ve “*toplumda yüksek statü sahibi kişilerin mesleklerinin icrası sırasında onlara duyulan güvenin ihlal edilmesiyle işlenen suçlar*” için kullanıldığı ifade edilmiştir.⁴⁵ Sutherland’a göre iş hayatında beyaz yaka suçluluğu yoğunlukla

cezalandırarak mücadele etmişlerdir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Klaus Tiedemann, **Ekonomi Ceza Hukuku**, Ayşe Nuhoğlu(çev.), Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017, s.68.

⁴² Tiedemann, s.69.

⁴³ Önder Perçin, “Ekonomi Hukuku: Hukukun Sınıflandırılmasında Paradigma Kayması”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2010, Vol.59, No.2 ,s.302. DOI: 10.1501/Hukfak_0000001601.

⁴⁴ Uğur Güner, “Ekonomik Suçlar Ve Ekonomi Ceza Hukukuna İlişkin Yasal Düzenlemeler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Vol.21 , No.2, 2019, s.1413. İnternet Erişim Adresi: <https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2019/09/UGUR-GUNER.pdf> (Erişim Tarihi: 19.04.2021) ; Asuman Aytekin İnceoğlu, “Ekonomik Suçlar”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Vol.0(1), 2020, s.120.

⁴⁵ Edwin H. Sutherland, “White Collar Criminality”, *American Sociology Review*, Vol.5, 1940, s.8. DOI: <http://dx.doi.org/10.4135/9781412959193.n252>.

manipölasyon suçları, rüşvet, zimmet, vergi kaçaklıkları, hileli iflas vb. suçlarla gündeme gelmektedir.⁴⁶

Ekonomik suç ile beyaz yaka suçları kavramları kimi zaman birbirleri yerine kullanılsa da, beyaz yaka suçları ekonomik suçların bir alt türevi olmakla beyaz yaka suçluluğu konuya fail temelli yaklaşarak kriminolojik yaklaşımı açıklarken, ekonomik suç ise ekonomik hayatı etkileyerek korunan menfaat, içerdikleri suç fiillerinin yapısal özellikleri ve failleri gereği hukuk alanında klasik suçlardan farklılaşmaktadır.⁴⁷

Dönmezer, kriminolojik açıdan ekonomik suçları, “ülkede geçerli ekonomi alt sisteminin kuralları çerçevesinde işlemlerini ihlal edici nitelikte olan ve kanunların cezalandırdığı fiiller(sapmalar)” olarak tanımlamaktadır.⁴⁸ Dönmezer, ceza hukukuna göre ekonomik suçları ise “toplumun himaye edilen ekonomik menfaatlerine zarar veren veya bunları tehlikeye sokan ve bu sebeple yasaklanmış bulunan eylemler” olduğunu ifade etmektedir.⁴⁹

Ekonomik suçlar, ceza hukukunun toplumun sosyo-ekonomik menfaatlerini koruma amacının bir parçasıdır. Ekonomik suçlar, kamu düzenini korumak için çıkarılan kanunlara karşı gelerek kayıt altına alınamayan ve kamu otoritesinin dışında gerçekleşen cezalandırılabilir fiillerdir.⁵⁰ Kaçakçılık, dolandırıcılık ve sahtecilik gibi şekillerde gerçekleştikleri gibi vergi suçluluğu da ekonomik suçluluk içerisinde değerlendirilmektedir.⁵¹ Bu suçların çoğunluğu, geçtiğimiz yüzyılda serbest piyasa ekonomisinin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla ortaya çıkmış suç tipleridir.⁵²

Dış ticaret, ambargolar, döviz suçları, piyasa ve fiyat düzenlemelerine karşı suçlar, rekabet suçları, kartel suçları, vergi suçları, bazı gümrük resim ve vergilerinde

⁴⁶ Sutherland, s.2-3.

⁴⁷ Özgür Küçüktaşdemir, **Ekonomik Suçlar Bağlamında Türk Ticaret Kanununda Düzenlenen Suçlar ve Cezalar**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.

⁴⁸ Sulhi Dönmezer, “Ekonomik Suçlar”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Vol.7, 1985, s.22. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/516154> (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

⁴⁹ Dönmezer, s.23.

⁵⁰ Timur Demirbaş, **Kriminoloji**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 7. Baskı, 2020, s.289.

⁵¹ Demirbaş, s.289.

⁵² Murat Volkan Dülger, “Ekonomik Suçlar Bağlamında İhale Sürecine ve Sözleşmesine İlişkin Suçların Değerlendirilmesi”, s.8. İnternet Erişim Adresi : https://www.academia.edu/5452698/%C4%B0hale_S%C3%BCrecine_%C4%B0li%C5%9Fkin_Su%C3%A7lar%C4%B1n_De%C4%9Feriendirilmesi?auto=download (09.10.2021)

hilekarlıklar, muafiyetlerin hileli olarak elde edilmesi, sahtekarlık ve iktisadi hayatta yer alan bankalar, sigorta şirketlerine karşı işlenen bir kısım suçlar, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununda, 5411 sayılı Bankacılık Kanununda, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunda ve KMK’da yer alan suçlar ekonomik suç kapsamında sayılmaktadır.⁵³ Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nda düzenlenen gümrük kaçakçılığı suçları da ekonomik suç olarak kabul edilmektedir.⁵⁴ Çünkü, kaçakçılık suçlarının konusunu ekonomik değeri olan bir eşya oluşturmaktadır ve kaçakçılığın suç olarak düzenlenilmesindeki hukuki menfaatlerden biri devletin ekonomik gelirinde yaşanacak kaybın engellenmesidir. ⁵⁵ Ekonomik suçların sonuçları tek yönlü, belirli ve somut zararlardan ibaret olmayıp, ülkede ekonomik ahlakın temellerine zarar veren sonuçlar da yaratmaktadır.⁵⁶

2. İTHALAT KAÇAKÇILIĞINA KRİMİNOLOJİK YAKLAŞIM; NEDENLERİ, YÖNTEMLERİ İLE İTHALAT KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELENİN ÖNEMİ

2.1. İthalat Kaçakçılığı Fiillerinin İşlenilmesine Neden Olan Etkenler

Suç ve suçluluk ile mücadele edilebilmesi için öncelikle kişileri bu suçu işlemeye yönelten etkenlerin neler olduğu tespit edilmesi önem taşımaktadır. İnsanların

⁵³ Dönmezer, s.25. ; İnceoğlu, s.126.

⁵⁴ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin üye ülkelere yönelik R (81) 12 numaralı Ekonomik Suç Hakkındaki Tavsiyesi (Council Of Europe Committee Of Ministers Recommendation No. R (81) 12 Of The Committee Of Ministers To Member States On Economic Crime)’ne ekte, ekonomik suçlara yönelik tanım yapmanın zorluğuna dikkat çekilerek ekonomik suç kavramı bir suç listesi ile sınırlandırılmıştır. Bu suçlar; 1. Kartel suçları; 2. Çok milletli şirketlerin hileli uygulamaları ve ekonomik durumu suiistimali; 3. Hileli tedarik veya devletin veya milletlerarası kuruluşların hibelerinin suiistimali; 4. Bilgisayar suçu (ör. veri hırsızlığı, sırların ihlali, bilgisayarla işlenmiş verinin manipülasyonu); 5. Sahte firmalar; 6. Şirket bilançolarının taklidi ve defter tutma suçları; 7. Şirketlerin ekonomik durumu ve ortaklık sermayesi hakkında dolandırıcılık; 8. Bir şirket tarafından, çalışanlara ilişkin güvenlik ve sağlık standartlarının ihlal edilmesi; 9. Alacaklıların zararına dolandırıcılık (ör. iflas, fikri ve sınai mülkiyet haklarının ihlali); 10. Tüketici dolandırıcılığı (özellikle mallara ilişkin sahtecilik ve yanıltıcı beyanlar, kamu sağlığına karşı suçlar, tüketicinin zayıflığını veya tecrübesizliğini suiistimal); 11. Haksız rekabet (rakip şirketin çalışanına rüşvet dâhil) ve yanıltıcı reklamcılık; 12. Mali suçlar ve işletmeler tarafından sosyal maliyetlerin kaçırılması; 13. Gümrük suçları (ör. gümrük vergilerini kaçırma, kota sınırlamalarını ihlal); 14. Para ve döviz düzenlemelerine ilişkin suçlar; 15. Borsa ve banka suçları (ör. hileli borsa manipülasyonu ve kamunun tecrübesizliğini suiistimal) olarak sıralanmıştır. Erişim Adresi: <https://rm.coe.int/09000016804cae97> (Çev.) Selman Dursun , “Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Ülkelere Ekonomik Suç Hakkındaki Tavsiyesi” , *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, C.21, Özel S., 2019, s. 3293-3297.

⁵⁵ Aktaş, s.115.

⁵⁶ “...Ekonomik suç, güveni tahrip ederek hem ulusal hem de küresel ölçekte kişisel arası ilişkileri, ekonomik gelişmeyi ve hatta siyasal istikrarı tehlikeye atmaktadır. İşlenen ekonomik suçların yoğunluğu, yatırımcıların piyasaya olan güvenlerini sarsmakta ve bu nedenle yatırım yapmaktan kaçınmalarına yol açmaktadır. Özellikle yabancı yatırımcıların ülkemizde yatırım yapmaktan kaçınmalarının yine istatistiklere doğrudan yansımayan önemli ekonomik zararlara yol açtığı açıktır...”Aytekin İnceoğlu, s.132.

neden suç işlediği sorusu aslında genel anlamda uzun yıllardır cevaplanılmaya çalışılan bir sorudur. Kaçakçılık suçları da çok yönlü ve bağlantılı suçlar olduğundan bu sorunun cevabının da biraz daha karmaşıklaştığı söylenebilir.

Suçlu davranışını açıklamaya yönelik ortaya çıkan ilk teoriler her ne kadar suçlu davranışını tek bir nedene bağlayarak, akıl hastalıkları, fiziksel anormallikler ve atipik vücut yapıları gibi nedenler ile açıklamaya çalışılsa da zamanla geliştirilen teoriler suçu bir sosyal olgu olarak kabul etmekte ve tek bir nedene değil, birden çok nedene bağlı olabileceğini göstermektedir.⁵⁷

Farklı disiplinler kendilerine özgü çerçeveden yaklaşarak suçun neden işlenildiği konusunda farklı yaklaşımlar sergilemektedir. Suç davranışını açıklamak üzere özellikle 19. yüzyıldan itibaren suçlu davranışına biyolojik, antropolik, psikolojik ve sosyal çerçeveden farklı açıklamalar getirilmeye çalışılmıştır.⁵⁸ Örneğin; iktisat bilimine göre suç davranışı rasyonel bir tercih olarak kabul edilmekte ve bireyin tercihlerini etkileyen ekonomik faktörler ile ekonomik faktörleri doğrudan ya da dolaylı bir şekilde etkileyen ekonomik olmayan faktörler ile bireylerin suça yönelim nedenleri açıklanmaya çalışılmaktadır.⁵⁹

Kayıt dışı ekonomi içerisinde yer alan ve ceza kanunlarına göre suç sayılan faaliyetlerin tamamına “suç ekonomisi” denilmektedir.⁶⁰ Kamu otoritesi dışında gerçekleşen ve suç ekonomisini yaratan ve ceza kanunları ile yasaklanan faaliyetlere ise ekonomik suç olarak tanımlanmaktadır.⁶¹ Her ne kadar kanunlarımızda ekonomik suçlara

⁵⁷ Tülin Günşen İçli, **Kriminoloji**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s.67.

⁵⁸ “...19’uncu yüzyıl başlarından itibaren, biyolojik, antropolik ve psikolojik girişimler, suçlu insan üzerine yapılan çalışmalarda dikkate alındı. Aristo, çok önceleri kafası şekli ve rui yönelim arasındaki bir ilişkiyi tahmin etmişti. Fakat bilimsel olarak ilk defa 18’inci yüzyılda suçun nedenleri ile ilgilenmiştir. Kriminolojinin amaçlarından birincisi suçun nasıl doğduğunun açıklanması olduğundan, bu konuda kriminoloji tarihi ve kriminoloji teorileri her zaman önemli rol oynamışlardır. Hatta Lombroso’dan önce suçluluğun oluşumu üzerine teorik düşünceler bulunmakla birlikte, ancak Laombroso ile ilk defa başlayan bilimsel açıklama teşebbüsleri, teori olarak vasıflandırılabilir. Suç antropolik içerisinde bulunan biyolojik suçluluk mücadelesi girişimleri, suçluyu bedensel olarak araştıran Giambattista della Porta(1535-1615)’in araştırmalarına kadar gider. Bu arada John Kaspar Lavater’in(1741-1801) , fizyonomik(insanın gelişimini açıklayan bilim) çalışmaları heyecan yaratmış ve Franz Joseph Gall(1758-1828) peronolojiyi(iskelet, antropolojinin bir kısmı) kurmuştur. Takip eden sürede kriminolojide çok sayıda kriminolojik teori gelişmiştir.” Ayrıntılı bilgi için bkz. Demirbaş, s.105.

⁵⁹ Murat Arslan, **Suç Ekonomisi, Türkiye’de Organize Suçlar ve Organize Suçlarla Mücadele**, Ankara: Siyasal Kitabevi, 2017, s.54.

⁶⁰ Arslan, s.41.

⁶¹ Fatih Şentürk/Mustafa Kasap , “Beyaz yaka suçları ve finansal yolsuzluklar” , *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Vol.3 , No.2 , 2013 , 143 - 167. Diğer ekonomik suç tanımları için bkz. Dönmez, s.23 ; Demirbaş, s.289.

ilişkin bir sınıflandırma açıkça yapılmamışsa da kaçakçılık, tefecilik, sahtecilik, dolandırıcılık gibi suçlar ekonomik suçlar olarak kabul edilmektedir.⁶²

Ekonomik suçlar, kriminolojide yeni bir tartışmayı başlatmıştır. Şöyle ki, geçmişte her ne kadar suçluluk yoksul alt sınıflara ait olduğu kabul edilmiş ve ekonomik yönden zayıflığın suçluluğu da ifade edeceği kabul edilmişse de, günümüzde; zengin ve güçlü olarak tabir edilebilecek kişilerin ekonomik açıdan mali boyutları yüksek olan ekonomik suçları işledikleri görülmüştür.⁶³

Bireylerin faydalarını maksimize etme çabası her zaman yasal çerçevede gerçekleşmemekte, kişiler kimi zaman bu amaç uğruna yasa dışı yollara başvurmaktadır. Bu taraftan suç, ekonomi ile ilişkilendirebilir olmakla birlikte toplumun sosyolojik özellikleri, kültürü, toplumsal değerleri ile hukuk kuralları da kişilerin suç işlemelerinde önemli etkenler olarak kabul edilmektedir.⁶⁴

İthalat kaçakçılığının amacı, “gümrük vergisinden kaçınarak veya ithali yasak olan eşyanın ülkeye sokularak haksız kazanç elde edilmesi” olarak ifade edilebilir. Mükellefler, vergi yükümlülüğünü azaltmak olabildiğince az vergi ödemek veya hiç ödememek için çözüm yolları arar veya yasa dışı yollarla vergi yükümlülüğünden kaçınmaya çalışırlar.⁶⁵ Böylece, gümrük mevzuatına aykırı bir şekilde malın ithal edilmesi sağlanılarak suç konusu malın satış fiyatı üzerinden bir kazanç elde edilmektedir. İthalat maliyetleri değerlendirildiğinde; uluslararası ticaretin konusunu oluşturan bir ürünün maliyeti menşe ülkeden ithal eden ülkeye varana dek, taşıma, sigorta, gümrük tarifeleri nedeniyle önemli miktarda artmaktadır. Burada suçlu davranışı incelendiğinde, kaçakçılık suçunun işlenilmesi halinde elde edilecek olası fayda dengesinin suç işlenmesi lehine olması durumunda kaçakçılık suçu işlenmesi olası hale gelecektir. Bu suç aracılığıyla toplam gelir ile maliyet arasında fark artırılarak karı

⁶²T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü verilerinde de nitelikli dolandırıcılık, tefecilik, hileli iflas, fiyatları etkileme vb. suçlar ekonomik suçlar kapsamına alınmıştır. <https://www.egm.gov.tr/ekonomik-suclar#:~:text=Ekonomik%20Su%C3%A7lar%2C%20en%20geni%C5%9F%20anlam%C4%B1yla,y%C3%B6ntemlerle%20ger%C3%A7ekle%C5%9Ftirmi%C5%9F%20olduklar%C4%B1%20su%C3%A7%20faaliyetlerdir.&text=%2D%20Ayr%C4%B1ca%20Ekonomik%2C%20Ticari%20ve%20S%C4%B1na%C3%AE,kanunlardaki%20adli%20cezay%C4%B1%20gerekli%20su%C3%A7lar> (20.05.2021)

⁶³ Demirbaş, s.288.

⁶⁴ Yeşim Kubar, “Ekonomik Suçlar Üzerine Bir Alan Çalışması: Kayseri Kapalı Cezaevi Örneği”, *The Journal of Social Science*, Vol.4, No.7, 2020, s.360. DOI: 10.30520/tjsosci.668309.

⁶⁵ Şafak Ertan Çomaklı, “AB İlerleme Raporları Çerçevesinde Türkiye’deki Vergi Kayıp ve Kaçaklarının Önlenmesine Yönelik Uygulamalar”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2008, Vol.22, No.1, s.55. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atauniibd/issue/2693/35435> (Erişim Tarihi: 12.02.2021)

maksimize etme amacına yaklaşılmaya çalışılacaktır. Bu teori, suçlu davranışını rasyonel bir tercih olarak değerlendiren iktisadi yaklaşıma göre de uygundur.

Rutin aktiviteler teorisine göre ise, kaçakçılık suçunda suçluda bir suç işlenildiği inancı olmamaktadır.⁶⁶ Çünkü, suçun spesifik bir mağduru yoktur ve fail mağdur ile çoğu kez doğrudan muhatap değildir. Hatta suçlunun topluma yararlı bir iş yapmış olduğunu düşünmesi dahi mümkündür. Çünkü, suçlunun çay, ceviz gibi ürünlerin kaçakçılığını yaparak vergi ödemeksizin ülkeye sokulmasını sağlaması ve böylelikle ürünlerin piyasa fiyatının altında satışa sunulmasını sağladığına inanarak topluma faydalı bir iş yaptığı düşüncesiyle kendini savunması mümkündür.⁶⁷

Hükümetler için vergiler öncelikle kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde oldukça önemlidir. Hükümetler, vergi oranlarını düzenlerken vergilerin etkinliği yanı sıra adil olmasını da gözetmelidir.⁶⁸ Yüksek vergi oranlarının kaçakçılık fiillerini artırdığı düşünülecek olsa dahi son zamanlarda yapılan araştırmalar, vergi oranlarının düşürülmesi halinde de kaçakçılığın devam ettiğini göstermektedir.⁶⁹ Ancak, vergi oranlarının etkililiği ile adil olmasının sağlanması halinde kişileri vergi ahlakına uymaya teşvik edeceğini söylemek mümkündür.⁷⁰ Örneğin, geçmişte Asurlu tüccarların faaliyetlerinde Anadolu'ya gelen mallar ve Asur'a getirilen para ya da mallardan çeşitli isimler altında

⁶⁶ Suç nedenleri incelenirken suçun zaman ve yer bileşenlerinin değerlendirilmesi gerektiği yönündeki rutin aktiviteler teorisine göre; suçun oluşabilmesi için “suç işlemeyi kafasına koymuş potansiyel bir suçlu”, “suçluyu kendisine çekecek kadar değerli ve çekici bir suç hedefi” ve son olarak “suça hedef olan kişi veya kimseyi koruyabilecek koruyucunun” bir arada olması gerekmektedir. Kaçakçılık suçlarının işlenebilir olmasının en önemli nedenlerinden biri de mağdurun suçtan dolayı yoldan etkilenmesidir. Kaçakçı, suç mağduru ile doğrudan iletişim halinde değildir. Kaçakçılığın işlenmemesi yönünde baskı sağlayacak unsurlar uzak ve belirsizdir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Demirbaş, s.178 ; Kahya, s.166.

⁶⁷ Kahya, s.166.

⁶⁸ Ufuk Gencel/Elif Kuru, “Vergi Kültürü ve Vergi Politikaları Etkileşimi: Türkiye Değerlendirmesi” , *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Vol.10, No.20, s.54. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/comuybd/issue/4103/54051> (10.12.2021) ; Ali Yurdakul , **Vergi Ahlakı ve Vergi Ahlakını Belirleyen Faktörlerin Analizi: Bursa İli Örneği**, Bursa: Dora Yayıncılık, 2014, s.255.

⁶⁹ Yüksek vergi oranlarının kaçakçılıkla mücadeleyi olumsuz etkilediği ileri sürülse de vergi oranlarının düşürülmesinin kaçakçılığı ya da kaçakçılığı yapılan ürünlerin tüketimini azaltmadığı, kaçakçılığın sosyolojik bir kavram olduğu ifade edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Şentürk, s.12-13 ; “...Günümüzde vergi uyumuna ilişkin olarak yapılan araştırmalarda birçok ülkede düşük denetim ve ceza oranlarına rağmen vergi uyumunun yüksek olduğunu gösteren sonuçlara ulaşılmıştır. Bu noktada caydırma yöntemlerinin artması ile vergi uyumunun artması arasında tam olarak doğrusal bir ilişkinin söz konusu olmadığı ortaya çıkmıştır. Çünkü vergi psikolojisinin dikkate alınmadığı vergi uygulamaları, aşırı ve gereksiz denetimler vergi uyumu üzerinde dışlayıcı bir etki(crowding-out effect) oluşturmaktadır. Bu noktada vergi yükümlülükleri kendilerini rahatsız eden uygulamalara karşı aynı güçle karşı koyan(countervailing) bir eğilimde olabilmekte ve vergiye karşı olumsuz tutum ve davranışlar içerisine girebilmektedir. Bu nedenle yüksek bir vergi uyumunun sağlanabilmesinde sadece mali-ekonomik ve siyasal sınırların değil, aynı zamanda psikolojik sınırların da tespit edilmesi gerekmektedir...”Bkz. (İsmail Kitapçı, **Vergi Etiği-Vergi Psikolojisi**, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015, s.277.)

⁷⁰ Gencel/Kuru, s.35 ; Yurdakul s.255 ; Kitapçı, s.277.

alınan vergilerde, kralların keyfi tutumlarının ve de tüccarların para kazanma hırsının, tüm önlemlere rağmen kaçakçılık fiillerinin gerçekleşmesine neden olduğu düşünülmektedir.⁷¹ Bu durum, ithalat kaçakçılığının da sosyolojik olarak değerlendirilmesi gerektiği sonucunu doğurmaktadır.⁷² Türkiye'nin kıtalar arası köprü görevi görmesi, coğrafi yapısı, kara ve deniz sınırlarının avantajı, gelir dağılımında adaletsizlik, işsizlik, büyük şehirlere yaşanan yoğun göçler gibi faktörler kaçakçılık fiillerini etkilemekle, toplumun bir kesimi için suça karşı bakış açısını da değiştirmektedir.⁷³ Özellikle, sınır bölgelerde kaçakçılık suçlarının yaygın olarak işlenildiği, yerel halk arasında kaçakçılığı meşru bir eylem olduğu, suç olarak değerlendirilmediği ve geçim kaynağı olarak algılandığı görülmektedir.⁷⁴

Türkiye'de gerçekleşen kaçakçılık faaliyetlerine yönelik çalışmalarda da akaryakıt kaçakçılığı, emtia kaçakçılığı gibi faaliyetlerin sıklıkla işlendiği görülmektedir. Türkiye'nin akaryakıt üreticisi ülkelere komşu olması, Türkiye'deki akaryakıt fiyatlarının yüksekliği ile akaryakıt ürünleri üzerinden alınan dolaylı vergilerin oldukça yüksek olmasının Türkiye'de gerçekleşen akaryakıt kaçakçılığı faaliyetlerini artırdığı; ayrıca, komşu ülkelerde yer alan otorite boşluğu ve iç karışıklıkların da sınırlarımızda akaryakıt kaçakçılıklarının meydana gelmesine neden olduğu görülmüştür.⁷⁵

Suç örgütleri birçok farklı alanda faaliyet göstermekle birlikte, Türkiye'de özellikle uyuşturucu kaçakçılığı, tütün ürünleri kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı, akaryakıt kaçakçılığı gibi suçlar, suç örgütleri tarafından sıklıkla işlenmektedir. Adalet Bakanlığı 2020 yılı Adalet

⁷¹ L. Gürkan Gökçek, "Çivi Yazılı Tabletler Göre Eski Anadolu'da Vergi Uygulamaları Ve Kaçakçılık (M.Ö. ± 1975-1750)" , *Gazi Akademik Bakış Dergisi* , Vol.2, No.4, 2009, s.7. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gav/issue/6527/86548> (16.02.2021)

⁷² Şentürk, s.13.

⁷³ TC İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın 2001 Raporunda; ülkemizde kaçakçılık suçlarının incelenmesinde ülkemizin jeopolitik konumu, ekonomik ve sosyal duruma bağlı genel ve bölgesel boyutlu kalkınmışlık düzeyi, ekonomik ve sosyolojik sorunlar, vergi düzenlemeleri, teşvik, muafiyet gibi düzenlemeler, suçlulukla mücadele, toplumsal bilinç gibi birtakım kriterlere yer verilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. TC İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2001 Raporu, Ankara, 2002, s.1. İnternet Erişim Adresi: <https://www.egm.gov.tr/kurumlar/egm.gov.tr/IcSite/kom/YAYINLARIMIZ/T%C3%9CRK%C3%87E/2001%20RAPORU%20T%C3%9CRK%C3%87E.pdf> (10.03.2021)

⁷⁴ Ramazan Arslan/H. Hasan Örkücü/Bülent Altunkaynak, "Kaçakçılıkta Yakalanan Malzeme Türlerine Göre Suçluların Kümeleneşmesi: İkili Kümeleme Yöntemi" , *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi* , Vol.18. EYİ Özel Sayısı, 2018, s.892. DOI: 10.18092/ulikidince.348119.

⁷⁵ Doğan Gedik, **5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na Göre Akaryakıt Kaçakçılığı Suçları** , Ankara: Adalet Yayınevi, 2018, s.1-2.

İstatistiklerine göre 2020 yılında, özel kanunlara göre ceza mahkemelerinde açılan davaların Türkiye'deki yayılım haritasında Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda yer alan suçlar Doğu Anadolu Bölgesi ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin sınır şehirlerinde 1. sırada yer almaktadır.⁷⁶

Otoriteler tarafından konulan vergilerden kaçınmak, kısıtlanan ya da yasaklanan ürünleri toplumun kullanımına arz etmek ve böylelikle haksız bir kazanç elde etmek, geçmişten günümüze kaçakçılık fiilleri altında yatan temel motive kaynağı olarak belirtilmiştir.⁷⁷

Kişiyi suça iten nedenler her ne kadar her fail bakımından ayrı bir özellik arz etse de, kaçakçılık fiillerinin amacı, yöntemleri ve sonucu düşünüldüğünde kaçakçılık suçunu etkileyen faktörlerin; hükümetler tarafından belirlenen vergi uygulamaları, bireylerin vergi yükü, coğrafi koşullar, ekonomik ve psikolojik nedenler, sosyal ve politik nedenler olarak sınıflandırılması mümkündür.⁷⁸ Zamanla dünya ticaretinde yaşanan dönüşümler, ulaşım ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi ile mal ve para piyasalarında yaşanan değişimler de kaçakçılık suçlarının işlenilmesini etkileyen faktörlerdendir.⁷⁹

Küreselleşmenin ardından ülkelerin entegrasyon düzeyleri de yükselmiş ve ticaret serbestisi de gelişmiştir. Bu aşamada, kurumsal etkinlik sağlanmadan dış ticarete serbestleşmenin hızla gerçekleşmesinin ve teknolojik gelişmelerin kaçakçılık faaliyetlerini kolaylaştırdığı değerlendirilmektedir.⁸⁰ Nitekim ticaretin serbestleştirilmesinde ortaya çıkan ticaret açıklıklarının kurumsal eksikliğe neden

⁷⁶ T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün Resmi İstatistik Yayını 2020 yılı Adalet İstatistiklerinde yer alan özel kanunlara göre ceza mahkemelerinde açılan davalarda ilk sırayı alan suç tipini gösteren haritadan yararlanılmıştır. İnternet Erişim Adresi: https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1692021162011adalet_ist-2020.pdf (27.02.2022)

⁷⁷ Kahya, s.161.

⁷⁸ Kahya, s.170-176.

⁷⁹ Kahya, s.162.

⁸⁰ Mustafa Arslan/Yakup Altan, "Küreselleşme ve Organize Suç" , *Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi*, Vol.1 , No.1, 2016, s.76. DOI : [10.20989/ijbemp.5](https://doi.org/10.20989/ijbemp.5).

olmadan şeffaflık ve yasaların etkin bir şekilde uygulanmasıyla yasa dışı ticaretin engellenmesinin sağlanması gerekmektedir.⁸¹

Kaçakçılığın belirleyicisi olarak; tarife ve gümrük yükümlülükleri, ithalat maliyeti, ticaret hacmi, işsizlik, küreselleşme ve hukuk düzeni olarak kabul edilen Avrupa ve Orta Asya ülkelerinde, kaçakçılığın nedenleri ve göstergelerinin analiz edildiği bir çalışmada; geliri yüksek ülkelerde kaçakçılık mevzuatındaki hukuk boşluklarının kaçakçılığı teşvik etmediği, kurumsal otorite denetiminin ticaretin düzenlenmesinde etkili olduğu sonucuna varılmış; GSMH’da yaşanan artışın, risk/getiri oranının değişimi, aşırı tüketme, toplumsal yozlaşma, toplumsal kanıksama vb. nitel ve davranışsal değişkenlere bağlı olarak kaçakçılık faaliyetlerinin artmasına neden olabileceği değerlendirilmiştir.⁸² Görüldüğü üzere; Yılmaz’ın çalışmasında da Farzanegan’ın çalışmasında olduğu gibi benzer sonuçlara varılarak, hukuk düzeni, ithalat maliyetleri ve tarife oranlarının kaçakçılığın faaliyetlerinin önemli etkenleri olduğu ifade edilmiştir.

İthalat kaçakçılığı suçları bu yönüyle sosyoloji, ekonomi ve hukuk bilimlerinin her biriyle doğrudan ilgilidir. Sonuç olarak kaçakçılık eylemlerini belirleyen etkenler olarak; gümrük yükümlülükleri, ithalat maliyetleri, ticaret hacmi, coğrafi koşullar, ekonomik ve psikolojik nedenler, sosyal ve politik faktörler, işsizlik, küreselleşme ve hukuk düzeni olduğu söylenebilir.

2.2. İthalat Kaçakçılığı Suçunun Yöntemleri ve Görünüş Biçimleri

Kaçakçılık, oldukça eski zamanlara dayanan bir olgudur. Geçmişte de kişilerin kazancını arttırmak amacıyla otoritelerin belirlediği vergi oranlarından kaçınmaya yönelik eylemlerde bulundukları görülmektedir. Günümüzde olduğu gibi geçmişte de kaçakçılığın temel motivasyonu kazancı artırarak haksız kazanç elde etmektir.⁸³

MÖ 2000. yılların başlarında Anadolu’da 250 yıl boyunca ticari faaliyette bulunan Asurlulardan kalan metinler incelendiğinde, Anadolu’da alınan vergilerin, Asurlu tüccarların kar oranlarını azalttığı; bu nedenle Asurluların da tıpkı günümüzde

⁸¹ Mohammad Reza Farzanegan, “Illegal Trade In The Iranian Economy: Evidence From A Structural Model” , *European Journal of Political Economy*, Vol.25, 2009, s.506. İnternet Erişim Adresi: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/26442/1/577843214.PDF> (Erişim Tarihi: 05.03.2021)

⁸² Aksöz Yılmaz, s.282.

⁸³ Kahya, s.161.

olduğu gibi vergi yükümlülüğünden kurtulmak için gümrük izni almadan malı şehre sokmaya çalıştıkları görülmektedir.⁸⁴ O dönemlerde dahi alınan tüm önleyici müdahalelere ve cezalara rağmen kaçakçılığın meydana geldiği görülmektedir. Vergilendirmenin dönemin tüccarlarını rahatsız ettiği, bunun karşılığında tüccarların gerçekleştirdiği kaçakçılık faaliyetlerine karşılık yerli otoritelerin en önemli gelir kaynağı olarak gördükleri vergilendirmeden elde edecekleri kazancı yitirmemek için kaçakçılıkla sıkı bir şekilde mücadele etmeye çalıştıkları görülmektedir.⁸⁵ Ancak; ticari faaliyetlerde tüm sert tedbirlerle engellenmeye çalışılsa dahi her zaman kaçakçılık faaliyetlerinin görülebildiğini söylemek mümkündür.⁸⁶

İthalat kaçakçılığı suçlarının görünüş biçimleri; ithalat süreçlerinde aldatıcı ve yanıltıcı işlemlerle gerçekleştirilen usulsüzlükler, ithali/ihracı yasak olan eşyanın ithalata konu edinilmesi, sınır ihlalleri ve eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın ülkeye sokulması olarak sayılabilir. İthalat kaçakçılığı; *“eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın ülkeye sokulması, ülkeye sokulması yasak olan eşyanın ülkeye sokulması veya devletlerin ekonomi politikalarına aykırı bir şekilde ülkeye sokulması”* şeklinde gerçekleşmektedir. Özellikle, ticari faaliyetlerin küreselleşme ile birlikte şekillenmesiyle birçok kaçakçılık yöntemi de gelişmiştir. Kaçakçılık fiilleri her ne kadar günün koşullarına göre değişim gösterse de bu yöntemlerin çoğunlukla iki ana yöntem kullanılarak gerçekleştiğini söylemek mümkündür. Bu iki ana yöntem, suç konusu malların ülkeye fark edilmeden sokulması ve malların taşıtta veya şahıs üzerinde saklanmasıdır. Çünkü, günümüzde artık suç örgütleri de kolaylıkla birbiriyle irtibat sağlayabilmekte ve gelişen teknolojiye yararlanılarak çok daha etkili ve farklı yöntemler aracılığıyla kaçakçılık suçları işlenebilmektedir.⁸⁷ Kaçakçılık suçlarının; işleniş yöntemlerinin çeşitliliği ve kaçakçılığın sürekli değişken özellikler göstermesinin kaçakçılık suçları ile mücadeleyi zorlaştırdığı ve bu alanda uzmanlaşma zorunluluğunu artırdığı söylenebilir.

Kaçakçılık faaliyetlerinin gerçekleşebilmesi için öncelikle kaçakçılığa yönelik bir teşkilatlanmanın gerçekleşmesi gerekmektedir. Kaçakçılığın konusunu oluşturan ürün genel olarak; malın üretilmesi, ülke içine sokulması, tüketicilere ulaştırılmasına kadar

⁸⁴ Gökçek, s.151.

⁸⁵ Kahya, s.160.

⁸⁶ Gökçek, s.154.

⁸⁷ Arslan/Altan, s.76-77.

belirli aşamalardan geçmektedir. Bu nedenle, öncelikle kaçakçılık faaliyetleri için finans kaynağının belirlenmesi, kaçak malın temin edilmesi, sevkiyatının sağlanması, depolanması ve tüketicilere erişiminin sağlanması gerekmektedir. Burada, kaçakçılık konusu ürünün cinsine, nevine ve özelliklerine göre de farklı yöntemler söz konusu olacaktır. Gelişen teknoloji ile insanların değişen ihtiyaçları ve ülkeler arası vergi oranları arasında farklılıklara göre kaçakçılık konusu eşyanın türleri de değişim göstermiştir.⁸⁸

Küreselleşme ve son yüzyıldaki teknolojik, sosyo-ekonomik, politik gelişmeler ve ticari hayatta yaşanan değişimler çerçevesinde kaçakçılık fiillerinin işleniş biçimleri ve yöntemleri de değişmiştir.⁸⁹

KMK’da da suç olarak düzenlenen hayali ihracatın⁹⁰ yanı sıra dış ticaret terminolojisinde “*hayali ithalat*” olarak yeni bir terim tartışılmaya başlanmıştır.⁹¹ Hayali ithalat ile mükellefler, ürünün kıymetini gerçeğe aykırı bir şekilde yükselterek, fazla beyanda bulunarak veya gerçekte katlanılmayan birtakım maliyet unsurlarını da kıymete dahil edilerek idare tarafından belirlenen kıymet eşiğine takılmamayı amaçlamaktadır. Bu durum, ülkelerin kamuoyuna açıklanan ithalat rakamlarının da yüksek görünmesine neden olarak, ülkelerin politika ve kararlarında olması gerekenden farklı tedbirlerin alınmasına veya yanlış tespitlere neden olmaktadır.⁹²

Organize suç örgütleri arasındaki faaliyetlerin gittikçe birbirine bağlı olması ile organize suç örgütleri birçok farklı faaliyeti kolaylıkla gerçekleştirebilmekte, fırsatların artmasıyla faaliyetler arasında yatay iç bağlantı oluşturulması da kolaylaşmaktadır.

⁸⁸ İlhan Çopur, “Gümrük Kaçakçılığıyla Mücadelede Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri; Türkiye Gümrükleri Üzerine Bir Araştırma” (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014), s.81.

⁸⁹ Çopur, s.51 ; Kahya, s.162. ; Arslan/Altan, s.76.

⁹⁰ 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu m.3/9’da “*İlgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden yararlanmak amacıyla ihracat gerçekleşmediği hâlde gerçekleşmiş gibi gösteren ya da gerçekleştirilen ihracata konu malın cins, miktar, evsaf veya fiyatını değişik gösteren kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Beyanname ve eki belgelerde gösterilen ile gerçekte ihraç edilen eşya arasında yüzde onu aşmayan bir fark bulunması halinde, sadece 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu hükümlerine göre işlem yapılır.*” denilmekle hayali ihracat suçu düzenlenmiştir. Hayali ihracat ile ticaret politikalarına aykırı bir şekilde KDV iadesi veya prim gibi teşviklerden yararlanmak amaçlanmaktadır.

⁹¹ Hayali ithalat, gümrük kıymetinin olduğundan yüksek gösterilerek dönemsel ve toplam ithalat rakamlarının gerçekte olandan fazla ortaya çıkarılması olarak tanımlanmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Selçuk Özdamar, “Dış Ticarete Yeni Bir Kavram: Hayali İthalat” , *Gümrük ve Ticaret Dergisi*, Vol.1, 2013, s.50. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumrukticaretdergisi/issue/53340/709033> (17.03.2021)

⁹² Özdamar, s.53.

⁹³Yeterli eğitim almış donanımlı personel ve araçlara sahip, kaçakçılık faaliyetlerinde deneyimli, gelişmiş yolsuzluk ağı oluşturan ve geniş uluslararası bağlantılara sahip suç örgütleri yeni yasa dışı piyasalara da kolaylıkla girebilmekte ve yeni faaliyet alanları yaratılmaktadır.⁹⁴

1990 yılında yayımlanan bir çalışmada kaçakçılık yöntemleri; “sırt kaçağı denilen yöntem ile değerli ancak hafif eşyanın kişinin yanında taşınması, yük kaçağı ile çoğunlukla sınır bölgelerinde uygulanan malın hayvanlar aracılığıyla taşınarak kaçakçılık fiillerinin işlenilmesi, sürü kaçağı denilen yöntem ile canlı hayvanların iyi bilinen sınır bölgesi içerisinde sürülerle karşı tarafa geçirilmesi, transit nakliyat yolu ile transit kara yolu nakliyatından yararlanılarak çeşitli şekillerde gerçekleştirilen kaçakçılık eylemleri, kıyı ve karasularında kaçakçılık yöntemi ise genellikle kıyı ve sahillerde kaçak malların çıkartılması ve buradaki vasıtalar aracılığıyla dağıtılacakları yerlere sevk edilmesi, ticari işlemler ile kaçakçılık yöntemi ise normal ticari işleme konu olan mal yerine başka evsaf ve nitelikte mal geçirilmesi ve sevkiyat sırasında esas ticari eşya arasında kaçağa konu olan malın gizlice sokulması gibi yöntemler, derinlikte kaçakçılık yöntemi ise esas itibarıyla kıyı ve sınırlardan giren kaçağın ülke içinde dağıtılması veya bazı maddelerin ruhsatsız ruhsata aykırı ekim veya imal edilmesi suretiyle kaçakçılık” olarak sayılmıştır.⁹⁵

Raporlar Türkiye açısından ülkeye kaçak eşya girişinin daha çok; kara yolu ile İran, Irak, Suriye, Bulgaristan ve Gürcistan gibi sınır komşusu ülkelerden, hava veya deniz yoluyla ise, Birleşik Arap Emirlikleri, Çin ve KKTC üzerinden gerçekleştiğini göstermektedir. Özellikle Çin kaynaklı elektronik eşya, ilaç, tekstil ürünleri gibi ülkeye sokulan kaçak eşyaların önemli bir kısmını oluşturduğundan Çin üzerinden ithal edilen

⁹³Hasan Dursun, “Ekonomik Suçlar ve Türkiye’deki Sürdürülebilir Kalkınmaya Etkileri”, *TBB Dergisi*, Vol. 58, 2005, s.238. İnternet Erişim Adresi: <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2005-58-143> (17.03.2021) ; Burcu Gediz Oral/Alı Rıza Gökbnar, “Karapara Aklamanın (Politik) Araçları: Yolsuzluk, Organize Suç ve Mücadelede Mali Önlemler” , *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Vol.24, No.1 , 2017, s.92-93. DOI: <https://doi.org/10.18657/yonveek.307504>. (17.03.2021)

⁹⁴Hasan Dursun, s.238.

⁹⁵ Kamuran Ardiç, “Türkiye’de Kaçakçılık ve Mücadele”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü, 1990), s.25-26.

ürünlere yönelik kota, gözetim veya anti damping gibi uygulamaların getirildiği görülmektedir.⁹⁶

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2020 Yılı Raporu'na göre⁹⁷; Türkiye'de 2020 yılında emtia kaçakçılığı⁹⁸ suçuna konu olan ürünler; ‘

‘‘Elektronik emtia kaçakçılığı(cep telefonu vb.)

Gıda ürünleri kaçakçılığı (çay, kuru üzüm, bal, şeker vb.)

Oto ve oto yedek parça kaçakçılığı (otomobil, oto yedek parça vb.)

İlaç ve tıbbi cihaz kaçakçılığı (Tıbbi ilaç, cinsel performansı arttırıcı ilaç, hayvansal ilaç vb.)

Kıymetli taş ve maden kaçakçılığı (Altın, pırlanta, tanzanit taşı, platin vb.)

Muhtelif emtia kaçakçılığı (Tekstil ürünü, kozmetik, gözlük, çakmak, saat, hırdavat, elektronik sigara vb.)

Canlı hayvan ve et kaçakçılığı (sakatat vb.)

Koronavirüs(Covid-19) salgını kapsamında ele geçirilen ürünler (cerrahi maske, dezenfektan, test kiti, tulum vb.) ‘‘

olarak sıralanmıştır.

Yine 2019 yılı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2019 Yılı Raporu'na göre, 2019 yılında Yunanistan sınırında yer alan Meriç Nehri üzerinden botlar vasıtasıyla Edirne'ye kaçak yollarla getirilen 11.750 adet cep telefonu, kaçakçılara ait özel araçlarla

⁹⁶ Zeynep Müjde Sakar, ‘‘Türkiye’de Ekonomik Anlamda Kaçakçılık Suçları Ve Güvenlik Uygulamaları (2017-2018)‘‘, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Vol.11, No.2, 2020, s.244. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jiss/issue/57906/773216> (16.02.2021)

⁹⁷ TC İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2020 Raporu, Ankara, 2021. İnternet Erişim Adresi : <https://www.egm.gov.tr/kurumlar/egm.gov.tr/IcSite/kom/YAYINLARIMIZ/T%C3%9CRK%C3%87E/2020-RAPORU-TURKCE.pdf> (10.12.2021)

⁹⁸ Emtia kaçakçılığı; T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü'ne göre tütün ve tütün ürünleri, alkollü içki, akaryakıt ve tarihi eser haricinde kalan her türlü yabancı menşeli eşyanın, gümrük işlemlerinde usulsüzlük yapılması ve sınır ihlalleri ile piyasaya sürülmek üzere ülke içinde bırakılması olarak tanımlanmaktadır. İnternet Erişim Adresi: ‘‘Kaçakçılık Türleri Nelerdir? Ve Niçin Kaçak Ürün/Eşyalar Kullanılmamalı?’’ <https://www.egm.gov.tr/kom/kacakcilik-turleri-nelerdir> (Erişim Tarihi: 20.02.2021)

ülkenin diğer şehirlerine sevk edilmek üzereyken yakalanmıştır.⁹⁹ Rapora yansıyan bu olayda, ithalat kaçakçılığı suçunun konusu olan cep telefonlarının, ülkemizin coğrafi konum avantajından yararlanılarak Meriç Nehri üzerinden botlar aracılığıyla gümrük kapıları dışından kaçak yollarla ülkeye sokulduğu görülmektedir.

Raporlarda da görüldüğü üzere; gümrük kapılarında gerçekleşen kaçakçılık olaylarında, kaçak eşyalar özellikle, yolcu ve yük taşımacılığında kullanılan araçların doğal boşluklarına, gizli bölmelerine veya taşınan yasal eşyanın içerisine saklanarak ülkeye getirilerek kara sınır kapıları üzerinden ülkeye sokulması yönteminden yararlanılmaktadır. Bu sayede ülkeye sokulan kaçak eşyalar, bu malzemelerin satışını gerçekleştirmesinde faaliyet gösteren işyerleri aracılığıyla piyasaya sürülmektedir.

Raporda dikkat çeken bir diğer husus ise, diplomatik dokunulmazlıkların suistimal edilmesi ile konsolosluklara ait araçlar kullanılarak gerçekleştirilen ithalat kaçakçılığı suçlarıdır. Örneğin, Bulgaristan Vietnam Konsolosluğuna ait bir araçta 3.720 adet kaçak cep telefonu, 1.750 adet kaçak cep telefonu bulunmuştur.¹⁰⁰ 2020 yılı raporunda da; geçmiş yıllarda karşılaşılan konsolosluklara ait araçlar kullanılarak kaçak eşya getirilmesi olaylarının devam ettiği, bu kapsamda Edirne’de gerçekleştirilen bir operasyonda, Bulgaristan’da bulunan Vietnam Konsolosluğuna ait bir aracın bagaj, stepne boşluğu, arka yolcu koltuğu taban kısmı ve ön yolcu koltuğu altına gizlenmiş vaziyette 2.592 adet kaçak cep telefonu ele geçirildiği bildirilmiştir.¹⁰¹

Raporda ayrıca; ithalat kaçakçılığı suçunun gıda ürünleri ile işlenmesi halinde yurtiçindeki sevkiyatlarında kargo firmalarının sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca; toplum içerisinde artan otomobil talebine rağmen piyasa koşullarında arz ve talep dengesinin sağlanamaması ve piyasa koşullarına göre daha ucuz bir şekilde ihtiyacı karşılamaya yönelik tüketici talepleri kaçakçılar tarafından fırsata çevrililmektedir. Geçici ithalat rejimi ile ülkeye getirilen yabancı plakalı araçların aldatici işlem ve davranışlarla ithalatının yapıldığı görülmektedir. Otomobil kaçakçılığında sıklıkla kullanılan

⁹⁹TC İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2019 Raporu, Ankara, 2020. İnternet Erişim Adresi : <https://www.egm.gov.tr/kurumlar/egm.gov.tr/IcSite/kom/YAYINLARIMIZ/T%C3%9CRK%C3%87E/2019-RAPORU-TR.pdf> (20.02.2021)

¹⁰⁰ TC İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2019 Raporu, Ankara, 2020, s.61.

¹⁰¹ TC İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2020 Raporu, Ankara, 2021, s.60.

yöntemler; kaçak olarak ülkeye sokulan veya yasal ithalatı yapılan lüks otomobillerin sahte belgeler ile noterler aracılığıyla ödenmesi gereken özel tüketim vergilerinin ödenmeksizin tescil işlemleri gerçekleştirilmesi, araçların niteliğinde aldatıcı işlem ve/veya davranışlarla yanılgıya düşülmesi sağlanılarak gümrük vergilerinin kısmen veya tamamen ödenmeden ülkeye sokulması şeklinde gerçekleşmektedir.

Raporda ayrıca, otomobil motorlarının hurda olarak beyan edilerek gümrük işlemlerine tabi tutulmadan veya kısmen ödenmesini sağlayacak şekilde ithal edilerek özellikle büyük şehirde yer alan ‘çıkmacı’ denilen iş yerlerinde satışa sunulması şeklinde gerçekleşen kaçakçılık eylemlerinin devam ettiği ifade edilmiştir.¹⁰²

2020 yılı raporunda dikkat çeken bir diğer unsur ise, toplumsal hayatta yaşanan değişimlerin kaçakçılık faaliyetlerini de etkilediğini ve değiştirdiğini göstermesidir. 2020 yılı Raporunda, tüm dünyayı etkileyen Covid-19 salgını kapsamında kaçaklıkların suç eğilimlerinin de değiştiği görülmekte; sahte alkollü içki üreten suç örgütlerinin piyasadaki yoğun dezenfektan taleplerini fırsat olarak gördüğü ve sahte dezenfektan üretimine yöneldikleri, salgın ile birlikte merdiven altı diyet tabir edilen üretim standartlarından uzak yerlerde izinsiz tıbbi maske üretimlerinin görüldüğü, yasal ithalat ile ülkeye getirilen tanı kitlerinin yetki belgesi olmayan şahıslarca satıldığının tespit edildiği belirtilmiştir.¹⁰³

Yargıtay kararlarına da sıklıkla yansıyan kaçakçılık yöntemleri; “*ithalat sırasında gümrük idaresine sunulan belgelerde sahte fatura ibraz etmek vb. eylemlerle eşyanın kıymetinin noksan beyan edilmesi*”¹⁰⁴, *taraflar arasındaki gerçek ticari ilişkiyi*

¹⁰² TC İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2020 Raporu, Ankara, 2021, s.61-62.

¹⁰³ TC İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2020 Raporu, Ankara, 2021, s.66.

¹⁰⁴ “...Dosya kapsamına göre; dava konusu otomobillerin, Almanya’da faaliyet gösteren 24 H AUTOVERMIETUNG E.K. firması sahibi Hakan ...’dan satın alındığı, satış bedelinin, Hakan .. tarafından her araç için ayrı düzenlenen bir belgede gösterildiği, ithalat sırasında Gümrük İdaresine verilen bu belgelerde belirtilen miktarların satın alma değeri olarak beyan edildiği, beyan edilen bu değerlerin üretici firma değerlerinden düşük olduğu, bu durumun gümrük idaresince yapılan araştırmalar sonunda belgelerle saptandığı anlaşılmaktadır. Mahkemece hükme dayanak gösterilen ve dosya üzerinden yapılan incelemede ithalat sırasında bulunmayan bazı aksesuarların ithalden sonra araçlara yurt içinde monte edilmediği için gümrüğe bildirilen değerlerin normal olduğuna ilişkin bilirkişi raporuna karşın araçları fiziken inceleyen bilirkişinin dosyada mevcut raporunda ise aksesuarların araçların üretiminde bulunması gerektiğinden ithalatların düşük bedel üzerinden yapıldığının belirtildiği anlaşılmaktadır. Bu oluşa göre, dava konusu araçların gerçek değerinden düşük bedelle ithal edildikleri sabit olduğu takdirde araçların sayıları, değişik tarihlerde aynı kişiden ithal edilmeleri hususları birlikte değerlendirildiğinde sanıkların, Almanya’da ticari faaliyet gösteren Hakan .. ile fikir ve eylem birliği içerisinde hareket ederek resmi evrakta sahtecilik ve teşekkül halinde kaçakçılık suçlarını işlediklerinin kabulü gerekeceğinden; marka, model Sayfa 1/2 ve üretim yıllarının da belirtilerek varsa Türkiye’deki distribütör firmalardan, aksi takdirde üretici firmalardan dava konusu araçların üretimindeki aksesuar ve donanımlarının neler olduğu ve ithalat bedelleri de sorularak sonucuna göre Gümrük İdaresi’ne beyan edilen

yansıtmayacak şekilde çifte faturalandırma yapılarak gümrük idarelerine eksik beyanda bulunulması¹⁰⁵, eşyanın cinsinin farklı beyan edilerek gümrük vergilerinin eksik ödenerek mal ithal edilmesi¹⁰⁶, gerçekte daha yüksek fiyatla satın alınmasına rağmen gümrük vergisinden muafiyet sınırını aşmayacak şekilde serbest dolaşıma giriş beyannamesi düzenlenmesi¹⁰⁷, menşe saptırması yapılarak aldatıcı işlem ve davranış ile gümrük vergilerini eksik ödenmesi¹⁰⁸” şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

2.3. İthalat Kaçakçılığı Suçlarının Etkileri Bağlamında Kaçakçılıkla Mücadelenin Önemi

Tüm suç tiplerinde olduğu gibi kaçakçılık suçlarının önlenmesi de devletler için oldukça önemlidir. İthalat kaçakçılığı ile mücadelenin öneminin anlaşılabilmesi için öncelikle devletlerin neden gümrük tarifeleri, ithalat veya ihracat kotaları gibi araçlar ile serbest ticaret üzerinde bir kontrol mekanizması geliştirdiğinin açıklanması gerekmektedir.

Ticaret; mülkiyete dayalı olarak karşılıklı bir değiş tokuş aracı olarak üretilen artı değerlerin insanlar arasında karşılıklı değişimini temsil etmektedir.¹⁰⁹ Günümüzde; mal, değerli madenler, değerli kağıtlar, para, hizmet gibi değerlerin hepsi ülkeler, şirketler ve hatta bireyler arasında gerçekleşen ulusal ve uluslararası ticaretin konusunu oluşturmaktadır.¹¹⁰

değerlerin gerçek değerinin altında bulunup bulunmadığı saptandıktan sonra sanıkların hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken eksik inceleme ile beraat kararı verilmesi, Yasaya aykırı...” Yargıtay 7. CD., E. 2013/9129 K.2014/9217 T. 14.5.2014 ; Yargıtay 7. CD., E. 2013/7685 K. 2015/13918 T. 1.4.2015 ; Yargıtay 7. CD., E. 2017/185 K. 2018/7856 T. 05.07.2018.

¹⁰⁵ Yargıtay 7. CD., E. 2013/4592 K. 2014/18393 T. 4.11.2014.

¹⁰⁶ “sanıklar... tarafından muhteviyatı itibariyle gerçeğe aykırı belge kullanmak suretiyle 16/02/2009 gün ve IM157 sayılı serbest dolaşıma giriş beyannamesi kapsamı eşyanın cinsinin farklı beyan edilerek gümrük vergilerini eksik ödemek suretiyle mal ithal edildiği ve sahte belgenin aldatma kabiliyetinin olması halinde sanıklara atılı eylemin resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturacağı anlaşılmakla”, Yargıtay 7. CD., E. 2014/5608 K. 2015/17109 T. 28.5.2015 ; Yargıtay 7. CD., E. 2019/10691 K. 2020/18359 T. 19.10.2020.

¹⁰⁷ “...Sınır ticareti kapsamında gümrük vergisinden muafien aylık 50.000 dolar bedeli aşmayacak şekilde ithalat yapılabileceği halde, bu sınırın aşılmaması amacıyla gerçekte çok daha yüksek fiyatla satın aldığı 1. sınıf ceviz içini tonu 120 dolara alınmış gibi, ithal işlemi yapmak suretiyle zincirleme olarak kaçakçılık ve sahtecilik suçlarını işlediği sabit bulunan şirket sahibi sanık ...'ın mahkumiyetine karar verilmesi gerektiği halde, hukuki olmayan gerekçe ile yazılı şekilde beraatine karar verilmesi...” Yargıtay 7. CD., E. 2016/18299 K. 2017/1039 T. 8.2.2017.

¹⁰⁸ Yargıtay 7. CD., E. 2014/31731 K. 2017/3344 T. 25.4.2017. ; Yargıtay 7. CD., E. 2014/33285 K. 2017/5908 T. 11.7.2017. ; Yargıtay 7. CD., E. 2015/18100 K. 2016/4449 T. 10.3.2016.

¹⁰⁹ Davut Ateş, **Uluslararası Politika**, 2. Baskı, Bursa: Dora Basım Yayıncılık, 2014, s.404.

¹¹⁰ Ateş, s.404.

Ülkede gerçekleşen ithalat ve ihracat eylemleri üzerindeki devlet faaliyetlerine dış ticaret politikası denilmektedir.¹¹¹ Dış ticaret politikası ile devletler ülkede gerçekleşen ithalat ve ihracat faaliyetleri şekillendirmektedir. Hükümetler; politik, sosyal ve mali nedenlerle dış ticarete müdahale etme ihtiyacı hissetmiştir. ¹¹²

Geçmişte her ne kadar gümrük vergileri devlete gelir sağlama aracı olarak kullanılmışsa da günümüzde, küreselleşmenin çarpıcı boyutlara ulaşması ve uluslararası ticaretin yaygınlaşmasıyla gümrük vergileri dış ticaretin düzenlenmesinde temel bir politika aracı haline gelmiştir.¹¹³ Küreselleşme karşısında günümüzde artık mallar, hizmetler, teknoloji, para, kültür, haklar süreklilik halinde ülkeler arasındaki sınırları aşmaktadır, yaklaşık son 40 yıl boyunca uluslararası ticaret %2000’den fazla genişlemiştir.¹¹⁴ Sonuç olarak; günümüzde uluslararası ticarete dengenin sağlanması ve korunması için ülkelerin dış ticaret politikalarını, ithalat ve ihracat politikalarını belirleyerek şekillendirme ihtiyacı hissettiği söylenebilir.

Serbest ticaret, statik dış ticaret kazançlarıyla, ülkeye ekonomik refah artışı sağlamanın yanı sıra ülkenin kaynaklarını genişleterek veya mevcut kaynakların etkililiğini artırarak ülke ekonomisi genelinde de refah artışı sağlamaktadır.¹¹⁵ Böylelikle, ülkeler ekonomik büyüme sağlarken, yaşam standartlarını da yükseltmektedir. Ancak, ülkeler serbest ticaretin tüm bu faydalı getirilerine rağmen yukarıda da bahsedildiği üzere, serbest ticarete birtakım araçlar ile müdahale etme, kontrol etme ihtiyacı hissetmişlerdir.

Devletler uluslararası ticaret konusu mallara gümrük tarifeleri veya miktar kısıtlamaları gibi sınırlamalar getirerek dış ticaret politikasını şekillendirmekteyse de, özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra ticaretin serbestleştirilmesine yönelik girişimler

¹¹¹İbrahim Çütçü, Muhammed Yaşar, “Ekonomik Büyüme ile Dış Ticaret Politikaları Arasındaki İlişki: Yapısal Kırımlı Testlerle Ekonometrik Bir Analiz”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Vol.33, No.1, 2019, s.266. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atauniiibd/issue/43125/426881> (10.04.2021)

¹¹² Mustafa Ünüvar/Önder Canveren/Çağdaş Cengiz, **Uluslararası Ticaret ve Küresel Gelişmeler**, Ankara: Gazi Kitabevi, 2021, s.41. ; “...Küreselleşmeyle birlikte vasıflı işgücünün kendi ülkesi dışındaki faaliyetleri önemli düzeyde artış göstermektedir. Bunun sonucunda hükümetler vatandaşlarının faaliyetlerini ve bu faaliyet sonucunda ne kadarlık bir vergi kaybının ortaya çıktığını takip etmeleri zorlaşmaktadır...” A. Niyazi Özker, Mine Bitiş, ”Küreselleşme Sürecinde Vergi Sistemlerinin Niteliği ve Sürece İlişkin Uygulamalar” s.184 , Nihat Edizdoğan/Özhan Çetinkaya(Ed.) , **Vergi ve Vergi Politikası Üzerine İncelemeler** (171-199) , Bursa, Ekin Yayınevi, 2011.

¹¹³ Şahin, s.22.

¹¹⁴ Steven Husted/Michael Melvin, **Uluslararası İktisat**, Fatih Saygılı/Elif Tunalı Çalışkan (çev.) , Ankara: Palme Yayınevi, 2020, s.22.

¹¹⁵ Husted/Melvin, s.114-115.

yaygınlaşmış, korumacılık anlayışları farklılaşmıştır.¹¹⁶ Koruma önlemleri arasında en eski ve yaygın olanı ise gümrük tarifeleridir.¹¹⁷

Gümrük vergilerinin ilk etkisi, ithalatı durduracak kadar yükseltilmediği sürece, gelir etkisi olarak hazineye gelir sağlaması, ikinci fonksiyonu ise koruyucu etkileridir.¹¹⁸ Tarifelerin en önemli koruyucu etkisi, ithal ikameci endüstrilerdeki yerli üreticilerin korunmasıdır.¹¹⁹ İthal edilen ürünün maliyeti, gümrük maliyeti ile artarken bu durum yerli üreticiye rekabet avantajı sağlamaktadır. Bu durumda; yabancı üretici, yerli üretici karşısında ithal mala uygulanan tarifeler karşısında dezavantajlı konuma düşeceğinden yerli üretici yabancı rakiplerine karşı daha avantajlı duruma gelmektedir. Ayrıca; tarifeler ile gelir dağılımındaki dengesizlikler giderilerek yüksek gelir düzeyindeki tüketicilerin daha fazla vergi ödemesi sağlanabilecektir.¹²⁰ Bu nedenle; gümrük vergilerinin bir diğer fonksiyonunun ise gelir adaletinin sağlanması olduğu söylenebilir.

Çoğu kez tarifelerin de hem gelir sağlama hem de koruyucu etkisi aynı anda görülmekteyken kimi zaman tek bir fonksiyonu da öne çıkabilmektedir. Şöyle ki, yabancı üreticiden ithal edilen mal, yurt içinde bu malı üreten yerli üretici bulunmamaktaysa bu durumda yalnızca gelir sağlama fonksiyonunu gerçekleştirecekken, malın ithal edilmesini neredeyse imkansız hale getirecek kadar yüksek tarife, sadece koruyucu fonksiyonunu sağlayacaktır.¹²¹

Gelişmekte olan ülkeler için gümrük tarifelerinden elde edilen kazanç önemli bir gelir kaynağıdır. Örneğin Türkiye’de gümrük vergileri, ülke bütçesinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Nitekim, 2020 yılı Hazine ve Maliye Bakanlığı Genel Yönetim Bütçe İstatistikleri’ne göre; Türkiye’nin toplam vergi geliri 591.115.082 TL’dir. Bu vergiler içerisinde, uluslararası ticaret ve muamelelerden alınan toplam vergi miktarı 124.771.776 TL iken gümrük vergilerinden elde edilen gelir 17.951.299 TL olmuştur.¹²²

¹¹⁶ Bilge Leyli Elitaş/Ayberk Şeker, “Uluslararası Ticarete Tarife Dışı Önlemlerin Rolü: Türkiye Tekstil Sektörü Üzerine Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Vol.74, 2017 , s.56. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/428024>, (20.12.2022)

¹¹⁷ Nihat Özay, “Uluslararası Ticarete Korumacılık ve Türkiye’de Uygulanan Koruma Önlemleri”, *Gümrük ve Ticaret Dergisi*, Vol.5, 2015, s.31. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1020186>, (20.12.2021)

¹¹⁸ Şahin, s.23.

¹¹⁹ Özay, s.24.

¹²⁰ Şahin, s.23.

¹²¹ Husted/Melvin, s.116.

¹²² T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2020 yılı Genel Yönetim Bütçe İstatistikleri. İnternet Erişim Adresi: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/genel-yonetim-butce-istatistikleri> .(24.01.2021)

Bu veriler oranlandığında, uluslararası ticaret muamelelerinden alınan toplam vergi miktarı, Türkiye'nin 2020 yılında toplam vergi gelirinin yaklaşık %21'ini oluşturmaktadır. Gümrük vergileri ise uluslararası ticaret ve muamelelerden elde edilen gelirlerin yaklaşık %14,4'ünü oluşturmaktadır.

İstatistiklerde bir diğer dikkat çeken husus ise, Türkiye'nin 2020 yılında toplam bütçe gelirleri 1.037.628.123 TL olarak açıklanmıştır. O halde, toplam bütçe gelirlerinin %12'sini uluslararası ticaret işlemlerinden elde edilen gümrük vergileri, ithalden kaynaklanan katma değer vergileri ile diğer dış ticaret gelirleri oluşturmaktadır.

Kaçakçılık, uyuşturucu kaçakçılığı, silah kaçakçılığı gibi suçların işlenmesi ile elde edilen malvarlığı değerlerine meşruiyet görüntüsü verilerek ekonomik sisteme dahil edilmesi ekonomik dengeleri de bozmaktadır. Suçun sağladığı ekonomik güç; ülkedeki siyasi, idari, adli ve askeri makamlar üzerinde güç elde edilmesine neden olarak da kamu düzeninin bozulmasına neden olabilecektir.¹²³ Haksız kazanç elde eden kaçakçılar karşısında, toplum içerisindeki fırsat ve rekabet eşitliği de zarar görecektir. İthalat kaçakçılığı suçları hükümetlerin ekonomi politikalarına aykırı eylemler içerdiğinden ekonomik hayatın işleyişini de bozmaktadır. İthalat kaçakçılığı ile devletin ekonomi alanındaki düzenleyici etkisine karşı gelinmektedir. Ayrıca; yukarıda bahsedildiği üzere, kaçakçılık fiillerinden elde edilen haksız kazanç, organize suç ve terör örgütlerinin de önemli bir finans kaynağıdır. Bu nedenle, terörizmin finansmanın engellenmesinde de ithalat kaçakçılığı ile mücadelenin önemli bir araç olduğu söylenebilir.

İthalat kaçakçılığı suçunun bir diğer görünüş şekli ise, “*ithali kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokma*” şeklinde gerçekleşmektedir. Hükümetler, kimi zaman insan ve çevre sağlığı ve kamu düzeni gibi nedenlerle bazı eşyaların ülke içerisine girmesini tamamen yasaklamaktadır. Örneğin, Türkiye’de çevrenin korunması yönünden bazı belirli atıkların ve hurdaların, alkollü içki üretiminde kullanılabilecek bazı malların, sahte etiket ve ambalaj maddesi vb. malların ithali tamamen yasaklanmıştır.¹²⁴ Bu

¹²³ İzzet Özgenç, **Suç Örgütleri**, 13. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020, s.145.

¹²⁴ 30 Aralık 2018, 30641 sayılı Resmi Gazete’de yer alan : “Bazı Tüketici Ürünlerinin İthalat Denetimi Tebliğinin (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2018/18) Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Tebliğ, İthalatta Standartlara Uygunluk Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/1), Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Atıkların İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/3), Sağlık Bakanlığının Özel İznine Tabi Maddelerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/4), Tarım ve Orman Bakanlığının Kontrolüne Tabi Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/5), Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Kimyasalların İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/6) , Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Katı Yakıtların İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği

nedenle, ithali yasak olan eşyanın ithal edilmesi halinde insan ve çevre sağlığı risk altına girmektedir. Kaldı ki, kaçak olarak ülkeye sokulan hijyenik olmayan ortamlarda üretilen ve piyasaya sürülen ürünler de ithali yasak eşya olmasa dahi toplum sağlığını riske atmaktadır.

Ticarette serbestleşmeye yönelik uluslararası çabalar tamamen dış ticaret saikleriyle ve denetimsiz bir şekilde gerçekleştirilmemektedir. Otoriteler, dış ticarete, ekonomik, sosyal, siyasal nedenlerle müdahale edebilmektedir.¹²⁵ Dış ticaret konusu eşya üzerinde kontrolün sağlanabilmesi için ülke veya eşya bazında farklı gümrük vergileri, muafiyet, teşvik, miktar kısıtlamaları, yasaklamalar gibi araçlardan yararlanılmaktadır. Gümrük işlemi sırasında kişiler, gümrük idareleri tarafından yapılacak gözetim ve kontrollere tabi olmak, idareler tarafından tahsil edilen vergi vb. ücretleri ödemek veya teminata bağlamak ve gümrük mevzuatına uygun bir şekilde hareket etmekle sorumludur. Gümrük mevzuatının uygulanmasında gümrük denetimi önemli bir işleve sahiptir.¹²⁶

Kaçakçılık fiilleri, politik ve ekonomik otoriteler üzerinde önemli bir tehdittir. Kaçakçılık suçları, vergi, istihdam ve gelir kaybına, gelir eşitsizliğine, haksız rekabete, kayıt dışı ekonomi yaratılmasına neden olarak kamu düzenini bozmaktadır.¹²⁷ Kayıt dışı ekonomi, kamu hizmetlerinin erişilebilirliği azaltarak kamu hizmetlerinin verimliliğini de azaltmaktadır.¹²⁸ Ayrıca, kaçakçılıkla elde edilen haksız kazanç, suç ve terör örgütleri

ve Denetimi: 2019/7) , Telsiz ve Telekomünikasyon Terminal Ekipmanlarının İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/8) , “CE” İşareti Taşıması Gereken Bazı Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/9) — Oyuncakların İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/10) , Kişisel Koruyucu Donanımların İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/11) , Tüketici Ürünlerinin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/12) , 4703 Sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanunla Düzenlenmiş Olan İdari Para Cezalarının Yeni Değerlerinin Duyurulmasına İlişkin Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/13) , Yapı Malzemelerinin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/14) , Pil ve Akümülatörlerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/15) , Tıbbi Cihazların İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/16) , Sağlık Bakanlığınca Denetlenen Bazı Ürünlerin İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/20) , Bazı Tarım Ürünlerinin İhracatında ve İthalatında Ticari Kalite Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/21) , Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Metal Hurdaların İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/23) , Araç Parçalarının İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2019/25).”

¹²⁵ Özay, s.27.

¹²⁶ Erkan Mustafa Üyümez, Raşit Gültekin “Gümrük Denetimi : Türkiye Uygulamalarının Analizi”, *Mehmet Akif Ersoy Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Vol.8, No.14, 2016, s.344-345. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/181920> (20.03.2021).

¹²⁷ Efsun Şimşek , “Türk Vergi Sisteminde Vergi Kaçakçılığı Suçu”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi , İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007), s.33-35.

¹²⁸ Norman A. Loayza, “The Economics of The Informal Sector: A Simple Model and Some Emprical Evidence From Latin America”, *Policy Research Working Paper*, 1997, s.30. İnternet Erişim adresi:

tarafından finans kaynağı olarak kullanılmakta, ithalat kaçakçılığından kazanılan kara para, örneğin kaçakçılık konusu eşyaların yurt içinde piyasa ortalamasının üzerinde satışa konu edilerek yasal görünüm kazandırılarak aklanmaktadır.¹²⁹ İthalat kaçakçılığı fiilleri, devletleri önemli miktarda vergi kaybına uğratarak devlet hakimiyetini ihlal etmektedir.¹³⁰ Kaçakçılık fiillerini işleyerek haksız kazanç sağlayan failler ticari hayatı da olumsuz etkilemekte ve haksız rekabete neden olmaktadır. Devletten gizlenen ve kayda geçirilmeyen kaçakçılık fiilleri ile ekonomi üzerindeki denetleme sağlanamamakta, bu durum kayıt dışı ekonominin oluşmasına yol açmaktadır.¹³¹ Sonuç olarak, iç ticaret ile dış ticaret üzerinde olumsuz etkiler yaratılarak devletlerin ekonomik kaynaklarının azalmasına neden olunmaktadır.

Sonuç olarak, ithalat kaçakçılığı ile mücadelenin etkili bir şekilde yürütülmesi devleti birden fazla alanda olumlu etkileyecektir. İthalat kaçakçılığı ile mücadele edilmesi, ticari faaliyetlerin yasal yollardan yapılmasını sağlayacak, kayıt dışı gelir ortamını engelleyecektir. Uluslararası ticaret süreçlerini kontrol altına alan devletler böylelikle vergi kaybını engelleyerek, ithalat ve ihracat dengesini sağlayabilecek ve yerli üretim desteklenecektir. Ayrıca, ithalat kaçakçılığının yol açacağı haksız rekabet ortamı engellenecektir. Böylelikle, haksız rekabet ortamının, kayıt dışı ekonominin ve gelir kaybının neden olacağı kamu düzeninin bozulma ihtimali de engellenecektir. İthalat kaçakçılığı suçlarının önlenmesi; kayıt dışı ekonomiyi önleyerek devletlerin vergi kayıplarının engellenmesinde, haksız kazançların önüne geçilmesinde, ticari hayatta ekonomik güvenliği sağlayarak toplumsal huzur ve güvenliğin sağlanmasında ve

<http://documents.worldbank.org/curated/en/685181468743710751/The-economics-of-the-informalsector-a-simple-model-and-some-empirical-evidence-from-Latin-America> (Erişim Tarihi: 20.03.2021)

¹²⁹ "... Sanayi Ticaret Limited Şirketinin yetkili müdürü olan sanık... ve şirketin ithalat işlemleri ile ilgili yurtdışı yazışma ve görüşmelerini yapan diğer sanık kardeşi ...'ın ... ve... Gümrük Müdürlüklerine gerçeği yansıtmayan düşük kıymetli faturalar ibraz etmek suretiyle röntgen filmleri ithalatı yaptıkları, ödenmesi gereken gümrük beyannamelerinin tescil edildiği tarihler itibarıyla 20.092,36 TL tutarındaki Gümrük Vergisini ödemeyerek elde ettikleri kara parayı şirket bünyesinde tutarak ithalat konusu röntgen filmlerini iç piyasada ortalama olarak 8-11 kat yüksek birim fiyattan satarak gümrük vergilerini eksik ödemek suretiyle elde ettikleri kara parayı da satış faturalarındaki birim fiyat içerisine yansıtarak satış hasılatı olarak tahsil ettikleri ve bir sonraki ithalatın finansmanında kullandıkları, elde ettikleri kara parayı bu şekilde akladıkları ve olaya yasal bir görünüm süsü verdikleri..." Yargıtay 16. CD., E. 2015/3571 K. 2016/4396 T. 29.6.2016.

¹³⁰ Şimşek, s.33.

¹³¹ Nihat Işık/Mustafa Acar, "Kayıtdışı Ekonomi : Ölçme Yöntemleri, Boyutları, Yarar ve Zararları Üzerine Bir Değerlendirme, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Vol.21 No.2, 2003, s.121. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/66431> (17.04.2021)

uluslararası ticaretin gümrük politikalarına uygun gerçekleşmesini sağlayarak çevrenin, tüketicilerin vb. alanların korunmasında önemli ve gereklidir.

3. KAÇAKÇILIK İLE MÜCADELE GİRİŞİMLERİ, İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARININ NORMATİF GELİŞİMİ

3.1. Uluslararası Hukukta İthalat Kaçakçılığı

Değişen ve gelişen kaçakçılık fiilleri karşısında kaçakçılık ile etkin bir mücadele için uluslararası iş birliği içerisinde hareket edilmesi gerekmektedir. Günümüzde, ulusların entegrasyon düzeylerinin güçlenmesi, uluslararası güvenliğin sağlanması ve uluslararası yardım ve iş birliğinin geliştirilmesi, uluslararası suçların açığa çıkartılması için uluslararası hukuk oldukça önemlidir. Uluslararası ceza hukuku teorisinde iki suç grubu vurgulanmaktadır; uluslararası suçlar ve uluslararası karakterli suçlar.¹³² Uluslararası suçlar, “çekirdek suçlar(*core crimes*)” olarak nitelendirilen soykırım, insanlığa karşı suçlar ve savaş suçları olmak üzere uluslararası barışı, güvenliği ve refahı tehdit eden en ağır düzeydeki suçlardır. UCM’nin kuruluş belgesi olarak Roma Statüsü’nün 5. maddesinde de, mahkemenin yargı yetkisi uluslararası alandaki en ciddi suçlar olan “soykırım, insanlığa karşı suçlar, savaş suçları ve saldırganlık suçu” ile sınırlandırılmıştır.

Uluslararası karakterli suçlar kavramı ise, uluslararası suçlara göre daha az sosyal tehlike arz eden ancak sosyal, kültürel, ekonomik, ekolojik, teknik, iş birliği vb. yönlerden uluslararası niteliğe sahip suçları kategorize etmek için kullanılmaktadır.¹³³ Aslında, uluslararası karakterli suçların diğer suçlardan ayırt edilmesi veya kategorize edilmesi her zaman doğru olmayacaktır. Çünkü kasten öldürme, dolandırıcılık gibi her suçun uluslararası bileşenlere sahip olması mümkündür.

Uluslararası karakterli başlıca suçlar; terörizm, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması (kara para aklama), kaçakçılık, rüşvet, irtikap, siber suçlar, suç

¹³² Sergey Ovchinnikov, “Definition of Customs Offences in International Law”, *Mediterranean Journal of Social Sciences*, Vol.6, No.3, 2015, s.222.

¹³³ Ovchinnikov,s.222.

işlemek amacıyla örgüt kurma, yönetme, örgüte üye olma veya yardım etme vb. suçlar olarak kabul edilmektedir.¹³⁴

Bu suçlar, ulusal mücadelenin yanı sıra, uluslararası iş birliğinin önem kazandığı suçlardır. Örneğin; 01.05.2008 tarihinde yürürlüğe giren “*Suçtan Elde Edilen Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Elkonulması, Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Varşova Sözleşmesi)*”, Eylül 1993 tarihinde yürürlüğe giren “*Suç gelirlerinin Aklanması Aranması, Elkonulması ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Strazburg Sözleşmesi)*”nin kapsamı terörizmin finansmanı ile mücadeleyi kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Sözleşmede, “*aklama, müsadere ve terörizmin finansmanı*” olarak 3 ana konu düzenlenmiştir. Bu yönüyle sözleşme, hem kara para aklama hem de terörizmin finansmanının bir arada düzenlendiği ilk uluslararası belgedir.¹³⁵ Türkiye tarafından ise Sözleşme 28.03.2007 tarihinde imzalanmıştır.

Değişen dünya düzeni, ticaret hayatında yaşanan gelişmeler ile birlikte gümrük kaçakçılığı faaliyetleri de etki alanını genişleterek hem yerel hem de küresel bir tehdit olmaya devam etmektedir. Gümrük işlemlerinin yasal mevzuatlara uygun gerçekleştirilebilmesi, gümrük kaçakçılığının önlenmesi, izlenebilmesi ve kaçakçılık suçları ile etkin mücadele için devletler ve uluslararası kuruluşlar için uluslararası iş birliği vazgeçilmez hale gelmiştir. Nitekim 1947 yılında toplanan Avrupa Ekonomik İşbirliği Komitesi’nde, 13 ülke tarafından Çalışma Grubu kurulmuş, 1948 yılında da Ekonomik Komite ve Gümrük Komitesi olmak üzere iki komite oluşturulmuştur. Burada kurulan Gümrük Komitesi, 15 Aralık 1950 tarihinde imzalanan ve 4 Kasım 1952 tarihinde yürürlüğe giren Gümrük İşbirliği Konseyi’ni kuran sözleşmenin temelini oluşturmaktadır. 1994 yılında örgütün ismi “*Dünya Gümrük Örgütü*” olarak kullanılmasına karar verilmiştir. WCO, “*ulusal gümrük idarelerinin etkili ve verimli çalışmalarını sağlamak ve geliştirmek amacıyla kurulmuş bağımsız, hükümetler arası bir kuruluş*”tur. WCO, dünya ticaretinin %98’ini gerçekleştiren 183 gümrük idaresini temsil

¹³⁴Cherniavskyy Sergii/Ortynskyy Volodymyr/Rohatiuk Ihor/Udalova Larysa/Sirant Myroslava, “Investigation of Crimes of an International Character”, *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, Vol.22, No.5, 2019, s.3.

¹³⁵ Ergin Ergül, “Avrupa Konseyi Çerçevesinde Terörle Hukuki ve Kurumsal Mücadele”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Vol.18, No.3-4, 2014, s.748.

etmektedir. Türkiye, Dünya Gümrük Örgütü (*Eski ismi ile Gümrük İşbirliği Konseyi*) ‘ne 29.01.1953 tarihinde katılmıştır.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında uluslararası ticaretin serbestleştirilmesi, uzmanlaşma, verimlilik artışı ve bozulan ekonomilerin iyileşmesi için önemli bir amaç haline gelmiştir. Nitekim, savaş sonrasında uluslararası ekonomik, sosyal ve siyasi hedefler çerçevesinde uluslararası ilişkilerin gelişmesi için Birleşmiş Milletler, Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası ve uluslararası ticaretin serbestleşmesine yönelik 1947 yılında “*Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (General Agreement on Tariffs and Trade-GATT)*” imzalanmıştır. Zamanla değişen ticaret koşullarına uyum sağlayabilmesi için GATT da güncelleştirilmiş ve 15 Nisan 1994’de GATT’ın yerine WTO kurulmuştur.

Uluslararası ticaretin serbestleştirilmesinde, ülkeler arasında anlaşmalar imzalanarak, serbest ticaret bölgesi veya gümrük birlikleri aracılığıyla, karşılıklı olarak tarifeleri ve tarife dışı engelleri kaldırma/düşürme yoluna gidilmiştir.¹³⁶ Türkiye’nin, Avrupa Ekonomi Topluluğu¹³⁷’na tam üyeliğini hedefleyen Ankara Anlaşmasıyla başlayan süreçte geçiş döneminin Gümrük Birliği’nin tamamlanması hedeflenmiştir. 1996 yılında başlayan Gümrük Birliği, Türkiye’de gümrük teşkilatı ve gümrük vergileri bakımından dönüm noktası olmakla birlikte, gümrük mevzuatımız AB ile uyumlaştırılmış, diğer ülkelere karşı ortak bir gümrük tarifesi belirlenmiştir.¹³⁸

Gümrük işlemlerinin etkili bir şekilde gerçekleşebilmesi için WCO bünyesinde “*Gümrük Rejimlerinin Basitleştirilmesi ve Ahenkleştirilmesine İlişkin Uluslararası Sözleşmesi (International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures-Kyoto Convention, 1973)*” hazırlanmıştır. Türkiye’nin de taraf olduğu sözleşme, 1999 yılında değişen dünya koşulları neticesinde daha modern ve etkili gümrük prosedürleri için revize edilmiştir. Sözleşmenin Ek “H” kısmının tanımlar başlıklı ilk bölümünde, gümrük suçu genel bir şekilde “*gümrük mevzuatının herhangi bir şekilde ihlali veya ihlal edilmeye kalkışılması*” olarak tanımlanmıştır. Çünkü

¹³⁶ Serbest ticaret bölgesinde, ülkeler üçüncü ülkelere karşı bağımsız politika belirlemekte özgür olmakla birlikte kendi aralarında tarife ve tarife dışı engelleri kaldırırken, gümrük birliğinde üçüncü ülkelere karşı uygulanan dış ticaret politikasının da uyumlulaştırılması söz konusu olmaktadır. (Ayrıntılı bilgi için Bkz. Şahin, s.17)

¹³⁷ 1957’de Roma Anlaşmasıyla ortak pazar ve gümrük birliği amacıyla kurulan ve üyelerinin işgücü ile mal ve hizmetlerin serbest dolaşımına dayanan üye devletlerin ekonomik entegrasyonunu hedefleyen ve 2009 Lizbon Antlaşmasıyla Avrupa Birliği’ne devredilen bölgesel kuruluş.

¹³⁸ Şahin, s.22.

başlıklı 2. kuralda belirtildiği üzere, ulusal mevzuat, gümrük suçlarını tanımlamakta ve hangi koşullar altında soruşturma yapılacağını veya idari yolla çözüleceğine dair koşulları belirlemektedir.

Türkiye'nin Dünya Gümrük Örgütü bünyesinde taraf olduğu bir diğer sözleşme olan “Gümrük Mevzuatına Aykırılıkların Men'i, Takibi Ve Tahkiki İçin Karşılıklı İdari Yardım Uluslararası Sözleşmesi (International Convention On Mutual Administrative Assistance For The Prevention, Investigation And Repression Of Customs Offences-Nairobi Convention, 1977)”nin 1. maddesinde gümrük suçu; benzer şekilde, gümrük yasalarının herhangi bir şekilde ihlal edilmesi veya ihlal edilmeye kalkışılması olarak tanımlanmıştır. Ayrıca gümrük sahtekarlığı, gümrükleri aldatarak ithalat veya ihracat harç ve vergilerinin kısmen veya tamamen ödemesinden kaçınmak veya gümrük mevzuatı tarafından konulan yasak ve kısıtlamalara aykırı hareket edilmesi veya gümrük mevzuatına aykırı olarak avantaj elde edilmesi olarak işlenen gümrük suçu olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlardan hareketle, kaçakçılık ise, malların gümrük sınırından herhangi bir şekilde gizli olarak taşınması ile oluşan gümrük sahtekarlığı olarak tanımlanmıştır.¹³⁹

Dünya Gümrük Örgütü tarafından kabul edilen bu sözleşme ile, taraflar devlet arasında uluslararası iş birliği tesis edilerek gümrük suçlarının önlenmesi, soruşturulmasına yardımcı olarak gümrük mevzuatına aykırılıklarla mücadele etmek amaçlanmıştır. Sonuç olarak kaçakçılık, bir tür gümrük aldatmacası olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁴⁰

Arap ülkelerinin ekonomik, sosyal, siyasal hedefler ile bir araya gelmesiyle kurulan ülkeler topluluğu olan Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi (Gulf Cooperation Council-GCC)'nin bir amacı da üye devletlerin gümrük düzenlemeleri ile prosedürlerde de ortak hareket etmek ve iş birliği geliştirmektedir. Nitekim, 2003 tarihinde Ortak Gümrük Kanunu(Common Customs Law) düzenlenmiştir.¹⁴¹ Kanunun 142. maddesinde

¹³⁹ International Convention On Mutual Administrative Assistance For The Prevention, Investigation And Repression Of Customs Offences (Nairobi, 9 June 1977), Chapter I, Article 1 Definitions. İnternet Erişim Adresi: <http://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/about-us/legal-instruments/conventions-and-agreements/nairobi/naiireng1.pdf?la=en> (Erişim Tarihi :15.04.2021)

¹⁴⁰ Ovchinnikov, s.220.

¹⁴¹Kanun metni için bkz.

<https://www.gcc-sg.org/en-us/CognitiveSources/DigitalLibrary/Lists/DigitalLibrary/Customs/1274258180.pdf> (Erişim Tarihi: 15.04.2021)

kaçakçılık, “gümrük vergileri veya diğer yükümlülüklerin tamamen veya kısmen ödenmemesi veya gümrük mevzuatına aykırı bir şekilde kısıtlama ve yasaklamalara aykırı olarak malların ithal veya ihraç edilmesi veya edilmeye kalkışılması” olarak tanımlanmıştır.¹⁴² Bu anlamda kaçakçılık, kontrol noktaları haricinde malların taşınması, ithalat veya ihracat rotalarında malların uygun olmayan şekilde yüklenilmesi, boşaltılması, taşınan malların saklanması veya gizlenmesi, malların eksik beyan edilmesi, aldatıcı ve hileli davranışlarla gümrük vergi ve harçlarının hiç ödenmemesi veya eksik ödenmesi, ithalat veya ihracat yasak ve kotalarına aykırı hareket edilmesi gibi eylemlerle söz konusu olabilecektir.

3.2. Geçmişten Günümüze Türk Hukukunda İthalat Kaçakçılığı İle Mücadele

Kaçakçılık suçları ile mücadelede öncelikle realist bir yaklaşım izlenmesi gerekmektedir. Ulusların, bir taraftan otoritelerini koruyarak ekonomik çıkarlarını koruması, diğer taraftan tüm kaynaklarını suç ile mücadelede kullanması mümkün değildir. İktisat disiplini bağlamında, suç ile etkin bir mücadele aslında kıt kaynakların tahsisi ile yakından ilgilidir.¹⁴³ Devletlerin, suçları tamamen ortadan kaldıracak tedbirler alması her ne kadar kulağa hoş gelse de böyle bir strateji her bakımdan maksimum faydayı sağlamayacaktır. Çünkü suçların tamamen önlenmesi için gereken kaynak miktarı makul seviyenin çok üzerinde olacaktır.¹⁴⁴ Bu nedenle, öncelikle kaçakçılık ile mücadele edilirken yasal düzenlemelerin de makul, orantılı ve etkili önlemlerin alınması gerekmektedir.

3.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Cumhuriyet öncesi dönemde gümrük denetimine ve kaçakçılığa ilişkin yasal bir düzenleme bulunmadığı bilinmektedir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde ülkeye giriş çıkışların denetlenmesinin nedeni olarak yükselme döneminden itibaren yabancılara

¹⁴²Common Customs Law Common Customs Law of the GCC States
Chapter V: Smuggling and Penalties There of
Part I: Smuggling
Article 142

“ Smuggling is to bring or attempt to bring goods into or out of the country in contravention to the applicable laws without payment of the customs taxes “duties, in whole or in part, or contrary to the provisions of prohibition or restriction provided for herein or in the other laws.”

¹⁴³ Arslan, s.60.

¹⁴⁴ Arslan, s.60.

verilen kapitülasyonlar olduğu tahmin edilmektedir.¹⁴⁵ Bu nedenle, bu dönemlerde kaçakçılığa ilişkin bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmadığı değerlendirilmektedir.¹⁴⁶

3.2.2. Cumhuriyet Dönemi İlk Kaçakçılık İle Mücadele Kanunları

Cumhuriyet dönemi ise gümrük konusunda önemli gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde; ilk kaçakçılık kanunumuz, 10.12.1927 tarih ve 1126 sayılı “*Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun*”dur. Lozan Antlaşması’yla gümrük tarifeleri için Osmanlı Devleti’nin 1 Eylül 1916 tarifi 5 yıl geçerli kalmış ve sınırlamalar da 1928 yılında sona ermiştir. Gümrük mevzuatını bir bütün haline getirebilmek ve yeni bir Gümrük tarifi hazırlanması için Bakanlık Kurulu Kararıyla bir komisyon kurulmuş ve 01.06.1929 tarihli ve 1499 sayılı Gümrük Tarifi Kanunu, 1 Ekim 1929 tarihinde uygulanmaya başlamıştır. Bu tarife ile gümrük alanında mali ve koruyucu amaçlar bir araya getirilmiştir. Tarifenin uygulamaya başlamasıyla Türkiye’nin özellikle Güney ve Güneydoğu sınırlarında meydana gelen ve gelebilecek faaliyetleri engellemek için 02.06.1929’da 1510 sayılı “*Kaçakçılığın Men ve Takibi Kanunu*” yürürlüğe girmiştir. Dönemin şartları, kalkınma ve ilerleme döneminde devamlı bir iyileştirme süreci olduğu düşünüldüğünde, 1126 sayılı Kanun’un yürürlüğe girişinden itibaren 2 yıl bile geçmeden 1510 sayılı Kanun düzenlenmiştir.

3.2.3. 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men Ve Takibine Dair Kanun Dönemi

Bu iki kaçakçılık ile mücadele kanununun ardından, uzun yıllar yürürlükte kalacak olan 07.01.1932 tarihli 1918 sayılı “*Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun*” yürürlüğe girmiştir. 1918 sayılı Kanun incelenirken, öncelikle Dünya’da ve ülkemizdeki dönemin şartlarının incelenmesi gerekir. 1929 yılı dönemi, iktisat politikalarında ciddi sorunların yaşandığı, devletçilik ve Türkiye’de ithal ikameci bir dış ticaret politikasının uygulandığı, dünyada da büyük sıkıntıların ve buhranların yaşandığı bir dönemdir. 1499 sayılı Gümrük Tarifi Kanununun uygulanmaya başlaması ile gümrük yükümlülüklerinin artmış olması ile kaçakçılık olaylarında da artış görülmüştür.¹⁴⁷ 1918 sayılı Kanun da bu dönemin izlerini taşımaktadır. Cumhuriyetin ilk yılları olması ve savaş sonrası ekonomik olarak çöken bir toplumun toparlanma döneminde düzenlenmiş olması

¹⁴⁵ Şentürk, s.17-18.

¹⁴⁶ Şentürk, s.18.

¹⁴⁷ Çopur, s.5.

nedeniyle daha korumacı bir zihniyetle hazırlanan iki kanundan sonra, bir de dünya çapında bir ekonomik buhran yaşanması, 1918 sayılı Kanun’u daha korumacı bir yapıya büründürmüştür.¹⁴⁸ 1918 sayılı Kanun, ithalat ekseni ile oluşturulmuş bir kanundur ve kanunda ithalat kaçakçılığı düzenlenmiş olmasına rağmen, ihracat kaçakçılığı açısından eksiklikler bulunmaktadır.

2003 yılına kadar yürürlükte olan 1918 sayılı Kanun zamanla değişen ihtiyaçlar, siyasi ve ekonomik krizler ile birçok kez değişikliğe uğramıştır. Kanun, özellikle 6829 sayılı Kanun ile 07.09.1956 tarihinde ve 05.06.1985 tarihinde 3217 sayılı Kanun ile dönemin ihtiyaçlarını karşılamak üzere önemli değişiklikler geçirmiştir. 3217 sayılı Kanun’da önemli bir değişiklik, 2003 yılında 4926 sayılı Kanun ile tekrar gündeme gelecek olan “*ekonomik suça, ekonomik ceza*” ilkesinin genel bir prensip kabul edilmesi olmuştur.¹⁴⁹ Değişiklik ile bazı fiiller suç olmaktan çıkartılmış, kaçakçılık suçlarına bağlanan hürriyeti bağlayıcı cezalar kaldırılmış ve para cezaları indirilmiş ve böylelikle Yargıtay kararlarında öne çıkan idari tasarruflarla suç yaratılmasının önüne geçilmiştir.¹⁵⁰

3.2.4. 4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Dönemi

Yapılan tüm değişiklikler ile kanunun bütünlüğünün bozulması, suç tanımlamalarındaki değişiklikler, zamanla aşırı korumacılığın yerini serbest piyasa ekonomisinin alması, değişen ekonomik şartlara uyum sağlanabilmesi ve Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Türkiye arasında imzalanan Ankara Anlaşması’nın sonucu olarak 19.07.2003 tarihinde 4926 sayılı KMK yürürlüğe girmiştir.

4926 sayılı Kanun, tekel ikameci ekonomi politikasının terk edildiği, tam rekabet piyasa ekonomisinin benimsendiği bir dönemde Avrupa Birliği normları doğrultusunda dış ticareti canlandırabilmek amacıyla, “*ekonomik suça ekonomik ceza*” ilkesinin genel prensip kabul eden ve hürriyeti bağlayıcı cezaları toplum için tehlikeli boyutlarda eylemlerde sınırlı tutan bir kanundur.¹⁵¹

4926 sayılı Kanun’un 4 yıl yürürlükte kaldıktan sonra 5607 sayılı Kanun ile yürürlükten kalkması uygulayıcıları da yeni hükümleri anlama, yorumlama ve uygulama

¹⁴⁸ Çopur, s.5-6.

¹⁴⁹ Muhammet Tokgöz, “4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Gümrük Kaçakçılığı Suçları” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005), s.14.

¹⁵⁰ Şentürk, s.18.

¹⁵¹ Tokgöz, s.15.

bakımından zorlamıştır. 4926 sayılı Kanun döneminde yerleşik içtihat oluşması da mümkün olamamış, yargılama süreleri uzamış ve her iki kanunun hangi hükümlerinin sanık lehine olduğu hususunda uygulamada karışıklığa neden olmuştur.¹⁵² Yargıtay kararlarında da sıklıkla, suç tarihinde 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun yürürlükte olduğu olaylarda, sonradan yürürlüğe giren KMK'nın ilgili bütün hükümlerin uygulanması ve elde edilen sonuçların birbiriyle karşılaştırılması ve lehe olan yasanın belirlenerek bu sonuca göre hüküm kurulması gerektiği gerekçesiyle bozma kararı verildiği görülmektedir.¹⁵³

3.2.5. 5607 Sayılı Kaçakçılık İle Mücadele Kanunu Dönemi

Gümrük Birliği Anlaşmasına uygun olarak gümrük mevzuatında birtakım değişikliklere gidilmiş ve mevzuat uyumlu hale getirilmiştir. Ancak, gümrük birliğinin ithalat kaçakçılığı suçlarını kolaylaştırmak gibi birtakım sorunlara da neden olduğu da söylenmektedir; örneğin, anlaşma gereğince vergi muaf olarak serbestçe dolaşabilen eşya ile gümrük işlemlerine tabi olan bir eşya birlikte rahatlıkla ülkeye sokulabilecektir.¹⁵⁴ Ayrıca, 20. yüzyılın sonları ile devletçilik ve tekelleşme anlayışının aksine serbest piyasa ekonomisi döneminin başlamasıyla da kaçakçılık ile mücadele de şekil değiştirmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe girmesiyle birlikte Türk Ceza Hukukunda önemli gelişmeler ve değişiklikler yaşanmış ve bu gelişmeler neticesinde diğer kanunlarında yeni ceza mevzuatı ile uyumlu hale gelmesi ihtiyacı doğmuştur.

Bu doğrultuda, Mülga 4926 sayılı KMK'nın da değişmesi zorunlu hale gelmiş ve revizyon yapılması yerine yeni bir kanun tasarısı hazırlanmıştır. Nitekim 31.03.2007 tarihinde KMK yürürlüğe girmiştir. KMK, 4926 sayılı Kanun'a göre, daha sistemli bir kanun olarak nitelendirilmekte ve TCK, CMK ve KK hükümleri ile uyumluluk sağladığı, kaçakçılık fiillerinin yeniden düzenlendiği ve 4926 sayılı Kanun'da genel prensip olarak kabul edilen “*ekonomik suça ekonomik ceza*” ilkesinin sonucu yaptırım olarak kaçakçılık

¹⁵² Mustafa Yaşar, “5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda İthalat Kaçakçılığı Suçları”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020), s.10.

¹⁵³ Yargıtay 7. C.D., E. 2013/593 K. 2013/25434 T. 25.12.2013 ; 7. C.D., E. 2013/7699 K. 2014/22007 T. 16.12.2014.

¹⁵⁴ Şentürk, s.120.

konusu malın fiyatı ile orantılı adli para cezaları yerine daha ağır hürriyeti bağlayıcı cezalar öngörülmüştür.

2005 yılındaki Türk Ceza Hukukundaki reform niteliğindeki değişiklikler ile özellikle genel suç tipleri haricinde, yan ceza hukukunun bir parçası olan ekonomi ceza hukukunu da oldukça etkilemiştir. Değişikliklerin ekonomi ceza hukukuna başlıca etkileri; TCK'nın 5. maddesiyle özel ceza kanunları ile genel hükümler arasındaki ilişki düzenlenmesi, TCK 2/2 maddesiyle idarenin düzenleyici işlemlerle suç koyma yasağı(ekonomik faaliyetlerin değişimindeki hız ile ekonomik ceza hukuku mevzuatı değişimlere ayak uydurmakta zorlanmakta ve bu durumun idarenin düzenleyici, birel işlemlerle suç içeriğinin tespit edilmeye çalışıldığı görülmektedir.)¹⁵⁵,tüzel kişilerin ceza sorumluluğuna dair düzenlemeler, adli para cezası ve müsadereye ilişkin düzenlemeler ve kabahatlerin suç olmaktan çıkarılması olarak sıralanabilir.¹⁵⁶

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun gerekçesinde de, “1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun, 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır. 4926 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 19/7/2003 tarihinden sonra, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 1/6/2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 5 inci maddesinde bu Kanunun genel hükümlerinin özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanacağı düzenlenmiştir.5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 5349 sayılı Kanunla değişik geçici 1 inci maddesinde; Diğer kanunların, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Birinci Kitabında yer alan düzenlemelere aykırı hükümleri, ilgili kanunlarda gerekli değişiklikler yapılmıca ve en geç 31 Aralık 2006 tarihine kadar uygulanır, hükmü yer almaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunundan sonra, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile 5326 sayılı Kabahatler Kanunu 1/6/2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 3 üncü maddesinde de, bu Kanunun genel hükümlerinin diğer kanunlardaki kabahatler hakkında da uygulanacağı hükme bağlanmıştır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 5 inci maddesi ile 5326 sayılı

¹⁵⁵ Selman Dursun,“Türk Ceza Hukuku Reformunun Ekonomi Ceza Hukukuna Etkileri”, Adem Sözüer (Ed.) *Dünyada ve Türkiye’de Ceza Hukuku Reformları Kongresi Cilt II* , İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013, s.2243. İnternet Erişim Adresi: [Http://Www.Selmandursun.Com/Wp-Content/Uploads/Sdursun-Tch-Reformu-Ekonomi-Ceza.Pdf](http://www.Selmandursun.Com/Wp-Content/Uploads/Sdursun-Tch-Reformu-Ekonomi-Ceza.Pdf) (Erişim Tarihi: 17.04.2021)

¹⁵⁶ Ayrıntılı Bilgi İçin Selman Dursun ,“Türk Ceza Hukuku Reformunun Ekonomi Ceza Hukukuna Etkileri”, s.2239-2250.

Kabahatler Kanununun 3 üncü maddesi gereğince 4926 sayılı Kanunun suç ve kabahatlere ilişkin genel düzenlemelerinin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununa uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir. Bu uyum çalışmaları sırasında 4926 sayılı Kanunun uygulamada tereddüt yaratan hükümleri de gözden geçirilmiş ve madde metinleri sadeleştirilmiş ve 5237 ve 5326 sayılı kanunlarda düzenlenmiş bulunan genel hükümler 4926 sayılı Kanun metninden çıkarılmıştır. Öngörülen bu düzenlemeler, 4926 sayılı Kanunun madde düzeni ve sıralamasında büyük değişiklikler gerektirdiği için 4926 sayılı Kanunun tamamını yürürlükten kaldıran bu Tasarı hazırlanmıştır.” denilmektedir.

KMK’nın ilk hali; Türk Ceza Kanunu, Kabahatler Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanununa uygun düzenlemelere yer verilerek genel hükümlerde Türk Ceza Kanunu ile Kabahatler Kanununa atıfta bulunan, etkin pişmanlık hükümlerinin yer aldığı, suç ve kabahatleri 4926 sayılı Kanununa göre daha sistemli bir şekilde ele alan bir düzenlemedir. Kaçakçılık suçları ve cezaları aynı maddede düzenlenmiş ve kaçakçılık suçlarına karşılık hapis ve adli para cezası düzenlenmiştir. Kanunun nitelikli halleri düzenleyen 4. maddesinde, *“kanunda tanımlanan suçların ve kabahatlerin, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenilmesi hali, suç ve kabahatlerin üç veya daha fazla kişi tarafından işlenilmesi hali, suçların tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde veya yararına olarak işlenilmesi halinde tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı”* düzenlenmiştir.

KMK’da da, kabul edildiği tarihten itibaren 2009, 2013 ve 2014 yıllarında çıkarılan kanunlarla önemli değişiklikler yapılmıştır. 6455 sayılı Kanun ile kaçakçılık kabahatleri kanundan çıkartılarak Gümrük Kanunu’na aktarılmıştır. Böylelikle, Kaçakçılık fiillerinin yer aldığı 3. maddenin başlığı *“Suçlar ve Kabahatler”* iken *“Kaçakçılık Suçları”* olarak değiştirilmiştir. KMK’ya eklenen 3/10 fıkrası ile 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu ile 4733 sayılı Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununda yer alan akaryakıt kaçakçılığı, tütün ile tütün mamülleri ve alkol kaçakçılığı suçları, KMK kapsamına alınmıştır.¹⁵⁷

¹⁵⁷ 6455 sayılı Kanun’un gerekçesi şu şekildedir : *“Kaçak petrol ile ilgili ceza hükümleri 5015 sayılı Kanun’da, kaçak tütün mamülleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler ile ilgili ceza hükümleri ise 4733 sayılı Kanun’da düzenlenmiş bulunmaktadır. Ancak bu fiillerin büyük bir kısmı aynı zamanda 5607 sayılı Kanun’a göre de kaçakçılık fiilini oluşturmaktadır. Bu durum, idari açıdan olduğu kadar yargı organları arasında da tereddütte ve farklı uygulamalara yol açmakta, açılan davalarda müdahil idarenin belirlenmesi zorlaşmaktadır. Fiilin 5607 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi halinde zarar gören idare Gümrük İdaresi, 5015 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi halinde zarar gören idare Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, 4733 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi halinde ise*

6455 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler ile KMK m.3’de yer alan kaçakçılık suçları arasındaki ahengin bozulduğuna inanan kanun koyucu tarafından¹⁵⁸ 2014 tarihinde 6545 sayılı Kanun ile 3. madde yeniden düzenlenerek “*sahte belge kullanmak suretiyle*” ifadesi “*aldatıcı işlem ve davranışlarla*” olarak değiştirilmiş ve öngörülen ceza, 1 yıldan 2 yıla çıkartılmış ve kaçakçılık suçlarının cezaları yeniden belirlenmiştir.¹⁵⁹

Kaçakçılığa ilişkin mevzuatın dağınık olması uygulamada birtakım sorunlara neden olmaktadır. Sorunlar neticesinde, sürekli değişen mevzuat, toplumsal bilincin gelişmesini de engellemektedir.

3.3. Kaçakçılık İle Mücadele Kanununun Amacı ve Niteliği

Ceza kanunlarının, kapsamı ve unsurları belirli bir sistem teşkil eden ayrıca değişen toplumsal düzene uyum sağlayabilecek nitelikte bir sistematığe sahip olması ve suç ve cezaların mutlaka bir suç siyasetine dayanması gerekmekte, genel ve özel önleme dahil suçlara karşı mücadele göstermek, hedef ve araçları etmek ve ne suretle kullanılacaklarını göstermek üzerine oluşturulan stratejiler suç siyasetini oluşturmaktadır.¹⁶⁰

Yukarıda da bahsedildiği üzere; devletler, kamu görevlerini yerine getirebilmek için ekonomik birtakım araçlara sahip olmak ve ekonomik faaliyetlerde bulunmak zorundadır. Bu doğrultuda devletler, bir gelire ve ekonomik güce sahip olmalıdır. Devletlerin gelirlerinin önemli bir kısmını da vergiler oluşturmaktadır. Bu vergilerin önemli bir kısmı da gümrüklerden elde edilmektedir. Devletler; kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için gelir sağlama amacının yanı sıra kamu yararı yönünden bazı maddelerin imal ve satışının devlet tekeline alınabilmesi, ülkenin sanayi ve ticaretinin korunması amacıyla ithalat ve ihracat yönündeki ekonomik faaliyetlere müdahale etmektedir. Böylelikle, ülkelerin ithalat ve ihracat rejimleri doğrultusunda ülkeye giren ve ülkede imal edilip yurt dışına çıkarılan malların kontrolü sağlanmaktadır. Gümrük mevzuatı ile ithalat ve ihracat rejimleri, gümrük politikaları, kısıtlamalar belirlenirken mevzuata aykırı

zarar gören idare Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumudur. Kaçakçılıkla mücadelenin etkin bir şekilde ve uzman personel eliyle yürütülmesi, uygulamadaki tereddütlerin ve sıkıntıların ortadan kaldırılması amacıyla 5015 ve 4733 sayılı Kanunlarda kaçak olarak nitelendirilen eşyalara ilişkin kaçakçılık fiilleri 5607 sayılı Kanuna aktarılmıştır.” TBMM, Dönem:24, Yasama Yılı:3, Sıra Sayısı: 437, s. 6.

¹⁵⁹ Aktaş, s.122.

¹⁶⁰ Dönmezer, s.8.

davranışların da engellenebilmesi için ceza yaptırımları öngören özel ceza yasaları düzenlenmiştir.¹⁶¹

Mevzuatımızda gümrük ile ilgili usulsüzlüklere ilişkin cezalar 4458 sayılı Gümrük Kanununda, kaçakçılık suçları ise KMK'da düzenlenmiştir. KMK m.1'de kanunun amacı *“kaçakçılık fiilleri ve yaptırımları ile kaçakçılığı önleme, izleme, araştırma usul ve esaslarını belirlemek”* olarak sayılmıştır. KMK, kaçakçılığın önlenmesi amacını taşıyan ve kaçakçılık fiillerinin cezalandırılmasını amacını taşıyan özel bir ceza kanunu niteliğindedir. TCK m.5 gereğince de *“bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır.”* hükmü doğrultusunda, TCK'nın genel hükümleri KMK'da düzenlenen suçlar için de uygulama alanı bulmaktadır. KMK; *“kaçakçılık fiilleri ve yaptırımları ile kaçakçılığı önleme, izleme, araştırma usul ve esaslarını”* düzenleyen özel bir ceza kanunudur. Kanunun 3. maddesinde kaçakçılık suçlarını oluşturan kaçakçılık fiilleri düzenlenmiştir.

Kaçakçılık ile mücadele edilmesinde amaç, ekonomik faaliyetlerin mevzuata ve usule uygun, legal bir şekilde gerçekleşmesini sağlamaktır. İthalat kaçakçılığı fiilleri, devletleri önemli miktarda vergi kaybına uğratarak devlet hakimiyetini ihlal etmektedir. Kaçakçılık fiillerini işleyerek haksız kazanç sağlayan failer ticari hayatı da olumsuz etkilemekte ve haksız rekabete neden olmaktadır. Uluslararası öğretilerde gümrüklerde yapılan denetimin, idari cezalar ile suçlara karşı öngörülen cezaların amacının, ülkeye giren ve/veya çıkan eşyanın, vergi kaçırılmaksızın yasal yollarla ekonomik faaliyete konu edinilmesi olduğu kabul edilmektedir.¹⁶²

Ayrıca, kaçakçılığın azalması ile ülke ekonomisinin güçlenmesi de birbiriyle ilişkilidir, kaçakçılığın önlenmesi için vergi oranlarının düşürülerek ülke ekonomisinin güçlenebileceği, düşük vergi oranlarının kişileri mevzuata uymaya teşvik ettiği ve kaçakçılık oranlarının düşürebileceği düşünülse de; kaçakçılık fiillerinin yalnızca vergi oranlarının yüksekliği ile açıklanması mümkün değildir. Kaçakçılık aynı zamanda sosyolojik bir olgudur ve hukuksal, mali ve sosyal açıdan tüm etkenler ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.¹⁶³ Çünkü; mükellefler, mümkün olduğunca az

¹⁶¹ Süheyl Donay, “Kaçakçılık Kanununa Genel Bir Bakış”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Vol.37, 1971, s.191-192. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhfm/issue/9123/114220> (10.04.2021)

¹⁶² Şentürk, s.11.

¹⁶³ Şentürk, s.13.

vergi ödemek veya hiç ödememek için çareler arar; bu durum, ülkelerin vergi ahlakına, vergi oranlarının yüksekliğine ve vergiye tabi eşyaya karşı duyulan ihtiyaca bağlıdır.¹⁶⁴

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2000/3 Esas, 2000/32 Karar ve 22.02.2000 Tarihli Kararında da kaçakçılık ile mücadelenin amacına dikkat çekilerek şu görüşlere yer verilmiştir;

“ 3217 sayılı Yasanın genel gerekçesinde bu husus; gerçekten ekonomik suçları cezalandırmakla Devletin iki menfaati korumak istediği göze çarpmaktadır. Devlet bir taraftan ekonomik faaliyetin normal bir şekilde işlenmesini sağlamak istemekte, diğer taraftan kendi gelir kaynaklarını muhafaza etmek maksadını gütmektedir. Bu iki menfaati sağlamak, esasta mali ve iktisadi tedbirlerle gerçekleştirilebileceğinden suç tehdidini, hapis cezasını mümkün mertebe az kullanmak gerekir. Ekonomik suçlarla mücadele konusunda en etkin silah, yine ekonomik, mali ve idari tedbir ve müeyyidelerdir. Hapis cezası ise son çare sayılmak gerekir. Şiddetli ceza sistemi özellikle ekonomik suçlara ters tepen bir silahtır. Ekonomik düzendeki aksaklıklar cezaların arttırılmasıyla giderilemez. denilmiştir.

Görüldüğü üzere, mülga 1918 sayılı Kanun döneminde alınan Yargıtay kararında, kanun gerekçesine dikkat çekilerek, dönemin ekonomik suçlarda ekonomik ceza eğilimi dikkate alınarak kanunda, ithal veya ihracı yasak olan mallar ile yasak olmayan malların kaçakçılığına yönelik yaptırımların farkına dikkat çekilmiştir.

Avrupa Birliği Komisyonu tarafından hazırlanan Türkiye Ülke Raporlarında da¹⁶⁵ sıklıkla vergilendirme hususunda vergi kaçakçılığını önlemeye dikkat çekilerek, 2020 Ülke Raporunda Türkiye'nin vergilendirme alanında kısmen hazırlık olduğu, ilerleme kaydedilmediği ve tavsiyelerin dikkate alınmadığı belirtilmiş ve Türkiye'nin AB üye devletlerinin tamamı ile etkin bir şekilde bilgi değişiminin yürütülmesi amacıyla düzenlemeler yapması, vergiye tabi enerji ürünleri yelpazesinin AB müktesebatı ile uyumlaştırması ve kayıt dışı ekonomi ile mücadeleyi

¹⁶⁴ Çomaklı, s.55.

¹⁶⁵ Avrupa Komisyonu 1998 yılından itibaren aday ülkelerin Kopenhag kriterlerine uyum konusunda kaydettiği gelişmeleri yıllık olarak değerlendiren raporlar yayımlamaktadır. Söz konusu raporlar 2016 yılına kadar “İlerleme Raporu”, sonrasında ise “Ülke Raporu” olarak adlandırılmıştır.

hızlandırması ve ilerlemenin takip edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Türkiye’de %27’ye karşılık gelen kayıt dışı ekonominin GSYH’ye oranına dikkat çekilmiştir.

2020 Türkiye Ülke Raporunda, vergi muafiyeti, serbest bölgeler ve gözetim tedbirlerinin AB müktesebatıyla ve Türkiye’nin Gümrük Birliği yükümlülükleriyle tam olarak uyumlu olmadığı, AB’de serbest dolaşımda bulunan üçüncü ülke menşeli çok sayıda ürünün ithalatına uygulanan ilave vergilerin kapsamının genişletilmesinin Gümrük Birliği’nin temel ilkesine aykırı olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, Türk Gümrük Kanunu’nda AB Gümrük Kodu’yla uyumlaştırılarak güvenlik ve emniyeti sağlamanın yanı sıra yasal ticareti kolaylaştırmak amacıyla risk temelli kontrollerin ve basitleştirilmiş usullerin geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.¹⁶⁶

Kaçakçılık suçları, vergi ve gelir kaybına, haksız rekabete, kayıt dışı ekonomi yaratılmasına neden olmaktadır. Kaçakçılık fiilleri, politik ve ekonomik otoriteler üzerinde önemli bir tehdittir. Kaçakçılık faaliyetleri ile elde edilen haksız kazanç, organize suç ve terör örgütleri tarafından da finans kaynağı olarak kullanılmaktadır. Küreselleşme ve son yüzyıldaki yaşanan teknolojik, sosyo-ekonomik ve politik gelişmeler çerçevesinde kaçakçılık fiilleri de değişim ve artış göstermektedir. Bu durum karşısında ülkemizde de kaçakçılığı önlemeye yönelik daha radikal tedbirler almak, yasal ve idari düzenlemeler geliştirme ihtiyacı hissedildiği söylenebilir.

3.4. İthalat Kaçakçılığının Diğer Kaçakçılık Suçlarından Ayırt Edilmesi

Kaçakçılık fiili tanımlanırken bahsedildiği üzere, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu haricinde başka kanunlarda da kaçakçılık suçları düzenlenmiştir. TCK m.79’da düzenlenen göçmen kaçakçılığı suçu, m.188’de “*uyuşturucu madde imal ve ticareti*” suçu, m.174’de düzenlenen “*tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması ve el değiştirmesi*” suçu, VUK m.359’da düzenlenen kaçakçılık suçları, 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun m.12’de düzenlenen silah kaçakçılığı suçları, KMK’da düzenlenen kaçakçılık suçları haricindeki birtakım kaçakçılık suçlarıdır. Ayrıca, kaçakçılık içerisinde insan ve malvarlığı/eşya kaçakçılığı olarak da ayırmda incelenebilecektir. TCK’nın 79. maddesinde düzenlenen göçmen

¹⁶⁶ Avrupa Parlamentosuna, Konseye, Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesine ve Bölgeler Komitesine Sunulan Komisyon Billendirmesi, AB Genişleme Politikasına İlişkin 2020 Bilgilendirmesi, 2020 Türkiye Raporu, 2020. İnternet Erişim Adresi: https://www.ab.gov.tr/siteimages/trkiye_raporustrateji_belgesi_2020/turkey_report_30.10.2020.pdf (20.06.2021)

ticareti suçu ile 80. maddesinde düzenlenen insan ticareti suçu düzenlenmiştir. Bu suçlar, ithalat kaçakçılığı suçlarından ayrı olarak devlet otoritesi yanı sıra insanın maddi ve manevi bütünlüğünü de korumayı amaçlamaktadır.

1918 sayılı Kanun dönemindeki kaçakçılık suçları ile diğer kaçakçılık suçlarını ayırt edilebilmesi için doktrinde “*dar anlamda kaçakçılık*” ile “*geniş anlamda kaçakçılık suçları*” ifadesi kullanılmıştır. Bu anlamda, KMK’da düzenlenen ithalat veya ihracat kaçakçılığı suçları için “*dar anlamda kaçakçılık*”, diğer kanunlarda düzenlenen suçlar ise “*geniş anlamda kaçakçılık*” olarak nitelendirilecektir.¹⁶⁷

Mevzuatımızda kaçakçılık fiilleri; korunan hukuki değer, başlangıçta suçun konusu olmak üzere maddi unsurlar yönünden ayrı suçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Şöyle ki; kaçakçılık suçları bakımından KMK haricinde kaçakçılık suçları bakımından özel nitelikte ve istisnai birtakım düzenlemeler mevcuttur. Örneğin, kültür ve tabiat varlıklarını koruma altına alan 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nda öncelikle yurt içinde korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları için yurt dışına çıkarılması yasaklanmış ve taşınır kültür ve tabiat varlıklarını yurt dışına çıkarma yasağına aykırı davranılması karşısında, kültür ve tarihi eser kaçakçılığı suçu düzenlenmiştir.

2863 sayılı Kanunu m.33’e göre yurtdışından kültür varlığı getirmek ise serbesttir. Ancak, taşınır kültür varlığı yurtdışından ülkeye getirilirken ortaya çıkan hukuka aykırılıklardan 5607 sayılı Kanun’a ilişkin öngörülen hükümler saklıdır. Görüldüğü üzere, taşınır kültür varlıkları açısından ithalat ve ihracata ilişkin bir farklılık söz konusudur.¹⁶⁸ Bu nedenle, gümrük kaçakçılığı ile tarihi eser kaçakçılığı suçları arasındaki fark öncelikle maddi unsur olan fiil unsurunda toplanmaktadır. Gümrük kaçakçılığı, ithalat ve ihracat kaçakçılığı olarak ortaya çıkmaktayken, tarihi eser kaçakçılığı ise yalnızca yurt dışına çıkarılma fiiliyle söz konusu olmaktadır.

Silah kaçakçılığı suçu ise 6136 sayılı Kanun m.12’de düzenlenmiştir. Kanunun uygulama alanı, “*ateşli silahlar, bıçaklar ve diğer aletlerin memlekete sokulması, yapılması, satılması, satın alınması, taşınması ve bulundurulması*”dır. İthalat kaçakçılığı

¹⁶⁷ Şentürk, s.5. ; Erman, s.2-5.

¹⁶⁸ Kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına ilişkin karşılaştırmalı hukuk incelendiğinde, örneğin İtalya’da, İsveç’te ve İngiltere’de ile kültür varlıklarının ithalat ve ihracatına ilişkin hukuka aykırılıklar halinde uygulanacak yaptırımlar tek bir kanun ile yaptırıma bağlanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. (Şentürk, s.37-38.)

suçları ile silah kaçakçılığının kesişimi ise bu aletlerin memlekete sokulması halidir. Nitekim Kanunun 12. maddesinde de “*Kanunun kapsamına giren ateşli silahlarla bunlara ait mermilerin*”, 14. maddesinde ise “*Kanunun kapsamına giren bıçak veya başkaca aletlerin ülkeye sokulması, sokmaya kalkışılması, ülkeye sokulmasına aracılık edilmesi hali*” suç olarak düzenlenmiş ve karşılığında hapis ve adli para cezası öngörülmüştür. Silah kaçakçılığı suçunda korunan hukuki değer, öncelikli olarak kamu düzeninin korunmasıyken, gümrük kaçakçılığı suçlarında korunan hukuki değer, devletin ekonomik kaybının önlenmesidir.

VUK’da da “*kaçakçılık*” suçları düzenlenmiştir. Bu suçlar, vergi kaçakçılığı suçları olarak adlandırılmaktadır. Vergi kaçakçılığı suçunda esas olan “*vergiden kaçınma*” iken gümrük kaçakçılığı suçlarında suç konusunun ülkeye giriş ve çıkışı sırasındaki eylemler olması nedeniyle, vergi kaçakçılığı ile gümrük kaçakçılığı suçları farklılaşmaktadır.

Tütün ve tütün ürünleri kaçakçılığı da kar getirisi, tütün ürünleri ile mücadelede uygulanan yüksek vergi oranları gibi nedenlerle sıklıkla karşılaşılan kaçakçılık türüdür. Vergi kayıplarının önemli bir nedeni de tütün ve tütün ürünleri kaçakçılıklarının kolaylıkla ve sıklıkla işlenebilmesidir. Bu nedenle, tütün ve tütün ürünleri kaçakçılığına ilişkin mevzuatın açık, anlaşılabilir olması ve uygulamada karışıklığa neden olmaması gerekmektedir.¹⁶⁹ 6455 sayılı Kanun ile, KMK’da değişiklik yapılarak kaçakçılık suçlarının düzenlendiği 3. maddeye, öncesinde 5015 Petrol Piyasası Kanunu’nda düzenlenen “*akaryakıt kaçakçılığı*” ile 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri Ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun’da düzenlenmiş olan tütün ve tütün ürünleri kaçakçılıkları eklenerek kaçakçılık fiilleri bakımından mevzuat dağınıklığının giderilmeye çalışıldığı görülmektedir. Nitekim KMK m.3/10’da “*Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın akaryakıt ile tütün, tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek cezalar yarısından iki katına kadar artırılır, ancak bu fıkranın uygulanması suretiyle verilecek ceza üç yıldan az olamaz*” denilmekle kaçakçılık fiilini oluşturan malvarlığına/eşyaya göre artırımı gidildiği görülmektedir.

¹⁶⁹ Şentürk, s.56.

İthalat ve ihracat kaçakçılığı suçları olmak üzere gümrük kaçakçılığı suçları, kaçakçılık konusu eşyanın ülkeye giriş veya çıkışı sırasındaki eylemler neticesinde vergi kaybına neden olan suçlar olduğundan, yapısal olarak ve suçun unsurları yönünden diğer kaçakçılık suçlarından ayrılmaktadır.



§ İKİNCİ BÖLÜM

İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARI

1. İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARININ NORMATİF DÜZENLENİŞİ

İthalat kaçakçılığı suçları, KMK'nın “Kaçakçılık Filleri” başlıklı ikinci bölümünde yer alan “Kaçakçılık Suçları” başlıklı 3. maddede düzenlenmiştir.¹⁷⁰ 6455

¹⁷⁰ 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

Kaçakçılık suçları (1)(2)

Madde 3 – (Değişik: 28/3/2013-6455/54 Md.)

“(1) Eşyayı, gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Eşyanın, gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması halinde, verilecek ceza üçte birinden yarısına kadar artırılır.

(2) Eşyayı, aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin ülkeye sokan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (2)

(3) Transit rejimi çerçevesinde taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (2)

(4) Belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, hile ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (1)

(5) Birinci ila dördüncü fıkralarda tanımlanan fillerin işlenmesine iştirak etmeksizin, bunların konusunu oluşturan eşyayı, bu özelliğini bilerek ve ticari amaçla satın alan, satışı arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (1)

(6) Özel kanunları gereğince gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen eşyayı, ithal amacı dışında başka bir kullanıma tahsis eden, satan veya devreden ya da bu özelliğini bilerek satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (1)

(7) İthali kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokan kişi, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren suç oluşturmadığı takdirde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. İthali yasak eşyayı, bu özelliğini bilerek satın alan, satışı arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, aynı ceza ile cezalandırılır.

(8) İhracı kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeden çıkaran kişi, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (1)

(9) İlgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden yararlanmak amacıyla ihracat gerçekleştirmediği hâlde gerçekleştirmiş gibi gösteren ya da gerçekleştirilen ihracata konu malın cins, miktar, evsaf veya fiyatını değişik gösteren kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Beyanname ve eki belgelerde gösterilen ile gerçekte ihraç edilen eşya arasında yüzde onu aşmayan bir fark bulunması halinde, sadece 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu hükümlerine göre işlem yapılır. (1)

(10) Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın akaryakıt ile tütün, tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kağıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek cezalar yarısından iki katına kadar artırılır, ancak bu fıkranın uygulanması suretiyle verilecek ceza üç yıldan az olamaz. (1) (2)

(11) (Değişik: 18/6/2014-6545/89 md.) Ulusal marker uygulamasına tabi olup da, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun belirlediği seviyenin altında ulusal marker içeren veya hiç içermeyen akaryakıtı; a) Ticari amaçla üreten, bulunduran veya nakleden, b) Satışı arz eden veya satan, c) Bu özelliğini bilerek ve ticari amaçla satın alan, kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ancak, marker içermeyen veya seviyesi geçersiz olan akaryakıtın kaçak olarak yurda sokulduğunun anlaşılması hâlinde, onuncu fıkra hükmüne istinaden cezaya hükmolunur.

(12) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan izin alınmadan; akaryakıt haricinde kalan solvent, madeni yağ, baz yağ, asfalt ve benzeri petrol ürünlerinden akaryakıt üreten veya bunları doğrudan akaryakıt yerine ikmal ederek üreten, satışı arz eden, satan, bulunduran, bu özelliğini bilerek ticari amaçla satın alan, taşıyan veya saklayan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para

sayılı Kanun öncesinde 3. madde, “Suçlar ve Kabahatler” olarak düzenlenmekteyken 6455 sayılı Kanun ile m.3’de yalnızca kaçakçılık suçlarına yer verilmiştir.

Madde metninden anlaşılacağı üzere; kaçakçılık suçları başlığı altında, ithalat kaçakçılığı suçları, ihracat kaçakçılığı suçları düzenlenmiş, 6455 sayılı Kanun ile birlikte de akaryakıt kaçakçılığı ile tütün ve alkol kaçakçılığı da madde metnine dahil edilmiştir. Böylelikle, kaçakçılık fiillerinin aynı kanun maddesi ile düzenlenmesi bakımından önemli bir adım atıldığı ve bütüncül bir yaklaşım izlendiği görülmektedir.

cezası ile cezalandırılır. (Ek cümle:29/4/2021-7318/13 md.) Akaryakıt yerine kullanılan diğer ürünler yönünden de bu fıkra uyarınca cezaya hükmolunur.

(13) Her türlü üretim, iletim ve dağıtım hatları dahil olmak üzere sıvı veya gaz halindeki hidrokarbonlarla, hidrokarbon türevi olan yakıtları nakleden boru hatlarından, depolarından veya kuyulardan kanunlara aykırı şekilde alınan ürünleri satışa arz eden, satan, bulunduran, bu özelliğini bilerek ticari amaçla satın alan, taşıyan veya saklayan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(14) Kaçak akaryakıt veya sahte ulusal marker elde etmeye, satmaya ya da herhangi bir piyasa faaliyetine konu etmeye yarayacak şekilde lisansa esas teşkil eden belgelerde belirlenenlere aykırı olarak sabit ya da seyyar tank, düzenek veya ekipman bulunduranlar iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(15) Ulusal markeri yetkisiz olarak üreten, satışa arz eden, satan, yetkisiz kişilerden satın alan, kabul eden, bu özelliğini bilerek nakleden veya bulunduranlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ulusal markerin kimyasal özelliklerini taşımasa bile, bu madde yerine kullanılmak amacıyla üretilen kimyasal terkipler hakkında da bu fıkra hükmü uygulanır.

(16) Tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajlarına kamu kurumlarının uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretlerin taktitlerini imal eden veya ülkeye sokanlar ile bunları bilerek bulunduran, nakleden, satan ya da kullananlar üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (2)

(17) Tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajlarına kamu kurumlarının uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretleri; ilgili mevzuatta belirlenen şekilde temin etmesine rağmen belirlenen ürünlerde kullanmaksızın bedelli veya bedelsiz olarak yayanlar, bunları alma veya kullanma hakkı olmadığı halde sahte evrak veya dokümanlarla veya herhangi bir biçimde ilgili kurum ve kuruluşları yanıltarak temin edenler, bunları taktit veya tahrif ederek ya da konulduğu üründen kaldırarak, değiştirerek ya da her ne suretle olursa olsun tedarik ederek amacı dışında kullananlar üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (2)

(18) (Değişik: 18/6/2014-6545/89 md.) Ambalajlarında bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaret bulunmayan ya da taklit veya yanıltıcı bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretleri taşıyan tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkileri; a) Ticari amaçla üreten, bulunduran veya nakleden, b) Satışa arz eden veya satan, c) Bu özelliğini bilerek ve ticari amaçla satın alan, kişi üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ancak, tütün mamullerinin , makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin kaçak olarak yurda sokulduğunun anlaşılması hâlinde, onuncu fıkra hükmüne istinaden cezaya hükmolunur. (2)

(19) (Mülga: 18/6/2014-6545/89 md.)

(20) (Mülga: 18/6/2014-6545/89 md.; Yeniden düzenleme: 28/11/2017-7061/93 md.) Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumundan yetki belgesi almadan veya bildirimde bulunmadan tütün ticareti yapanlar ile ticari amaçla; makaron veya yaprak sigara kâğıdını, içine kıyılmış tütün, parçalanmış tütün ya da tütün harici herhangi bir madde doldurulmuş olarak satanlara, satışa arz edenlere, bulunduran ve nakledenlere üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası verilir. (1)

(21) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fiiller, teşebbüs aşamasında kalmış olsa bile, tamamlanmış gibi cezalandırılır.

(22) (Ek: 18/6/2014-6545/89 md.)Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçların konusunu oluşturan eşyanın değerinin fahiş olması hâlinde, verilecek cezalar yarısından bir katına kadar artırılır. (Ek cümle:14/4/2020-7242/61 md.) Eşyanın değerinin hafif olması hâlinde verilecek cezalar yarısına kadar, pek hafif olması hâlinde ise üçte birine kadar indirilir.”

İthalat kaçakçılığı suçları, 3. maddede 7 ayrı fıkra olarak düzenlenmiştir. Bu suçlar; “eşyayı gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokma suçu”(m.3/1), “eşyayı aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri tamamen veya kısmen ödenmeksizin ülkeye sokma suçu(m.3/2)”, “transit rejim çerçevesinde taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesine bırakma suçu”(m.3/3), “belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, hile ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapma suçu”(m.3/4), “1. ve 4. fıkra bakımından ithalat kaçakçılığının konusunu oluşturan eşyayı ticari amaçla satın alma, satışa arz etme, satma, taşıma, saklama suçu” (m.3/5), “özel kanunları gereğince gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen eşyayı, ithal amacı dışında başka bir kullanıma tahsis etme, satma, devretme, satın alma, kabul etme suçu”(m.3/6), “ithali kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokma suçu”(m.3/7-1. cümle), ithali kanun gereği yasak olan eşyayı bu özelliğini bilerek satın alma, satışa arz etme, satma, taşıma, saklama suçu”(m.3/7-2. cümle) olarak düzenlenmiştir.

Başlangıçta madde lafzından yola çıkarak ithalat kaçakçılığı suçlarını kategorize etmek gerekirse; m.3/1’de düzenlenen “eşyayı gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokma suçu”, m.3/2’de düzenlenen “eşyayı aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri tamamen veya kısmen ödenmeksizin ülkeye sokma suçu” ile m3/7’nin ilk cümlesinde düzenlenen “ithali kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokma suçu” bakımından, suçların “ülkeye sokma” ortak fiiliyle gerçekleştiği görülmektedir.

Ayrıca, m.3/5’de düzenlenen “1. ve 4. fıkra bakımından ithalat kaçakçılığının konusunu oluşturan eşyayı ticari amaçla satın alma, satışa arz etme, satma, taşıma, saklama suçu” , m.3/6’da düzenlenen “özel kanunları gereğince gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen eşyayı, ithal amacı dışında başka bir kullanıma tahsis etme, satma, devretme, satın alma, kabul etme suçu” ve m.3/7’nin 2. cümlesinde düzenlenen “ithali kanun gereği yasak olan eşyayı bu özelliğini bilerek satın alma, satışa arz etme, satma, taşıma, saklama suçu” da suç konusu ithal eşyanın kullanılması ile ortaya çıkan ithalat kaçakçılığı suçları olduğu görülmektedir.

İlk bölümde ithalat kaçakçılığı; ekonomi, sosyoloji ve tarihsel süreç içerisinde incelenerek ithalat kaçakçılığının teknik yönleri aktarılmaya çalışılmıştır. Bu bölümde ise; ithalat kaçakçılığı suçları, suçların ortak unsurları dikkate alınarak eşya kaçakçılığı

suçları, transit rejim ile geçici ithalat ve dahilde işleme rejimine aykırılık suçları ve kaçak eşya ticareti suçları olmak üzere üç kategoriye ayrılarak karşılaştırmalı bir şekilde ceza hukuku sistematığı içerisindeki düzenlenişi incelenecek ve suç unsurları açıklanacaktır.

“Eşya kaçakçılığı suçları” isimli ilk kategoride KMK m.3/1’de düzenlenen *“eşyayı gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokma suçu”*, m.3/2’de düzenlenen *“eşyayı aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri tamamen veya kısmen ödenmeksizin ülkeye sokma suçu”* ve m.3/7-1. cümlede düzenlenen *“ithali kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokma suçu”* incelenecektir.

“Transit rejim ile geçici ithalat ve dahilde işleme rejimine aykırılık suçları” başlıklı ikinci kategoride, KMK m.3/3’de düzenlenen *“transit eşya ticareti suçu”* ve m.3/4’de düzenlenen *“belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, hile ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapma suçu”* incelenecektir.

“Kaçak eşya ticareti suçları” isimli üçüncü kategoride ise KMK m.3/5’de düzenlenen *“ithal eşya ticareti suçu”*, m.3/6’da düzenlenen *“vergiden muaf olan ithal eşyanın ticareti suçu”* ve m.3/7-2. cümlede düzenlenen *“ithali yasak olan eşyanın ticareti suçu”* incelenecektir.

2. EŞYA KAÇAKÇILIĞI SUÇLARI

2.1. Korunan Hukuki Değer

Bir fiilin suç olarak değerlendirilebilmesi için, hareketin o suç ile korunan hukuki değeri ihlal etmesi ya da onu tehlikeye düşürmesi gerekmektedir. Suç ile korunan hukuki değere, o suçun kanuni tanımının yorumlanmasından ulaşılabilmektedir.

Gümrük rejimleri, temel olarak devletin egemenlik yetkisinin bir sonucudur. Çalışmanın ilk bölümünde açıklandığı üzere, devletler, mali, politik ve sosyal nedenlerle serbest ticaret üzerinde birtakım kontrol mekanizmaları geliştirmişlerdir. Ayrıca, ülkeye sokulan eşyanın gümrük vergisine tabi bir eşya olması halinde, ülkenin gümrük vergisinden doğan mali kaynağı da etkilemekte ve vergi kaybına neden olması nedeniyle mali çıkarlarına zarar vermektedir.

Bu nedenle, kaçakçılık suçlarında korunmaya çalışılan hukuki yarar olarak, devletin hakimiyet yetkisi, devletin mali çıkarları ve ekonomik düzen ifade edilmektedir. Doktrinde; bazı yazarlar gümrük kaçakçılığı suçlarında korunan hukuki değerin devletin ekonomik yararı olduğunu ifade ederken¹⁷¹, suç ile korunan hukuki değerin, devletin hakimiyet yetkisi ve devletin mali çıkarlarını korumak olduğunu ifade eden¹⁷², öncelikle korunan değerin, mali çıkarlarını koruma amacının ön plana çıktığını ifade eden görüşler de mevcuttur.¹⁷³ Bazı yazarlar ise, bu suç tipi ile korunan hukuki değerin, devletin hakimiyet yetkisi olduğunu kabul etmektedir.¹⁷⁴

Gümrük işlemleri, devletin kontrol mekanizma aracı olarak hakimiyetinin bir göstergesidir. Gümrük işlemleri sırasında, vergilendirme ile devlete sağlanan mali çıkar ise yine devletin egemenliğinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, ithalat kaçakçılığı suçları ile korunan temel hukuki değerin, devletin egemenlik yetkisi olduğu kabul edilebilir.

Ayrıca, m.3/2’de düzenlenen “eşyayı aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri tamamen veya kısmen ödenmeksizin ülkeye sokma suçu” bakımından, “aldatıcı işlem ve davranış” uygulamada en çok, belgede sahtecilik fiilleriyle gerçekleştiğinden bu suç ile kamu güveninin de korunmak istenen hukuki değer kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmektedir.¹⁷⁵

2.2. Tipikliğin Maddi Unsurları

2.2.1. Konu

Suçun maddi konusundan anlaşılması gereken, suçun üzerinde işlendiği kişi veya şeyin fiziki, maddi yapısıdır.

KMK’da nitelikli hallerin düzenlendiği 4. maddenin 7. fıkrasında, “Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın, Devletin siyasî, iktisadî veya askerî güvenliğini bozacak ya da çevre veya toplum sağlığını tehdit edecek nitelikte olması halinde, fiil daha

¹⁷¹ Aktaş, s.126.

¹⁷² Mustafa Yaşar, s.21.

¹⁷³ Bütün, s.15 ; Şentürk, s.85-86.

¹⁷⁴ Mustafa Özen, 5607 sayılı Kaçakçılık Kanununda Düzenlenen Suçlar, Ankara: Adalet Yayınevi, 2015, s.2. ; Aydın, s.113.

¹⁷⁵ Şentürk, s.162.

ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, verilecek hapis cezası on yıldan az olamaz.” denilmektedir. Görüldüğü üzere, kanun koyucu tarafından suçun konusuna göre kamu yararı gözetilerek ceza ağırlaştırılmaktadır.

A. Eşyayı Gümrük İşlemleri Yapılmaksızın Ülkeye Sokma Suçu (m.3/1)

Eşyanın gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokulması suçu bakımından suçun üzerinde işlendiği şey, gümrük işlemlerine tabi tutulmayan eşyadır. Birinci bölümde değinildiği üzere; 4458 sayılı Gümrük Kanunu’nun m.3/23 hükmü doğrultusunda Gümrük Kanununa göre eşya deyimi, her türlü maddi ürün ve değeri karşılamak üzere kullanılmaktadır.

Suçun kanuni tanımından hareketle, suç konusu eşyanın gümrük işlemlerine tabi olması gerekmektedir. Ayrıca, eşyanın gümrük vergisine de tabi olması gerektiği de ileri sürülmektedir.¹⁷⁶ KMK’da ise eşyanın gümrük vergisine tabi olup olmamasına göre bir ayırım yapılmadığı görülmektedir. Ancak, Gümrük Kanunu’nun usulsüzlüklere ilişkin idari para cezalarının düzenlendiği 239. maddesinde, *“İthalat veya ihracat vergilerinden muaf eşyayı 33 üncü madde hükümleri gereğince belirlenen gümrük kapıları dışında başka yerlerden izinsiz olarak ithal veya ihraç veya bunlara teşebbüs edenlerle, bu tür eşyayı gümrük işlemlerini yaptırmaksızın yurda sokanlar veya çıkaranlar ile buna teşebbüs edenlerden, söz konusu eşyanın ithalata konu olması halinde, CIF değerinin, ihracata konu olması halinde ise FOB değerinin onda biri oranında para cezası alınır.”* denilmektedir. Sonuç olarak, ithalat vergisinden muaf eşyanın gümrük işlemlerinin yapılmaksızın ülkeye sokulması Gümrük Kanunu’nda idari para cezası ile cezalandırılmaktadır. O halde, gümrük işlemlerine tabi tutulmayan eşyanın ithalat vergisinden muaf olması durumunda, GK uyarınca para cezasının uygulanması gerekmektedir. KMK ise, ithalat vergisinden muaf olmayan eşyanın, gümrük işlemlerine tabi tutulmamasını, hapis ve adli para cezası ile cezalandırmaktadır.

¹⁷⁶ Metin Ertuğrul, **1918 Sayılı Kanuna Göre Gerekçeli, Açıklamalı, İçtihatlı Kaçakçılık Suçları ve İlgili Konular**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2002, s.40.

Ayrıca, ithali yasak olan eşyanın ülkeye sokulması m.3/7-1. cümlede suç olarak düzenlendiğinden ithali kanun gereği yasak olan eşya söz konusu ise eşyayı gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokma suçundan bahsedilemeyecektir.

B. Eşyayı Aldatıcı İşlem Ve Davranışlarla Gümrük Vergileri Tamamen Veya Kısmen Ödenmeksizin Ülkeye Sokma Suçu (m.3/2)

Eşyayı aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri tamamen veya kısmen ödenmeksizin ülkeye sokma suçu bakımından suçun üzerinde gerçekleştiği şey, eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın ülkeye sokulması suçunda olduğu gibi eşyadır. Suçun kanuni tanımını yorumlandığında, eşyanın ayrıca gümrük vergilerine tabi, ithali yasak olmayan bir eşya olması gerekmektedir. Gümrük Kanunu'nun m.3/8 hükmüne göre gümrük vergisi, “*ilgili mevzuat uyarınca eşyaya uygulanan ithalat vergilerinin ya da ihracat vergilerinin tümünü*” ifade etmektedir.

C- İthali Kanun Gereği Yasak Olan Eşyayı Ülkeye Sokma Suçu (m.3/7-1. Cümle)

Suçun oluşabilmesi için suç konusu eşyanın ithalinin “*kanunla*” yasaklanmış olan bir eşya olması gerekmektedir. Bu hususta eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulup tutulmaması, suç bakımından ayırt edici değildir. Suçun oluşabilmesi için eşyanın ithalatının kanun ile yasaklanmış olması zorunludur, idari düzenleme ile sınırlama getirilmesi bu suç kapsamında değerlendirilemeyecektir.¹⁷⁷

TCK'nın 174. maddesinde “*tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi suçu*” , 181. maddesinde, “*çevrenin kasten kirletilmesi suçu*”, 188. maddesinde “*uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu*” düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler karşısında; “*patlayıcı, yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddelerin*” ülkeye

¹⁷⁷Yargıtay 7. CD., E. 2018/1199 K. 2021/1148 T. 1.2.2021 kararında “...Sanığa ait Şahin Gıda isimli iş yerinde yapılan aramada, 11 adet koli içerisinde 399 adet kutuda 39.960 adet 100 Watt Fujika ibareli yabancı menşeli ampulün ele geçirildiği olayda; Dosya içinde yer alan 27.12.2013 tarihli Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü mühendislerince hazırlanan tutanakta suça konu ampullerin anılan Bakanlığın 27.08.2011 tarih ve 28038 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan “Doğrusal Olmayan Ev Tipi Lambalar ile İlgili Çevreye Duyarlı Tasarım Gereklere Dair Tebliği” kapsamında üretimi ve ithalatı 27.08.2011 tarihinden itibaren yasaklanan ürün olduğunun anlaşılması karşısında sanığın eyleminin 5607 sayılı Yasanın 3/7. maddesindeki suçu oluşturmayacağı sübutu halinde 5607 sayılı Yasanın 3/5. madde kapsamında kalacağının kabulü ile...” denilmiştir. Görüldüğü üzere; eşyanın ithalinin tebliğ vb. idari düzenlemeler ile yasaklanmış olması halinde ithali yasak olan eşyayı ülkeye sokma suçundan bahsedilemeyecek ancak somut olayın özelliğine göre ithal eşya ticareti suçu kapsamında değerlendirme yapılması gerekecektir.

sokulması, “*uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin*” ülkeye sokulması ile “*atık ve artıkların*” ülkeye sokulması cezalandırılmaktadır. Görüldüğü üzere, TCK uyarınca birtakım konusu suç oluşturan eşyaların ülkeye sokulması ceza yaptırımına bağlanmıştır. Bu nedenle, konusu bu gibi suçları oluşturan eşyanın söz konusu olması halinde artık KMK uygulanmayacaktır.

Ayrıca, ithalatın yasak olduğu eşyaların mevzuatımızda genelge, tebliğ gibi düzenleyici işlemler ile yasaklandığı, bu nedenle bu suç maddesinin uygulanma kabiliyetinin olmadığı ifade edilmektedir.¹⁷⁸ İthal kanun ile yasaklanmış eşya ile ithali izne tabi eşya kavramlarının da karıştırılmaması gerekmektedir. İthal izne tabi eşyalar hakkında bu fıkra hükmünün uygulanması mümkün değildir. Bu nedenle, eşyanın ithalinin yasak olup olmadığının araştırılarak suç vasfının belirlenmesi gerekmektedir.

2.2.2. Fiil

Kişinin iç dünyasındaki düşünce bir hareket, eylem ile dış dünyaya yansımadağı sürece ceza hukuku kapsamında bir suçtan bahsedilmesi mümkün değildir. Bu nedenle, suçun fiil unsurunun ortaya konulması gerekmektedir.

A. Eşyayı Gümrük İşlemleri Yapılmaksızın Ülkeye Sokma Suçu (m.3/1)

Bu suçun fiil unsuru “*eşyanın gümrük işlerine tabi tutulmaksızın ülkeye sokulması*”dır. Bu nedenle, öncelikle eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmaması ve ülkeye sokma eylemlerinden ne anlaşılması gerektiği belirlenmelidir.

Gümrük Kanununun 39. maddesinde düzenlendiğı üzere, “*Türkiye Gümrük Bölgesinin kara suları veya hava sahasından durmaksızın geçen taşıt araçları ile taşınan eşya hariç olmak üzere, Türkiye Gümrük Bölgesine gelen eşya, getiren kişi ya da duruma göre eşyanın gelişinden sonra taşıma sorumluluğunu üstlenen kişi tarafından gümrüğe sunulması ve gümrüğe sunan kişi tarafından, eşyayı daha önce ibraz olunan özet beyan ya da gümrük beyannamesi ile ilişkilendirilmesi*” gerekmektedir. Gümrük rejimine tabi tutulacak eşya, öncelikle rejime uygun olarak gümrük idaresine beyan edilmelidir. Eşyanın serbest dolaşıma girişı, eşyanın ithali için gerekli süreçlerin tamamlanması ve vergilerin tahsili gerçekleşmektedir.¹⁷⁹

¹⁷⁸ Şentürk, s.205.

¹⁷⁹ 4458 sayılı Gümrük Kanunu

Gümrük Kanununun 181. maddesi¹⁸⁰ göre, ithalat gümrük yükümlülüğü, *“ithalat vergilerine tabi eşyanın, serbest dolaşıma girişi için verilecek gümrük beyannamesinin tescil tarihinden”* itibaren başlamaktadır. Gümrük Kanunu’nda öngörülen gümrük rejimlerine aykırı davranılması halinde suçun fiil unsuru gerçekleşecektir.

O halde, eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulması, ithal eşya bakımından ithalat konusu eşyanın gümrük ile ilişkilendirilmesi ve mevzuattaki gümrük işlemlerine dair süreçlerin gerçekleşmesi olarak tanımlanabilecektir.

İthalatta gümrük işlemleri iki aşamada gerçekleşmektedir; ilk olarak taşıyıcıların gümrük işlemleri gerçekleşmekte, sonrasında eşya, sahip ve temsilcisi tarafından bir gümrük rejimine tabi tutulmaktadır. Taşıyıcıların gümrük işlemleri, özet beyan veya özet beyan olarak kabul edilen belgenin gümrük idaresine ibraz edilmesi ile başlamaktadır. Gümrük Kanununun 45. maddesine göre, *“eşya bulunduğu taşıt araçlarından gümrük idarelerinin belirledikleri veya uygun gördükleri yerlerde söz konusu idarelerin izni ile boşaltılabilir veya aktarılabilir.”* denilmektedir. Bu durumda ortaya çıkabilecek sorunlar, boşaltılan eşya ile gümrük idaresine teslim edilen özet beyan ya da belgenin uyumsuz olması, özet beyanda eksiklik veya fazlalık olması ve muhteviyat farklılıklarıdır. Örneğin; özet beyan fazlalığı durumunda, gümrük idaresi tarafından fazla çıkan eşyalar için gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokma kastıyla hareket edildiği ispat edilebiliyorsa, bu eylem KMK kapsamında değerlendirilebilir. Ancak, gümrük idaresinin

Madde 74

“Türkiye Gümrük Bölgesine gelen eşyanın serbest dolaşıma girişi; ticaret politikası önlemlerinin uygulanması, eşyanın ithali için öngörülen diğer işlemlerin tamamlanması ve kanunen ödenmesi gereken vergilerin tahsili ile mümkündür. (Ek fıkra: 18/6/2009-5911/16 md.) Eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine getirilmeden serbest dolaşıma girişine ilişkin usul ve esasları belirlemeye Cumhurbaşkanı yetkilidir.(1)”

¹⁸⁰ **4458 sayılı Gümrük Kanunu**

Madde 181 – (Değişik : 18/6/2009-5911/42 md.)

“1. İthalatta gümrük yükümlülüğü; a) İthalat vergilerine tabi eşyanın serbest dolaşıma girişi, b) İthalat vergilerine tabi eşyanın ithalat vergilerinden kısmi muafiyet suretiyle geçici ithali, için verilecek gümrük beyannamesinin tescil tarihinde başlar.

2. İthalatta gümrük yükümlülüğünde yükümlü, beyan sahibidir. Dolaylı temsil durumunda, hesabına gümrük beyanında bulunulan kişi de yükümlüdür. Dolaylı temsilde, temsilcinin yükümlülüğü, beyanda kullanılan verilerin yanlış olduğunu bildiği veya mesleği icabı ve mutat olarak bilmesi gerektiği durumlarla sınırlıdır. 188 inci, 190 inci ve 194 üncü maddeler uyarınca doğan gümrük yükümlülüğü için de bu hüküm uygulanır.

3. Birinci fıkrada belirtilen rejimlerden biri için bulunulan beyanda kullanılan veriler, kanunen alınması gereken vergilerin tamamen veya kısmen tahsil edilememesine sebep olduğu takdirde, beyanın yapılabilmesi için bu verileri veren ve bu verilerin yanlış olduğunu bilen veya bilmesi gereken kişiler de gümrük vergilerinden sorumludur.”

elinde buna ilişkin bir kanıt yok ise, Gümrük Kanununun 237. maddesi¹⁸¹ kapsamında usulsüzlük cezası söz konusu olacaktır.

Ülkeye sokma eylemi ise gümrük kapısından olabileceği gibi gümrük kapısı dışından da ülkeye sokulması şeklinde gerçekleşebilecektir. Nitekim KMK m.3/1'in 2. cümlesinde eşyanın gümrük kapıları haricinde ülkeye sokulması hali nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda “gümrük işlemine tabi tutmadan ithalat” ve “gümrük kapıları dışından ithalat” şeklinde 2 ayrı suç düzenlenmişken, KMK’da eşyanın “gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması hali”, ağırlaştırıcı bir hal olarak düzenlenmiştir. Nitekim, gümrük idaresinin denetimine tabi gümrük kapılarından yapılan kaçakçılık ile yakalanma ve ortaya çıkma ihtimalinin daha

¹⁸¹4458 sayılı Gümrük Kanunu

Madde 237 –

“1. 35/A ila 35/C madde hükümlerine göre (...) (2) verilen özet beyan veya özet beyan olarak kullanılan ticari veya resmi belgelerdeki kayıtlı miktara göre noksan çıkan kapların mahrecinden yüklenmemiş veya yanlışlıkla başka yere çıkartılmış veya kaza ve avarya sonucunda yok olmuş veya çalınmış bulunduğu gümrük idaresince belirlenecek süre içinde kanıtlanamadığı takdirde bu noksan kaplara ait eşyadan tarife pozisyonuna veya tarife pozisyonu tespit edilemiyor ise cinsine ve türüne göre tarifede dahil olduğu faslın en yüksek vergiye tabi pozisyonuna göre hesaplanacak gümrük vergileri kadar para cezası alınır. (1)(2)

2. 1 inci fıkraya göre ceza belirlenmesi mümkün olamıyorsa, noksan her kap için 241 inci maddenin 1 inci fıkrasında belirlenen miktarda para cezası alınır.

3. 35/A ila 35/C madde hükümlerine göre (...) (2) verilen özet beyan veya özet beyan olarak kullanılan ticari veya resmi belgelerdeki kayıtlı miktara göre fazla çıkan kapların yanlışlıkla mahrecinden fazla olarak yüklenmiş olduğu gümrük idaresince belirlenecek süre içinde kanıtlanamadığı takdirde, söz konusu eşyaya el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir, 177 ila 180 inci madde hükümlerine göre tasfiyeye tabi tutulur ve eşyanın CIF kıymeti kadar para cezası alınır. (1)(2)

4. (Değişik: 18/6/2009-5911/61 md.) Dökme gelen eşyada yüzde üçü aşmayacak şekilde eşya cinsi itibarıyla Cumhurbaşkanı kararı ile belirlenecek oranlardaki eksiklik ve fazlalıklar için takibat yapılmaz. Doğalgaz ürünlerinde boru hatları ile taşınarak ithal edilenler hariç bu oran % 6’yı aşmayacak şekilde uygulanır. (3)(5)

5. (Ek: 18/6/2009-5911/61 md.) Eşya miktarının gümrük idaresince tespit edilmediği ve rejim beyanının belgelerinde kayıtlı miktarlara göre yapıldığı durumlarda, tespit edilen miktar farklılıkları özet beyan eksiklik veya fazlalığı olarak değerlendirilir. Yapılan özet beyan eksiklik veya fazlalık takibati sonucunda miktar farklılığı nedeniyle cezayı gerektirir bir durum ortaya çıkması halinde, 234 üncü madde hükümleri uygulanmayarak sadece bu madde hükümlerine göre işlem yapılır. (4)

6. (Değişik: 28/3/2013-6455/14 md.) Türkiye Gümrük Bölgesine giriş yapan taşıt içerisinde özet beyan verilmeksizin eşya getirildiğinin gümrük idaresince belirlendiği veya eşyanın boşaltılmasına izin verilmesinden sonra gümrük idaresine bildirildiği ve bu eşyanın verilmiş olan özet beyanlardan biri ile ilişkili olmadığının anlaşıldığı hallerde, söz konusu eşya için özet beyan vermekle yükümlü olan kişinin tespit edilmesi halinde bu kişi, tespit edilememesi halinde ise eşyayı Türkiye Gümrük Bölgesine getiren kişi tarafından, eşyanın yanlışlıkla mahrecinden fazla olarak yüklenmiş olduğu gümrük idaresince belirlenecek süre içinde kanıtlanamadığı takdirde, söz konusu eşyaya el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir ve 177 ila 180 inci madde hükümlerine göre tasfiyeye tabi tutulur. Ayrıca eşyanın CIF kıymeti kadar para cezası verilir. (4)

7. (Ek: 28/3/2013-6455/14 md.) Birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen para cezaları özet beyanı veren kişiden, altıncı fıkrada belirtilen para cezası ise özet beyanı vermekle yükümlü olduğu tespit edilen kişiden, bu kişinin tespit edilememesi halinde eşyayı Türkiye Gümrük Bölgesine getiren kişiden alınır.”

düşük ve önlemenin daha zor olduğu eşyanın gümrük kapısı haricinde ülkeye sokulması eylemi daha ağır bir yaptırıma bağlanmıştır.

Eşya ithali, Gümrük Kanunu uyarınca, ancak belirli gümrük kapılarından yapılabilecektir. Gümrük bölgesine giriş, çıkış ve gümrük işlemlerinin gerçekleştiği yerler, gümrük kapılarıdır. Eşyanın gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması halinde, eşya hem Gümrük Kanununa ve mevzuata aykırı bir şekilde gümrük kapısı dışından ülkeye sokulmakta hem de bunun doğal bir sonucu olarak gümrük işlemlerine tabi tutulmamaktadır. Görüldüğü üzere, ilk cümlede eşya gümrük kapısından ülkeye sokulmakta ancak gümrük işlemlerine tabi tutulmazken, bu durumda, hem gümrük kapısı dışından ülkeye eşya sokulmakta hem de gümrük işlemlerine tabi tutulmamaktadır. Bu nedenle, daha ağır bir ihlal söz konusu olduğundan daha ağır bir fiildir ve cezası artırılmıştır.¹⁸²

“Eşyanın gümrük işlemine tabi tutulmaksızın ülkeye sokulması” halinde suç tamamlanmaktadır. Ayrıca bir neticenin gerçekleşmesi gerekmemektedir. Bu nedenle, suç salt hareket suçudur.¹⁸³ Ayrıca, eşyanın gümrük işlemlerinin yapılmaması fiilinin ön gelen eylem olduğu, “eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın ülkeye sokulması” eyleminin bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir.¹⁸⁴

Yargıtay tarafından; yurtdışından posta muafiyeti kapsamında, gümrük vergisinden muaf olarak ithal edilen eşyaların, internet sitesi üzerinden satışa çıkarılması halinde; bu eylemin “ticari kasıtle ve süreklilik arz eder şekilde” işlenmesi halinde “eşyayı gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokma suçu”nun oluşacağı kabul edilmektedir.¹⁸⁵ Benzer şekilde; kişisel kullanıma mahsus yabancı plakalı araçların

¹⁸² Erdener Yurtcan, **Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Şerhi**, 6. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s.28.

¹⁸³ Şentürk, s.106.

¹⁸⁴ Şentürk, s.104.

¹⁸⁵ Yargıtay 7. CD., E. 2020/5062 K. 2021/1463 T. 3.2.2021 kararında “...Saniğin muafiyet kapsamında getirdiği eşyayı yurt içinde satışa sunduğundan bahisle 5607 sayılı Kanunun 3/1. maddesi uyarınca cezalandırılması istemiyle açılan kamu davasında; 2009/15481 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 45. maddesinin değişiklik öncesi hali “Bir kişiye posta ya da hızlı kargo taşımacılığı yoluyla gelen, gümrük kıymeti gönderim başına toplam 150 Avro’yu geçmeyen ticari miktar ve mahiyette olmayan eşyaya muafiyet tanınır.” şeklinde düzenlenmiş olup; 20.08.2011 tarihinde anılan maddenin birinci fıkrasının “Türkiye gümrük bölgesindeki bir gerçek kişiye posta ya da hızlı kargo taşımacılığı yoluyla gelen, bedeli gönderim başına toplam 75 Avro’yu geçmeyen eşyaya muafiyet tanınır.” şeklinde değiştirilmiş, aynı maddeye 08.04.2011 tarihinde eklenen ikinci fıkra ile “Muafiyetin aynı kişi tarafından kullanılmasının süreklilik arz ettiğinin tespiti halinde muafiyetin kullanımına sınırlama getirilebilir.” şeklinde düzenleme getirilmiş olup, yine anılan Bakanlar Kurulu kararının 107. maddesinin (1) “Bu kısım kapsamında muaf olarak serbest dolaşıma sokulan her türlü eşya, gümrük idaresinden izin alınmaksızın muafiyetten faydalanamayan kişi, kurum ve kuruluşlara belli bir para karşılığı veya karşılıksız olarak ödünç verilemez, teminat olarak gösterilemez, kiralanamaz, devredilemez, satılamaz

ülkede kanuni yurttta kalma sürelerinin aşılmasına rağmen yasaya aykırı bir şekilde kullanılmaya devam edilmesi halinde de eylemin KMK m.3/1 kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir.¹⁸⁶ Ancak burada, ruhsat sahibi tarafından yasal yollarla ülkeye giriş yapan bir araç olması karşısında süresi içinde yurt dışı etmeme eyleminin yanı sıra, aracı millileştirmek amacıyla eylemde bulunup bulunmadığının incelenmesi gerekmektedir.¹⁸⁷

Madde lafzında hareketin şekline ilişkin herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Suçun nasıl işlenileceğine ilişkin sınırlayıcı bir hüküm olmadığından, eşyayı gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokma suçu serbest hareketli bir suçtur. Eşyanın gümrük işlemleri yapılmaksızın herhangi bir şekilde ülkeye sokulması halinde suçun fiil unsuru gerçekleşecektir.

veya muafiyetin amacı dışında kullanılamaz." (2) "Bu kısım kapsamında belirtilen eşyanın muafiyet amacına uygun kullanılmak ve gümrük idaresinden izin almak kaydıyla muafiyet hakkına sahip başka bir kişi, kurum ve kuruluşa ödünç verilmesinde, kiralanmasında, devredilmesinde veya satılmasında gümrük vergileri aranmaz." (3) "Muafiyet serbest dolaşıma sokulan eşyayı muafiyet koşullarını kaybeden veya başka amaçlarla kullanmayı talep eden kişi, kurum ve kuruluşların gümrük idaresine bildirimde bulunması zorunludur. (4) birinci fıkra hükmü, a) 46,48,50,53,57 ve 80. maddede yer alan eşya için bir yıl, b) 104. maddede yer alan eşya için üç yıl olarak uygulanır. 80.maddedeki eşya için, kiralamaya veya devredilmeye ilişkin sınırlamalarda bu hakkın kötüye kullanılma riskinin bulunması hallerinde bu süre müsteşarlıkça üç yıla kadar uzatılabilir." şeklinde düzenlenmiş olup; sanığın muafiyet hakkını kullanarak, ticari kasıtlı ve süreklilik arz eder şekilde yurtdışından satın aldığı eşyaları gittigidiyor.com sitesi üzerinden ithalat amacı dışında üçüncü kişilere satmak suretiyle 5607 sayılı Yasanın 3/1. maddesinde düzenlenen kaçakçılık suçunu işlediği anlaşılmakla, sanığın atılı suçtan mahkumiyeti yerine suç işleme kastı olmadığından bahisle yazılı şekilde beraatine karar verilmesi; yasaya aykırı... " bulunmuştur. Benzer yönde kararlar için bkz. ; Yargıtay 7. CD., E. 2017/15035 K. 2019/12083 T. 11.2.2019 ; Yargıtay 7. CD., E. 2016/2705 K. 2018/6432 T. 31.5.2018 ; Yargıtay 7. CD., E. 2014/3872 K. 2015/22647 T. 2.12.2015 ; Yargıtay 7. CD., E. 2014/28724 K. 2016/11423 T. 26.12.2016 ; Yargıtay 7. CD., E. 2016/6237 K. 2020/2387 T. 17.2.2020 ; Yargıtay 7. CD., E. 2020/6360 K. 2021/4454 T. 22.3.2021.

¹⁸⁶ Yargıtay 7. CD., E. 2021/1596 K. 2021/11164 T. 28.9.2021 kararında "...Bu suretle sanıkların, yurda ithal edemeyeceği ve geçici ithalat kapsamında dahi getiremeyeceği aracı, Gürcistan'ın Batum'dan getirilen aracı haricen satın alıp, araç sahibince verilen vekaletnameye istinaden yurda sokmak suretiyle aracı yurt içinde bırakmak ve daimi olarak kullanmak amacıyla hareket ettiği, bu suretle eylemin geçici ithalatı kapsamında değerlendirilemeyeceği baştan itibaren kaçakçılık kastı ile hareket ettiği cihetle üzerlerine atılı müsnet suçtan 5607 sayılı Yasanın 3/1. maddesi gereğince mahkumiyetine ve suça konu aracın müsaderesine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması..." denilmektedir.

¹⁸⁷Yargıtay 7. CD., E. 2017/11192 K. 2018/14740 T. 11.12.2018 kararında "...tüm dosya kapsamının incelemesinde, yabancı uyruklu Mindia Vashakmadze adına kayıtlı ... plakalı 2001 model ... marka aracın geçici ithalat rejimi tam muafiyet kapsamında gümrük vergisi ödenmeksizin Gürcistan ülkesinden Mindia Vashakmadze tarafından getirilerek 10/12/2013 tarihinde Sarp Gümrük Müdürlüğünden yurda sokulduğu, yurtda kalış süresi dolduğu halde yurt dışı edilmediği veya Gümrüğe teslim edilmediği, galerici olan sanığın yaptığı iş gereği yabancı plakalı aracın yurtiçinde alım satımına konu edilemeyeceğini ve daimi olarak yurt içinde kullanılamayacağını bilmesi gerektiği halde söz konusu araca pert olmuş başka bir araca ait Türkiye Cumhuriyeti plakasını takmak suretiyle kullandığı, bu itibarla, baştan itibaren kaçakçılık kastı ile hareket ettiği, ancak sanığın aracın yabancı uyruklu kayıt maliki tarafından yurda sokulmasına iştirak ettiğine dair delil olmadığından eylemin 5607 sayılı Yasanın 3/5. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği cihetle; sanık hakkında ilk derece mahkemesi tarafından 5607 sayılı Yasanın 3/5. maddesine muhalefetten kurulan mahkumiyet hükmüne yönelik istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden, vaki istinaf başvurusunun kabulü ile hükmün kaldırılmasının ardından yapılan yargılamada mevcut sübute ilişkin deliller ile dosya içeriğinin çelişmesi sonucunu doğuracak şekilde 5271 sayılı CMK'nun 230/1-b. maddesine uygun düşmeyen gerekçeyle yazılı şekilde hüküm tesisi..." hukuka aykırı bulunmuştur.

B. Eşyayı Aldatıcı İşlem ve Davranışlarla Gümrük Vergileri Tamamen veya Kısmen Ödenmeksizin Ülkeye Sokma Suçu (m.3/2)

Aldatıcı işlem ve davranışlarla, gümrük vergileri tamamen veya kısmen ödenmeksizin ülkeye eşya sokulması eylemi, bu suçun fiil unsurunu oluşturmaktadır. Suçun oluşabilmesi için gümrük vergi resim, harç ve benzeri mali yüklerin kısmen veya tamamen ödenmemesi gerekmektedir.¹⁸⁸ Örneğin; vergi veya mali yükümlülük niteliğinde olmayan kaynak kullanımını destekleme fonunun ödenmemesi halinde kaçakçılık suçu oluşmayacaktır.¹⁸⁹ Suçun oluşabilmesi için; eşyanın “aldatıcı işlem ve davranışlarla” ülkeye sokulması ve gümrük vergilerinin tamamen veya kısmen ödenmemesi gerekmektedir. Bu nedenle, öncelikle aldatıcı işlem ve davranışlardan ne anlaşılması gerektiği açıklanmalıdır.

5607 sayılı Kanunun ilk halinde, bu suçun tanımı, eşyanın “sahte belge kullanmak suretiyle gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin ülkeye sokulması” şeklindeyken, 18.06.2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun’un 89. maddesiyle, “sahte belge kullanmak suretiyle” ifadesi “aldatıcı işlem ve davranışlarla” şeklinde değiştirilmiştir.

Mülga 1918 sayılı Kanun ile 4926 sayılı Kanunda da, bu suç tanımı için “hile veya suistimal gibi kanun dışı yollar ve gerçeğe aykırı belge” tabiri kullanılmıştır. 5607 sayılı Kanun’un ilk halinde, bu suçun oluşabilmesi için somut bir şekilde “sahte belge” ifadesine yer verilmişken, 2014 yılında yapılan değişiklik ile suçun oluşumu daha

¹⁸⁸ Yargıtay 7. CD., E. 2019/881 K. 2019/33663 T. 3.7.2019 kararında “...Ambarlı Gümrük Müdürlüğüne tescilli 18/02/2013 tarih ve IM026675 tarih ve sayılı serbest dolaşıma giriş beyannamesi ekinde bulunan Garanti Bankası Hasanpaşa Şubesi tarafından düzenlenmiş gözüken 18/02/2013 tarihli, NODE/42 sayılı ve 2013-02-18-14.28.41.410252 sıra no’lu 486,30 TL miktarlı kaynak kullanımını destekleme fonu (KKDF) tahsilatı dekontunu sahte olarak düzenleyerek Gümrük İdaresi’ne ibrazını sağlamak suretiyle eşyanın gümrük vergileri kısmen ödenmeksizin ithal edilmesine yol açtığı iddiasıyla 5607 sayılı Yasanın 3/2. maddesine muhalefet suçundan kamu davası açılmış olup, kaynak kullanımını destekleme fonu(KKDF) kesintisi ve bu fona bağlı olarak hesap edilen cezai faizin, vergi, resim, harç ve benzeri mali yüklerden olmadığı, bu nedenle suçun yasal unsurlarının oluşmadığı anlaşılmakla; sanık hakkındaki sonucu itibarıyla doğru olan beraat hükmünün ONANMASINA...” denilmektedir.

¹⁸⁹ Danıştay Başkanlar Kurulunun 2014/105 Esas 2014/188 Karar sayılı 31.10.2014 tarihli kararında “12/05/1988 tarih ve 88/12944 sayılı Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu Hakkında Kararın 3 üncü maddesinde, mal mukabili ödeme şekline göre yapılan ithalatın %6 oranında Fon kesintisine tabi olduğu belirtilmiştir. Fon payının doğrudan ithalattan değil ithalattaki ödeme şeklinden kaynaklandığı, vergi dairesi başkanlığına beyan edilerek ödendiği, iadesinin de düzeltme ve şikayet yoluyla istenildiği, Gümrük İdaresince gerçekleştirilen herhangi bir işlem bulunmadığı, öte yandan Danıştay’ın yerleşik içtihatlarına göre de fon kesintisinin bir vergi, resim, harç veya benzeri mali yükümlülük olmadığı anlaşılmaktadır ” denilmektedir. Görüldüğü üzere; kaynak kullanımını destekleme fonu ithalattaki ödeme şeklinden kaynaklanmakta olup 5607 sayılı Kanun kapsamında vergi, resim, harç veya benzeri mali yükümlülük olarak kabul edilmesi mümkün değildir.” denilerek kaynak kullanımını destekleme fonunun 5607 sayılı KMK kapsamında vergi, resim, harç vb. mali yükümlülük olmadığı kabul edilmiştir.

kapsamlı hale getirilerek “*aldatıcı işlem ve davranışlar*” ifadesi tercih edilmiştir. Bu nedenle, öncelikle aldatıcı işlem ve davranışlardan ne anlaşılması gerektiği açıklanmalıdır.

Yargıtay’a göre hileli davranış, nitelikli yalandır. Bu yalanın; mağdurun denetleme imkanını ortadan kaldırmalı ve belli bir oranda ağır, yoğun ve ustaca olmalıdır. Bu nedenle; basit yalanlar, hileli hareket kabul edilmez. Aldatıcı hareket ise muhatabın muhakeme yetisi üzerinde hataya düşürücü etki yaratan davranıştır. Böylelikle, gerçek gizlenerek ya da olduğundan farklı gösterilerek karşı tarafın iradesi sakatlanmakta, yanlış anlaşılmalara içine sürüklenerek ve kandırılarak yapılan işlem doğru ve gerçek gibi algılamasına neden olunmaktadır. Kanun koyucu tarafından aldatıcı “*işlem ve davranış*” ifadeleri birlikte kullanıldığından, somut olayda hukuken bir işlem den bahsedilemese dahi failin davranışının aldatıcı olması halinde de fiil unsuru gerçekleşmiş olacaktır.

Aldatıcı işlem ve davranışın uygulamadaki en tipik hali sahte belge kullanmadır. Ancak sahte belge kullanma haricinde de aldatıcı işlem ve davranışlar söz konusu olabilmektedir. Bu aldatıcı işlem ve davranışlar ile gümrük vergisinin tamamen veya kısmen ödenmemesi gerekmektedir. Görüldüğü üzere; fiil ile gümrük vergilerinin ödenmesi arasında bağlantı kurulmuştur. Örneğin; başka eşyaya ait fatura ile ithal konusu eşya, gümrük vergisinden muaf eşya statüsüne sokularak veya sahte belge ile eşyanın gümrük tarife pozisyonu değiştirilmesiyle daha düşük gümrük vergisi ödenerek ülkeye sokulması hallerinde bu ihtimal gerçekleşebilir.¹⁹⁰

C. İthal Kanun Gereği Yasak Olan Eşyayı Ülkeye Sokma Suçu (m.3/7-1. Cümle)

Bu fıkra hükmü ile “*ithali yasak olan eşyanın ülkeye sokulması*” cezalandırılmaktadır. İthal kanun gereği yasak eşyanın, hangi yöntemle olursa olsun, ülkeye sokulması halinde suçun fiil unsuru gerçekleşecektir. Örneğin; ithali kanun gereği yasak olan eşyanın, gümrük kapılarından gerçeğe aykırı beyanname ile gizlenerek veya gümrük kapıları haricinde ülkeye sokulması veya transit taşıyan yasak eşyanın ülkede bırakılması gibi hareketlerle gerçekleşebilecektir.¹⁹¹ Ancak, ithali yasak eşyanın, niteliği gereği gümrük idaresine beyanname verilerek tescil ettirilmesi mümkün değildir. Çünkü,

¹⁹⁰ Yurtcan, s. 49.

¹⁹¹ Seyfettin Çilesiz, **Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Açıklaması**, 5. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2018, s.336.

ithali yasak olan eşyanın ülkeye sokulması için yasal bir prosedür uygulanması mümkün değildir. Bu nedenle, gerçeğe aykırı beyanname verilmesi gibi bir durumda fiili hata olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.¹⁹²

Örneğin, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 51/5. maddesi¹⁹³ ile “hız sınırlarının aşılp aşılmadığını tespit etmekte kullanılan cihazların yerini tespit veya sürücüyü ikaz eden her türlü cihazın ithali” yasaklanmıştır. Böyle bir cihazın ülkeye sokulması halinde, suçun hareket unsuru gerçekleşmiş olacaktır.

KMK’nın 7/1. maddesinde “Hukuken geçerli bir mazereti olmadığı halde, izinsiz olarak gümrük bölgesine girerek sahile veya bir başka gemiye yanaşan geminin kaptanı, gemide yasak eşya ya da yükleme veya taşıma belgelerinde yer almayan eşya bulunması hallerinde, bu Kanundaki kaçakçılık suçuna ilişkin hükümlere göre cezalandırılır.” hükmü yer almaktadır. Bu hüküm doğrultusunda, yükleme ve taşıma belgesinde kayıtlı olsa dahi, ülkeye sokulması kanunla ya da genel düzenleyici işlemle yasaklanan eşyanın gemide bulunması halinde, gemi kaptanının, ithali kanun gereği yasak eşyanın ülkeye sokulması suçundan sorumluluğu gündeme gelecektir.

¹⁹² Şentürk, s.209.

¹⁹³ 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu

Hız sınırlarına uyma zorunluluğu (1)

Madde 51

“Sürücüler, aksine bir karar alınıp işaretlenmemişse yönetmelikte belirtilen hız sınırlarını aşmamak zorundadırlar.

(Değişik:18/10/2018-7148/21 md.) Hız ölçen teknik cihaz veya çeşitli teknik usullerle yapılan tespit sonucu Yönetmelikte belirlenen hız sınırlarını; a) Yüzdeondan yüzde otuza (otuz dâhil) kadar aşan sürücülere 235 Türk lirası, b) Yüzdeotuzdan yüzde elliyeye (elli dâhil) kadar aşan sürücülere 488 Türk lirası, c) Yüzdeelliden fazla aşan sürücülere 1.002 Türk lirası idaripara cezası verilir.

(Değişik:18/10/2018-7148/21 md.) Hız sınırlarını yüzde otuzdan fazla aşmak suretiyle ihlalin işlendiği tarihten geriye doğru bir yıl içerisinde bu kuralı beş defa ihlal ettiği tespit edilenlerin sürücü belgeleri bir yıl süre ile geri alınır. Süresi sonunda psiko-teknik değerlendirmeden ve psikiyatri uzmanının muayenesinden geçirilerek sürücü belgesi almasına mâni hâli olmadığı anlaşılanlara bu Kanun kapsamında verilen trafik idari para cezalarının tahsil edilmiş olması şartıyla belgeleri iade edilir.

(Ek:18/10/2018-7148/21 md.) Son ihlalin gerçekleştiği tarihten itibaren geriye doğru beş yıl içinde bu madde kapsamında sürücü belgesi ikinci defa geri alınanların sürücü belgeleri iptal edilir. Belgesi iptal edilenlerin tekrar sürücü belgesi alabilmeleri için; sürücü kurslarına devam etmeleri ve yapılan sınavlarda başarılı olarak motorlu taşıt sürücüsü sertifikası almaları gerekir. Bu kişilerin sürücü kurslarında eğitime başlayabilmeleri için tabi tutulacakları psiko-teknik değerlendirme ve psikiyatri uzmanı muayenesi sonucunda sürücülüğe engel hâli bulunmadığını gösterir belgenin sürücü kursuna ibrazı zorunludur.

Hız sınırlarının aşılp aşılmadığını, tespit etmekte kullanılan cihazların yerini tespit veya sürücüyü ikaz eden her türlü cihazın imalı, ithali ve araçlarda bulundurulması yasaktır.

(Değişik: 8/1/2003 - 4785/4 md) Bu cihazları imal ve ithal edenler, fiil başka bir suç oluştursa bile ayrıca 800 000 000 liradan 1 332 800 000 liraya kadar hafif para cezası ve altı aydan sekiz aya kadar hafif hapis cezası ile; araçlarında bulunduran işletenler ise, 532 600 000 liradan 800 000 000 liraya kadar hafif para cezası ve dört aydan altı aya kadar hafif hapis cezası ile cezalandırılırlar ve bu cihazların müsadereesine de hükmolunur. “

Suç, ithali yasak olan eşyanın ülkeye sokulması ile tamamlandığından ani suçtur. Neticeye bağlı bir suç değildir. Ayrıca, ithali yasak olan eşyanın herhangi bir şekilde ülkeye sokulması halinde madde lafzında cezalandırılan eylem gerçekleşmiş olduğundan serbest hareketli bir suçtur.

“İthali kanun gereği yasak olan eşyanın ülkeye sokulması” suçunun ihmali hareketle işlenebilmesi mümkün değildir. Fail, icrai olarak yükümlülüğe aykırı hareket ederek suç konusu eylemi gerçekleştirmektedir.

2.2.3. Fail

TCK m.37’de; “suçun kanuni tanımında yer alan fiili gerçekleştiren kişi”, suçun faili olarak tanımlanmıştır. Failin niteliğine göre suçlar, herkes tarafından işlenebilen gerçek suçlar, yalnızca özel faillik vasfına haiz kişilerce işlenebilen suçlar ise gerçek özgü suçlar, herkesin suçun faili olabilmesi yanı sıra suçun nitelikli halini ancak özel faillik vasfını taşıyanların işleyebileceği suçlar ise görünüşte özgü suçlardır.¹⁹⁴

TCK’ya göre ceza sorumluluğu şahsi olmakla ancak gerçek bir kişi suçun faili olabilir.¹⁹⁵ Çünkü belirli bir amaca yönelik kendi iradesi doğrultusunda hareket edebilme yeteneği yalnızca gerçek kişilere aittir. Doktrinde baskın olarak tüzel kişilerin ise subjektif iradeleri bulunmadığından ceza sorumluluğu bulunmadığı kabul edilmektedir. Tüzel kişilerin hak ve fiil ehliyeti olmakla birlikte gerçek kişilerden bağımsız bir hareket yeteneği bulunmadığından, suç işleme imkanları da yoktur, ceza sorumluluğunun esası da kusurluluğa dayandığından tüzel kişiler suçun faili olamayacaktır.¹⁹⁶ Ancak, tüzel kişilerin ekonomik yaşamdaki rolleri gereğince, tüzel kişilere yaptırım uygulanmasının zorunlu olduğu ve bu durumun idari, mali yaptırımlar ile cezaların şahsiliği ilkesine uygun hale getirilebileceği de ifade edilmektedir.¹⁹⁷ Günümüzün sosyoekonomik gerçekliği doğrultusunda, özellikle ekonomi ceza hukuku alanında, piyasalarda yeni

¹⁹⁴ Mahmut Koca/İlhan Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, Ankara: Seçkin, 2021, s.115 ; İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 17. Baskı, Ankara:Seçkin Yayıncılık, 2021, s.212 ; Veli Özer Özbek/ Koray Doğan/Pınar Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 12. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021, s.213.

¹⁹⁵ Koca/Üzülmüş, s.114 ; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler** , s.213.

¹⁹⁶ Zafer İçer, “Türk Ceza Hukukunda Tüzel Kişiler”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011), s.82.

¹⁹⁷ Veli Özer Özbek, **Ekonomi Ceza Hukuku Birinci Kitap Genel Hükümler** , 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021, s.70.

risklerin ortaya çıkması ve tüzel kişilere ne tür yaptırım uygulanacağı yönündeki belirsizliklerin ekonomik suçların yaygınlaşmasına neden olduğu da değerlendirilmektedir.¹⁹⁸

İthalat kaçakçılığı suçlarının da gerçek kişiler tarafından, bir tüzel kişinin bünyesinde işlenmesi mümkündür. Bu husus, TCK m.60¹⁹⁹'a paralel bir ifade ile KMK m.4/3'de *'Bu Kanunda tanımlanan suçların, tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde veya yararına olarak işlenmesi halinde, ayrıca bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.'* denilerek ifade edilmiştir.

KMK'nın kaçakçılık suçlarına ilişkin nitelikli hallerin düzenlendiği 4. maddesinin ilk fıkrasında, *"Bu Kanunda tanımlanan suçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza iki kat artırılır."* denilmektedir. 2. fıkra da ise, *"Bu Kanunda tanımlanan suçların, üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır."* denilmektedir. Görüldüğü üzere, ithalat kaçakçılığı suçlarının; *"örgüt çerçevesinde veya üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte"* işlenmesi halinde nitelikli haller çerçevesinde cezada artırım öngörülmüştür.

İthalat kaçakçılığı suçlarında fail herkes olabileceken, KMK'nın 4/4 maddesinde *"Bu Kanunda tanımlanan suçların, kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek, araştırmak ve soruşturmakla görevli kişiler tarafından veya meslek ve sanatın sağladığı kolaylıklardan yararlanmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır."* denilmektedir. Suçun nitelikli hali, *"kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek, araştırmak ve soruşturmakla görevli kişiler tarafından veya meslek ve sanatın sağladığı kolaylıklardan yararlanmak suretiyle işlenmesi"* hali, yalnızca özel faillik sıfatına haiz

¹⁹⁸ Eylem Baş, **Ceza Hukukunda Fail ve Mağdur**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021, s.134.

¹⁹⁹ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri
Madde 60-

Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet halinde, iznin iptaline karar verilir.

(2) Müsadere hükümleri, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanır.

(3) Yukarıdaki fıkralar hükümlerinin uygulanmasının işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hakim bu tedbirlere hükmetmeyebilir.

(4) Bu madde hükümleri kanunun ayrıca belirttiği hallerde uygulanır.

kişiler tarafından gerçekleştirilebileceğinden ithalat kaçakçılığı suçlarının görünüşte özgü suçlar olduğu söylenebilir.

KMK'nın 19. maddesinde kaçakçılığı önleme, izleme ve araştırmakla görevli olanlar, *“Mülkî amirler, Gümrük Müsteşarlığı personeli ile Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına bağlı personel”* olarak sayılmıştır.²⁰⁰

KMK'nın 6/4. maddesinde yolcu beraberinde getirilen kaçak eşya düzenlenmekle birlikte, *“Yolcuların, beyanlarına aykırı olarak üzerlerinde, eşyası arasında veya taşıma araçlarında çıkan eşyanın ticarî mahiyette veya ithali veya ihracının yasak olması halinde 3 üncü madde hükümleri uygulanır.”* denilmektedir. Bu nedenle, yolcuların beyanlarına aykırı olarak ticari mahiyette veya ithali yasak bir eşyanın ülkeye sokulması halinde yolcu da suçun faili olabilecektir.

Kaçakçılık suçlarında failin tespit edilebilmesi için suç konusu gümrük beyannamelerini veren kişinin kim olduğunun, transfer belgeleri, ithalat- ihracat mizan belgeleri, muavin defterleri ve suç konusu diğer belgelerdeki imzaların kime ait olduğunun, ithalat-ihracat işlemlerine ilişkin talimatların kim tarafından verildiğinin araştırılması gerekmektedir.²⁰¹ Bu nedenle; yalnızca suç konusu ithalat işlemlerini

²⁰⁰ 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

Kaçakçılığı önleme, izleme ve araştırmakla görevli olanlar

MADDE 19 –

“(1) Mülkî amirler, Gümrük Müsteşarlığı personeli ile Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına bağlı personel, bu Kanunla yaptırım altına alınan fiilleri önleme, izleme ve araştırmakla yükümlüdür.

(2) Kaçakçılığı önleme, izleme ve soruşturmakla görevli olanlar, operasyon gerektiren kaçakçılık olaylarından haberdar olduklarında kanunî görevlerini yapmaya başlar ve aynı zamanda mahallin en büyük mülkî amirine de bilgi verirler.

(3) Kaçakçılığı önleme, izleme ve soruşturmakla görevli olanların bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili bilgi ve belge talepleri, kamu veya özel, gerçek veya tüzel kişilerce, savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla eksiksiz olarak karşılanmak zorundadır.

(4) (Değişik: 28/3/2013-6455/60 md.) Bu Kanunun 3 üncü maddesi kapsamındaki suçları ihbar edenler ile 23 üncü maddesi gereğince ikramiye ödenmesi öngörülen muhbirlerin kimliği izinleri olmadıkça veya ihbarın niteliği haklarında suç oluşturmadıkça hiçbir şekilde açıklanamaz. Bu kişiler hakkında tanıkların korunmasına ilişkin hükümler uygulanır.”

²⁰¹ Yargıtay 7. CD., E. 2015/25238 K. 2018/651 T. 11.1.2018 kararında *“...Hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen sanık ... ve sanık ... ifadelerinde aynı yönde savunmada bulunarak “vekaletle istinaden işlemlerin sanık ... tarafından Kapkiner İthalat ve İhracat isimli firmayı temsilen yürütüldüğünü” belirtmeleri karşısında: Dava konusu 23.08.2007 ve 11.10.2007 tarihli serbest dolaşıma giriş beyannamelerinin asıllarının veya tasdikli suretlerinin temin edilerek bu beyannameleri veren kişinin hangi sanık olduğunun açıkça belirlenmesinin gerekmesi, ayrıca dosya içerisinde bulunan (...-Deri İthalatı Toptan Pazarlama vs) kaşesi ile kaşelenerek ve üzerinde imza bulunan banka yolu ile transfer edilen bedellerin transfer belgelerindeki, 2006 tarihli ithalat-ihracat detay mizan belgeleri, ...-İthalat İhracat 2006 yılına ait muhtelif muavin defterleri, ve dosyada aynı şekilde kaşelenerek bulunan*

gerçekleştiren şirketin temsilcisi olmak fail olabilmek için yeterli değildir. Suç konusu fiillerin gerçekte kim tarafından işlendiğinin tespit edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda; örneğin, şirket idaresi ya da şirket sahipliği konusunda yetkisi olmaksızın dışarıdan haricen şirket ile işlemleri yürütenler de kaçakçılık suçunun faili olabilecektir.²⁰²

İthalat kaçakçılığı suçlarında fail, suç konusu eylemi gerçekleştiren kişidir. Örneğin; Yargıtay kararına konu bir olayda; Bulgaristan’da yurda giriş yapmak üzere Kapıkule Gümrük Sahasına içerisinde yolcularla birlikte gelen araçta, gümrük tescil işlemlerinden sonra x-ray araç taraması neticesinde yapılan aramada, otobüsün orta kapısı altında merdiven basamağına denk gelen özel yapılmış küçük bir bölmede kaçakçılığa konu altın ele geçmesi üzerine, araç şoförleri hakkında soruşturma başlatılmıştır. Sanıklardan biri, *“Romanya’da ismini bilmediği bir kişiden Türkiye’de sahiplerine teslim edilmek üzere aldığı altınları otobüste önceden mevcut olduğunu gördüğü bölmeye kendisinin yerleştirdiğini, otobüsün sorumlu şoförü olduğunu, araç şoförü olan diğer sanıkların ele gelen altınlardan haberlerinin olmadığını”* beyan etmiş, diğer araç şoförü sanıklar da tüm savunmalarda, *“araçtaki bölmeden ve bölmede ele geçen eşyadan haberi olmadığını”* beyan etmiştir. Yargıtay da, somut olayda failin araç sorumlusu olan şoför olduğu, diğer sanıkların suç işlediğine dair cezalandırılmalarına yeter soyut iddiadan öte

diğer belgelerdeki imzaların sanık ...'... ait olup olmadığının ve keza ... giriş beyannamelerindeki imzanın sanığa ait olup olmadığının da araştırılması, ayrıca firmanın kar ve mali ödemelere ilişkin defter ve belgelerinin incelenerek sanığa yapılan ödemelerin olup olmadığının tespiti ile tüm delillerin birlikte değerlendirilip tartışılarak sanığın hukuki durumunun tayin ve takdir edilerek sonucuna göre bir hüküm kurulması gerekirken eksik incelemeyle ve yetersiz gerekçeyle yazılı şekilde hüküm kurulması...” hukuka aykırı bulunmuştur. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 7. CD., E. 2015/15911 K. 2017/10948 T. 19.12.2017.

²⁰² Yargıtay 7. CD., E. 2015/18094 K. 2017/11191 T. 25.12.2017 kararında *“...şirket çalışanı ...'nın mahkemedeki beyanında, sanık ...'in ... isimli şahsı temsilen şirkette çalışmaya başladığını, ...'na ait şirket hisselerinin sanık ...'e devredildiğini; şirket çalışan ...'in mahkemedeki beyanında, sanık ...'in de kendisi gibi şirkette satış temsilcisi olarak çalıştığını, sanık ...'in şirketin idaresi ya da şirket sahipliği konusunda hiçbir yetkisi olmadığını, şirketin gerçek sahibinin ...ve ... olduğunu, ...'nın dışarıdan şirkete ortak olduğunu, borçları nedeniyle sanık ...'in ... adına şirkette ortak olarak görüldüğünü; şirket çalışan ...'in mahkemedeki beyanında; şirketin sahibinin ...ve ...olduğunu, resmiyette ...'na ait hisselerin yeğeni olan ... adına, ...'in hisselerinin de sanık ... adına görüldüğünü, sanık ...'in şirkette satış temsilcisi olarak hizmet verdiğini, suç konu beyannamelerin sanık ... tarafından imzalandığını, tüm evrakların da bu kişi tarafından imzalanmış olduğunu, kendisinin de gümrükte kalan işleri tamamladığını, yurt dışı bağlantıların da ... tarafından gerçekleştirildiğini, muamelelerin de sanık ... tarafından yapıldığını belirtmeleri karşısında; Mahkemece şirkete haricen ortak olan ...ve ... isimli şahıslar hakkında suç duyurusunda bulunulması, dava açılması halinde dosyaların birleştirilmesi dava açılmaması halinde evrakın celp edilerek, olayın teşekkül halinde kaçakçılık suçu oluşturup oluşturmadığının tartışılması suretiyle delillerin birlikte değerlendirilip sonucuna göre bir karar verilmesi gerektiği gözetilmeden eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm tesisi...”* hukuka aykırı bulunmuştur.

bir delil bulunmadığı gerekçesiyle beraatlerine karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.²⁰³²⁰⁴

2.2.4. Mağdur

Suçun mağduru, “suçun maddi konusunun ait olduğu kişi veya kişiler olmak üzere işlenen suçtan dolayı haksızlığa uğrayan”dır. Doktrinde, suçun mağdurunun mutlaka gerçek kişi olması gerektiği savunulmaktadır.²⁰⁵ Bu görüşün kabul edilmesi halinde gerçek kişiler dışında yer alan aile, devlet, tüzel kişi ile kurum ve organlar ancak suçtan zarar gören olarak nitelendirilebilecektir.²⁰⁶ Tüzel kişiler, ceza hukuku anlamında mağdur olarak kabul edilemeyeceğinden suç dolayısıyla etkilenmeleri halinde suçtan zarar gören olarak kabul edilebilir.²⁰⁷ Ancak, tüzel kişilerin de hukuki menfaatleri olması nedeniyle mağdur olarak kabul edilmesi gerektiğini ileri süren görüşler de mevcuttur.²⁰⁸ Ayrıca, devletin de suçun mağduru olabileceği yönünde görüşler de bulunmaktadır.²⁰⁹

Ekonomik suçlar ise; çoğu zaman spesifik bir mağdurun olmadığı suçlardır.²¹⁰ Örneğin, TCK m.235’de düzenlenen ihaleye fesat karıştırma gibi ekonomi, sanayi ve ticaret ile ilgili suçlar “topluma karşı suçlar” başlığı altında düzenlenmiştir. İthalat kaçakçılığı suçları bakımından somut, gerçek anlamda bir mağdurun söz konusu olup olmadığı tartışmalı olmakla birlikte, devleti “suçtan zarar gören” olarak kabul eden görüşler de mevcuttur.²¹¹

²⁰³ Yargıtay 7. CD., E. 2010/11648 K. 2011/2126 T. 16.02.2011.

²⁰⁴ Aynı doğrultuda İstanbul BAM, 16. CD., E. 2017/669 K. 2019/122 T. 15.1.2019 kararında da, sanığın, Ukrayna’dan bir arkadaşı tarafından aranarak evrak geleceğini söylenmesi üzerine adresini verdiği, herhangi bir şekilde sipariş vermediği, gönderici firmayı tanımadığı şeklindeki savunması karşısında, “...Sanığın başlangıçtan beri inkara dayalı savunmaları, taşıyıcı firmanın suça konu eşyaların sanık tarafından kabul edildiğine dair herhangi bir delil ileri süremeyişi, ambarlı gümrük müdürlüğünün sanık tarafından gerek dava konusu olay gerekse daha önceleri de kurumlarına verilmiş herhangi bir ithalat beyannamesi bulunmadığına dair yazı cevabı karşısında eylemin sanık tarafından gerçekleştirildiği hususu şüphede kalmış, özet beyana konu eşyaların arasına gizlenen sigaraların ve keza özet beyana konu plastik eşyaların sanık tarafından yurda ithalinin sağlandığına ilişkin delil bulunmayan olayda sanığın beraatine karar vermek gerektiğinden yerel mahkemenin mahkumiyetine yönelik hükme karşı sanık vekili tarafından yapılan istinaf başvurusunun kabulü ile yerel mahkeme kararının kaldırılarak sanığın atılı suçlardan beraatine dair aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur...” denilerek sanığın beraatine karar verilmiştir.

²⁰⁵ Koca/Üzülmez, s.115.

²⁰⁶ Koca/Üzülmez, s.115. ; Özbek, s.102.

²⁰⁷ İçer, s.84.

²⁰⁸ Küçüktaşdemir, s.121.

²⁰⁹ Nevzat Toroslu/Melek Toroslu, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, Ankara:Savaş Yayınları, 2019, s.366. ; Baş, s.782.

²¹⁰ Özbek, s.103.

²¹¹ Şentürk, s.206. ; Aydın, s.140.

Mağdur kavramı geniş ve dar anlamda ele alındığında, dar anlamda mağdurun gerçek kişiler, geniş anlamda ise her suçta mağdurun toplumu oluşturan ve hukuk devletinde yaşama hakkına sahip herkes olduğu ifade edilmektedir.²¹² Ayrıca, suçların genel(doğal) mağdurunun devlet olduğu yönünde görüşler de mevcuttur.²¹³

Suçun konusunun belirli bir kişi veya kişilere ait olması durumunda mağdur bu kişi olacaktır. Ancak, ihaleye fesat karıştırma gibi topluma karşı işlenen suçlar ile TCK 247. Madde ve devamında düzenlenen zimmet, irtikap ve rüşvet gibi millet ve devlete karşı işlenen suçlarda mağdur kural olarak toplumu oluşturan herkeştir.²¹⁴ Nitekim, Yargıtay'ın da zimmet suçuna ilişkin bir kararında, suçun mağdurunun *“toplumu oluşturan tüm bireyler olduğu, zimmete geçirilen mal değerlerine sahip olanların ise suçun işlenmesi dolayısıyla suçtan zarar gören konumunda ve toplumu oluşturan bireyler olması nedeniyle de suçun mağduru oldukları”* görüşlerine yer verilmiştir.²¹⁵ İthalat kaçakçılığı suçları, devletin ekonomik çıkarlarını, iç ve dış ekonomi politikalarını gözeterek devletin egemenlik yetkisini korumaktadır. Bu nedenle, esasen toplumu oluşturan herkes bu suçların mağdurunu oluşturmaktadır.

KMK m.18'de, *“Bu Kanunda tanımlanan suçlar dolayısıyla açılan davalarda mahkeme, iddianamenin bir örneğini ilgili gümrük idaresine de gönderir. Başvurusu üzerine, ilgili gümrük idaresi açılan davaya katılan olarak kabul edilir.”* denilmektedir. Bu düzenleme uyarınca, ilgili gümrük idareleri ithalat kaçakçılığından yürütülen kovuşturmalarda suçtan zarar gören sıfatı ile davaya katılabilir.

2.3. Tipikliğin Manevi Unsurları

Failin cezalandırılabilmesi için işlenen fiil ile fail arasında kurulmuş bir psikolojik bağ bulunması gerekmektedir. TCK m.21 gereğince suçun oluşabilmesi,

²¹² Baş, s.709.

²¹³ Sulhi Dönmezer/Sahir Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku**, İstanbul: Beta Yayıncılık, 1997, s.726.

²¹⁴ Koca/Üzülmez, s.115.

²¹⁵ *“Zimmet suçunun mağduru ise toplumu oluşturan tüm bireylerdir, zimmete geçirilen mal değerlerine sahip bulunanlar ise, bu suçun işlenmesi dolayısıyla suçtan zarar gören konumunda ve toplumu oluşturan bireyler olması nedeniyle de işlenen suçun mağdurlardır. Yasalarımızda, bazen “mağdur” (5271 sayılı CYY'nın 12 ve 237 md., 5237 sayılı TCY'nın 86/2, 131 md.), bazen de “suçtan zarar gören kişi” (5271 sayılı CYY'nın 237 md., 5237 sayılı TCY'nın 73.md.), denilen zarar gören ferde aktif veya pasif süje olarak haklar tanınır, ödevler verilirken, her hak ve ödevde yasa koyucunun farklı ölçü ile hareket etmesi mümkündür. Örneğin şikâyet hakkı tayin edilirken başka, kamu davasına katılma hakkı tayin edilirken başka ölçü tutulmuş olabilir. Dolayısıyla “suçtan zarar gören” terimi ihtiyaca göre yorumlanmalıdır.”* Yargıtay CGK., E. 2008/775-146, K. 2008/235 ve T. 16.12.2008.

“kastın” varlığına bağlıdır. Madde hükmünce kast, “suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi” olarak tanımlanmıştır. Suçlar; kural olarak, ancak kasten işlenebileceğinden, suçun taksirle işlenebilmesi için kanunda bu yönde açık hüküm bulunması gerekmektedir.²¹⁶ Kaçakçılık suçları bakımından KMK’da taksir ile sorumluluğa yönelik açık bir düzenleme bulunmadığından bu suçların taksirle işlenilmesi halinde failin cezalandırılabilmesi hukuken mümkün değildir.

Ülkeye sokma suçları bakımından da, “eşyayı gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokma”, “eşyayı aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri tamamen veya kısmen ödenmeksizin ülkeye sokma”, “ithali kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokma” yönündeki kast, suçun manevi unsurunu oluşturmaktadır. Bu nedenle, ülkeye sokma suçlarının oluşabilmesi için bu yönde genel kast gerekli ve yeterlidir.²¹⁷

Failin; ithalat işlemini, hangi amaç veya saikle yaptığı veya yapacağı suçun oluşması açısından önem taşımamaktadır. Örneğin, failin ödenmesi gerekenden daha az gümrük vergisi ödemek gibi bir maksat veya saikle eşyayı gümrük işlemlerine tabi tutmaması gerekmez.

A. Eşyayı Gümrük İşlemleri Yapılmaksızın Ülkeye Sokma Suçu (m.3/1)

Eşyayı gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokulmasının istenmesi ve bilinmesi şeklinde ortaya çıkan kast, bu suçun manevi unsurunu oluşturur. Bu nedenle, failin eşyanın esasen gümrük işlemlerine tabi olduğunu bilmesi ancak eşyayı gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokmak istemesi gerekmektedir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına²¹⁸ konu bir olayda da; Libya uyruklu sanık, olay gününde, Atatürk Hava Limanı Dış Hatlar Terminaline geliş katı yolcu karşılama salonunda kolluk görevlilerince yapılan denetim ve kontroller sırasında, gümrüklü alandan çıkarak “A” giriş kapısına yönelmiş, sanıktan şüphelenilmesi üzerine kolluk görevlilerince yapılan pasaport kontrolünde sanığın Trablus’tan geldiği anlaşılmış ve bagajın x-ray cihazında kontrolü sırasında şüpheli yoğunluk görülmesiyle fiziki kontrole geçilmiş ve fiziki kontrolde 16.850 gram ağırlığında 5 adet külçe altın ele geçirilmiştir. Suç konusu altınlar emanete alınmış, bilirkişi raporuyla da altınların CIF değerinin

²¹⁷ Kılıç, s.24; Aydın, s.144

²¹⁸ Yargıtay CGK., E. 2017/587 K. 2021/131 T. 23.3.2021.

1.246.988,00-TL olduğu, yabancı menşeli oldukları ve yeniden işlenmek veya satılmak üzere yurda getirildiğinin tespit edildiği bildirilmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından; *“Sanığın, beraberindeki altınlar karşılığında tıbbi malzeme almak amacıyla Dubai'ye gitmek üzere bilet almak için gümrüklü alandan çıktığına, bu alandan ayrılmaması veya yanındaki eşyayı emanete ya da gümrük idaresine teslim etmesine gerektiğine ilişkin bilgisinin olmadığına ve gerek İngilizce gerekse Türkçe bilmediğine ilişkin aşamalarda istikrar gösteren savunması, bu savunmanın, suça konu altınların devrimci askerlerin tedavisinde kullanılacak ilaçların satın alınması amacıyla sanık tarafından bulundurulduğuna dair Tropoli Askeri Konseyi tarafından Dışişleri Bakanlığı Konsolosluk İşleri Müdürlüğüne hitaben yazılan 17.11.2011 tarihli bilgilendirme yazısı ve 10.11.2011, 23.11.2011 tarihli Şifai Notalar ile desteklenmesi, dosya içerisinde sanığın beraberinde getirdiği eşyanın hangi prosedürlere tabi tutulacağına ve transit yolcuların ne şekilde hareket edeceklerine ilişkin bilgilendirildiğine ve bu bilgilendirmenin hangi dilde yapıldığına ilişkin herhangi bir bilgi ve belgenin bulunmaması, böyle bir bilgilendirme yapılmış olsa dahi Trablus Askeri Konseyinde görevli olması nedeniyle kanuna aykırı olduğunu ve bu nedenle el konulacağını bilebilecek durumdaki sanığın, buna rağmen 16.850 gr ağırlığındaki altını beraberinde getirmesinin hayatın olağan akışına aykırı olması hususları birlikte değerlendirildiğinde; somut olay özelinde sanığın savunmasının aksine, kasıtlı olarak hareket ettiğine ilişkin her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı ve bu nedenle atılı suçun manevi unsurunun gerçekleşmediği kabul edilmelidir.”* denilmiştir. Görüldüğü üzere; failin sübjektif durumundan da yola çıkılarak, somut olay özelinde eşyayı gümrük bölgesine sokma amacıyla hareket edip etmediğinin tespit edilmesi gerekmektedir. Nitekim; hata ile ülke gümrük sahasına eşya sokulması halinde TCK m.30/1 doğrultusunda suç kastıyla hareket edildiğinden bahsedilemeyecektir.

Bu suçun olası kast ile işlenip işlenemeyeceği ise tartışmalıdır. Şöyle ki; bir görüş suçun olası kastla işlenebileceğini savunurken²¹⁹, diğer bir görüş, gümrük vergisinden muaf tutulan eşyaların, GK'da düzenlenmiş olduğundan failin bu durumu bilmemesi mümkün olmadığından, suçun olası kastla işlenemeyeceği görüşündedir.²²⁰ Nitekim, gümrük vergisinden muaf tutulan eşyanın, ülkeye sokulması halinde, kişinin bildirimde bulunması gerekecektir. İthalat vergisinden muaf olan eşyanın “gümrük

²¹⁹ Ertuğrul, s.36.

²²⁰ Aydın, s.144.

işlemlerine tabi tutulmaksızın ülkeye sokulması” halinde, GK m.239²²¹ gereğince eşyanın CIF değeri üzerinden para cezası uygulanacaktır. Ayrıca, “eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın ülkeye sokulması” suçu bakımından “olursa olsun” denilerek göze alınabilecek bir netice söz konusu olmadığından bu suç bakımından olası kastın gerçekleşmesi mümkün gözükmemektedir.²²²

Yargıtay tarafından; yurt dışından geçici ithalat rejimi ile yurda sokulan ve süresinde yurt dışı edilmeyen yabancı plakalı araçların haricen satın alınması şeklinde gerçekleşen olaylarda ise, *“...Bu suretle sanığın, yurda ithal edemeyeceği ve geçici ithalat kapsamında dahi getiremeyeceği aracı, Bulgaristan’da haricen satın alıp, araç sahibince yurda sokmak suretiyle aracı yurt içinde bırakmak ve daimi olarak kullanmak amacıyla hareket ettiği, bu suretle eylemin geçici ithalat kapsamında değerlendirilemeyeceği baştan itibaren kaçakçılık kastı ile hareket ettiği cihetle üzerine atılı müsnet suçtan 5607 sayılı Yasanın 3/1. maddesi gereğince mahkumiyetine ve suça konu aracın müsaderesine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması yasaya aykırı...”*²²³ olarak kabul edilerek somut olayın özelliklerine göre failin kastı tespit edilmiştir.

B. Eşyayı Aldatıcı İşlem ve Davranışlarla Gümrük Vergileri Tamamen veya Kısmen Ödenmeksizin Ülkeye Sokma Suçu (m.3/2)

Bu suç bakımından failin, ödenmesi gereken “gümrük vergilerini tamamen veya kısmen ödememek suretiyle eşyayı ülkeye sokmak için bilerek ve isteyerek aldatıcı işlem ve davranışta bulunması” gerekmektedir. “Eşyayı aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri tamamen veya kısmen ödenmeksizin ülkeye sokma suçu”, kasten işlenebilen bir suçtur. Gümrük işlemi yapmaya yetkili olan idareye aldatıcı işlem ve davranışta bulunmakla failin kastı gerçekleşmiş olacaktır. Örneğin, fail aldatıcı işlem ve davranışa

²²¹ 4458 sayılı Gümrük Kanunu
Usulsüzlüklere İlişkin Cezalar
Madde 239

“İthalat veya ihracat vergilerinden muaf eşyayı 33 üncü madde hükümleri gereğince belirlenen gümrük kapıları dışında başka yerlerden izinsiz olarak ithal veya ihraç veya bunlara teşebbüs edenlerle, bu tür eşyayı gümrük işlemlerini yaptırmaksızın yurda sokanlar veya çıkarımlar ile buna teşebbüs edenlerden, söz konusu eşyanın ithalata konu olması halinde, CIF değerinin, ihracata konu olması halinde ise FOB değerinin onda biri oranında para cezası alınır.”

²²² Şentürk, s.143.

²²³ Yargıtay 7. CD., E. 2020/3254 K. 2020/18673 T. 14.12.2020 ; Benzer yönde kararlar için bkz. Yargıtay 7. CD., E. 2020/3184 K. 2020/18201 T. 8.12.2020 ; Yargıtay 7. CD., E. 2019/9244 K. 2020/2477 T. 18.2.2020 ; Yargıtay 7. CD., E. 2019/2187 K. 2019/39298 T. 18.12.2019.

konu belge/belgeleri hazırlamış olmasına rağmen bu amacından vazgeçerek gümrük işlemi yapmaya yetkili olan mercilere bu belge/belgeleri sunmamış, gerçek belgeleri sunmuş ise suçun oluştuğundan bahsedilemeyecektir.²²⁴

Bu suçun, olası kast ile işlenip işlenemeyeceği konusunda farklı görüşler mevcuttur. Bir görüş suçun olası kast ile işlenebileceğini savunurken²²⁵, diğer bir görüşe göre; bu suçun olası kastla işlenebileceğinin kabul edilebilmesi; failin belgenin sahte olduğunu bilmesine rağmen, “gümrük vergilerinin eksik ödenmesi veya tamamen ödenmemesi” ihtimalini kabul ederek hareket etmesine bağlıdır. Dolayısıyla, suçun esasen gümrük vergilerinin eksik ödenmesi veya tamamen ödenmemesi amacıyla işlendiği kabul edildiğinde, bu durum, hayatın olağan akışına aykırı olacağından suçun olası kast ile işlenmesi mümkün değildir.²²⁶

Gümrük beyannamesi ekindeki belgeler, gerçeğe uygun olmasına rağmen beyannamede farklı bilgilerin bulunması durumunda ise gerçeğe aykırı beyan, beyanname ekindeki belgelerden anlaşılabildiğinden bu durumun maddi bir yanılğı olarak kabul edilmesi gerekmektedir.²²⁷ Keza, bu durumda fail bakımından kast unsuru gerçekleştiğinden bahsedilemeyecektir. Örneğin, aldatıcı işlem veya davranışa konu sahte belgenin aldatıcılık vasfı bulunmuyorsa veya görevlinin basit bir denetimiyle gerçek durum anlaşılabiliyorsa, bu durumun maddi bir hatadan kaynaklandığı dolayısıyla fail bakımından manevi unsurun gerçekleşmediği kabul edilmelidir. Ancak, beyanname ekindeki belgelerden bu durum tespit edilemiyorsa ve bu durum gümrük vergisi kaybına neden oluyorsa, bu durumda beyannameyi dolduran kişinin bilerek ve isteyerek hareket edip etmediğinin belirlenmesi gerekmektedir.²²⁸

²²⁴ Aydın, s.177.

²²⁵ Aydın, s.177.

²²⁶ Şentürk, s.181.

²²⁷ Çilesiz, s.137.

²²⁸ Çilesiz, s.137. ; Yargıtay 7. CD., E. 2016/10031 K. 2020/3455 T. 3.3.2020 kararında da “...gerçeğe aykırı beyanname kavramından, ithal sırasında gümrüğe verilen beyannamedeki, eşyanın tarife uygulamasını etkileyen cins ve türü, miktarı ve ağırlığındaki değişiklik veya gümrük resmine esas olarak gerçek değerinden düşük beyan veya vergi matrahına dahil sigorta ve navlun ücretinin gösterilmemesi gerektiği ve beyannameye eklenen belgelerden yanlış beyanın anlaşılmamış olması gerektiğinin öğretide belirtildiği, somut olayda ithalat beyannameleri ile eşyaların G.T.İ.P. cinsi ve ürün kodları bakımından uyumlu olduğu, beyannameler ve ekindeki faturalarda hard disk ve media player cinsi eşyaların kalem gösterildiği, A.TR belgelerinin ise yalnızca hard disk cinsi eşyaya ilişkin olduğu, yanlış beyanın beyanname ekindeki belgelerden anlaşılabilmekte olduğunun anlaşılması karşısında sahteciliğin iğfal kabiliyetinin bulunmadığı gözetilmeksizin sanıkların resmi belgede sahtecilik suçundan beraati yerine cezalandırılmalarına karar verilmesi ve aldatıcı davranış bulunmadığından eylemin 5607 sayılı Yasanın 3/1 maddesi kapsamında bulunduğu gözetilmemesi...” hukuka aykırı bulunmuştur. Görüldüğü üzere; beyannameye eklenen belgelerden yanlış beyanın anlaşılmış olması karşısında sahteciliğin iğfal kabiliyetinin bulunmadığı, bu durumda

C. İthal Kanun Gereği Yasak Olan Eşyayı Ülkeye Sokma Suçu (m.3/7-1. Cümle)

“İthal kanun gereği yasak olan eşyanın ülkeye sokulması” suçu kasten işlenebilen bir suçtur. Fail, ülkeye soktuğu eşyanın ithalinin kanun gereği yasak olduğu bilmeli buna rağmen bu eşyayı ülkeye sokmayı istemelidir. Ayrıca, bu suçun olası kast ile işlenilebileceği de savunulmaktadır.²²⁹

Yurt dışında kullanımı yasak olmayan ancak Türkiye’de ithali yasak olan eşyayı, failin cebinde unutarak ülkeye sokması haline ilişkin iki ayrı görüş bulunmaktadır. İlk görüşe göre, bu durumda kast unsuru gerçekleşmediğinden ve suçun taksirle işlenebilmesi mümkün olmadığından suçun manevi unsuru gerçekleşmeyecektir.²³⁰ Diğer bir görüşe göre ise, bu durumda TCK m.30/4. gereğince kişinin kaçınılmaz bir şekilde haksızlık hatasına düşüp düşmediğinin değerlendirilmesi gerekmektedir.²³¹ Gerçekten de; yurtdışında kullanımı yasak olmayan kaçak eşya yönünden öncelikle TCK m.30/4 doğrultusunda kişinin haksızlık hatasına düşüp düşmediği değerlendirilmelidir.

3. TRANSİT REJİM İLE GEÇİCİ İTHALAT VE DAHİLDE İŞLEME REJİMİNE AYKIRILIK SUÇLARI

3.1. Korunan Hukuki Değer

Eşya kaçakçılığı suçları kategorisinde ithalat kaçakçılığı suçlarında korunan hukuki değere ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Bu nedenle; tekrara düşmemek için ilgili bölüme atıf yapmakla yalnızca; transit rejim ile geçici ithalat ve dahilde işleme rejimine aykırılık suçlarında korunan hukuki değer ne olduğu belirtilmekle yetinilecektir.

Gümrük kaçakçılığı suçları ile korunan temel hukuki değer, devletin egemenlik yetkisidir. Gümrük rejimleri, devletin ithalat ve ihracat konusu eşyalar üzerinde devletin kontrol mekanizmasının bir göstergesidir. Kanun koyucu tarafından da rejim hükümlerinin kötüye kullanılması ve aykırı davranılması önlenmeye çalışılmıştır.

eşyanın gümrük vergileri ödenmeksizin ülkeye sokulması halinde KMK m.3/1’de düzenlenen “eşyayı gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokma suçu”nun kapsamına gireceği belirtilmiştir.

²²⁹ Aydın, s.240 ; Kılıç, s.218.

²³⁰ Aydın, s.240.

²³¹ Kılıç, s.218.

Örneğin; serbest dolaşımda olmayan eşyanın, transit rejim hükümleri ihlal edilerek gümrük bölgesine bırakılmasıyla transit rejim kötüye kullanılmakta ve transit rejim hükümlerine aykırı davranılmaktadır. Gümrük vergileri tamamen veya kısmen ödenmeksizin ve ticaret politikalarına tabi tutulmaksızın geçici olarak getirilen eşya, rejim hükümlerine aykırı bir şekilde yurt içinde bırakılarak gümrük vergilerinden kaçınılmakta, bu durumda yurt dışına çıkarılması gereken eşya, gümrük vergileri tamamen veya kısmen ödenmeksizin ülke içerisinde tutulmaktadır. Bu sayede ortaya çıkan vergi kaybı sonucu devletin mali yararları ve dolayısıyla egemenlik yetkisi tehdit edilmektedir.

3.2. Tipikliğin Maddi Unsurları

3.2.1. Konu

A. Transit Eşya Kaçakçılığı Suçu (m.3/3)

Suç konusu eşya, madde lafzından da anlaşılacağı üzere, transit rejim çerçevesinde taşınan ve serbest dolaşımda bulunmayan eşyadır. Bu nedenle; öncelikle transit rejim çerçevesinde taşınan eşya deyiminden ne anlaşılması gerektiği açıklanmalıdır. Birinci bölümde yer verildiği üzere, transit rejim, “ithalat vergileri ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmayan serbest dolaşıma girmemiş, ihracatla ilgili gümrük işlemleri tamamlanmış eşyanın, gümrük gözetimi altında Türkiye Gümrük Bölgesi içindeki bir noktadan diğerine taşınmasını” ifade etmektedir.

“Serbest dolaşımda bulunmayan eşya” kavramı ise “serbest dolaşımda bulunan eşya” ile birlikte açıklanmalıdır. İlk bölümde açıklandığı üzere, serbest dolaşımda bulunan eşya, GK m.3/6’da, “18 inci madde hükümlerine göre tümüyle Türkiye Gümrük Bölgesinde elde edilen ve bünyesinde Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki ülke veya topraklardan ithal edilen girdileri bulundurmayan veya şartlı muafiyet düzenlemelerine tabi tutulan eşyadan elde edilen ve tabi olduğu rejim hükümleri uyarınca özel ekonomik değer taşımadığı tespit edilen veya Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki ülke veya topraklardan serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutularak ithal edilen veya Türkiye Gümrük Bölgesinde, yukarıda belirtilen eşyadan ayrı ayrı veya birlikte elde edilen veya üretilen eşya” olarak tanımlanmıştır. GK m.3/6-b’de ise, “serbest dolaşımda bulunmayan eşya” kavramı, “serbest dolaşımda bulunan eşya dışında kalan eşya ile

transit hükümleri saklı kalmak üzere Türkiye Gümrük Bölgesini fiilen terk eden eşya” olarak açıklanmıştır.

Gümrük Kanununun 84. maddesinde, *“ihracatla ilgili gümrük işlemleri tamamlanmış eşyanın, gümrük gözetimi altında Türkiye Gümrük Bölgesi içindeki bir noktadan diğerine taşınması halinde de transit rejim hükümlerinin uygulanacağı”* düzenlenmiştir. Ancak, ihracatla ilgili gümrük işlemlerini tamamlayan eşya her ne kadar transit rejim çerçevesinde taşınıyorsa da serbest dolaşımda bulunan bir eşya söz konusu olduğu için bu suç tipinin konusunu oluşturmamaktadır.²³²

Transit eşya kaçakçılığı suçundan bahsedilebilmesi için, transit rejim hükümlerine göre taşınan bir eşya olması gerekir. Bu nedenle; Gümrük Kanununun transit rejim hükümlerine göre beyanda bulunulmuş olmalıdır. Aksi halde, transit rejim hükümlerine göre taşınan bir eşyadan bahsedilemeyeceğinden transit eşya kaçakçılığı suçu oluşmayacaktır.²³³ Ancak; böyle bir durumda; KMK 3/1’de düzenlenen gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokma suçu gündeme gelebilir.

B. Belli Bir Amaç İçin Kullanılmak veya İşlenmek Üzere Ülkeye Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı, Hile İle Yurt Dışına Çıkarmış Gibi İşlem Yapma Suçu(m.3/4)

Suçun konusu, *“ülkeye geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde geçici olarak getirilen eşya”*dır. Bu nedenle, öncelikle *“geçici ithalat rejimi”* ile *“dahilde işleme rejimi”*nin açıklanacaktır. GK’ya göre; geçici eşya ithali, iki rejim şeklinde gerçekleştirilebilmektedir. Bu hususta, GK m.108 ve devamı maddelerinde *“dahilde işleme rejimi”*, 128 ve devamı maddelerinde ise *“geçici ithalat rejimi”* düzenlenmiştir.

Dahilde işleme rejimi; GK m.108’de; *“Serbest dolaşımda olmayan eşya, işlem görmüş ürünlerin üretiminde kullanılmasından sonra Türkiye Gümrük Bölgesinden yeniden ihraç edilmesi amacıyla, gümrük vergileri ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın ve vergileri teminata bağlanmak suretiyle, dahilde işleme rejimi kapsamında geçici olarak ithal edilebilir. Eşyanın işlem görmüş ürünler şeklinde ihracı halinde, teminat iade olunur. Eşyanın bu şekilde dahilde işleme rejiminden yararlanmasına şartlı muafiyet sistemi denir.”* denilerek tanımlanmıştır. Görüldüğü

²³² Şentürk, s.223.

²³³ Kılıç, s.162.

üzere; dahilde işleme rejimi, eşyanın, “işlem görmüş ürünlerin üretiminde kullanılmasından sonra Türkiye Gümrük Bölgesinden yeniden ihraç edilmesi amacıyla, gümrük vergileri ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın geçici olarak ithal edilmesi”dir. Dahilde işleme rejiminde, rejim konusu eşya birtakım işlemlere tabi tutularak üzerinde bir katma değer yaratılmaktadır.²³⁴

Geçici ithalat rejimi ise; GK m.128’da; “Geçici ithalat rejimi, serbest dolaşıma girmemiş eşyanın ithalat vergilerinden tamamen ya da kısmen muaf olarak ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın, Türkiye Gümrük Bölgesi içinde kullanılması ve bu kullanım sırasındaki olağan yıpranma dışında, herhangi bir değişikliğe uğramaksızın yeniden ihracına olanak sağlayan hükümlerin uygulandığı rejimdir.” denilerek tanımlanmıştır. Dahilde işleme rejiminde, eşya birtakım işlemler ile değişikliğe uğrarken, geçici ithalat rejiminde eşya olağan yıpranmalar dışında değişmeden yurtdışına çıkarılmaktadır.

3.2.2. Fiil

Gümrük rejimlerine aykırılık suçlarında suç fiili, Türkiye’ye geçici olarak ithal olunan eşyanın gümrük bölgesinden çıkarılmamasına rağmen hile ile yurtdışına çıkarılmış gibi gösterilmesidir.

A. Transit Eşya Kaçakçılığı Suçu (m.3/3)

Transit eşya kaçakçılığı suçunun oluşabilmesi için; “transit rejimi kapsamında taşınan ve serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesine bırakılması” gerekmektedir. GK m.2’ye²³⁵ göre “Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi, Türkiye Cumhuriyeti topraklarını” kapsamaktadır. Serbest dolaşımda bulunan eşya ise; “Türkiye Gümrük Bölgesinde elde edilen ve bünyesinde Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki ülke veya topraklardan ithal edilen girdileri bulundurmeyen eşya ile üretiminde kullanılan girdilerin yerli olup olmadığına bakılmaksızın Türk menşeli sayılan eşyaları” ifade etmektedir.

²³⁴ Tekin/Tekin, s.156.

²³⁵ 4458 sayılı Gümrük Kanunu

Madde 2

“Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi, Türkiye Cumhuriyeti topraklarını kapsar. Türkiye kara suları, iç suları ve hava sahası gümrük bölgesine dahildir. Bu Kanunda geçen Türkiye Gümrük Bölgesi ve Gümrük Bölgesi kavramları Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesini ifade eder.”

Eşya, gümrük bölgesine bırakılarak serbest dolaşıma girmektedir.²³⁶ Transit rejim hükümlerinde eşya taşınması farklı şekillerde meydana gelmektedir. Gümrük Kanununun 84. maddesine²³⁷ göre transit rejim, eşyanın yabancı bir ülkeden getirilerek Türkiye üzerinden başka bir ülkeye götürülmesi, yabancı bir ülkeden gelen eşya iç gümrük idaresine taşınması veya iç gümrükte yüklenen eşyanın yabancı bir ülkeye taşınması şeklinde meydana gelmektedir. GK m.84/4'de belirtildiği üzere; “*transit rejimi, eşyanın ve belgelerin rejim hükümlerine uygun olarak varış gümrük idaresine sunulmasıyla*” sona ermektedir. Bu işlemler sırasında; transit rejiminde süre ihlali veya karayolu taşımacılığında transit güzergahının ihlal edilmesi gibi hallerle transit rejim hükümleri ihlal edilerek eşyanın gümrük bölgesine bırakılması hallerinde suçun fiil unsuru gerçekleşmektedir.²³⁸ Suçun oluşabilmesi için yalnızca transit rejim hükümlerine aykırı davranılması yeterli değildir; aynı zamanda eşyanın gümrük bölgesine bırakılması gerekmektedir. Bu nedenle; örneğin, transit rejim hükümlerine göre taşınan eşyanın adedi, varış yeri, hava durumu, yol şartları gibi hususlar göz önüne alınarak, gümrük memurunun değerlendirdiği sürenin aşılmış olması tek başına suçun oluşması için yeterli değildir. Bu durumda yalnızca, GK uyarınca usulsüzlük cezası söz konusu olabilecektir; eşyanın miktarında azlık, eşyanın niteliğinin değiştirilmesi gibi bir durum söz konusu

²³⁶ Aydın, s.187.

²³⁷ 4458 sayılı Gümrük Kanunu

B. Transit Rejimi

1. Genel Hükümler

Madde 84 – (Ek: 18/6/2009-5911/18 md.)

“ 1. Transit rejimi; a) İthalat vergileri ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmayan serbest dolaşıma girmemiş, b) İhracatla ilgili gümrük işlemleri tamamlanmış, eşyanın, gümrük gözetimi altında Türkiye Gümrük Bölgesi içindeki bir noktadan diğerine taşınmasına uygulanır.

2. Gümrük idareleri, transit rejimine tabi tutulan eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesi içinde; a) Yabancı bir ülkeden yabancı bir ülkeye, b) Yabancı bir ülkeden Türkiye'ye, c) Türkiye'den yabancı bir ülkeye, d) Bir iç gümrük idaresinden diğer bir iç gümrük idaresine, taşınmasına izin verir.

3. Transit rejimine tabi eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesinde taşınması; a) Transit rejimi beyanı kapsamında, b) TIR karnesi kapsamında, c) Transit belgesi olarak kullanılan ATA karnesi kapsamında, d) Kuvvetlerin Statüsüne Dair Kuzey Atlantik Anlaşmasına Taraf Devletler Arasındaki Sözleşme ile öngörülen form 302 kapsamında, e) Posta kolileri dâhil olmak üzere posta yoluyla, f) Yönetmelik ile belirlenecek hallerde, demiryolu ile taşımada CIM Taşıma Belgesi, büyük konteynerler ile taşımada TR Transfer Notu, havayolu ve denizyolu ile taşımada eşya manifestosu kapsamında, yapılır.

4. a) Transit rejimine tabi tutulan eşya ve gerekli belgeler, rejimi düzenleyen hükümlere uygun olarak varış gümrük idaresine sunulduğunda, transit rejimi sona erer. b) Hareket gümrük idaresindeki bilgi ve belgeler ile varış gümrük idaresindeki bilgi ve belgelerin karşılaştırılması sonucunda, transit rejiminin usulüne uygun olarak sonlandırıldığının belirlenmesi halinde rejim ibra edilir.

5. Transit rejiminin uygulanmasında ekonomik etkili bir gümrük rejimine tabi eşyanın taşınmasına ilişkin olarak Müsteşarlıkta belirlenecek özel hükümler saklıdır. Müsteşarlık, transit eşyanın cinsine, niteliğine ve taşınan özelliğine göre veya Türkiye'nin uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan yükümlülükleri çerçevesinde, bu Bölümdeki madde hükümlerine bağlı kalmaksızın transit rejimine ilişkin düzenlemeler yapılması konusunda yetkilidir.”

²³⁸ Çilesiz, s.190.

olmadığı sürece transit eşya kaçakçılığı suçu oluşmayacaktır.²³⁹ Ayrıca; eşya, gümrük bölgesine bırakılmadan yurt dışına çıkarılmışsa bu durumda suçun fiil unsuru gerçekleşmeyecektir.

Transit eşya kaçakçılığı suçu, “gümrük bölgesine bırakma” eylemiyle işlenildiğinden icrai hareketli bir suç olup soyut tehlike suçudur.²⁴⁰

B. Belli Bir Amaç İçin Kullanılmak veya İşlenmek Üzere Ülkeye Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı, Hile İle Yurt Dışına Çıkarmış Gibi İşlem Yapma Suçu(m.3/4)

Bu suçun oluşabilmesi için; suç konusu eşyanın yurt dışına çıkartılmamasına rağmen hile ile yurt dışına çıkartılmış gibi gösterilmesi gerekmektedir. Örneğin; “dahilde işleme izin belgesi kapsamında ithal edilen eşya”, ihraç edilmemiş olmasına rağmen sahte ihracat beyannamesi düzenlenerek gümrük idaresinin denetiminden çıkartılarak ihraç edilmiş gibi gösterilmesi halinde bu suçun fiil unsuru gerçekleşmiş olacaktır.²⁴¹ Suç, kesintisiz bir suç olup icrai hareketli soyut tehlike suçudur.²⁴²

GK m.130’a²⁴³ göre; “geçici ithalat rejiminde getirilen eşyanın geçici ithalat rejimi altında kalma süresi, aksi belirtilmediği sürece azami 24 ay” olarak ifade

²³⁹ Şentürk, s.226.

²⁴⁰ Şentürk, s.227.

²⁴¹ Yargıtay 7. CD., E. 2016/10848 K. 2018/4899 T. 29.3.2018 kararında da “...eşyanın ihraç edilmiş gibi gösterilen ürünlerin üretiminde kullanılmayarak iç piyasaya satıldığı, ödenmesi gereken ... vergilerinin ödenmediği ayrıca şeker fabrikalarından alınan ucuz tahsisli şekerin iç piyasaya satışından da haksız kazanç elde edildiği böylece bu firma yetkililerinin özel belgede sahtecilik ve kaçakçılık eylemlerinde bulundukları iddiasıyla açılan davada; 1- İmal Kapsamında her bir DIİ Belgesine konu olan ürünlerden imal edilerek elde edilen ürünlerin kg olarak belirlendiği ancak; ihraç edilirken ihraç biriminin paket olarak gösterilmesi karşısında; öncelikle paket olarak ihraç edilen ürünlerin kilogram karşılığının tespiti ve her bir firmanın ayrı ayrı imal ettiği, ihraç etmesi gereken ve ihraç ettiği ürünlerin açıkça belirlenmesi ve ekli faturalar ile mukayesesinin yapılarak faturaların eşyaları temsil edip etmediğinin belirlenmesi ve Gürcistan Devlet Makamları nezdinde gerekli yazışmanın yapılarak ihraç edilerek "VALE" ... Giriş İdaresi'nde muamele gören 145.706 kg eşyanın her bir şirket nezdinde miktarının ve sunulan fatura, beyanname vs. belgelerin tercümesi onaylı örneklerinin dosyaya celbedilerek ihraç edilen ürünler ile karşılaştırmasının yapılması ve sonuca göre sahteliği belirlenen fatura ve bu faturaların yer aldığı ... çıkış beyannamelerinin sahte olanların ayrı ayrı tespit edilerek resmi belgede sahtecilik ve kaçakçılık suçları yönünden sanıkların hukuki fonksiyonlarına göre değerlendirme yapılarak karar verilmesinin gerekmesi, 2- Sanıkların eylemlerinin dahili işleme rejimi kapsamında ithal edilen eşyanın işlenerek ihraç edilmesi gerekli iken bu işlem yapılmayarak bu kapsamda getirilen eşyanın yurt içinde bırakılmasından ibaret olup, 5607 sayılı Kanunun 3/4. maddesi veya 4926 sayılı Kanunun 3/f yolu ile 4/f maddesi hükümlerine uygun olup bu kanunların belirtilen hükümlerinin lehte aleyhte mukayesesi yapıp hüküm kurulması...” gerektiği ifade edilmiştir.

²⁴² Şentürk, s.246.

²⁴³ 4458 sayılı Gümrük Kanunu

Madde 130 –

“ 1. İthal eşyasının yeniden ihraç edilmesi veya gümrükçe onaylanmış yeni bir işlem veya kullanıma tabi tutulması için gerekli süreler, izin verilen kullanımın amacına uygun olacak şekilde Müsteşarlıkça belirlenir.

edilmiştir. Geçici ithalat rejiminde eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine getirildikten sonra normal yıpranmalar haricinde aynen yurt dışı edilmesi gerekmektedir.

Dahilde işleme rejimi ise; serbest dolaşıma giren eşyanın Türkiye’de işleme faaliyetlerine tabi tutularak yeniden ihraç edilmesine imkan sağlayan bir rejimdir. GK m.108’e göre “dahilde işleme rejimine tabi olan eşya, gümrük vergilerine ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın vergileri teminata bağlanarak geçici olarak” ithal edilir. Bunun için öncelikle; GK m.110²⁴⁴ kapsamında ilgili mercilerden dahilde işleme izninin alınması gerekir. Suçun oluşabilmesi için ise; dahilde işleme rejimine konu geçici olarak (ithalat vergisinden tamamen veya kısmen muaf olan) ithal eşyasının hile ile yurt dışına çıkarılmış gibi yapılması ve Türkiye Gümrük Bölgesi içinde bırakılması gerekmektedir.

Bu suçun fiil unsurunun ayırt edilebilmesi için “hile” kavramından ne anlaşılması gerektiğinin ortaya konulması gerekmektedir. KMK m.3/2’de “aldatıcı işlem ve davranışlar” ifadesi kullanılmış olmasına rağmen bu suç tipi bakımından hile kavramına yer verilmiştir. Bu husus; her iki suç tipi bakımından da fiilin temelinde yatan hareketin aldatıcı hareketler olduğu, bu nedenle terminoloji birliği olması gerektiği gerekçesiyle eleştirilmiştir.²⁴⁵ 6545 sayılı Kanun öncesinde ise “hile” ifadesi yerine daha dar bir şekilde “sahte belge” ifadesi kullanılmıştır. Bu yüzden; suçun oluşabilmesi için failin sahte belge kullanmış olması gerekirdi. Ancak; mevcut düzenleme uyarınca failin

2. 131 inci madde uyarınca tespit edilecek özel süreler saklı kalmak üzere, eşyanın geçici ithalat rejimi altında kalma süresi azami yirmidört ay olarak belirlenir. Bununla birlikte, gümrük idareleri ilgili kişinin de kabul etmesiyle daha kısa süreler saptayabilir.

3. Ancak, istisnai hallerde ve ilgilinin talebi üzerine, 1 ve 2 nci fıkralarda belirtilen sürelerin uzatılmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.”

²⁴⁴ 4458 sayılı Gümrük Kanunu

II. İzin Verilmesi

Madde 110 –

“1. Dahilde işleme izni, 80 inci madde çerçevesinde, işleme faaliyetlerini yapan veya yaptıran kişinin talebi üzerine verilebilir.

2. Dahilde işleme izni sadece;

a) Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik kişilere,

b) 108 inci maddenin 3 üncü fıkrasının (d) bendinde belirtilen eşyanın kullanımı hariç, ithal eşyasının işlem görmüş ürünler içerisinde mevcudiyetinin veya 109 uncu madde kapsamında eşdeğer eşya için konulmuş koşullara uyulduğunun tespit edilebildiği hallerde

, c) Türkiye Gümrük Bölgesindeki üreticilerin temel ekonomik çıkarlarının olumsuz etkilenmemesi şartıyla, dahilde işleme rejiminin işlem görmüş ürünlerin ihracı veya yeniden ihracı için en iyi imkanların yaratılmasına yardımcı olduğu hallerde, Verilebilir. (Ek cümle: 18/6/2009-5911/23 md.) (c) bendinde belirtilen halleri belirlemeye Cumhurbaşkanı yetkilidir.

3.Ticari nitelikte olmayan dahilde işleme amaçlı ithalat için Türkiye Gümrük Bölgesi dışında yerleşik kişilere de izin verilmesi mümkündür.”

²⁴⁵ Çilesiz, s.60.

hileli bir davranışta bulunması suçun oluşması için yeterlidir. Suçun işlenmesinde; eşya gümrük bölgesine bırakılmış ancak, sahte belge kullanılmamış, herhangi bir şekilde hileli bir davranış da bulunulmamış ise bu durumda suç oluşmayacak ancak, Gümrük Kanununun 238. maddesi²⁴⁶ uyarınca idari para cezası uygulanabilecektir.

Bu suçun tamamlanması için eşyanın yurt içinde satılması gibi bir tasarruf işleminin gerçekleştirilmesi gerekmemektedir. Suç konusu eşyanın yurt dışı edilmemesi, suçun oluşumu için yeterlidir.²⁴⁷ Eşyanın; ihraç edilmemiş olmasına rağmen ihraç edilmiş gibi gösterilmesiyle suç oluşacaktır. ²⁴⁸Bu eşyanın bu özelliğini bilerek ve ticari amaçla

²⁴⁶ 4458 sayılı Gümrük Kanunu

Madde 238 – (Değişik: 18/6/2009-5911/62 md.)

“1. (Değişik: 24/10/2019-7190/14 md.) 241 inci maddenin üçüncü fıkrasının (h), (l) ve (m) bentleri, dördüncü fıkrasının (g) ve (h) bentleri ile beşinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen durumlar hariç;

a) Dahilde işleme rejimi, gümrük kontrolü altında işleme rejimi ile geçici ithalat rejimine ilişkin hükümlerin ihlali hâlinde, eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı,

b) Tam muafiyet suretiyle geçici olarak ithal edilen özel kullanıma mahsus taşıtlara ilişkin rejim ihlallerinde, gümrük vergileri tutarının dörtte biri,

c) Dahilde işleme rejimi ve gümrük kontrolü altında işleme rejimine ilişkin hükümler ihlal edilmekle birlikte, rejim kapsamı ithal eşyasının işleme faaliyetindeki hâli veya işlem görmüş ürün hâli de dahil olmak üzere, gümrük gözetiminden mevzuata aykırı olarak çıkarılmamış olduğunun tespiti hâlinde, ithal eşyasının gümrük vergileri ile ilgili rejime ilişkin beyannamenin tescil tarihinden tespitin yapıldığı tarihe kadar geçen süre için 6183 sayılı Kanuna göre tespit edilen gecikme zammı oranında faizin toplamı kadar,

d) (b) bendinde belirtilen taşıtlar hariç olmak üzere, geçici ithalat rejimi kapsamında ithal edilen eşyanın süresi içerisinde gümrükçe onaylanmış başka bir işlem veya kullanıma tabi tutulmaması durumunda gümrük vergileri ile rejime ilişkin beyannamenin tescil tarihinden tespitin yapıldığı tarihe kadar geçen süre için 6183 sayılı Kanuna göre tespit edilen gecikme zammı oranında faizin toplamı kadar, idari para cezası verilir.

2. (Ek:24/10/2019-7190/14 md.)(3) Birinci fıkranın (c) ve (d) bentlerinde belirtilen eşyanın, yapılacak tebligat tarihinden itibaren altmış gün içinde gümrükçe onaylanmış başka bir işlem veya kullanıma tabi tutulmaması hâlinde, ayrıca gümrük vergileri tutarında idari para cezası verilir.

3. Birinci fıkraya göre verilen cezalar 241 inci maddenin altıncı fıkrasında belirtilen miktardan az olamaz.

4. Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri hakkında bu maddenin para cezasına ilişkin hükümleri ile 241 inci maddenin üçüncü fıkrasının (h), (l) ve (m) bentleri, dördüncü fıkrasının (g) ve (h) bentleri ile beşinci fıkrasının (b) bendi hükümleri uygulanmaz. Bu durumda, 241 inci maddenin birinci fıkra hükmü uygulanır.”

²⁴⁷ Çilesiz, s.60.

²⁴⁸Yargıtay 7. CD., E. 2019/8955 K. 2020/2129 T. 11.2.2020 kararında “ ...Dava konusu olayda DİİK kapsamında olmayan beyannameler yönüyle ihraç edilmemiş bir eşyayı ihraç edilmiş gibi, DİİK kapsamındaki beyanname yönüyle ise dahilde işleme rejimi çerçevesinde belli bir amaç için kullanılmak veya işlenilmek üzere ülkeye geçici ithalatı yapılan eşyayı sahte belge ile yurtdışına çıkarmış gibi göstererek haksız çıkar sağlama kastıyla hareket ettiklerinin kabulü gerekmektedir. Olayda sanıkların beyanname düzenleyerek idareye vermeleri ile beyannamenin tescili atılı suçun icra hareketini oluşturmaktadır. 07/06/2011 tarihli ve EX 280333 sayılı gümrük çıkış beyannamesine konu toplam 2 kalem eşya ise dağıtılmak suretiyle DİİB kapsamında 08/06/2011 tarih ve EX282073 sayılı beyanname ve DİİB kapsamında 7 05/07/2011 tarih ve EX332108 sayılı beyannameler ile yeniden ihracat beyannamesi sunularak eşyaların sarı hat kriteri üzerinden fiziki muayenesi yapılmaksızın ihraç edilmiş gösterilmesi şeklindeki eylemin suç tarihinde yürürlükte olan 5607 sayılı Yasanın 3/4. maddesi kapsamında olduğu, Gümrük İdaresince bu eylem bakımından ortada bir ihlal görülünceye 2010/D1-04261 sayılı dahilde işleme izin belgesinin kapatılmış olmasının neticeyi değiştirmeyeceği, 27.07.2011/EX372485, 29.12.2011/EX650894, 19.10.2011/EX520795 tarih/sayılı ve 29.12.2011/EX650896 tarih/sayılı 4 ayrı ihracat beyannamesine konu kırmızı hatta düşen eşyaların gümrük sahasına muayene için getirilmemesi şeklindeki eylemin suç tarihinde yürürlükte olan 5607 sayılı Yasanın 3/14 maddesi kapsamında olduğu, atılı kaçakçılık ve iddianameye konu edilen sahtecilik suçlarının yasal unsurları itibarıyla olduğu, 5607 sayılı Yasanın suç tarihinde yürürlükte bulunan 3/4 ve 3/14 madde ve fıkraları arasındaki ilişki bakımından TCK'nun 44/1. maddesinde düzenlenen fikri içtima kuralı da gözetilerek sanıkların olaydaki

satın alınması, satışa arz edilmesi, satılması, taşınması ve saklanması ise KMK m.3/5’de düzenlenen ithal eşya ticareti suçunun fiil unsurunu oluşturmaktadır.

3.2.3. Fail ve Mağdur

Eşya kaçakçılığı suçları bölümünde fail ve mağdura ilişkin açıklamalar transit rejim ile geçici ithalat ve dahilde işleme rejimine aykırılık suçlarında da geçerlidir. Bu nedenle; fail ve mağdura ilişkin açıklamalar eşya kaçakçılığı suçları bölümünde detaylı bir şekilde aktarıldığından tekrara düşmemek adına ilgili bölümdeki açıklamalara atıf yapmakla yetinilecektir.

Ayrıca; geçici ithalat ve dahilde işleme rejimine aykırılık suçlarında fail bakımından şu hususa değinmekte fayda vardır. Bu suç bakımından fail, eşyayı dahilde işleme veya geçici ithalat rejimi ile ülkeye getiren kişi olabileceği gibi eşyayı getirmeyen ancak eşyayı devralan kişi de olabilir.²⁴⁹ Devralanın bu suç bakımından fail olabilmesi için eşyayı hile ile yurt dışına çıkarmış gibi yaparak devralması gerekir. Ancak, bu fiile iştirak etmeksizin eşyayı devralması halinde KMK m.3/5’de düzenlenen ithal eşya ticareti suçunun tartışılması gerekecektir.²⁵⁰

3.3. Tipikliğin Manevi Unsurları

A-Transit Eşya Kaçakçılığı Suçu (M.3/3)

Transit eşya kaçakçılığı suçunun manevi unsuru, fiilin doğrudan kast ile bilerek ve istenerek işlenmesidir. Failin bilerek ve isteyerek, “*transit eşya statüsünde taşınan ve serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, transit rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesine bırakması*” gerekmektedir.²⁵¹

Failin, neticeyi istememesine rağmen “*serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı transit rejim hükümlerine aykırı bir şekilde gümrük bölgesine bırakması*” durumunda,

fonksiyonlarına göre hukuki durumlarının değerlendirilerek hüküm kurulması gerekirken dosya kapsamıyla örtüşmeyen gerekçeyle yazılı şekilde hüküm tesisi...” hukuka aykırı bulunmuştur.

²⁴⁹ Çilesiz, s.208.

²⁵⁰ Şentürk, s.242.

²⁵¹ Çilesiz, s.188.

eşyayı gümrük bölgesine bırakması sonucu doğacak vergi/vergileri ödememeyi göze alması halinde suçun olası kast ile de işlenebileceği savunulmaktadır.²⁵²

Transit eşyayı gümrük bölgesinde bırakma kastı olmaksızın yalnızca transit yol aşımı veya güzergah değişikliği hallerinde bu suçun manevi unsuru oluşmayacaktır.²⁵³ Ancak, GK m.92²⁵⁴ doğrultusunda, “*transit eşya taşıyan seyir halindeki bir taşıtın bir beklenmeyen hal veya mücbir sebeple yola devam edemediği durumlarda, bu hususun en yakın gümrük idaresine bildirilmesi*” gerekmektedir. Transit eşyanın, olduğu araçtan diğer bir araca taşınması da gümrük idaresinin denetiminde yapılmalı ve bu durum tutanakla belgelendirilmelidir.

Transit eşya statüsünde taşınan eşyanın, “*beklenmeyen hal veya mücbir sebeplerle telef olması veya kaybolması*” halinde de suçun manevi unsuru gerçekleşmeyeceğinden transit eşya kaçakçılığı suçu oluşmayacaktır. Nitekim, GK m.92/2’de²⁵⁵ bu hallerde gümrük vergilerinin aranmayacağı düzenlenmiştir.

B. Belli Bir Amaç İçin Kullanılmak veya İşlenmek Üzere Ülkeye Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı, Hile İle Yurt Dışına Çıkarmış Gibi İşlem Yapma Suçu (m.3/4)

Bu suçun manevi unsurunun oluşabilmesi için failin, “*belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi kapsamında getirilen eşyayı, hile ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapma*” eylemini bilerek ve isteyerek gerçekleştirmesi gerekir. Fail, “*kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi kapsamında getirilen eşyanın bu özelliğini bilmeli ve isteyerek bu eşyayı hile ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapmalı*”dır.²⁵⁶

²⁵² Şentürk, s.226.

²⁵³ Çilesiz, s.190.

²⁵⁴ 4458 sayılı Gümrük Kanunu

Madde 92 –

“1. Transit eşya taşıyan seyir halindeki bir taşıtın beklenmeyen haller veya mücbir sebeplerle yoluna devam edemediği durumlarda, bu husus gecikmeksizin en yakın gümrük idaresine bildirilir.

Transit eşyanın, söz konusu taşıttan diğer bir taşıta aktarılması gümrük idarelerinin gözetimi altında yapılarak, bu durum bir tutanakla belgelendirilir.”

²⁵⁵ 4458 sayılı Gümrük Kanunu

Madde 92 –

“2. (Değişik: 18/6/2009-5911/20 md.) Türkiye Gümrük Bölgesi içinde transit halindeki eşyanın beklenmeyen haller veya mücbir sebeplerle telef veya kaybının kanıtlanması halinde, gümrük vergileri aranmaz.”

²⁵⁶ Aydın, s.200.

Olası kast bakımından ise, bu suç yönünden failin neticeyi öngörüp olursa olsun diyerek kabullenebileceği bir netice söz konusu olmadığından suçun olası kast ile işlenemeyeceği savunulmaktadır.²⁵⁷

4. KAÇAK EŞYA TİCARETİ SUÇLARI

4.1. Korunan Hukuki Değer

Eşya kaçakçılığı suçları kategorisinde ithalat kaçakçılığı suçlarında korunan hukuki değere ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Bu nedenle; tekrara düşmemek adına, kaçak eşya ticareti suçlarında korunan hukuki değer bakımından, eşya kaçakçılığı bölümünde yer verilen açıklamalara atıf yapmakla yetinilecektir. İthal eşya ticareti suçu, vergiden muaf olan ithal eşyanın ticareti suçu ve ithali yasak olan eşyanın ticareti suçunda da korunan hukuki değer; “devletin egemenlik yetkisi ve mali yararları”dır.

4.2. Tipikliğin Maddi Unsurları

4.2.1. Konu

A. İthal Eşya Ticareti Suçu(m.3/5)

Suçun konusu diğer kaçakçılık suçlarında olduğu gibi eşyadır. Ancak, bu eşya 3. maddenin 1 ila 4. Fıkrası arasında yer alan suçların konusunu oluşturan eşyadır. Örneğin; Yargıtay kararına konu bir olayda, sanığın kontrolündeki kamyonda, kamyonun çay yüklü olduğu tespit edilmiş, ancak dosyaya çaylara ilişkin şirket adına düzenlenen sevk irsaliyeleri ile firmanın çayı satın aldığı şirket tarafından düzenlenen faturalar ve ithalat belgeleri ibraz edilmiştir. Bilirkişi incelemesiyle de çay satışına ilişkin faturaların defter ve kayıtlara usulüne göre kaydedildiği ve ithalat belgelerinde de menşe araştırmasında bir usulsüzlük tespit edilmesi karşısında Yargıtay, mahkumiyete yeter kesin ve inandırıcı delil bulunmadığından sanığın beraatine karar verilmesi gerektiğini

²⁵⁷ Şentürk, s.249 ; Aksi yönde görüş için bkz. Özen, s.77.

belirtmiştir.²⁵⁸ Görüldüğü üzere; suçun oluşabilmesi için öncelikle usul ve yasaya aykırı bir şekilde ülkeye sokulan bir eşyanın varlığı gerekmektedir.²⁵⁹

TCK 165’de düzenlenen “suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi” suçunda, suçun konusu, “bir suçun işlenilmesiyle elde edilen eşya veya malvarlığı değeri”yken bu suç bakımından suçun konusu, “usul ve yasaya aykırı bir şekilde ülkeye sokulan eşya”dır.

Suçun ortaya çıkabilmesi için öncelikle 3. Maddenin 1 ila 4. fıkralarında yer alan suçlardan birisi işlenmelidir. Henüz suç konu olmamış eşyanın söz konusu olmuş olması halinde failin bu suç bakımından sorumluluğuna gidilmesi mümkün değildir.²⁶⁰ Failin bu kapsamda cezalandırılabilmesi için bu suçlardan birine iştirak etmemiş olması gerekir.²⁶¹

B. Vergiden Muaf Olan İthal Eşyanın Ticareti Suçu(m.3/6)

Suç konusu eşya, aslen gümrük vergisine tabi olmakla birlikte, “özel kanunlar gereğince gümrük vergisinden kısmen veya tamamen muaf tutulan eşya”dır. Eşyanın, ithali yasak olmayan, belirli bir amaç için kullanılması şartı ile gümrük vergisinden

²⁵⁸ “...Olay tarihinde hakkında beraat kararı verilen sanık Haşim’in yönetimindeki ... plakalı kamyonunda jandarma tarafından yol kontrol noktasında yapılan kontrolde çay yüklü olduğunun tespit edildiği, olay anında dava konusu çaylar ile ilgili olarak Berfin Kuyumculuk şirketi adına düzenlenmiş sevk irsaliyesi ile bu firmanın çayı satın aldığı Mersin ilinde bulunan ...Ticaret tarafından düzenlenmiş iki adet faturanın ve ...Ticaret tarafından ithal edilen bu çaylara ilişkin ithalat belgelerinin ibraz edildiği, soruşturma aşamasında ...Ticaret isimli firmanın defter ve belgeleri üzerinde bilirkişi tarafından yapılan inceleme sonucunda, ...Ticaret firması tarafından Berfin Kuyumculuk firmasına yapılan çay satışına ilişkin faturaların defter ve kayıtlara usulüne göre kaydedildiğinin tespit edildiği ve adı geçen firmaya ait ithalat belgelerinin de incelenerek yapılan menşe araştırması sonucunda bir usulsüzlük belirlenemediği cihetle, sanık...’ın mahkumiyetine yeterli kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı gözetilmeksizin atılı suçtan beraati yerine oluşa ve dosya kapsamına uygun düşmeyen yetersiz gerekçe ile yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi...” Yargıtay 7. CD., E. 2013/593 K. 2013/25434 T. 25.12.2013.

²⁵⁹ Aynı doğrultuda Ankara BAM, 7. CD., E. 2017/2514 K. 2018/1331 T. 6.7.2018 kararında da; “...Dosya kapsamı ile açıklığa kavuşturulması ve tartışılması gereken ilk husus, dava konusu makaronlar boş halde bulunduğu ve tütün mamülü sayılamayacağından, Yargıtay 7. Ceza Dairesinin kararlarında da belirtildiği üzere gümrük kaçağı olması ve failin kaçak eşyanın yurda sokulmasına iştirak etmemesi halinde 5607 sayılı Kanun’un 3. maddesinin 5. fıkrası kapsamında değerlendirileceği halde dava konusu makaronların kaçak olmaması halinde eylemin suç oluşturup oluşturmadığıdır. 5607 sayılı Kanun’un 3. maddesinin 5. fıkrasına göre; anılan maddenin birinci ila dördüncü fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesine iştirak etmeksizin, bunların konusunu oluşturan eşyayı, bu özelliğini bilerek ve ticarî amaçla satın alan, satışa arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişilerin cezalandırılması öngörülmüştür. Dava konusu makaronların gümrük vergileri ödenmeksizin yasal olmayan yollardan yurda sokulması halinde kaçak eşya vasfında bulunacağından, bu tür kaçak makaron için eylemin niteliğine göre 5607 sayılı Kanun’un 3/1 ila 9.fıkralarında düzenlenen suçların oluşacağı açıktır. Ancak, dava konusu makaronların gümrük kaçağı niteliğinde olmaması, başka bir deyişle yasal yollardan ithalatı gerçekleşmiş veya Türkiye de üretilmiş olması halinde eylem ceza yaptırımına tabi olmayacaktır...” denilmektedir. Görüldüğü üzere, suçun oluşabilmesi için öncelikle gümrük kaçağı niteliğinde olması gerekmektedir.

²⁶⁰ Şentürk, s.257.

²⁶¹ Mustafa Yaşar, s.86.

kısmen ya da tamamen muaf tutulmuş ancak ithal amacı dışında tasarrufta bulunulan eşya olması gerekmektedir. Ancak; hiçbir şarta tabi olmaksızın gümrük vergilerinden kanunla tamamen muaf tutulan eşyalar bu suçun konusunu oluşturmaz.²⁶²

C. İthal Yasak Olan Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/7-2. Cümle)

Suçun konusu, aynı fıkra hükmünün ilk cümlesinde düzenlenen, ”ithali kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokma suçu”nda olduğu gibi “ithali kanun gereği yasak olan eşya”dır. Bu nedenle, m.3/7-1. cümlede düzenlenen suçun konusuna ilişkin açıklamalar, bu suç tipi bakımından da geçerlidir.

4.2.2. Fiil

A. İthal Eşya Ticareti Suçu(m.3/5)

KMK m.3/5’de; “Birinci ila dördüncü fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesine iştirak etmeksizin, bunların konusunu oluşturan eşyayı, bu özelliğini bilerek ve ticarî amaçla satın alan, satışa arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.” denilmektedir.

Görüldüğü üzere; suçun oluşabilmesi bakımından; öncelikle,

“Eşyayı gümrük işlemleri yapmaksızın ülkeye sokma”,

“Eşyayı aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri tamamen veya kısmen ödenmeksizin ülkeye sokma”,

“Transit rejimi çerçevesinde taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesine bırakma”,

“Belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyanın hile ile yurt dışına çıkarılmış gibi işlem yapma”,

suçlarından biri işlenmiş olmalıdır. Bu suç bakımından satın alınan, satışa arz edilen, satılan, taşınan veya saklanan eşya, bu öncül suçların konusunu oluşturan eşyadır. Suç konusu eşyanın “satın alınması, satışa arz edilmesi, satılması, taşınması veya

²⁶² Çilesiz, s.293.

saklanması” hareketlerinden birinin gerçekleştirilmesi ile suç işlenmiş sayılmaktadır. Bu nedenle; suç, seçimlik hareketli bir suçtur. Kaçakçılık suçları bakımından bu hareketler tanımlanacak olursa;

Satın alma; eşyanın teslim edilmesiyle gerçekleşen, “*ivaz karşılığı bir edim*” olarak kabul edilmelidir.²⁶³ Burada, iradi ve ticari amaçla gerçekleşen bir satış olması gerektiğinden bedel olmaksızın suça konu eşyanın teslim edilmesi halinde bu suç kapsamında kişinin cezalandırılabilmesi hukuken mümkün gözükmemektedir.

Satışa arz etme; suç konusu eşyanın alıcının bilgisine sunulmasıdır. Suç konusu eşya satışa arz edilerek eşya esasen piyasaya sürülmektedir. Eşyanın; bir mağazaya, dükkana, işporta tezgahına konulması ya da depoda tutularak katalog, broşür veya internet aracılığıyla satışa sunulması şeklinde ortaya çıkabilmektedir.²⁶⁴

Saklama; suç konusu eşyanın bulunmaması amacıyla gizlenmesidir. Kontrol sırasında eşyanın normal bir gözlemlerle görülmemesini sağlamak saklama hali olarak kabul edilebilir.

Taşıma; suç konusu eşyanın bir yerden başka bir yere götürülmesidir. Ancak; bu taşımanın ticari amaçla yapılması gerekmektedir.²⁶⁵ Eşyayı evinde kullanmak üzere alan kişinin eşyayı evine götürmesi hali “*taşıma*” kapsamında değerlendirilmez.²⁶⁶

Bu suçun oluşabilmesi için failin önceden işlenmesi gereken olan suça iştirak etmemesi gerekir. Önceden işlenmesi gereken suçun faili tarafından suç konusu eşyanın

²⁶³ Şentürk, s.259.

²⁶⁴ Çilesiz, s.224.

²⁶⁵ Ayrıca; Çilesiz, Ticari mahiyet ve miktarda kaçak eşya satışı ve gönderilmesi fiili yurt içi kargo taşımacılığıyla sıklıkça işlendiğini bu nedenle, yurt içi kargo taşımacılığı mevzuatına göre değerlendirme yapılması gerektiğini belirtmektedir. Çilesiz’e göre; “*kargo taşımacılığı mevzuatına göre yurt içi taşımalarda gönderilen eşya için düzenlenen eşyanın içeriğini, ağırlığını, hacmini paketleme veya ambalaj şekli ile gerçek değerini belirleyen bir sevk irsaliyesi düzenlenmesi gerekir. Gönderilen ile kargoyu teslim alan arasında taşıma senedi düzenlenir. Kargo göndericisi; eşyanın cinsi, miktarı, nitelikleri, istifleme şekli, kalkış ve varış noktası, gönderilenin adı ve adresi ile kimliğini ibraz etmek suretiyle kendi adres ve kimlik bilgileri gibi diğer önemli bilgileri tam ve doğru olarak yetki belgesi sahibine yani kargoyu kabul edecek görevliye bildirmek zorundadır. Kargoyu kabul eden, gönderenin bildirmek zorunda olduğu bilgileri vermemesi veya kontrol ettiği bilgilerin yanlış ya da eksik olduğunu tespit ettiği takdirde kargoyu kabul etmemesi gerekir. Kabul edip taşımayı yaparsa, sorumluluk yetki belgesi sahibine ait olur. Yetki belgesi sahipleri satılması, sevk edilmesi ve ticareti yasak olan bir eşyayı veya kargoyu taşıyamaz. Aykırı hareket halinde gönderen ve yetki belgesi sahibi sorumlu olur...Ancak; mevzuata uygun olarak kabul edilmiş olup göndericisiyle alıcısı belli olan kargoyu kabul edenin, aksine bir delil bulunmaması halinde kargo içerisinde bulunan kaçak eşyadan dolayı sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.*” Bkz. Çilesiz, s.225-228.

²⁶⁶ Şentürk, s.263.

satılması, satışa arz edilmesi, saklanması veya taşınması hallerinde sonradaki fiil olan “satma, satışa arz etme, saklama” gibi fiillerin cezalandırılmayan sonraki hareket olarak kabul edilmesi gerekir.²⁶⁷ Nitekim; bu öncü suçların işlenebilmesi için de eşyanın taşınması veya saklanması gerekmektedir. Suçun işlenmesiyle tehlike meydana geldiği için suç, soyut tehlike suçudur.

Günümüzde, satma ve satışa arz etme eylemlerinin işlenmesinde internet önemli bir yer kaplamaktadır. Bu bakımdan kaçakçılık fiilleri incelendiğinde; ilk yöntem, kişinin doğrudan kendi internet sitesi aracılığıyla eşyayı satması veya satışa arz etmesidir. Bu durumda, site sahibi bu suçun faili olacaktır.²⁶⁸ İkinci yöntem ise; kaçak eşyayı elinde bulunduran kişi başkasına ait siteye ücretle reklam vererek eşyayı satmakta veya satışa arz etmektedir. Bu durumda ise; site sahibi kaçak eşya satışından veya satışa arzından sorumlu olmayacaktır. Ancak, site sahibi eşyanın kaçak eşya olduğunu biliyorsa veya olayın özelliğine göre bilmesi gerekiyorsa fiilin işlenmesine iştirak ettiğinden bahsedilebilir.²⁶⁹ Bu hususta yer sağlayıcının, suç işleme kastının ve satıcı ile yer sağlayıcı arasında suç ile ilgili anlaşma veya işbirliğinin varlığı saptanmalıdır. Aksi halde; kaçak ürün satan mağazalar nedeniyle, alışveriş merkezi yetkililerinin sorumlu tutulması ile benzer bir sonuç ortaya çıkacaktır.²⁷⁰

B. Vergiden Muaf Olan İthal Eşyanın Ticareti Suçu(m.3/6)

Vergiden muaf olan ithal eşyanın ticareti suçunun fiil unsuru; “*özel kanunları gereğince gümrük vergilerinin bir kısmından veya tamamından muaf olarak ithal edilen eşyanın ithal amacı dışında bir başka kullanıma tahsis edilmesi, satılması, devredilmesi, satın alınması veya kabul edilmesi*”dir. Seçimlik hareketli bir suç olup suç konusu fiillerinin birden fazlası gerçekleşse de, faile tek bir ceza verilecektir.²⁷¹

Vergiden muaf olan ithal eşyanın ticareti suçunda, ithal eşya ticareti suçundan farklı olarak suç konusu eşyanın saklanması, taşınması ve satışa arz edilmesi seçimlik

²⁶⁷ Aydın, s.210 ; Şentürk, s.265.

²⁶⁸ Çilesiz, s.224.

²⁶⁹ Çilesiz, s.224.

²⁷⁰ Ersan Şen, “Yer Sağlayıcıların 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Karşısında Hukuki Durmu ve Tüzel Kişi Yer Sağlayıcıların Ceza Sorumluluğu” ,*Ankara Barosu Dergisi*, No.4, 2012 , s.300.

hareketlerinden biri olarak sayılmamıştır. Suçun, seçimlik hareketleri kavramsal olarak değerlendirildiğinde;

Tahsis etme; suç konusu eşyanın bir amaca özgülenmesidir. Gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olan eşya, belirli işler için kullanım veya tüketim şartı aranmayan bir eşya ise bu durumda “*başka bir amaca tahsis edilmesi*” şartı gerçekleşmeyeceğinden suç oluşmayacaktır.²⁷²

Devretme; eşya üzerindeki zilyetliğin karşı tarafa geçirilmesidir. *Satma eylemi* ile arasındaki fark eylemin karşılığı noktasındadır. Çünkü; satma eylemi ödeme olarak bir karşı edim gerektirir. Devretme de ise her zaman bir karşılık olması gerekmez. Bağış yolu uygulansa dahi, eşya üzerindeki zilyetliğin geçirilmesiyle devretme fiili gerçekleşecektir.²⁷³

Satın alma; eyleminde ise önemli olan eşyanın bu özelliği bilinerek satın alınmasıdır.

Kabul etme; eşyanın mülkiyetinin veya zilyetliğinin kabul edilmesidir.²⁷⁴ Kabul etme için fiili teslim şart olmayıp kabul etme yönünde irade beyanı yeterlidir.²⁷⁵ Esasen; “*eşyayı ithal amacı dışında başka bir kullanıma tahsis eden*” kişi, bir nevi eşyanın niteliklerini bilerek bu olaya karıştığında eşyayı kabul eden kişi olduğu da söylenebilir.²⁷⁶ Ancak; seçimlik hareketli bir suç olduğu için yine de tek suçun varlığından bahsedilebilir.

Suçun oluşabilmesi için öncelikle yurt dışından getirilen suç konusu eşyanın, gümrük vergilerinden tamamen veya kısmen muaf tutulması ve ithalat işlemleri gerçekleştirilerek serbest dolaşım rejimine tabi tutulması gerekir. Bu eşya, “*kullanım amacı dışında başka bir kullanıma tahsis edilmeli, satılmalı, devredilmeli veya bu özelliği bilinerek satın alınmalı veya kabul edilmeli*”dir.

Gümrük vergisinden kısmen veya tamamen muafiyetin özel kanunlardan doğması gerekmektedir. Bu kanunlar çoğunlukla katma bütçeli idareler olan kurumlarla ilgili olup belediyeler, üniversiteler, karayolları vb. ilgili yasalarda gümrük vergilerinden

²⁷² Aydın, s.228.

²⁷³ Yurtcan, s.96.

²⁷⁴ Çilesiz, s.300.

²⁷⁵ Özen, s.289.

²⁷⁶ Yurtcan, s.97.

kısmen veya tamamen muafiyete yönelik düzenlemeler mevcuttur.²⁷⁷ Özel kanunları gereğince belirli kullanım amacı doğrultusunda tamamen veya kısmen muafiyet tanınan eşyanın muafiyet alanı haricinde kullanım amacı dışında kullanılabilmesi için gümrük idaresinin izni alınarak eksik alınan veya hiç alınmayan vergilerin tamamlanması gerekmektedir. Örneğin; Gümrük Kanununun m.167/12(a)'da, malul ve engellilerin kullanımına mahsus gümrük vergisinden muaf olarak ithal edilebilecek eşya düzenlenmiştir. Bu eşyalar için muafiyet; malul ve engellilerin kendi kullanımları için tanınmıştır. Bu kullanım haricinde; gümrük idaresinin izni olmaksızın eşyanın, devredilmesi veya satılma hukuken mümkün değildir.

Suç; icrai hareketli bir suç olup eşyanın kullanım amacı değiştirmekle gümrük vergisi ödeme yükümlülüğünden kısmen veya tamamen kurtulacağından somut tehlike suçudur.²⁷⁸

Eşyanın, sahte belge veya aldatıcı işlemlerle muafiyete tabi bir eşya olarak gösterilerek ithal edilmesi halinde ise KMK m.3/2'de düzenlenen “*eşyayı aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri tamamen veya kısmen ödenmeksizin ülkeye sokma suçu*” oluşacaktır.

C. İthali Yasak Olan Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/7-2. Cümle)

İthali yasak olan eşyanın ticareti suçunun oluşabilmesi için;

“Öncelikle ithali kanun gereği yasak olan bir eşya olmalı”,

“İthali kanun gereği yasak olan bu eşya, bu özelliği bilinerek satın alınmalı, satışa arz edilmeli, satılmalı, taşınmalı veya saklanmalıdır.”

“Satın alma, satışa arz etme, satma, taşıma ve saklama” eylemleri yukarıda bir önceki fıkralarda açıklandığından tekrara düşmemek adına, ilgili bölüme atıf yapmakla yetinilmektedir. Görüldüğü üzere; ithali yasak olan eşyanın ticareti suçunda da; suç konusu eylemler, seçimlik şekilde sayılmıştır. Seçimlik davranışlardan birinin yapılmasıyla suçun fiil unsuru gerçekleşecektir.

²⁷⁷ Yurtcan, s.95.

²⁷⁸ Şentürk, s.298.

“İthal kanun gereği yasak olan eşyayı ithal eden” kişi ile “eşyayı satan” kişinin aynı kişi olup olamayacağı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre; “eşyayı satan” kişinin, “eşyayı Türkiye Gümrük Bölgesine ithal eden kişi” olmaması gerektiği ifade edilmektedir.²⁷⁹ Diğer bir görüş ise; ithal eden kişi ile eşyayı satan kişinin aynı kişi olabileceği belirtilmektedir.²⁸⁰ Nitekim; KMK’da da bu suç yönünden KMK m.3/5’de olduğu gibi iştirak etmeme şartına yönelik bir düzenleme olmadığından, eşyayı ithal eden kişi ile eşyayı satan kişi aynı fail olabilir.

4926 sayılı Kanun döneminde, “suç konusu eşyanın alınıp satılmasına aracılık etme” fiili de seçimlik hareketlerden biri olarak düzenlenmiştir. Ancak; 5607 sayılı Kanunda bu eylem, suç olarak düzenlenmemiştir.

Suç, seçimlik hareketli bir suç olup icrai hareketlidir. Ayrıca; eylemin gerçekleşmesiyle tehlike meydana geldiğinden soyut tehlike suçu olduğu söylenebilir.²⁸¹

4.2.3. Fail ve Mağdur

Eşya kaçakçılığı suçlarında fail ve mağdura ilişkin açıklamalar transit rejim ile geçici ithalat ve dahilde işleme rejimine aykırılık suçlarında da geçerlidir. Bu nedenle; fail ve mağdura ilişkin açıklamalar eşya kaçakçılığı suçları bölümünde detaylı bir şekilde aktarıldığından tekrara düşmemek adına ilgili bölümdeki açıklamalara atıf yapmakla yetinilmektedir.

A. İthal Eşya Ticareti Suçu(m.3/5)

İthal eşya ticareti suçu, bakımından bahsedilmesi gereken husus, kişinin fail olabilmesi için; 1. ila 4. fıkra kapsamındaki suçları gerçekleştiren yani, eşya kaçakçılığı ve rejime aykırılık suçlarını gerçekleştiren kişi olmaması gerektiğidir. Bir başka deyişle; bu suçun faili, eşyayı bizzat yurt dışından kaçak olarak getiren kişiden başka birisidir. Çünkü, madde metninde de açıkça, KMK m./1-4. arasında yazılı suçlara iştirak etmeksizin bu eylemlerin gerçekleştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

²⁷⁹ Aydın, s.239.

²⁸⁰ Şentürk, s.311.

²⁸¹ Şentürk, s.314.

Fail; suç konusu eşyayı, “KMK m.3/1-4 kapsamında kaçak eşya olduğunu bilerek ticari amaçla satın alan, satışa arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi”dir.

4.3. Tipikliğin Manevi Unsurları

A. İthal Eşya Ticareti Suçu(m.3/5)

İthal eşya ticareti suçu; KMK’nın 3/5. maddesinde, “Birinci ila dördüncü fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesine iştirak etmeksizin, bunların konusunu oluşturan eşyanın, bu özelliğini bilerek ve ticarî amaçla satın alınması, satışa arz edilmesi, satılması, taşınması veya saklanması” olarak düzenlenmiştir. O halde; suçun oluşabilmesi için failin; “satın alma, satışa arz etme, satma, taşıma veya saklama” eylemlerini bilerek ve isteyerek, ticari amaçla gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bu nedenle; suç kasten işlenebilen bir suçtur.²⁸²

Faillerin yalnızca kaçakçılık suçlarının yoğun şekilde görüldüğü kesimlerde ticaretle ilgilenmeleri kaçakçılık kastıyla hareket ettiklerini kabul etmek için yeterli değildir.²⁸³ Yargıtay tarafından 1918 sayılı Kanun döneminde, bu durumda aleyhe çıkarımda bulunulduğu görülmektedir. ²⁸⁴ Ancak; 4926 sayılı Kanun ve KMK bakımından; failin eşyanın kaçakçılık suçlarına konu eşya olduğunu bilerek hareket etmesi gerekir. Bilme unsuru her türlü delille ispatlanabilir. ²⁸⁵ Bu hususta somut olaya ilişkin bir değerlendirme yapılmaksızın, maddi vakıa değerlendirilmeden bilme unsurunun gerçekleştiğinin kabul edilmesi hukuken mümkün değildir.

Ayrıca; bu fiillerin ticari amaçla işlenmesi gerekir. Bu nedenle; öncelikle, ticari amaçtan ne anlaşılması gerektiğinin ortaya konulmalıdır. Ticari amaçtan kasıt; failin “maddi menfaat elde etmek” amacıyla hareket etmesidir. Bu nedenle, örneğin failin kişisel ihtiyacı doğrultusunda hareket etmesi halinde bu suç oluşmayacaktır. Failin kastının belirlenmesinde, sosyal ekonomik yaşamın işleyişinden, failin mesleğinden, somut olayın özelliklerinden hareketle çıkarımda bulunulabilir. ²⁸⁶ Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından da; “...failin ticari amaçla hareket edip etmediği, ekonomik ve sosyal

²⁸² Aydın, S.212 ; Kılıç, S.191.

²⁸³ Şentürk, S.269.

²⁸⁴ Şentürk, s.269-270.

²⁸⁵ Yurtcan, s.63.

²⁸⁶ Kılıç, s.191-192.

durumu, suça konu eşyanın cinsi, nevi, kullanım yeri, zamanı, miktarı, değeri, bulundurma ve ele geçiriliş biçimi gibi hususlar gözetilerek her olayın özelliğine göre değerlendirilip belirlenmelidir... ”²⁸⁷ denilmiştir. Yargıtay kararlarında da, ele geçirilen kaçak malların kişisel kullanım sınırları içerisinde kalıp kalmadığının ve failin ticari amaçla hareket edip etmediğinin her somut olayın özelliğine göre değerlendirildiği görülmektedir.²⁸⁸

Bu suç; suç konusu eşyanın kaçakçılığa konu eşya olduğunu bilerek işlenebildiğinden ancak doğrudan kast ile işlenebilir. Ayrıca, suçun gerçekleşebilmesi için “*ticari amaç*” arandığından ancak saik ile işlenebilir.²⁸⁹ Tüm bu nedenlerle; ithal eşya ticareti suçunun olası kast ile işlenemeyeceği kabul edilmektedir.²⁹⁰

²⁸⁷ Yargıtay CGK., E. 2016/466 K. 2018/166 T. 17.4.2018; Yargıtay CGK., E. 2015/674 K. 2017/366 T. 4.7.2017.

²⁸⁸ Yargıtay CGK., E. 2015/674 K. 2017/366 T. 4.7.2017 “...Görevlilerce yapılan yol kontrolünde, sanık ...'in sevk ve idaresindeki, içinde diğer sanıklar ...ile ...'in yolcu olarak bulunduğu araçta yapılan aramada, 57 karton Prestige marka bandrolsüz sigara ile 45 kilogram Mahmood marka kaçak çay ele geçirilen olayda; sanıkların ikamet ettikleri Siverek ilçesine giden yol güzergahı üzerinde yakalanmaları, ele geçirilen sigara ve çayların bir kısmının görünür vaziyette aracın arka koltuğu üzerinde olması, sanıkların ayrı ayrı uhdelerinde bulundurdıkları anlaşılan kaçak eşyanın miktar itibarıyla kişisel kullanım sınırında kalması gözönüne alındığında; sanıkların sigara ve çayları kullanmak amacıyla aldıklarına ilişkin istikrarlı ve birbirleriyle uyumlu savunmalarının aksine ticari amaçla bulundurdıklarına ilişkin her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmadığının kabulü gerekmektedir...” ; Yargıtay CGK., E. 2019/207 K. 2020/337 T. 2.7.2020 “...Tüm dosya kapsamından, 26.08.2011 tarihinde saat 21.30 sıralarında Malatya-Kayseri karayolu üzerinde, Suçatı beldesi Yuvaköy yol ayrımında icra edilen uygulamada görevlilerce durdurulan yolcu otobüsünde usulüne uygun şekilde yapılan aramada, sanık ...'in İstanbul ilinde teslim edilmek üzere oğlu diğer sanık ...'a gönderdiği kutunun içerisinde Prestige ve Toros 2005 marka toplam 250 paket bandrolsüz ve gümrük kaçağı sigaranın ele geçirilerek muhafaza altına alındığı anlaşılan olayda; Sanık ...'in kovuşturma aşamasında çocuklarının kendisinden istedikleri sigaraları satın alıp İstanbul iline gönderdiğini, sanık ...'in ise aşamalarda babası sanık ...'in telefonla, bir koli içerisinde Prestige ve 2005 marka sigara ile şeker gönderdiğini söylemesi üzerine otogara gidip koliyi aldığı, içinde sadece şekeri görünce aracın şoföründen dava konusu sigaralara kaçak olduklarından dolayı görevlilerce el konulduğunu öğrendiğini ifade etmeleri, ele geçirilen kaçak sigaraların çeşitli markalara ait ve miktar itibarıyla ticari mahiyette olması hususları birlikte değerlendirildiğinde; sanıkların suç işlemek kastıyla hareket etmediklerine ve ticari amaçlarının bulunmadığına dair suç ve cezadan kurtulmaya yönelik savunmalarına itibar edilemeyeceği, sanıklara atılı suçun sabit olduğu kabul edilmelidir...” (Bu olayda; Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararı öncesi yerel mahkeme tarafından, "...Yargıtay 7. Ceza Dairesinin yerleşik içtihatlarında 20 kartona kadar kaçak sigaranın kişisel kullanım içerisinde olduğu kabul edilmektedir. (7. Ceza Dairesi 2014/26250 Esas 2015/17471 Karar, 2014/20161 Esas 2015/17120 Karar, 2014/18993 Esas 2015/17067 Karar) Her ne kadar dosyamızda yakalanan suça konu sigaraların miktarı 25 karton olsa da sanıklar savunmalarında sigaraların bir kısmının sanık ...'in kişisel kullanımına ait olduğunu, bir kısmının da yaklaşan Ramazan Bayramı'nda gelen misafirlere ikram etmek için olduğunu beyan etmişlerdir. Suç tarihi 26.08.2011 tarihi olup 2011 yılında Ramazan Bayramı 29.08.2011 arife günü başlamakta ve 30-31.08.2011-01.09.2011 tarihlerinde devam etmektedir. Ülkemizde bayramlarda gelen misafirlere ikramda bulunmanın gelenek olduğu ve sanıkların Vanlı olmaları nedeni ile misafirlerinin ve kendilerinin kaçak tabir edilen sigaraları kullanma durumunun ağırlığı göz önüne alındığında sanıkların beyanlarının suçtan kurtulmaya yönelik olmadığı, gerçeği beyan ettikleri kabul edilmiştir..." denilerek sanıkların beraatine karar verilmiştir.

²⁹⁰ Aydın, s.212.

B. Vergiden Muaf Olan İthal Eşyanın Ticareti Suçu(m.3/6)

Vergiden muaf olan ithal eşyanın ticareti suçu, kasten işlenebilen bir suçtur. ²⁹¹Suçun; “*ithal amacı dışında başka bir amaca tahsis etme, satma ya da devretme*” şeklindeki seçimlik hareketleri yönünden olası kastın olanaklı olduğu, ancak “*eşyanın özelliğini bilerek satın alma ve kabul etme*” fiilleri yönünden suç konusu eşyanın bu özelliğinin bilinmesi gerektiğinden yalnızca doğrudan kast ile işlenebileceği ifade edilmiştir.²⁹² Vergiden muaf olan eşyanın ticareti suçu bakımından kast; failin, suç konusu eşyanın “*özel kanunlar gereğince gümrük vergisinden muaf olduğunu bilmesi ve bu eşyayı Türkiye’ye getirmek istemesi ve seçimlik hareketlerden birini gerçekleştirmek istemesi*” şeklinde ortaya çıkmaktadır.²⁹³

C. İthali Yasak Olan Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/7-2. Cümle)

“*İthali yasak olan eşyanın ticareti*” suçu kasten işlenebilen bir suçtur. Failin; suç konusu eşyanın ithalinin kanun gereği yasak olduğunu bilmesi ve bu doğrultuda hareket etmesi gerekmektedir.

5. İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARINDA ORTAK UNSURLAR

5.1. Nitelikli Unsurlar

KMK’nın 3/10. maddesinde²⁹⁴ kaçakçılık konusu eşyanın “*akaryakıt, tütün, tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kağıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içecekler*” olması verilecek cezanın yarısından 2 katına kadar artırılacağı ve verilecek olan cezanın her halükarda 3 yıldan az olamayacağı düzenlenmiştir.

²⁹¹ Yargıtay 7. CD., E. 2015/25871 K. 2017/11104 T. 22.11.2017 kararında; “...Somut olayda sanığın 98696/09.08.2004 sayı ve günlü Serbest Dolaşıma Giriş Beyannamesi ile ithal ettiği örgü makinesini 2 yıl kullandıktan sonra işlerinin kötü gitmesi nedeniyle taksitlerini ödeyemediği için satıcı firmanın Türkiye temsilcisi firma çalışanlarının aracılığı ile satılmasıyla borcunu kapattığının, bu anlamda sanığın baştan itibaren teşvik kapsamında gümrük vergilerinden muaf olarak eşya getirme yöntemini kullanarak gümrük vergilerini ödemediği yurda kaçak eşya sokma kastı ile hareket etmediğinin anlaşılması karşısında sanığın beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi...” hukuka aykırı bulunmuştur.

²⁹² Ertuğrul, s.72-73. ; Aydın, s.231.

²⁹³ Şentürk, s.302.

²⁹⁴ 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

Kaçakçılık suçları

MADDE 3 – (Değişik: 28/3/2013-6455/54 md.)

“(10) Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın akaryakıt ile tütün, tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kağıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek cezalar yarısından iki katına kadar artırılır, ancak bu fıkranın uygulanması suretiyle verilecek ceza üç yıldan az olamaz. (1) (2)”

Kaçakçılık suçlarına ilişkin nitelikli haller KMK m.4’de düzenlenmiştir.²⁹⁵ 4. maddenin ilk fıkrasında düzenlendiği üzere, ithalat kaçakçılığı suçlarının “*örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi*” halinde verilecek ceza 2 kat artırılacaktır. Örgüt kavramından ne anlaşılması gerektiği ise; TCK’ya göre tespit edilecektir. TCK’nın 220. maddesinde düzenlenen “*suç işlemek amacıyla örgüt kurma*” suçunun unsurlarından, örgütten bahsedilebilmesi için gerekli koşullar belirlenecektir.

“*Suç işlemek amacıyla örgüt kurma*” suçunun düzenlendiği TCK m.220’de suçun kanuni tanımı “*Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” şeklindedir. O halde, bir örgütün varlığından bahsedilebilmesi için somut olayda, “*en az 3 kişinin konusu suç teşkil eden fiil veya fiilleri işlemek üzere bir araya gelmiş olması*” gerekmektedir. Yargıtay kararlarında da istikrarlı bir şekilde belirtildiği üzere, örgütten bahsedilebilmesi için, örgüt mensubu kişiler arasında

²⁹⁵ 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

Nitelikli haller

MADDE 4 –

“(1) Bu Kanunda tanımlanan suçların (...) (1), bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza iki kat artırılır. (1)

(2) Bu Kanunda tanımlanan suçların (...) (1), üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. (1)

(3) Bu Kanunda tanımlanan suçların, tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde veya yararına olarak işlenmesi halinde, ayrıca bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(4) Bu Kanunda tanımlanan suçların, kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek, araştırmak ve soruşturmakla görevli kişiler tarafından veya meslek ve sanatın sağladığı kolaylıklardan yararlanmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Bu Kanunda tanımlanan suçların (...) (1), belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi halinde, ayrıca bu suçtan dolayı da cezaya hükmolunur. (1)

(6) Kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek ve araştırmakla görevli olup da bu Kanunda tanımlanan suçların işlenmesine kasten göz yuman kişi, işlenen suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulur.

(7) Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın, Devletin siyasi, iktisadi veya askerî güvenliğini bozacak ya da çevre veya toplum sağlığını tehdit edecek nitelikte olması halinde, fiil daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, verilecek hapis cezası on yıldan az olamaz.

(8) (Ek: 28/3/2013-6455/55 md.) Kaçak akaryakıt satışının, 3 üncü maddenin on dördüncü fıkrasında belirtildiği şekilde sabit ya da seyyar tank, düzenek veya ekipman kullanılarak gerçekleştirilmesi halinde verilecek cezalar iki kat artırılır.

(9) (Ek: 28/3/2013-6455/55 md.) Tütün ve tütün mamulleri, alkollü içkiler, akaryakıt, uyuşturucu, silah ve mühimmat, elektronik eşya ve canlı hayvan, et, çay, şeker, zeytin gibi gıda maddeleri ile gerekli görülen hallerde diğer kaçakçılık türleri ile ilgili mahkûmiyet hükmü kesinleşenler, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca kamuoyuna ilan edilebilir. Bu ilanın süresi, nasıl yapılacağı ve ilan edilecek kaçakçılık türleri gibi hususlar Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.”

hiyerarşik bir ilişki bulunması, devamlılık arz etmesi ve örgütün yapısının amaçlanan suçları gerçekleştirmeye elverişli olması gerekmektedir.²⁹⁶

KMK m.4/2’de ise, gümrük kaçakçılığı suçlarının “*üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi*” halinde verilecek cezanın yarı oranda artırılacağı düzenlenmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, 3 veya daha fazla kişinin bir araya gelerek gümrük kaçakçılığı suçlarını işlemesi halinde örgüt için gerekli şartlar gerçekleşmemiş ise, 2. fıkrada düzenlenen bu nitelikli halin değerlendirilmesi gerektiğidir. Kanun koyucu tarafından, bazı suçlarda, suçların toplu işlenmesi hali, bireysel işlenilmesine göre ceza muhakemesi işlemlerinin yürütülmesi bakımından meydana gelebilecek zorluklar gözetilerek özel düzenlemelere gidilmiştir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 2. maddesinde “*aralarında iştirak iradesi bulunmasa da üç veya daha fazla kişi tarafından işlenen suç*” toplu suç olarak tanımlanmıştır. Bu nitelikli halin gerçekleşebilmesi için üzerinde durulması gereken bir husus da, “*bir araya gelmek*” ifadesinden ne anlaşılması gerektiği incelenmelidir. Bu ifade müşterek failliği çağrıştırmaktadır. Nitekim, TCK m.37/1’de müşterek faillik için “*suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur.*” denilmektedir. Bu durumda faillerin ortak karar alma ve fiili birlikte işleme kastıyla birlikte hareket etmeleri gerekmektedir.²⁹⁷ Bu nitelikli halin,

²⁹⁶ “...Örgüt, soyut bir birleşme olmayıp, bünyesinde hiyerarşik bir ilişki barındırmaktadır. Bu hiyerarşik ilişki, bazı örgüt yapılanmalarında gevşek bir nitelik taşıyabilir. Oluşturulan bu ilişki sayesinde örgüt, mensupları üzerinde hâkimiyet tesis eden bir güç kaynağı niteliğini kazanmaktadır. Bu nedenle niteliği itibarıyla devamlılık arz eden örgütün varlığı için suç işlemek amacı etrafındaki fiili birleşme yeterlidir. Buna karşın, kişilerin belirli bir suçu işlemek için bir araya gelmesi hâlinde ise örgüt değil, iştirak ilişkisi mevcuttur. Buna göre TCK’nın 220. maddesi anlamında bir örgütten bahsedilebilmesi için; a) Üye sayısı en az üç veya daha fazla kişi olmalıdır. b) Üyeler arasında gevşek de olsa hiyerarşik bir bağ bulunmalıdır. Örgütün varlığı için soyut bir birleşme yeterli olmayıp, örgüt yapılanmasına bağlı olarak gevşek veya sıkı bir hiyerarşik ilişki olmalıdır. c) Suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşme yeterli olup, örgütün varlığının kabulü için suç işlenmesine gerek bulunmadığı gibi, işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur itibarıyla somutlaştırılması bazen mümkün olmakla birlikte, zorunluluk arz etmemektedir. Örgütün faaliyetleri çerçevesinde suç işlenmesi halinde, fail, örgütteki konumuna göre, üye veya yönetici sıfatıyla cezalandırılmasının yanında, ayrıca işlenen suç veya suçlardan da cezalandırılacaktır. d) Örgüt niteliği itibarıyla devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belirli bir suçu işlemek veya bir suç işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil ancak iştirak iradesinden söz edilebilecektir. e) Amaçlanan suçları işlemeye elverişli, üye, araç ve gerece sahip olunması gerekmektedir. Görüldüğü gibi teşekkül ile örgüt kavramı niteliği itibarıyla benzerlik arz etmektedir. En belirgin fark teşekkülün varlığının kabul edilebilmesi için iki kişi yeterli iken, örgüt için en az üç kişinin örgüt yapılanmasına dahil olması gerekmektedir. Diğer bir anlatımla 5607 sayılı Kanun kapsamında yer alan bir suçun üç ve daha fazla kişi tarafından işlenmesi durumunda ancak suçun örgütlü şekilde işlenmesinden veya toplu suçtan bahsedilebilecektir...” Yargıtay CGK., E. 2017/982 K. 2021/226 T. 27.5.2021.

“...eşyaların tespitine geçildiğinde yapılan tespit sonucunda; üzerinde iğneleri takılı demonte vaziyette 7 adet ... yuvarlak örgü makinesi ve bu makinenin içerisindeki boşluklara yerleştirilmiş makineye ait aksam ve parçalarının olduğu, bunun dışında yine makinelerin boşlukları içerisinde ihbara konu muhtelif boyutlarda üzerinde değişik ibareler ve yazılar bulunan brüt 300 kg. ağırlığında 15 adet koli içerisinde; değişik model, marka ve sayılarda toplam 143.600 adet örgü makinesi iğnesi ve 124.000 adet örgü makinesi platininin ele geçirildiği olayda; sanık ...’nın

TCK'nın genel hükümlerinde ilgili hüküm gereğince düzenlenmesine ve gerçekte nitelikli bir hal olmayan düzenlemenin KMK'da cezayı artıran bir hal olarak düzenlenmesinin “*ne bis in idem*” ilkesine aykırı olduğu da ifade edilmektedir.²⁹⁸

2. fıkrada düzenlenen nitelikli halin gerçekleşebilmesi için, aynı icra hareketlerinin 3 veya daha çok kişi ile birlikte yapılması gerekmektedir.²⁹⁹ Yalnızca, her fail birlikte hareket ediyorsa bu nitelikli hal uygulanabilir.³⁰⁰

KMK m.4/3 ise; gümrük kaçakçılığı suçlarının “*tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde veya yararına olarak işlenmesi*” halinde, ayrıca tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmedileceği düzenlenmiştir. Bu düzenleme, nitelikli hale ilişkin bir düzenleme olmadığı, yaptırım başlığı altında incelenmesi gerektiği, bu nedenle madde metninden çıkartılması gerektiği yönünde eleştirilmiştir.³⁰¹ Nitekim, TCK m.60'da tüzel kişi yararına işlenen suçlarda “*tüzel kişiler hakkında uygulanacak güvenlik tedbirleri*” düzenlenmiştir. Ancak, TCK'nın m.60/4'de belirtildiği üzere, tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri ancak kanunda ayrıca belirtildiği hallerde uygulanabilecektir. KMK'nın 4/3. maddesi doğrultusunda tüzel kişiler hakkında uygulanacak güvenlik tedbirleri başlığı altında bu husus incelenecektir.

KMK m.4/4 doğrultusunda, gümrük kaçakçılığı suçlarının “*kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek, araştırmak ve soruşturmakla görevli kişiler tarafından veya meslek ve sanatın sağladığı kolaylıklardan yararlanmak suretiyle işlenmesi*” halinde verilecek olan ceza yarı oranda artırılacaktır. Bu nitelikli hal ile suçun failine göre cezada artırımı gidilmiştir. “*Kaçakçılığı önleme, izleme ve araştırmakla görevli olan kişiler*” ise KMK'nın 19. maddesinde, “*Mülkî amirler, Gümrük Müsteşarlığı personeli ile Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına bağlı*

savunmalarından; söz konusu örme makine ve aksesuarlarının teşvik belgesi kapsamında aldıkları makineler olduğu, bu makinelerin tanıtımını yapan kişinin sanık ... olduğu ayrıca sanık ...'in bu işe aracılık ettiğini beyan etmesi ve katılan ...'nin beyanlarında ürünlere ambalajlama yapılırken Hayrettin isimli bir kişinin bulunduğunu beyan etmesi ve ele geçen eşyanın miktar ve değeri de gözetilerek; tüm dosya kapsamından davaya konu ithalat işlemi sanık ... ile diğer sanıkların başından beri birlikte hareket ederek gerçekleştirdiklerinin kabulü ile sanık ...'nin üzerine atılı toplu kaçakçılık ve resmi belgede sahtecilik suçları hakkında mahkumiyetine karar verilmesi gerekirken, beraatine karar verilmesi...”²⁹⁷ Yargıtay 7. CD., E. 2021/5502 K. 2021/10144 T. 13.9.2021.

²⁹⁸ Şentürk, s.116.

²⁹⁹ Şahin, s.22.

³⁰⁰ Kaptan Kılıç, 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu: 5237 Sayılı TCK, 5271 Sayılı CMK, 5236 Sayılı Kabahatler Kanunu ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Açıklamalı, Ankara: Gümrük Yayınları, 2007, s. 69.

³⁰¹ Şentürk, 117.

personel, bu Kanunla yaptırım altına alınan fiilleri önleme, izleme ve araştırmakla yükümlüdür.” denilmekle belirtilmiştir.

KMK m.4/5’de ise; nitelikli haller başlığı altında, esasen özel içtima kuralı düzenlenmiştir. Bu fıkarda; gümrük kaçakçılığı suçlarının *“belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi halinde ayrıca bu suçtan dolayı da cezaya hükmedileceği”* düzenlenmiştir. Bu düzenleme, TCK m.212’de *“Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur.”* denilerek düzenlenen özel içtima kuralı ile paralel bir düzenlemedir. Nitekim 5. fıkra ile, TCK’nın özel hükümlerinde yer alan 212. maddenin özel kanunlarda sayılan suçlar yönünden uygulanabilirliği sorunun da önüne geçilmiştir. Ancak, özel bir içtima kuralı niteliğinde olan bu düzenlemenin neden nitelikli haller başlığı altında düzenlendiği anlaşılabılır değildir.

KMK m.19’da sayılan *“kaçakçılık fiillerini önleme, izleme ve araştırmakla yükümlü olan kişilerin”, “operasyon gerektiren kaçakçılık olaylarından haberdar olduklarında, kanuni görevlerini yapmaya başlama ve aynı zamanda mahallin en büyük mülkî amirine de bilgi verme yükümlülükleri”* de bulunmaktadır. KMK m.4/6 ile de bu kişilerin gümrük kaçakçılığı suçlarının işlenmesine kasten göz yummaları halinde müşterek fail olarak sorumlu tutulacakları düzenlenmiştir. Bu düzenleme ise; kanunda nitelikli haller başlığı altında düzenlenmişse de, müşterek faillğe yönelik bir iştirak hükmü olduğundan iştirak başlığı altında incelenecektir.

KMK’nın 4/7. maddesinde, gümrük kaçakçılığı suçlarında suçun konusunu oluşturan eşyanın niteliğine göre cezada artırım öngörülmüştür. Şöyle ki, suç konusu eşyanın *“devletin siyasi, iktisadi veya askeri güvenliğini bozacak ya da çevre veya toplum sağlığını tehdit edecek nitelikte olması”* halinde, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, verilecek ceza on yıldan az olmayacaktır. Suç örgütlerine büyük oranda silah ve cephane yardımı yapılması, büyük çapta akaryakıt kaçakçılığı yapılması gibi örgütsel faaliyetler için getirilen eşyalar da bu nitelikli halin uygulanması gerekeceği değerlendirilmektedir.³⁰² Bu nitelikli hal bakımından *“devletin siyasi, iktisadi veya askeri güvenliğini bozacak ya da çevre veya toplum sağlığını tehdit edecek*

³⁰² Şentürk, 120.

nitelikteki eşya”dan ne anlaşılması gerektiği belirlenmelidir. Ancak, eşyanın niteliğine yönelik somut bir tespitin nasıl yapılacağı belirsizdir.

6455 sayılı Kanun ile KMK’nın 4. maddesinin 8. fıkrasına eklenen hüküm ile akaryakıt kaçakçılığı ile ilgili bir düzenlemeye yer verilmiştir. Bu hüküm kaçakçılık suçlarının düzenlendiği 3. maddenin 14. fıkrasında düzenlenen suç ile ilgili olduğundan çalışma kapsamının dışındadır. Ancak, madde ve konu bütünlüğünü sağlamak için yalnızca madde metninden bahsedilecektir. 8. fıkarda düzenlenen nitelikli hal ile akaryakıt satışının *“sabit ya da seyyar tank, düzenek veya ekipmanla”* yapılması halinde verilecek olan ceza artırılabacaktır.

6455 sayılı Kanun’un 55. maddesiyle KMK’nın 4. maddesinin 9. fıkrasına, *“tütün ve tütün mamulleri, alkollü içkiler, akaryakıt, uyuşturucu, silah ve mühimmat, elektronik eşya ve canlı hayvan, et, çay, şeker, zeytin gibi gıda maddeleri ile gerekli görülen hallerde diğer kaçakçılık türleri ile ilgili mahkûmiyet hükmü kesinleşenlerin”* Ticaret Bakanlığı tarafından kamuoyuna ilan edileceği düzenlenmiştir. Bu düzenleme de esasen bir nitelikli hal değildir. Ancak, KMK’da nitelikli haller başlığı altında düzenlendiğinden bu bölümde yer verilmiştir.

Eşya kaçakçılığı suçlarından; KMK m.3/1’de düzenlenen *“eşyayı gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokma”* suçu bakımından, KMK m.3/1’in 2. cümlesi uyarınca suçun *“eşyanın gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması”* halinde faile verilecek ceza üçte birinden yarısını kadar artırılabacaktır. Gümrük kapısı, KMK ile yürürlükten kaldırılan 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun 2/g maddesinde *“Gümrük bölgesine giriş, çıkış ile gümrük işlemlerinin yapıldığı, 4458 sayılı Gümrük Kanunu uyarınca ilân edilen yerler”* olarak tanımlanmıştır. Bu nitelikli hal ile eşya ithali ile ülkeye sokma fiilleri arasındaki farkı da göstermektedir. Nitekim; ithalat, eşyanın gümrük kapılarından yasal yollar ile ülkeye girişiyken, ülkeye sokma fiili herhangi bir şekilde de eşyanın ülkeye girmesini ifade etmektedir.³⁰³

6455 sayılı Kanun ile *“eşyanın, belirlenen gümrük kapıları dışından Türkiye’ye ithal edilmesi hali”*, *“gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması”* olarak değiştirilmiştir. Böylelikle, *“belirlenen gümrük kapıları dışından”* ifadesinin sınırlayıcı etkisini aşılacak

³⁰³ Şentürk, 110.

“tüm gümrük kapıları dışından ülkeye eşya sokulması” hali açık bir şekilde ifade edilmiştir.³⁰⁴

5.2. Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuka aykırılık unsuru; suç konusu eyleme, hukuk düzeninin cevaz vermemesini, fiilin hukuk düzeni ile çelişkili olmasını ifade etmektedir.³⁰⁵ Tipik bir eylem, hukuka aykırılığa karine teşkil eder.³⁰⁶ İstisnai hallerde ise hukuk düzeni, tipiklikte formüle edilen yasağı, bir hukuka uygunluk nedeninin mevcudiyeti halinde kaldırır.³⁰⁷

TCK m.24-26 arasında düzenlendiği üzere hukuka uygunluk halleri; kanun hükmü ve amirin emri, meşru savunma, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızasıdır.

Eşya kaçakçılığı suçlarından eşyayı gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokma suçu bakımından esasen bir eşyanın gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokulması yaptırım altına alındığından bu bağlamda tartışılması gereken bir hukuka uygunluk nedeni kanun hükmünün icrasıdır. Çünkü, GK m.167’de belirli hallerde gümrük vergilerinden muafiyet ve istisna halleri düzenlenmiştir. Bu madde doğrultusunda getirilen bir eşya, gümrük kapılarından gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın ülkeye sokulabilecektir. Ancak, bu suç ile yaptırım altına alınan eylem bakımından eşyanın gümrük vergisinden muaf olup olmaması önem taşımamaktadır. Esas yaptırım altına alınan eylem, eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın ülkeye sokulmasıdır.³⁰⁸ Diğer eşya kaçakçılığı suçları bakımından da uygulanabilecek hukuka uygunluk nedeni bulunmamaktadır. Sonuç olarak, söz konusu suçlar bakımından hukuka uygunluk nedenleri ayrıca bir önem ve özellik arz etmemektedir.

5.3. Etkin Pişmanlık

TCK sisteminde etkin pişmanlık ise, her suç bakımından düzenlenmeyen yalnızca belirli özel suçlarda uygulama alanı bulan ve suç tamamlandıktan sonra, failin pişmanlık duyarak meydana getirdiği sonuçları bertaraf etmek amacıyla davranışlarda

³⁰⁴ Yurtcan, s.28.

³⁰⁵ Timuçin Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 16. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021, s.271; Özbek/Doğan/Bacaksız, s.273.

³⁰⁶ Koca/Üzülmez, s.227.

³⁰⁷ Hakan Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 25. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2021, s.303.

³⁰⁸ Şentürk, s.123.

bulunması olarak tanımlanabilen, “cezayı kaldıran veya cezada indirim yapılmasını gerektiren” şahsi sebeptir.³⁰⁹

Gümrük kaçakçılığı suçlarının teknik ve ekonomik yönleri gereği etkin pişmanlık da bu doğrultuda düzenlenmiştir. Fail; işlediği suçun aydınlanmasındaki katkısı veya ekonomik bir suç olan kaçakçılık eylemi nedeniyle oluşan ekonomik değer kaybını karşılamasına bağlı olarak etkin pişmanlıktan faydalanmaktadır.³¹⁰

KMK’da kaçakçılık suçlarına ilişkin etkin pişmanlık hali 5. maddede düzenlenmiştir. KMK 5/1. maddesinde, cezasızlık nedeni olarak etkin pişmanlık tanımlanmıştır. Madde hükmüne göre; “3 üncü maddede tanımlanan suçlardan (...) ⁽²⁾ birine iştirak etmiş olan kişi; resmî makamlar tarafından haber alınmadan önce, fiili, diğer failleri ve kaçak eşyanın saklandığı yerleri merciine haber verirse, verilen bilginin, faillerin yakalanmasını veya kaçak eşyanın ele geçirilmesini sağlaması halinde cezalandırılmaz. Haber alındıktan sonra fiilin bütünüyle ortaya çıkmasına hizmet ve yardım eden kişiye verilecek ceza üçte iki oranında indirilir.” denilmektedir.

KMK’nın m.5/2’de ise; “Yedinci fıkrası hariç, 3 üncü maddede tanımlanan suçlardan birini işlemiş olan kişi, etkin pişmanlık göstererek suç konusu eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı kadar parayı Devlet Hazinesine; a) Soruşturma evresi sona erinceye kadar ödediği takdirde, hakkında bu Kanunda tanımlanan kaçakçılık suçlarından dolayı verilecek ceza yarı oranında, b) Kovuşturma evresinde hüküm verilinceye kadar ödediği takdirde, hakkında bu Kanunda tanımlanan kaçakçılık suçlarından dolayı verilecek ceza üçte bir oranında, indirilir. Bu husus, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı tarafından şüpheliye ihtar edilir. Soruşturma evresinde ihtar yapılmaması hâlinde kovuşturma evresinde hâkim tarafından sanığa ihtar yapılır.” denilmektedir.

Görüldüğü üzere, 1. fıkra hem cezasızlık nedeni olarak etkin pişmanlık hem de cezada indirim nedeni olarak etkin pişmanlık düzenlenmiş, 2. fıkra ise cezada indirim nedeni olarak etkin pişmanlık hallerine yer verilmiştir.

³⁰⁹ Özbek/Doğan/Bacaksız, s.475 ; Koca/Üzülmmez, s.445 ; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s.576.

³¹⁰ Ceyda Ümit, “Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda Etkin Pişmanlık Uygulaması: Yasal Gelişmeler Işığında Analitik Bir İnceleme”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Vol.12, 2021, s.134.

Kaçakçılık suçları bakımından, etkin pişmanlık halinde ithalat ve ihracat kaçakçılığı suçları arasında bir ayrım söz konusu değildir. İthalat ve ihracat kaçakçılığı suçları bakımından etkin pişmanlık söz konusu olabilecektir. Etkin pişmanlıktan bahsedilebilmesi için, etkin pişmanlık gösterecek olan kişinin kaçakçılık eylemlerinden birine katılmış olması ve suçun tamamlanmış olması gerekmektedir.

5.3.1. Cezasızlık Nedeni Olarak Etkin Pişmanlık

KMK'nın 5/1. maddesinin ilk cümlesine göre, *“kaçakçılık suçuna iştirak etmiş bir kişi, diğer failleri ve kaçak eşyanın saklandığı yerleri, resmi makamlar haber almadan önce yetkili merciye bildirmesi”* halinde, faillerin yakalanması veya kaçak eşyanın ele geçirilmesi sağlanırsa kişi cezalandırılmayacaktır. Bu durumda, failin eylemi suç teşkil etmeye devam etmesine rağmen, suç eylemini ihbar eden kişi yönünden cezasızlık hali söz konusu olmaktadır.

Kanun koyucu tarafından fail, erken aşamada yaşadığı pişmanlığı aktif olarak ortaya çıkarması ve failin haber verme eylemi olmasaydı ortaya çıkarılamayacak olan suçun aydınlatılması halini cezasızlık nedeni olarak kabul ederek, faili ödüllendirmektedir.³¹¹

Bu etkin pişmanlık halinin uygulanabilmesi için öncelikle failin resmi makamlar haber almadan önce suç konusu eylemi ihbar etmesi gerekmektedir.³¹² CMK'nın 158. maddesinde³¹³ ihbar ve şikâyet makamları düzenlenmekte olup Cumhuriyet

³¹¹ Ümit, s.140.

³¹² İstanbul BAM, 16. CD., E. 2017/3802 K. 2018/2249 T. 6.6.2018 kararında da *“...Sanık K3 'ın samimi ihbar ve teferruatlı ifadeleri, beyanlarını doğrulayan ithalatı gerçekleştiren şirket tarafından müşavirlik firmasına yapılan banka ödemeleri, ilgili şirket defterleri, yine banka yolu ile yapılan ödeme havaleleri karşısında gümrük kaçakçılığı suçunun sübut bulduğu, ancak sanık K3 yönünden adı geçen sanığın resmi makamlar tarafından henüz haber alınmadan önce, diğer sanık K1 ile birlikte gerçekleştirmiş olduğu gümrük kaçakçılığı eylemine yönelik suçun ihbar etmek suretiyle eylemi ortaya çıkardığından, hakkında 5607 sayılı Yasa'nın 5/1 maddesi gereği uygulama yapılmasının yerinde olduğu, ancak sanık hakkında CMK'nın 223/4-b maddesi gereğince ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi yerine, yazılı şekilde hüküm kurulması...”* hukuka aykırı bulunarak müşavir yardımcısı sanık hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. Benzer yönde bkz. İstanbul BAM, 14. CD., E. 2019/1722 K. 2020/528 T. 2.3.2020.

³¹³ 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu

İhbar ve şikâyet

Madde 158 –

“(1) Suça ilişkin ihbar veya şikâyet, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluk makamlarına yapılabilir.

(2) Valilik veya kaymakamlığa ya da mahkemeye yapılan ihbar veya şikâyet, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

(3) Yurt dışında işlenip ülkede takibi gereken suçlar hakkında Türkiye'nin elçilik ve konsolosluklarına da ihbar veya şikâyetle bulunulabilir.

Başsavcılığına, kolluk birimlerine, valilik, kaymakamlık veya mahkemeye veya gümrük muhafaza memuru gibi kaçakçılık suçunu önleme, izleme ve araştırmakla görevli olanlara ihbarda bulunulabilecektir. CMK 158/5. fıkrasında “İhbar veya şikâyet yazılı veya tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak yapılabilir.” denilmekle, KMK’da da ihbara yönelik herhangi bir şekil sınırlaması getirilmediğinden haber verme, sözlü, yazılı, telefon vb. şekillerde gerçekleşebilir.

Her ne kadar madde metninden bu etkin pişmanlık halinin yalnızca iştirak halinde işlenen kaçakçılık suçlarında uygulanabileceği gibi bir sonuç çıktığı düşünülebilecekse de, etkin pişmanlık halinin uygulanabilmesi için suçun illa ki iştirak halinde işlenmesi gerekmemektedir.³¹⁴

5.3.2. Cezada İndirim Nedeni Olarak Etkin Pişmanlık

KMK’nın 5/1. maddesinin 2. cümlesine göre, “kaçakçılık eylemi haber alındıktan sonra, failin bütünü ile ortaya çıkmasına hizmet ve yardım eden kişi”nin davranışı karşısında cezada 2/3 oranında indirim uygulanmaktadır. Böylelikle, kaçakçılık fiilini işleyenlerden birinin, kaçakçılık eylemi ortaya çıktıktan sonra pişmanlık duyması halinde ihbarda bulunması ve maddi gerçeğin, eşyanın/eşyaların bulunduğu yerlerin veya diğer suç delilleri bildirmesi halinde kişinin kanuni bir güvence altına alınması amaçlanmaktadır.

Sonuç olarak, fail yetkili makamlar tarafından kaçakçılık eylemi haber alınmadan önce ihbarda bulunması halinde cezasızlık nedeni, resmi makamlar haber aldıktan sonra ihbarda bulunması halinde ise cezada indirim nedeni olarak etkin pişmanlık söz konusu olmaktadır. Resmi makamlar haber aldıktan sonra fiili bütünüyle

(4) Bir kamu görevinin yürütülmesiyle bağlantılı olarak işlendiği iddia edilen bir suç nedeniyle, ilgili kurum ve kuruluş idaresine yapılan ihbar veya şikâyet, gecikmeksizin ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

(5) İhbar veya şikâyet yazılı veya tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak yapılabilir.

(6) (Ek: 15/8/2017-KHK-694/145 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/140 md.) İhbar ve şikâyet konusu fiilin suç oluşturmadığının herhangi bir araştırma yapılmasını gerektirmeksizin açıkça anlaşılması veya ihbar ve şikâyetin soyut ve genel nitelikte olması durumunda soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilir. Bu durumda şikâyet edilen kişiye şüpheli sıfatı verilemez. Soruşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar, varsa ihbarda bulunana veya şikâyetçiye bildirilir ve bu karara karşı 173 üncü maddedeki usule göre itiraz edilebilir. İtirazın kabulü hâlinde Cumhuriyet başsavcılığı soruşturma işlemlerini başlatır. Bu fıkra uyarınca yapılan işlemler ve verilen kararlar, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından görülebilir. (1)

(7) Yürütülen soruşturma sonucunda kovuşturma evresine geçildikten sonra suçun şikâyetle bağlı olduğunun anlaşılması halinde; mağdur açıkça şikâyetten vazgeçmediği takdirde, yargılamaya devam olunur.“

³¹⁴ Şentürk, s.132.

ortaya çıkaracak etkin pişmanlık eylemlerinin hangi sürece kadar yapılabileceği konusunda KMK’da bir düzenleme yer almadığından, bu durum fail lehine yorumlanarak hüküm verinceye kadar geçen sürede yapılabileceği, nitekim bu sonucun etkin pişmanlığın amacına da uygun olduğu değerlendirilmiştir.³¹⁵

KMK’nın 5/2. fıkrasında ise, ithali yasak eşyanın ülkeye sokulması ve ithali yasak olan eşyanın ticareti suçu hariç olmak üzere *“kaçakçılık suçlarını işlemiş olan kişinin, etkin pişmanlık göstererek suç konusu eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı kadar parayı Devlet Hazinesine ödemesi”* halinde, ödemenin soruşturma evresi sona erinceye kadar yapılması durumunda yarı oranında, kovuşturma evresinde hüküm verinceye kadar yapılması durumunda üçte bir oranında indirim yapılacağı düzenlenmiştir. Bu hususta; gümrüklenmiş değer doğru hesaplanmalı, rapor veya belgeler arasındaki çelişkiler sanık lehine olan esas alınarak bildirim yapılmalı, gümrüklenmiş değere ilişkin itirazlar çözümlenerek bir sonuca varılmalı, ve müteselsil suçun kabul edildiği hallerde, her bir dosyadaki kaçakçılığa konu eşyanın gümrüklenmiş değerinin toplamına göre etkin pişmanlık bildirimi yapılmalıdır.³¹⁶

Bu etkin pişmanlık hali, öncesinde soruşturmanın evresi sona erene kadar uygulanabilecekken, 14.04.2020 tarihli 7242 sayılı Kanunun 62. maddesi ile sanık lehine düzenleme getirilerek kovuşturma aşamasında da etkin pişmanlık uygulanması olanaklı hale getirilmiştir.³¹⁷ Pişmanlık gösterecek olan kişi, kaçakçılık fiillerinden birini işlemiş olan kişidir. Ancak; ödemenin bu kişiler tarafından yapılması zorunlu değildir.³¹⁸ TCK’daki diğer etkin pişmanlık düzenlemelerinde, bizzat etkin pişmanlık gösteren kişiler tarafından aynen geri veya tazminin yapılması gerektiği öngörülmekteyken, KMK’da bu doğrultuda düzenleme söz konusu değildir. Önemli olan, failin bizzat pişmanlık gösterme yönündeki irade ve isteğidir.³¹⁹

³¹⁵ Ümit, s.141.

³¹⁶ Ümit, s.146.

³¹⁷ “...Hükümden sonra 15/04/2020 tarih ve 31100 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 7242 sayılı Kanun’un 61. maddesiyle 5607 sayılı Kanun’un 3. maddesinin 22. fıkrasına eklenen “Eşyanın değerinin hafif olması halinde verilecek cezalar yarısına kadar, pek hafif olması halinde ise üçte birine kadar indirilir.” şeklindeki hükümle sanık lehine düzenleme getirilmesi ve 7242 sayılı Kanun’un 62. maddesiyle 5607 sayılı Kanun’un 5/2. maddesini değiştiren düzenleme uyarınca kovuşturma aşamasında etkin pişmanlık uygulanmasının olanaklı hale gelmesi nedeniyle ilk derece mahkemesince değerlendirme yapılması gerektiği nazara alınarak...” Ankara BAM, 7. CD., E. 2018/2128 K. 2020/640 T. 11.9.2020.

³¹⁸ Şentürk, s.135.

³¹⁹ Şentürk, s.135.

Maddenin son fıkrasında ise, ikinci fıkrada düzenlenen bu etkin pişmanlık halinin “mükerrirler hakkında” ya da “suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi” halinde uygulanmayacağı düzenlenmiştir.³²⁰ Böylelikle, kaçakçılık suçlarını işlemeyi alışkanlık veya iştiğal konusu yapmış kişilerin bu etkin pişmanlık düzenlemesinden yararlanması engellenmiştir. Böyle bir durumda; örneğin, tekrerrüre esas alınan hükmün 7242 sayılı Kanun’un 62. maddesiyle değiştirilen KMK 5/2 maddesinin henüz yürürlüğe girmediği bir dönemde verilmiş olması halinde, öncelikle, bu hüküm yönünden uyarılama yapılmalı, sonrasında hükmolunacak cezadan etkin pişmanlık indirimi yapılarak sonuç ceza miktarına göre; etkin pişmanlık hükümleri uygulanmalıdır.³²¹

Ayrıca; soruşturma aşamasında yürürlükte olmadığı için kovuşturma aşamasındaki ihtar sonucu etkin pişmanlıktan yararlanan hallerde, etkin pişmanlığın soruşturma aşamasında yapılmış gibi kabul edilmesi ve ceza indiriminin soruşturma aşamasında öngörülen oranda uygulanması gerektiği ifade edilmiştir.³²²

5.4. Kusurluluk

Kusurluluk; failin gerçekleştirmiş olduğu haksızlık nedeniyle kınanıp kınanamayacağına ilişkindir. Bir diğer deyişle; kusurluluk, meydana gelen haksızlık nedeniyle, failin hangi şartlarda sorumlu tutulabileceğinin tetkik edilmesidir. Kişi, hukuken doğru yolda gitme şansı varken, aksi yolu tercih etmiş olması halinde cezalandırılabilir. Bu kapsamda failin kusurluluğundan bahsedebilmek için, kişinin

³²⁰ 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

Etkin pişmanlık

MADDE 5

“(3) (Ek:14/4/2020-7242/62 md.) İkinci fıkra hükmü, mükerrirler hakkında veya suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde uygulanmaz.”

³²¹ “...TCK’nın 7/2. maddesinde yer alan “Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur.” şeklindeki hüküm de nazara alınıp atılı suç yönünden, 7242sayılı Kanun’un 61. maddesiyle 5607 sayılı Kanun’un 3. maddesinin 22. fıkrasına eklenen cümle uyarınca 3/22. maddesinin yasal koşullarının oluşup oluşmadığının belirlenmesi ile anılan Kanun’un 62. maddesiyle değiştirilen 5607 sayılı Kanun’un 5/2. maddesinin yasal koşullarının oluşup oluşmadığının değerlendirilmesi bakımından tekrerrüre esas kaçakçılık suçundan adli sicil kaydının bulunması halinde bu ilam yönünden uyarılama yapılmasının sağlanmasından sonra hükmolunacak cezadan etkin pişmanlık ve değer indirimi yapılması halinde sonuç ceza miktarına göre; etkin pişmanlık hükümleri uyarınca suç konusu eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katının Devlet Hazinesine ödenmesi halinde, eşyanın ithalinde öngörülen gümrük vergileri ve diğer eş etkili vergiler ile mali yüklerinden ibaret kamu zararının da giderilmiş sayılacağı gözetilip CMK’nın 231. maddesinde düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılması ile TCK’nın 50 ve 51. maddelerinin uygulanıp uygulanmayacağına karar yerinde tartışılması suretiyle bir karar verilmesinde zorunluluk bulunması...” Ankara BAM, 7. CD., E. 2018/2128 K. 2020/640 T. 11.9.2020.

³²² Ümit, s.147.

kusur yeteneği bulunmalı, hukuka aykırı fiil kasten ya da taksirle işlenmeli, kişi haksızlık yanılışına düşmüş olmamalı ve kişinin hukuka aykırı hareketi ona yüklenebilmeli yani kusurluluğu ortadan kaldıran bir hal bulunmamalıdır.

TCK'da kusur yeteneğini etkileyen sebepler; TCK m.31-34 arasında belirtildiği üzere; “*yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik, geçici nedenler, alkol ve uyuşturucu madde etkisi altında olma*” halleridir. Bu hallerden herhangi birinin gerçekleşmesi durumunda, somut olayın özelliklerine göre cezada indirim gidilebilecek veya CMK m.223/3 gereğince; kusurunun bulunmaması dolayısıyla “*ceza verilmesine yer olmadığına*” karar verilebilecektir.

Kusurluluğu kaldıran haller ise, “*TCK m.24’de düzenlenen amirin emri, TCK m.25/2’de düzenlenen zorunluluk hali, TCK m.27/2’de düzenlenen meşru savunmada sınırın mazur görülebilecek heyecan, korku ya da telaş nedeniyle aşılması ve TCK m.28’de düzenlenen cebir, şiddet, korkutma ve tehdit hali, kusurluluğu kaldıran veya azaltan haller ise, TCK m.29’da düzenlenen haksız tahrik ve TCK m.30’da düzenlenen hata*” halidir.

İthalat kaçakçılığı suçları bakımından özellikle tartışılması gereken kusurluluğu kaldıran veya azaltan hal, TCK m.30/4’de düzenlenen haksızlık hatasıdır. Haksızlık hatası halinde, kişi haksızlık bilinci ile hareket etmemektedir. Bu durumda fail, fiili bilerek ve isteyerek işlemesine rağmen işlediği fiilin haksız olduğu, yasak olduğunu bilmemektedir. Kısacası, yorum ve değerlendirme hatasına düşmemektedir.³²³ Kişi, kaçınılmaz bir şekilde haksızlık hatasına düşmesi halinde kusurluluğu kalkacak ve cezalandırılmayacaktır. Örneğin, yabancı uyruklu bir kişinin ülkeye eşya sokması sırasında, ithalat rejimine ilişkin mevzuatı bilmediğini ileri sürmesi halinde koşulların gerçekleşmesi durumunda haksızlık hatasından yararlanabileceği ifade edilmiştir.³²⁴ Nitekim, manevi unsur başlığı altında aktarılan Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında da yabancı uyruklu transit yolcunun, eşyanın hangi prosedürlere tabi olduğunu bilmediğini, diğer ülkelerde böyle uygulama olmadığından gümrüğe beyanda bulunması gerektiğini bilmediğini beyan etmesi karşısında sanığın beraatine karar verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.³²⁵

³²³ Özbek/Doğan/Bacaksız, s.436.

³²⁴ Şentürk, 74.

³²⁵ Yargıtay CGK., E. 2017/587 K. 2021/131 T. 23.3.2021.

§ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ, KORUMA TEDBİRLERİ VE MUHAKEMEYE İLİŞKİN ESASLAR, YAPTIRIM, SUÇUN TESPİTİ İLE ARAŞTIRMA YOLLARI VE İTHALAT KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELEDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

1.SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

1.1. Teşebbüs

Suçlar, ancak süreç içerisinde işlenir. Suçun icrasına elverişli hareketler ile başlanıp da failin elinde olmayan nedenlerle suçun tamamlanamaması halinde suça teşebbüsten bahsedilir. ³²⁶TCK m.35/1. maddesinde teşebbüs , *“Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.”* olarak tanımlanmıştır.

Sırf hareket suçlarında suçun teşebbüs aşamasında kalması, icra hareketlerinin tamamlanamamasını ifade etmektedir. ³²⁷ Sırf hareket suçlarında teşebbüs, ancak icra hareketleri kısımlara bölünebiliyorsa söz konusu olmaktadır. ³²⁸KMK m.3/21’de ithalat ve ihracat kaçakçılığı suçlarına ilişkin ortak bir teşebbüs hükmüne yer verilerek *“Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fiiller, teşebbüs aşamasında kalmış olsa bile, tamamlanmış gibi cezalandırılır”* denilmiştir. Bu nedenle, kaçakçılık suçlarının teşebbüs aşamasında kalması halinde tamamlanmış suç gibi yaptırıma bağlanacaktır. Suçun tamamlanması ya da teşebbüs aşamasında kalması arasında cezalandırma yönünden bir ayrım gözetilmeyen suçlar *“kalkışma suçları”* olarak ifade edilmektedir. ³²⁹ Kaçakçılık suçunun teşebbüs aşamasında kalması halinde TCK 35/2 doğrultusunda cezada indirim yapılmayacak, KMK m.3/21 hükmü gereğince eylem, tamamlanmış suç gibi cezalandırılacaktır.

³²⁶ Koca/ Üzülmöz, s. 412 ;Özbek/Doğan/Bacaksız, s.443.

³²⁷ Koca/Üzülmöz, s.413.

³²⁸ Bahri Öztürk/Mustafa Ruhan Erdem, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri**, 21. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 193-194; Koca/Üzülmöz, s. 119.

³²⁹ Öztürk/Erdem, s.185; Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s.470; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s.437; Hamide Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı**, 7. Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2021, s.423; Koca/Üzülmöz, s.398.

4926 sayılı Mülga KMK'da, suç tanımlarında, *“ithal etmek”* eyleminin yanında, *“teşebbüs etmek”* ifadesine de yer verilmiştir.³³⁰ 4926 sayılı Kanun m.2'de teşebbüs *“kaçakçılık suçu işlemek amacıyla icra vasıtalarının hazırlanması, ancak failin kendi isteği dışında alınan engelleyici önlemler nedeniyle failin meydana gelmemesi”* olarak tanımlanmıştır. 1918 ve 4926 sayılı Kanunlarda, *“eşyanın gümrük kapılarından geçirmeksizin ithal edilmesi, eşyanın gümrük işlemine tabi tutulmaksızın ithal edilmesi ve transit rejimi çerçevesinde taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakma suçları”* bakımından bu fiillerin teşebbüs aşamasında kalmış olması ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır. KMK'da ise, kaçakçılık fiilleri yönünden teşebbüs, ayrı bir suç olarak kabul edilmemiş, cezalandırma bakımından tamamlanmış suç ve teşebbüs aşamasındaki suç arasında ayrım yapılmamıştır.

Suçta teşebbüsten bahsedilebilmesi için *“doğrudan doğruya icra hareketlerine başlanmış olmasına rağmen failin elinde olmayan nedenlerle suçun tamamlanamamış”* olması gerekir. Bu nedenle, her bir ithalat kaçakçılığı suçu yönünden suçun icrasına ne zaman başlandığının, suçun ne zaman tamamlandığının ortaya konulması gerekmektedir. *“Gümrük beyannamesinin tescili ve onayı ile başlayıp eşyanın teslimine kadar devam eden”* süreç, kaçakçılık suçuna teşebbüsü oluşturur; eşyanın tesliminden sonra ise, kaçakçılık eylemi tamamlandığından tamamlanmış suç söz konusu olacaktır.³³¹

Tekrardan belirtmek gerekir ki; KMK'nın 3/21. maddesi gereğince, aşağıda teşebbüsün mümkün olduğunun değerlendirildiği durumlar için suç teşebbüs aşamasında kalsa bile tamamlanmış suç gibi cezalandırılacaktır. Ancak; hazırlık hareketleri ile icra hareketlerinin ayırt edilebilmesi bakımından teşebbüse ilişkin aşağıdaki açıklamalara yer verilmiştir.

³³⁰ 4926 sayılı Mülga Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

Kaçakçılık fiilleri

Madde 3 –

“Aşağıda yazılı fiilleri işlemek kaçakçılıktır:

1- Herhangi bir eşyayı belirlenen gümrük kapılarından geçirmeksizin Türkiye'ye ithal veya buna teşebbüs etmek.

2- Herhangi bir eşyayı gümrük işlemine tâbi tutulmaksızın Türkiye'ye ithal veya buna teşebbüs etmek.

3- Transit rejimi çerçevesinde taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakmak veya buna teşebbüs etmek.”

³³¹ Ergin, s.88.

1.1.1. Eşya Kaçakçılığı Suçları

A. Eşyayı Gümrük İşlemleri Yapılmaksızın Ülkeye Sokma Suçu (M.3/1)

Eşyayı gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokma suçunun tamamlanma anı, eşyanın gümrükten gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokulmasıdır. Eşyanın ülkeye girişinde problem yaşanması sonucunda eşyanın ülkeye sokulamaması halinde, o ana kadar gerçekleşen hareketler icra hareketi olarak kabul ediliyorsa suça teşebbüs söz konusu olabilecektir.³³²

Yargıtay 7. Ceza Dairesi tarafından da; “*sanığın minibüste yolcu olarak Bulgaristan'dan Türkiye'ye giriş yapmak üzere Yolcu Salonu Gümrük Sahası'na geldiği, polis giriş ve gümrük tescil' işlemlerini müteakip araçta yapılan aramada, sanığın şahsi eşyaları arasında 5.800 gr külçe gümüşün ele geçtiği, söz konusu külçe gümüşün, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın 7/a bendi ile Kaçakçılık Kanunu gereğince ithalatta ve ihracatta beyanda bulunulmasının gerekli olduğu göz ardı edilerek, beyanda bulunulmaksızın yurda sokulmak istendiği...*”³³³ ve “*...sanığın Suriye'den Türkiye'ye geçiş yapmak üzere ... Gümrük Kapısı'na geldiği, pasaport kontrolünü müteakip şüphe üzerine yapılan üst aramasında 3 külçe halinde 10,2 kg gümüş ele geçirildiği, söz konusu külçe gümüşün, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın 7/a bendi ile Kaçakçılık Kanunu gereğince ithalatta ve ihracatta beyanda bulunulmasının gerekli olduğu göz ardı edilerek, beyanda bulunulmaksızın yurda sokulmak istendiği...*”³³⁴ olaylarda, dava konusu eşyaların gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın yurda sokulmaya teşebbüs edildiği ve eylemlerin eşyayı gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokma suçunu oluşturacağı belirtilmiştir.

Görüldüğü üzere; gümrük işlemi kapsamında beyan yükümlülüğünün henüz söz konusu olmadığı durumda bu suça teşebbüs mümkün gözükmemektedir. Gümrük işlemlerinin gerçekleşeceği yere gelmeden önce, kişi, suç konusu eylemi gerçekleştirmeye başlarsa teşebbüsten bahsedilmez. Bu suç bakımından icra hareketlerinin hazırlık hareketlerinden ayırt edilmesinde Gümrük Kanununun gümrük işlemlerine yönelik hükümlerinin incelenmesi gerekmektedir. Gümrük Kanununun

³³² Şentürk, s.136.

³³³ Yargıtay 7. CD., E. 2014/22627 K. 2015/18470 T. 9.7.2015.

³³⁴ Yargıtay 7. CD., E. 2014/28903 K. 2016/7485 T. 24.5.2016

“eşyanın bir rejime tabi tutulması” bölümünde yer alan 63. maddesinde, “gümrük idaresi tarafından beyan sahibine, başka bir eşyanın beyanı sonucunu doğurmaması kaydıyla, beyannamede yer alan bir veya daha fazla bilginin düzeltilmesine izin verileceği” düzenlenmiştir. Ancak; madde hükmüne göre, “beyan sahibine eşyanın muayene edileceğinin bildirilmesinden, söz konusu bilgilerin yanlış olduğunun tespit edilmesinden ve eşyanın teslim edilmesinden sonra” beyannamelerde düzeltme yapmasına izin verilmeyecektir. Bu nedenle, gümrük işlemlerinin yapılacağı alana girene kadar gerçekleşen eylemlerin icra hareketi olarak kabul edilemeyeceği, bu hareketlerin ancak hazırlık hareketi olabileceği savunulmaktadır.³³⁵ Nitekim; Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından da; “...5607 sayılı Kanundaki, kaçakçılık suçlarının "kalkışma suçları" olarak düzenlenmesine ilişkin hüküm de göz önünde bulundurulduğunda, eşyayı gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokma iradesi ortaya çıkmadan (rejim-gümrük beyannamesinde bulunmadan) kişileri cezalandırmak, saik ve niyeti (hazırlık hareketlerini) cezalandırmayan çağdaş ceza hukuku ile bağdaşmayacaktır. Kişinin beyan yükümlülüğü başlamadan önce hareketinin teşebbüs aşamasına geçtiğini söylemek bu nedenle mümkün değildir. Başka bir anlatımla, beyan yükümlülüğünün başlamasından önceki aşamada gerçekleşen hareketler hazırlık hareketi niteliğindedir. Suçun teşebbüs aşamasında kalması hali ise eşyayı ülkeye sokma iradesinin açığa çıktığı andan itibaren, kişinin kaçakçılığa konu eşyayı elinde olmayan sebeplerle ülkeye sokamaması durumunda ortaya çıkacaktır. Sonuç olarak; eşyanın gümrüğe sunulmasından sonra gerekli gümrük işlemlerine tabi tutulmadan veya gümrüğe hiç sunulmaksızın gümrük kapısından yurda sokulması halinde 5607 sayılı Kanunun üçüncü maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesinde düzenlenen "eşyayı gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokma" suçu oluşacaktır. Eşyayı ülkeye sokma iradesinin ortaya çıkmadığı yani kişinin beyan yükümlülüğünün henüz başlamadığı aşamada gerçekleşen hareketler ise hazırlık hareketleri niteliğinde olduklarından cezalandırılmayacaklardır...”³³⁶ denilerek beyan

³³⁵ Şentürk, s.137 ; Aydın, s.150.

³³⁶ Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından da dava konusu olaya ilişkin “...Bu açıklamalar ışığında uyumsuzluk konusu değerlendirildiğinde; 10.07.2007 tarihli ihbar ve 11.07.2007 tarihli olay, yakalama ve elkoyma tutanakları içeriğine, tutanak tanıklarının beyanları ile sanıkların savunmalarına ve dosya kapsamına göre; 10.07.2007 tarihinde gece geç saatlerde Suriye'den gelip siyasi sınırı aracı ile geçerek Türkiye'ye giriş yapan sanık ...'in gümrük sahasından geçiş yapmak istediği, inşaat halinde bulunan gümrük sahasındaki fiziki şartların uygun olmaması nedeniyle işlemlerinin sabah yapılacağı ve gümrük sahasında beklemesi gerektiğinin gümrük muayene memurlarınca sanığa söylendiği, gümrük sahasında beklemekte olan ve pasaport işlemleri devam eden sanığın yanına, gümrük işlemlerinde tercüman olarak yardımcı olması için sanık ... tarafından gönderilen sanık ...'in geldiği, sanıklar Mohamed ile Ahmet'in sabah geçiş yapmak üzere araçta bekledikleri sırada, ihbar üzerine ilçe kaymakamı ile polis memurlarının gümrük sahasına geldikleri, gümrük memurlarınca sanık ... beyana davet edilmeden ve sanığa beyanda bulunma hakkı tanınmadan, gümrük muayene memurlarının katılımı ile araçta yapılan aramada arka koltuk üzeri ve altı ile arka koltuk cam ön

yükümlülüğünün başlamasından önceki aşamalarda hareketlerin hazırlık hareketi olduğu kabul edilmiştir.

Bu aşamada bahsedilmesi gereken bir diğer husus, gönüllü vazgeçmedir. TCK m.36/1 hükmü gereğince, ‘*Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır.*’ denilmektedir. Gönüllü vazgeçme hukuki niteliği itibarıyla, cezayı kaldıran şahsi bir sebeptir.³³⁷ KMK m.3/21 hükmü doğrultusunda ithalat kaçakçılığı suçlarına teşebbüs edilmesiyle suç tamamlandığından bu suçlar bakımından gönüllü vazgeçme mümkün değildir. Nitekim; kalkışma suçlarında, hazırlık hareketinin bitmesiyle suç tamamlanacağından kişinin bu hareketiyle artık gönüllü vazgeçme hükümlerinin uygulanamayacağı kadar ilerlediği, dolayısıyla bu suçlarda gönüllü vazgeçmenin mümkün olmadığı ifade edilmektedir.³³⁸

B. Eşyayı Aldatıcı İşlem Ve Davranışlarla Gümrük Vergileri Tamamen Veya Kısmen Ödenmeksizin Ülkeye Sokma Suçu (m.3/2)

Bu suçun tamamlanması için “*eşyanın aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri ödenmeksizin ülkeye sokulması*” gerekmektedir. Örneğin, fail sahte belge kullanarak eşyayı gümrük vergilerini kısmen veya tamamen ödememeye yönelik hareket eder, ancak yetkililer tarafından “*belgenin sahte olduğu*” anlaşılırsa bu durumda ülkeye sokma hareketi gerçekleşmediğinden suçun teşebbüs aşamasında kaldığının kabul edilmesi gerekmektedir.³³⁹

kısmında suça konu külçe altınların ele geçirildiği, sanıklar Mohamed ve Ahmet'in gözetim altına alınmalarını takiben gümrük sahasına geldiği görülen sanık ...'nın da adı geçenlerle ilgisi olabileceğinin değerlendirilmesi üzerine yakalandığı olayda; sanık ...'in Türkiye'ye giriş yapmak için gümrük sahasında beklediği sırada, gümrük memurlarınca beyana davet edilmeden ve beyanda bulunma hakkı tanınmadan aracında yapılan arama sonucunda suça konu külçe altınların ele geçirilmesi ve sanık ...'in altınlar ile ilgili beyanda bulunacağını savunması karşısında, bu haliyle fiilin, henüz icra hareketlerine başlanılmaması nedeniyle teşebbüs aşamasına ulaşmamış hazırlık hareketi niteliğinde olduğu, bu aşamaya kadarki fiillerin bir başka suçu da oluşturmadığı, sanıkların ülkeye işlenmemiş altın ithal edebilme şartlarına sahip olmamalarının, hazırlık hareketi niteliğindeki fiilin cezalandırılmayacağı gerçeğini değiştirmeyeceği anlaşıldığından, sanıklara atılı suçun yasal unsurlarının oluşmadığının kabulü gerekmektedir...” şeklinde karar verilmiştir. Yargıtay CGK., E. 2017/735 K. 2018/143 T. 3.4.2018.

³³⁷ Koca/Üzülmüş, s.438 ; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s.569 ; Özbek/Doğan/Bacaksız, s.477.

³³⁸ Hale Akdağ, “Gönüllü Vazgeçme”, *Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Vol.3, No.2, 2013, s.111.

İnternet Erişim Adresi: <http://www.hukukdergi.hacettepe.edu.tr/dergi/C3S2makale7.pdf> (13.07.2022)

³³⁹ Şentürk, s.183.

Gümrük beyannamesinin tescilinden önce, eşyanın gümrüğe sunulması veya özet beyan verilmesi aşamalarında henüz beyan sahibi eşyayı gümrük vergilerini kısmen veya tamamen ödemediğinden ithal etme iradesi mevcut olmadığından gerçek dışı beyan sahibinin kaçakçılık suçunu işlediğinden bahsedilebilmesi hukuken mümkün değildir.³⁴⁰ Bu nedenle, gerçek dışı beyandan dolayı bu kişiler hakkında ancak TCK'da düzenlenen “belgede sahtecilik” hükümleri uygulanabilir. Çünkü, gümrükte henüz işleme alınmayan beyannameler hakkındaki işlemler, beyannamenin kullanımına yönelik harekete geçilmedikçe teşebbüs olarak değerlendirilemeyecektir.³⁴¹

Ancak; Yargıtay tarafından, beyannamenin gümrük idaresine sunulmasından sonra idareye başvurularda maddi hata sonucu siparişlerin dışında fazla eşya geldiği ve eşyanın iadesi talep edilmesi şeklinde gerçekleşen olayda³⁴², “...Gümrük İdaresine sunulan dilekçe ile siparişleri dışında fazla gelen eşyanın mahrecine iadesi talep edilmiş ise de, yine dilekçe kapsamına göre, bu istemin, beyana aykırı durumun Gümrük İdaresince tespitinden sonra yapıldığı, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 63. maddesi uyarınca “tescilin bağlayıcı olduğu ve beyan sahibine eşyanın muayene edileceğinin bildirilmesinden ya da beyandaki bilgilerin yanlış olduğunun idarece tespitinden sonra beyannamede düzeltme yapılamayacağı”, tüm bu hususlar karşısında; sanığın eksik vergi ödemek amacıyla dava konusu eşyayı ithale teşebbüs ettiği, bu haliyle eylemin 5607 sayılı Kanunun 3/2. madde ve fıkrası kapsamında kaldığı anlaşılmakla, atılı suçların sübuta erdiği gözetilerek sanık ...'nin cezalandırılması yerine, delillerin takdirinde yanlışlığa düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması...” yasaya aykırı bulunmuştur. Görüldüğü üzere; Yargıtay tarafından serbest dolaşıma giriş beyannamesinin verilmesi eylemi icra hareketi olarak kabul edilmiştir.³⁴³ Eşyanın gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin ülkeye sokulmasına teşebbüs edilmesiyle suç oluşacağından soruşturma

³⁴⁰ Ergin, s.88.

³⁴¹ Şentürk, s.184.

³⁴² Yargıtay 7. CD., E. 2016/2857 K. 2020/1700 T. 4.2.2020.

³⁴³ Yargıtay 7. CD., E. 2017/6758 K. 2018/8277 T. 17.7.2018 kararında da “...Sanıkların tır karnelerine ekli ton başına 180,00 USD'lık faturayı gördükleri halde, 12310600IM000727 sayılı serbest dolaşıma giriş beyannamesine ton başı 150,00 USD'lık faturayı ekleyerek İsdemir Gümrük Müdürlüğüne tescil ettirmelerinin atılı suçun icra hareketini oluşturduğu, ancak atılı kaçakçılık suçunun tamamlanması için öngörülen haksız çıkar elde edilemediği için eylemin teşebbüs aşamasında kaldığı, 5607 sayılı Kanunun suç tarihinde yürürlükte bulunan 3. maddesinin (18). fıkrasına göre: “Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fiiller, teşebbüs aşamasında kalmış olsa bile, tamamlanmış gibi cezalandırılır.” hükmü de gözetilerek sanıkların hukuki durumlarının tayin ve takdiri gerekirken eksik araştırma ve inceleme ile yetersiz bilirkişi raporuna dayanılarak yazılı şekilde hüküm tesisi” hukuka aykırı bulunarak, gümrük beyannamesinin tescil edilmesinin icra hareketini oluşturduğu belirtilmiştir.

veya kovuşturma başladıktan sonra eksik kalan vergilerin ödenmesi suçun oluşmasını engellemez.³⁴⁴

C. İthal Kanun Gereği Yasak Olan Eşyayı Ülkeye Sokma Suçu (m.3/7-1. Cümle)

“İthal yasak olan eşyanın ülkeye sokulması” suçuna teşebbüs hususunda farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre, bu suça teşebbüs mümkünken³⁴⁵, diğer bir görüşe göre ise suç, sırf hareket suçu olduğundan bu suça teşebbüs mümkün değildir.³⁴⁶

Kaçakçılık suçuna teşebbüs, “gümrük beyannamesinin tescili ve onayı” ile başlayıp eşyanın teslimine kadar devam eden süreç olduğundan bu süreçten önceki hareketlerde kişinin teşebbüs sorumluluğundan bahsedilemez. Ancak, kişi ithali yasak eşyayı gümrükten geçirmek ister ve tam geçiş anında yakalanırsa bu durumda eşya gümrük noktasından geçtiği anda suç tamamlanmış olacaktır.³⁴⁷ Bir görüşe göre ise, bu aşamada “ithali yasak olan eşyayı” ülkeye sokmak için pazarlık aşamasındayken yakalanılması durumunda, suça teşebbüs söz konusu olacaktır.³⁴⁸ Her iki durumda da, eylemin teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilecek olsa dahi KMK m.3/21 gereğince, eylem tamamlanmış suç gibi cezalandırılacaktır.

1.1.2. Transit Rejim ile Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimine Aykırılık Suçları

A. Transit Eşya Kaçakçılığı Suçu (M.3/3)

“Transit rejim hükümlerine göre taşınan, serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın gümrük bölgesine bırakılması” şeklinde gerçekleşen transit eşya kaçakçılığı

³⁴⁴ “...adına tescilli ... sayılı 15/02/2010 tarihli transit beyannamesi muhteviyatı 102 varil ham vazelin cinsi eşyanın ... gümrük tarife istatistik pozisyonundan beyan edilerek gümrük vergileri olarak 1.084,73 TL ödendiği, buna karşın yapılan laboratuvar analizi neticesinde belirtilen eşyanın ... gümrük tarife istatistik pozisyonunda yer alması gerektiği ve ödenmesi gereken gümrük vergileri miktarının 7.786,53 TL olduğunun tespit edildiği, böylece 6.701,8 TL eksik vergi ödenmek suretiyle gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin ülkeye sokmaya teşebbüs etmek ile kaçakçılık suçunun oluşacağı ve soruşturma ve kovuşturma başladıktan sonra sonradan eksik kalan vergilerin ödenmesinin suçun oluşumunu engellemeyeceği gözetilmeden sanıkların mahkumiyeti yerine beraatlerine karar verilmesi yasaya aykırı bulunduğundan...” Yargıtay 7. CD., E. 2014/4812 K. 2015/20724 T. 26.10.2015.

³⁴⁵ Çilesiz, s.168 ; Ergin, s.140.

³⁴⁶ Kılıç, s.219 , s.242, Şentürk, s.214.

³⁴⁷ Şentürk, s.214.

³⁴⁸ Aydın, s.243.

suçunda, suçun tamamlandığı an, “eşyanın transit rejimi hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesine bırakıldığı an”dır.³⁴⁹

Suçta teşebbüsten bahsedilebilmesi için failin; “transit rejim hükümlerine göre taşınan eşyayı bu rejim hükümlerine aykırı bir şekilde gümrük bölgesine bırakmaya yönelik icra hareketlerine başlaması ve fakat elinde olmayan nedenlerle bu hareketi tamamlayamaması” gerekir. Ancak, eşyanın gümrük bölgesine bırakılmasıyla suç tamamlanacağından, gümrük bölgesine bırakılmayan eşya bakımından failin kastının tespitini yapmak mümkün olmayacağından suça teşebbüsün mümkün olmadığı savunulmaktadır.³⁵⁰ Bu aşamada belirtmek gerekir ki; KMK’nın 3/21. maddesi gereğince, suç teşebbüs aşamasında kalsa bile tamamlanmış suç gibi cezalandırılacak, teşebbüs hükümleri uygulanmayacaktır.

B. Belli Bir Amaç İçin Kullanılmak veya İşlenmek Üzere Ülkeye Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı, Hile İle Yurt Dışına Çıkarmış Gibi İşlem Yapma Suçu (m.3/4)

Bu suç bakımından teşebbüsün mümkün olmadığı ifade edilmektedir.³⁵¹ Objektif, somut değerlendirmeye göre aldatma kabiliyetine sahip hileli davranış ile fiil işlenmişse suç tamamlanacaktır. Aksi halde, hileli hareket aldatma kabiliyetine haiz değilse işlenemez suç söz konusu olacaktır.³⁵²

Bu suçun, sahte belge aracılığıyla işlenmesi halinde sahte belgeyi kullanmadan önceki zaman dilimi, suça ilişkin hazırlık hareketleri olarak değerlendirilebilir. Ancak, fail, özel belgeyi hazırlar ve kullanmak üzere hareket geçer, fakat kendi elinde olmayan bir nedenle bu belgeyi kullanamazsa bu durumda özel belgede sahtecilik suçuna teşebbüs hükümleri uygulanabilir.³⁵³

³⁴⁹ Aydın, s.191.”

³⁵⁰ Şentürk, s.231. Aksi yönde bir görüşe göre ise, bu suça teşebbüsün mümkün olduğu savunularak; “...Araç on beş gün sonra Konya’da boş olarak bulunmuştur. Eşyanın transit rejim hükümlerine aykırı şekilde yurt içinde bırakıldığı sabittir ve suç oluşmuş, tamamlanmıştır. Keza araç yükünün İzmit’te boşaltılacağı ihbarı alınmış, yapılan kontrolde bir dükkân önünde kurşun mühürlerinin söküldüğü, araç brandasının açıldığı, henüz boşaltılmaya başlanılmadığı görülmüş olması durumunda, eşyanın yurt içinde bırakılacağı anlaşılmaktadır. Kurşun mühürlerin sökülmesi, brandanın açılması icra hareketlerine başlanıldığını göstermektedir. Henüz eşya araçtan boşaltılmadığı için fiil teşebbüs halinde kalmış demektir...” denilmektedir. Bkz. Erkan Günay, **Gümrük Kaçakçılığı Davalarında Fiili Değerlendirme Derdest Yargı Kararları Eşliğinde Uygulamalı**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2009, s.151.

³⁵¹ Aydın, s.201, Şentürk, s.250.

³⁵² Şentürk, s.250.

³⁵³ Şentürk, s.250.

1.1.3. Kaçak Eşya Ticareti Suçları

A. Kaçak İthal Eşya Ticareti Suçu(m.3/5)

Bu suç, “gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın ithal edilen eşya ile geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde belli bir amaç için getirilen ancak yurt dışına çıkarılmış gibi işlem yapılan ithalat kaçakçılığına konu eşyanın bilerek ve ticari amaçla satın alınması, satışa arz edilmesi, satılması, taşınması veya saklanması” şeklinde gerçekleşmektedir. Bu suç bakımından öğretide, satışa arz etme hareketi hariç olmak üzere suça teşebbüsün mümkün olduğu ifade eden görüşler³⁵⁴ olmakla birlikte, bu suça teşebbüsün mümkün olmadığı da³⁵⁵ savunulmaktadır. Ancak; KMK’nın 3/21. maddesi gereğince, suç teşebbüs aşamasında kalsa bile tamamlanmış suç gibi cezalandırılacak ve teşebbüs hükümleri uygulanmayacaktır.

B. Vergiden Muaf Olan İthal Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/6)

Bu suç, “özel kanunları gereğince gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen eşyanın, ithal amacı dışında başka bir kullanıma tahsis edilmesi, satılması, devredilmesi, bu özelliği bilinerek satın alınması ya da kabul edilmesi” şeklinde gerçekleşmektedir. Bu nedenle, suçun teşebbüse elverişli olup olmadığı bakımından seçimlik hareketlere göre değerlendirme yapılması gerekir ancak; KMK’nın 3/21. maddesi gereğince, suç teşebbüs aşamasında kalsa bile tamamlanmış suç gibi cezalandırılacak ve teşebbüs hükümleri uygulanmayacaktır. Bu nedenle; suça teşebbüs, yalnızca hazırlık hareketleri ile icra hareketlerinin ayırt edilmesinde önem arz etmektedir.

Örneğin; “Eşyanın amacı dışında başka bir kullanıma tahsis edilmesi” bakımından fiilin icra hareketleri parçalara bölünebildiğinden teşebbüsün mümkün olduğu söylenebilir. Örneğin, “eşyada amacı dışında kullanabilmek için değişiklik yapılması, teşvik belgesi kapsamında vergiden muaf olarak ithal edilen yatırım mallarının başka bir işte kullanmak üzere nakledilirken yakalanması” gibi hallerde somut olayın özelliklerine göre teşebbüsün mümkün olduğu ifade edilmiştir.³⁵⁶ Tahsis için

³⁵⁴ Çilesiz, s.230.

³⁵⁵ Şentürk, s.276; Aydın, s.201.

³⁵⁶ Çilesiz, s.301.

anlaşma yapılması ancak bir takım engeller nedeniyle tahsisin yapılamamış olması durumunda suça teşebbüsten bahsedilebilir.³⁵⁷

C. İthalat Yasak Olan Eşyanın Ticareti Suçu (M.3/7-2. Cümle)

Bu suç, “*ithali yasak olan eşyanın bu özelliği bilinerek satın alınması, satılması, satışa arz edilmesi, saklanması ve taşınması*” şeklinde gerçekleşmektedir. Diğer suçlarda belirtildiği üzere; KMK’nın 3/21. maddesi gereğince, suç teşebbüs aşamasında kalsa bile tamamlanmış suç gibi cezalandırılacak ve teşebbüs hükümleri uygulanmayacaktır.

1.2. İştirak

İştirak, tek başına işlenebilen bir suçun, aynı suçu işleme iradesi doğrultusunda birden fazla kişi tarafından işbirliği içerisinde işlenmesini ifade etmektedir. İthalat kaçakçılığı suçları da birden fazla kişi ile birlikte işlenebilen suçlardır. Bu halde TCK m.37/1³⁵⁸ hükmü gereğince birden fazla kişinin birlikte suç işleme kararı doğrultusunda ithalat kaçakçılığı suçunun icra hareketlerini gerçekleştirip fiil üzerinde müşterek hakimiyet kurmaları halinde failler iştirak hükümleri uyarınca cezalandırılacaklardır.

KMK m.4/6’da, özel bir iştirak hükmüne yer verilmiştir. Madde hükmünde, “*kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek ve araştırmakla görevli olup da bu Kanunda tanımlanan suçların işlenmesine kasten göz yuman kişi, işlenen suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulur.*” denilmektedir.

“*Kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek ve araştırmakla görevli olan kişiler*” KMK m.19’da sayılmıştır. “*Mülkî amirler, Gümrük Müsteşarlığı personeli ile Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına bağlı personellerin*” suç oluşturan kaçakçılık fiiline kasten güm yumması halinde müşterek fail gibi sorumlu tutulacaktır. KMK 4/6. maddesi hükmü olmasaydı, göz yuman kişinin fail mi yoksa yardım eden mi olduğunun değerlendirilmesi gerekecekti. Kişi, iştirakin derecesine, fiil üzerindeki egemenliğine göre fail ya da yardım eden olarak

³⁵⁷ Aydın, s.233.

³⁵⁸ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

Faillik

Madde 37-

“(1) Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur.

(2) Suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur. Kusur yeteneği olmayanları suçun işlenmesinde araç olarak kullanan kişinin cezası, üçte birden yarısına kadar artırılır.”

değerlendirilecekti. Ancak, KMK 4/6. maddesi ile bu tartışmaya gerek kalmadan, icrai harekete ihmalen iştirak eden bu kişilerin müşterek fail olarak sorumlu tutulacağı düzenlenmiştir.³⁵⁹

Madde metninde; müşterek faillik için “*kasten*” göz yumulması gerektiği ifade edilmişse de, TCK m.40’da düzenlenen “*bağlılık kuralı*” doğrultusunda iştiraktan bahsedilebilmesi için “*kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiil*” olması gerekmektedir. “*Göz yumma*” ifadesi ise, icrai bir suça ihmalen iştirak eden kişiyi işaret etmektedir.³⁶⁰

KMK m.4/6 kapsamında, kasten göz yumulması hali ancak suç teşkil eden kaçakçılık fiilleri için söz konusu olabilecektir. Kabahat oluşturan fiilin işlenmesine göz yumulması hali KMK m.4/6 kapsamına girmemektedir. Bu durumda, somut olaya göre “*görevi ihmal*” veya “*görevi kötüye kullanma suçu*” oluşabilecektir.³⁶¹

3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu m.17 doğrultusunda³⁶², bu kişiler hakkında yapılacak soruşturmalarda, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmayacaktır.

İthalat kaçakçılığı suçları, münferit olarak işlenebildiği gibi “*2 kişi ile birlikte iştirak halinde*”, “*üç veya daha fazla kişi ile birlikte toplu halde*” veya “*bir örgüt faaliyeti çerçevesinde*” işlenebilir. Suçların, örgüt çerçevesinde işlenmesi halinde nitelikli haller kapsamında KMK m.4/1 hükmü ile “*3 kişi veya daha fazla kişi ile birlikte işlenmesi*” halinde KMK m.4/2 hükümlerinin gözetilmesi gerekmektedir.

Suça katılan kişilerin; “*müşterek fail, yardım eden, azmettiren, suç örgütünü kuran, yöneten veya örgüt üyesi*” olup olmadıkları TCK’nın 37-41. maddeleri arasında

³⁵⁹ Şentürk, s.141-142.

³⁶⁰ Şentürk, s.141.

³⁶¹ Çilesiz, s.482.

³⁶² 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu

Bu Kanunda Yazılı Suçlar ile Bazı Suçlardan Dolayı Soruşturma Usulü

Soruşturma

Madde 17 – (Değişik birinci fıkra: 12/12/2003-5020/12 md.)

“Bu Kanunda ve 18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanununda yazılı suçlarla, irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev sırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmî ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçlarından veya bu suçlara iştirak etmekten sanık olanlar hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

Yukarıdaki fıkra hükmü müsteşarlar, valiler ve kaymakamlar hakkında uygulanamaz. Görevleri veya sıfatları sebebi ile özel soruşturma ve kovuşturma usulüne tabi olan sanıklarla ilgili kanun hükümleri saklıdır.”

düzenlenen iştirak hükümlerine göre belirlenir. Buna göre; “Kaçakçılık fiillerinin birlikte işlenilmesinde; müsterek faillik, bir başkasının araç olarak kullanılmasında dolaylı faillik, suç işleme yönünde bir iradesi bulunmayan kişiyi suçu işlemek için harekete geçirme halinde; azmettirme, suçun işlemeye teşvik etmek, suç işleme kararını kuvvetlendirmek veya fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunmayı vaat etmek, suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak veya suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırma halinde ise; yardım etme” söz konusu olacaktır. Doktrinde, teşebbüs aşamasında kalan fiillere tamamlanmış suç gibi kabul edilerek tam cezalandırma sağlandığı gibi kaçakçılık eylemlerine yardım edenler açısından da aynı hükümler uygulanarak Gümrük idarelerine ve hazineye karşı işlenen suçlar bakımından caydırıcılığın artırılması gerektiği ifade edilmiştir.³⁶³

Uygulamada çoğunlukla; ithalatçı şirketin ortakları, müdürleri, suç konusu eşyaları taşıyanlar ve gümrük beyannamelerini hazırlayan kişiler arasında iştirak ilişkisi kurulduğu görülmektedir.³⁶⁴

1.2.1. Eşya Kaçakçılığı Suçları

A. Eşyayı Gümrük İşlemleri Yapılmaksızın Ülkeye Sokma Suçu (m.3/1)

Bu suç bakımından suça iştirakin her türü mümkündür. Eşyanın gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokulması suçunun işlenmesinde ortak karar alınır ve fiil birlikte gerçekleştirilirse, TCK’nın 37. maddesi gereğince bu kişilerin her biri suçun

³⁶³Ersan Öz/Alı Erim, “Tüm Yönleri ile Gümrük Kaçakçılığı Suçlarında İştirak”, *Gümrük ve Ticaret Dergisi*, Vol.8, 2016, s.75. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1020000> (21.07.2021)

³⁶⁴ Yargıtay 7. CD., E. 2019/5728 K. 2020/11546 T. 8.7.2020 kararında “...Sanıklar ... ve ...'in suça konu eşyaların ithalatçısı olan ... Elektronik eşya pazarlama sanayi ve Dış Tic. .Ltd. Şti isimli firmanın ortakları , sanık ...'in bu firmanın yetkili müdürü, sanık ...'ın söz konusu ithalat işlemlerinde beyannamelerin hazırlanmasını sağlayan kişi olduğu, sanıkların suça konu aynı tarihli 2 adet beyanname ile bilirkişi raporlarında belirtildiği üzere basit bir işçilik ile cep telefonuna dönüştürülmesini sağlayan eşyaları ithal ederek suç tarihinde yürürlükte bulunan 5607 sayılı Yasanın 3/2. maddesinde tanımlanan “Eşyayı, sahte belge kullanmak suretiyle gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin ithal etme” suçunu iştirak halinde işledikleri ve sanıkların gümrük vergilerini tamamen ödemekten kaçınarak tek suç işleme icrası kapsamında hareket ettikleri anlaşılmakla...” ; Yargıtay 7. CD., E. 2018/6090 K. 2020/398 T. 8.1.2020 “... Suç tarihinde alınan istihbarı bilgiye konu araçta yapılan aramada 987 adet LCD panelin ele geçirildiği olayda; sanık ...'in araç sürücüsü olduğu, sanık ... ile temyiz kapsamı dışında bulunan sanık ...'in ... Elektronik San. ve Tic. AŞ'nin ortak ve yetkilisi olduğu, sanık ...'in ... İç ve Dış Ticaret Ltd. şirketinin yetkilisi olduğu, sanık ...'in ise... İthalat İhracat Ltd. Şirketinin yetkilisi olduğundan bahisle sanıkların üzerlerine atılı kaçakçılık suçundan açılan kamu davasında...”denilmektedir. Görüldüğü üzere; suç konusu eşyaları taşıyanlar bakımından sevk irsaliyesi veya fatura ile malın sevk edilmesi önem taşımaktadır. Ayrıca; şirket yetkilileri bakımından da yalnızca şirketlerin görünür yetkilileri değil, harici yetkililerin de sorumluluğuna gidilebilecektir.

müşterek faili olarak sorumlu tutulur. Kişinin suçun işlenmesinde araç olarak kullanılması, kişinin iradesi üzerinde hakimiyet kurulması halinde ise dolaylı faillik söz konusu olacaktır. Failin; suça iştirak ettiğine dair somut deliller olması gerekmektedir.³⁶⁵

Ayrıca, bu suça yardım etme veya azmettirme şeklinde şerik olarak iştirak edilmesi de mümkündür. Kendisinde suç işleme düşüncesi olmayan kişinin suç işleme kararı almasını sağlayan kişi, TCK'nın 38. maddesi azmettiren sıfatıyla cezalandırılacaktır.

“Eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın ülkeye sokulması”nda veya “gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması”nda fonksiyonel egemenliği olmamasına rağmen eylemleriyle suçun icrasını kolaylaştıran kişi, TCK'nın 39. maddesi gereğince yardım eden olarak sorumlu tutulabilir.

B. Eşyayı Aldatıcı İşlem Ve Davranışlarla Gümrük Vergileri Tamamen Veya Kısmen Ödenmeksizin Ülkeye Sokma Suçu (m.3/2)

“Eşyanın aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri tamamen veya kısmen ödenmeksizin ülkeye sokulması suçu”na iştirakin her türü ile mümkündür.

Bu suç bakımından gümrük müşavirlerinin düzenledikleri beyannameler nedeniyle suça iştirak edip etmedikleri konusunda uygulamada tereddütler bulunmaktadır.³⁶⁶ Gümrüğe tabi eşyalara ilişkin gümrük işlemleri genellikle gümrük müşavirleri tarafından yerine getirilmektedir. Gümrük müşavirleri, firmalarca verilen belgelere göre gümrük işlemlerini gerçekleştirmektedirler. Gümrük Kanunu'nun 181. maddesinde³⁶⁷, gümrük yükümlülüğüne ilişkin “Dolaylı temsil durumunda, hesabına

³⁶⁵ “...Tüm dosya kapsamına göre; İthalatçı ... Makina .. Ltd. Şti 'nin ortaklarından olan sanık ...'ın şirkette yurtiçi satışları ile ilgilendiğini, ithalat işleri ile ise ablası olan sanık ...'ın ilgilendiğini belirtmesi ve sanık ...'ın beyanının da aynı doğrultuda olması karşısında; sanık ...'ın atılı kaçakçılık suçuna iştirak ettiğine dair savunmasının aksine delil bulunmadığı, buna göre de diğer sanıklar bakımından kaçakçılık suçu yönüyle 5607 sayılı Yasanın 4/2. maddesinde düzenlenen suçun üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi koşulunun gerçekleşmediği, eylemin bireysel kaçakçılık kapsamında değerlendirilmesi gerektiği...” Yargıtay 7. CD., E. 2021/412 K. 2021/8228 T. 15.6.2021.

³⁶⁶ Çilesiz, s.138.

³⁶⁷ 4458 sayılı Gümrük Kanunu

Gümrük Yükümlülüğünün Doğması

Madde 181 – (Değişik : 18/6/2009-5911/42 md.)

“1. İthalatta gümrük yükümlülüğü; a) İthalat vergilerine tabi eşyanın serbest dolaşıma girişi, b) İthalat vergilerine tabi eşyanın ithalat vergilerinden kısmi muafiyet suretiyle geçici ithali, için verilecek gümrük beyannamesinin tescil tarihinde başlar.

2. İthalatta gümrük yükümlülüğünde yükümlü, beyan sahibidir. Dolaylı temsil durumunda, hesabına gümrük beyanında bulunulan kişi de yükümlüdür. Dolaylı temsilde, temsilcinin yükümlülüğü, beyanda kullanılan verilerin yanlış olduğunu

gümrük beyanında bulunulan kişinin de yükümlü olduğu, dolaylı temsilde, temsilcinin yükümlülüğü, beyanda kullanılan verilerin yanlış olduğunu bildiği veya mesleği icabı ve mutata olarak bilmesi gerektiği durumlarla sınırlı olduğu” belirtilmiştir.

Aynı Kanunun 226. maddesinde³⁶⁸, “gümrük müşavirlerinin her türlü gümrük işlemini takip ederek sonuçlandırabilecekleri” düzenlenmiştir. Gümrük müşavirlerinin beyanname doldurduğu sırada sahteliğini bilmeden yalnızca beyanname tanzim ettiği gerekçesiyle kaçakçılık suçuna iştirak ettiğinden bahsedilebilmesi hukuken mümkün gözükmemektedir.³⁶⁹ Ancak, gümrük beyannamesine esas belge üzerinde sahte olduğunu gösteren tahrifat yapılmışsa bu belgenin sahte olup olmadığının araştırılmaması veya ithalatçı firma tarafından verilen belgeler ile düzenlenen beyanname arasında farklılık söz konusu olursa somut olayın özelliklerine göre kaçakçılık suçu oluşabilir.³⁷⁰ Konuya ilişkin bir Yargıtay kararında³⁷¹; gümrük müşavirinin “sunulan belgelere göre beyanname düzenlendiği” savunması karşısında, “dava konusu beyannameye ekli fatura ile beyan edilen eşyaların miktar ve cins bakımından uyumlu olup olmadığının tespitinden sonra, atılı suçlar yönüyle ayrı ayrı sanığın hukuki durumunun belirlenmesi yerine eksik araştırma sonucu yazılı şekilde beraatine karar verilmesi...” hukuka aykırı bulunmuştur. Görüldüğü üzere; gümrük müşavirlerinin ve diğer yardımcıların düzenlenen

bildiği veya mesleği icabı ve mutata olarak bilmesi gerektiği durumlarla sınırlıdır. 188 inci, 190 ıncı ve 194 üncü maddeler uyarınca doğan gümrük yükümlülüğü için de bu hüküm uygulanır.

3. Birinci fıkrada belirtilen rejimlerden biri için bulunulan beyanda kullanılan veriler, kanunen alınması gereken vergilerin tamamen veya kısmen tahsil edilememesine sebep olduğu takdirde, beyanın yapılabilmesi için bu verileri veren ve bu verilerin yanlış olduğunu bilen veya bilmesi gereken kişiler de gümrük vergilerinden sorumludur.”

³⁶⁸ 4458 sayılı Gümrük Kanunu

Gümrüklerde İş Takibi ve Gümrük Müşavirleri

Madde 226 –

“ 1. Gümrük müşavirleri her türlü gümrük işlemini takip ederek sonuçlandırabilirler.

2. Gümrük müşavir yardımcısı bir gümrük müşavirinin yanında çalışır ve onun adına gümrük idarelerinde iş takip edebilirler. Gümrük müşavir yardımcılarının gümrüklerde iş takibine ilişkin sınırlandırmalar yapmaya Gümrük Müsteşarlığı yetkilidir.

3. (Ek: 18/6/2009-5911/55 md.) Stajyerler, gümrük idarelerinde iş takibi yapamaz.

4. (Ek: 18/6/2009-5911/55 md.) Gümrük müşavir yardımcılarının ve stajyerlerin fiil ve hareketlerinden doğacak mali sorumluluk, yanında çalıştıkları gümrük müşavirine aittir.”

³⁶⁹ İzmir BAM, 11. CD., E. 2017/398 K. 2018/676 T. 6.3.2018 kararında da “...gümrük müşaviri olan sanık K2 'ın, sadece kendisine tevdi edilen belgelere göre beyanname düzenleme yetkisinin bulunduğu ve suç işleme kastından söz edilemeyeceği hususu da dikkate alındığında ilk derece mahkemesince sanık K2 hakkında verilen beraat kararının hukuka uygun olduğu kanaatine varılmış olmakla katılan vekilinin bu sanık yönünden yapmış olduğu istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermek gerekmiştir....” görüşlerine yer verilmiştir.

³⁷⁰ Çilesiz, s.141-142.

³⁷¹ Yargıtay 7. CD., E. 2021/4771 K. 2021/14818 T. 9.11.2021

beyannameler ile ilgili herhangi bir şekilde suça katılımı ve suç kastının olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir.³⁷²

Bu suçun, resmi belgede sahtecilik suçu ile işlenilmesi hali söz konusu olduğunda, suçun kamu görevlisi tarafından işlenilmesi halinde TCK m.204/2 gereğince resmi belgede sahtecilik suçundan verilecek olan ceza artırılmaktadır. Suçun kamu görevlisi olmayan bir kişi ve bir kamu görevlisi ile birlikte resmi belgede sahtecilik suçu ile işlenilmesi halinde, TCK m.40/2 doğrultusunda özgü suçlarda yalnızca özellik faillik niteliği taşımayan diğer kişiler ancak azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulabileceğinden, kamu görevlisi olmayan kişinin sorumluluğu da azmettiren veya yardım eden sıfatıyla olacaktır.³⁷³ Benzer nitelikteki bir Yargıtay kararında da; araç ithali sırasında eksik gümrük kıymeti bildirilmesi olayında, dava konusu araçların gerçek değerinden düşük bedelle değişik tarihlerde aynı kişiden ithal edilmesi karşısında sanıkların fikir ve eylem birliği içerisinde hareket ederek resmi evrakta sahtecilik ve kaçakçılık suçlarını işlediklerinin kabul edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.³⁷⁴

C. İthali Kanun Gereği Yasak Olan Eşyayı Ülkeye Sokma Suçu (m.3/7-1. Cümle)

İthali kanun gereği yasak olan eşyanın ülkeye sokulması suçuna, müşterek faillik, dolaylı faillik, azmettirme, yardım etme şeklinde iştirak edilmesi mümkündür. Yukarıda bahsedildiği üzere, suça katılan kişilerin iştirakinin niteliği TCK'nın iştirake ilişkin hükümleri doğrultusunda değerlendirilecektir.

1.2.2. Transit Rejim ile Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimine Aykırılık Suçları

A. Transit Eşya Kaçakçılığı Suçu (m.3/3)

“Transit eşya kaçakçılığı” suçu “iki kişi ile iştirak halinde, üç veya daha fazla kişi ile birlikte toplu halde veya bir örgütün faaliyeti çerçevesinde” işlenebilir. Yukarıda

³⁷²İstanbul BAM, 16. CD., E. 2017/3802 K. 2018/2249 T. 6.6.2018 kararında; “...Sanık K2 'ın müşavirlik firmasında getir götür işleri yapan ofis elemanı olup, düzenlenen beyannamelerle ilgili suça katılımı ve suç kastı ile hareket ettiğine ilişkin delil bulunmadığından, adı geçen sanığın üzerine atılı gümrük kaçakçılığı ve resmi evrakta sahtecilik suçlarından beraatine karar verilmesi yerine mahkumiyetine karar verilmesi...” hukuka aykırı bulunarak sanığın beraatine karar verilmiştir.

³⁷³ Şentürk, s.185.

³⁷⁴ Yargıtay 7. CD., E. 2013/9129 K. 2014/9217 T. 14.5.2014.

açıklandığı üzere; suça katılan kişilerin “müşterek fail, yardım eden, azmettiren” sıfatları TCK’nın 37, 38, 39 ve 40. maddelerine göre değerlendirilecektir.

Transit rejim hükümlerine aykırı bir şekilde “eşyayı kabul eden, taşıyan, alan ve naklinde refakatçi olan memur” müşterek fail olarak sorumlu tutulabilir. Ayrıca, transit rejim çerçevesinde taşınan eşyayı taşıyan kişinin, cebir ve tehdit altında serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı gümrük bölgesine bırakması halinde arka plandaki kişi “dolaylı fail” olarak cezalandırılacaktır.³⁷⁵

B. Belli Bir Amaç İçin Kullanılmak Veya İşlenmek Üzere Ülkeye Geçici İthalat Ve Dahilde İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı, Hile İle Yurt Dışına Çıkarmış Gibi İşlem Yapma Suçu (m.3/4)

Bu suç da; “iki kişi ile iştirak halinde, üç veya daha fazla kişi ile birlikte toplu halde veya bir örgütün faaliyeti çerçevesinde” işlenebilir. Yukarıda açıklandığı üzere; suça katılan kişilerin “müşterek fail, yardım eden, azmettiren” sıfatları TCK’nın 37, 38, 39 ve 40. maddelerine göre değerlendirilecektir. Örneğin, “hileli davranışı gerçekleştiren kişi” ile “eşyanın yurt dışına çıkarılmış gibi gösterilmesi için gerekli işlemleri yapan kişi”, müşterek fail olarak değerlendirilebilir.

1.2.3. Kaçak Eşya Ticareti Suçları

A. Kaçak İthal Eşya Ticareti Suçu(m.3/5)

Yukarıda da açıklandığı üzere; KMK’nın nitelikli haller başlıklı 4. maddesinde genel olarak tüm ithalat ve ihracat kaçakçılığı suçlarına atıf yapılmıştır. Bu nitelikli haller içerisinde, KMK m.4/1-2’de iştirakle ilgili olarak kaçakçılık suçlarına ilişkin nitelikli hallere yer verilmiştir. KMK m.4/1’e göre, bu suçların “bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi” halinde verilecek ceza 2 kat artırılmakta, KMK’nın 4/2. maddesine göre ise “suçların üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi” halinde ceza yarı oranda artırılacaktır. Kaçak ithal eşya ticareti suçuna da iştirak mümkündür ve kanun koyucu tarafından iştirak bu suçlar bakımından ağırlaştırıcı bir hal olarak düzenlenmiştir. Ancak; suçun kanuni tanımından hareketle, bu suçun failinin, suç konusu eşyanın KMK’nın 3/1-4. fıkralarında tanımlanan fiillere konu edilmesinde iştirakinin olmaması gerekmektedir.

³⁷⁵ Şentürk, s.232.

Bir başka deyişle, KMK'nın 1 ila 4. fıkraları arasında düzenlenen eşya kaçakçılığı ve rejime aykırılık suçlarının işlenilmesine katılan kişi, kaçak ithal eşya ticareti suçunun faili olamayacaktır ve bu suça iştiraki mümkün değildir. KMK m.4/6'da ise, *“kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek ve araştırmakla görevli olup da Bu Kanunda tanımlanan suçların işlenmesine kasten göz yuman kişi, işlenen suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulur.”* denilmektedir. Ancak; bu fıkra hükmünde bahsi geçen kişilerin *“hem bilerek hem de göreviyle bağlantılı olarak”* bu suçun işlenmesine göz yummasının mümkün olmadığı, bu nedenle de bu fıkra hükmünün kaçak ithal eşya ticareti suçu yönünden uygulanmasının hükmün niteliğine uygun düşmediği ifade edilmiştir.³⁷⁶

Suçta katılan kişilerin *“müşterek fail, yardım eden, azmettiren”* sıfatları çerçevesinde TCK'nın 37, 38, 39 ve 40. maddelerine göre değerlendirilecektir.

B. Vergiden Muaf Olan İthal Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/6)

Vergiden muaf olan ithal eşyanın ticareti suçu bakımından, suça iştirakin her türünün gerçekleşmesi mümkün gözükmektedir. Suç konusu eşyanın *“başka bir kullanıma tahsis edilmesi, satılması, devredilmesi ya da bu özelliği bilinerek satın alınması veya kabul edilmesi”* hareketlerinin birlikte işlenilmesi halinde TCK m.37/1'de düzenlendiği üzere, birlikte faillik söz konusu olacaktır. Kişinin suçun işlenmesinde araç olarak kullanılması halinde ise TCK m.37/2'de düzenlendiği gibi dolaylı faillik söz konusu olacaktır. Bu durumda, arka planda olan kişi, bir başkasını araç olarak kullanarak suç işlenmesini sağlamaktadır. Ayrıca; bu eylemlerin işlenmesinde, *“suç işleme kararı olmayan bir kişinin suç işleme kararı almasının sağlanması”* halinde TCK m.38/1 uyarınca azmettiren olarak sorumluluk gündeme gelecektir. Vergiden muaf olan ithal eşyanın ticareti suçuna yardım etme şeklinde iştirak edilmesi de mümkündür. TCK m.39'da düzenlendiği üzere; *“kişiyi suç işlemeye teşvik etme, suç işleme kararını kuvvetlendirme, fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunulacağına dair vaat etmek, suçun nasıl işlenileceği hususunda yol gösterme, fiilin işlenmesinde kullanılacak araçları sağlama, suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak suçun icrasını kolaylaştırma”* hallerinde yardım etmeden bahsedilecektir.

C. İthal Yasak Olan Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/7-2. Cümle)

³⁷⁶ Şentürk, s.278.

“İthali yasak olan eşyanın ticareti” suçu, ithali yasak eşyanın, bu özelliği bilinerek “satın alınması, satışa arz edilmesi, satılması, taşınması veya saklanması” şeklinde gerçekleşmektedir. Bu nedenle; suça iştirak mümkündür. Nitekim; suçun fiil unsurlarından satma ve satın alma fiilleri, fiilin niteliği gereği çok taraflıdır ve satan ile satın alan fail olarak kabul edileceğinden müsterek faillik gündeme gelecektir.

Doktrinde bir görüşe göre; bu suç bakımından kişinin sorumlu olabilmesi için “satın alma, satışa arz etme, satma, taşıma ve saklama” fiillerini işleyen kişinin suç konusu “ithali yasak olan eşyayı ülkeye sokan kişi” olmaması gerekmektedir.³⁷⁷ Örneğin; ithali yasak olan eşyayı; aracına saklayarak Türkiye’ye sokan kişi, Türkiye’de bu eşyayı bir yerden başka bir yere taşıması, saklaması ya da satması halinde sorumluluğun yalnızca yasak eşya ithali yönünden olacağı ifade edilmiştir.³⁷⁸ Bir diğer görüşe göre ise; kanun metninde bu yönde açık bir düzenleme olmadığı, bu gibi durumlarda iki ayrı hareket olduğundan iki ayrı suçun oluştuğu ve gerçek içtima hükümlerinin uygulanması gerektiği belirtilmiştir.³⁷⁹ Gerçekten de, KMK’nın 3/5. maddesinde düzenlenen kaçak ithal eşya ticareti suçu bakımından, suçun kanuni tanımından hareketle, bu suçun failinin, suç konusu eşyanın KMK’nın 3/1-4. fıkralarında tanımlanan fiillere konu edilmesinde iştirakinin olmaması gerektiği açıkça ifade edilmiştir. Ancak; bu suç bakımından benzer bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu nedenle, ithali yasak olan eşyayı ithal etme suçuna iştirak eden kişinin sonradan ithali yasak olan eşyanın ticareti suçuna iştirak etmesi halinde somut olayın özelliğine göre iki ayrı suçun oluştuğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

Suça katılan kişilerin “müsterek fail, yardım eden, azmettiren” sıfatları TCK’nın 37, 38, 39 ve 40. maddelerine göre değerlendirilecektir. Örneğin; suç işleme kararı olmayan failin bu doğrultuda karar almasının sağlanması halinde azmettirmeden, suçun işlenilmesinde kişinin aracı olarak kullanılması halinde dolaylı faillikten bahsedilecektir.

1.3. İçtima

KMK’da içtimaya ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle; TCK’nın genel hükümlerinde yer alan içtimaya ilişkin 42. maddesinde³⁸⁰ yer alan bileşik

³⁷⁷ Aydın, s.243.

³⁷⁸ Aydın, s.243-244.

³⁷⁹ Şentürk, s.318.

³⁸⁰ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

suça, 43. maddesinde³⁸¹ yer alan zincirleme suça ve 44. maddesinde³⁸² düzenlenen fikri iktimaya ilişkin hükümler uygulanacaktır.

Yargıtay kararlarında da; ithalat kaçakçılığı suçlarında, sanık veya sanıklar hakkında benzer nitelikteki iddialar ile açılmış birden fazla ceza dosyası bulunması halinde, “eylemlerin benzer suç vasfına yönelik olması, suç tarihi ve işlenen suçun niteliğine” göre eylemlerin kendi içinde ayrı ayrı TCK 43. maddesi kapsamında zincirleme şekilde kaçakçılık suçunu oluşturup oluşturmadığının değerlendirilmesi bakımından “dosyaların incelenmesi, gerektiğinde birleştirilmesi, kesinleşmiş olanların celbedilip değerlendirilmesi, irtibatlı olması durumunda sonuç cezadan mahsubunda dikkate alınması ve sanığın veya sanıkların hukuki durumunun buna göre belirlenmesi” gerektiği belirtilmiştir.³⁸³ Ancak; zincirleme suç nedeniyle cezada artırım yapılabilmesi için zincirleme suça esas alınacak kaçakçılık eyleminin somut bir şekilde tespit edilmiş olması gerekmektedir. Nitekim bir Yargıtay kararında³⁸⁴; “...Somut Olayda F1 Elektronik İletişim Ltd Şti'nin, Atatürk Hava Limanı Gümrük Müdürlüğü Adına tescilli 09.12.2010 tarihli beyanname kapsamındaki eşyalar ile beyan harici ele geçen dava

Bileşik suç

Madde 42-

“(1) Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz.”

³⁸¹ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

Zincirleme suç

Madde 43-

“(1) Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. (Ek cümle: 29/6/2005 – 5377/6 md.) Mağdur belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır.

(2) Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmaz.(1)”

³⁸² 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

Fikri içtima

Madde 44-

“(1) İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.”

³⁸³ “...Bu dosyalardaki eylemlerin benzer suç vasfına yönelik olduğu gözetilerek suç tarihine ve işlenen suçun niteliğine göre adı geçen sanığın 1 ve 2 numaralı bent içindeki dosyalardaki eylemlerinin kendi içinde ayrı ayrı TCK'nun 43. maddesi kapsamında zincirleme biçimde kaçakçılık suçunu oluşturup oluşturmadığının takdir ve değerlendirilmesi bakımından anılan dosyaların incelenmesi, gerektiğinde birleştirilmesi ve sonucuna göre sanığın hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi...” Yargıtay 7. CD., E. 2018/15677 K. 2019/32563 T. 11.6.2019. ; Benzer yönde kararlar için bkz.; Yargıtay 7. CD., E. 2016/8016 K. 2018/14198 T. 17.12.2018 ; Yargıtay 7. CD., E. 2016/2859 K. 2018/14200 T. 17.12.2018 ; Yargıtay 7. CD., E. 2017/14239 K. 2018/7810 T. 05.07.2018 ; Yargıtay 7. CD., E. 2019/35 K. 2019/28503 T. 26.3.2019 ; Yargıtay 7. CD., E. 2015/18011 K. 2019/31767 T. 20.5.2019 ; Ankara BAM, 7. CD., E. 2018/2128 K. 2020/640 T. 11.9.2020.

³⁸⁴ Yargıtay 7. CD., E. 2014/29570 K. 2018/13267 T. 26.11.2018 ; Yargıtay 7. CD., E. 2018/4203 K. 2019/33212 T. 25.6.2019.

konusu parçaların basit bir birleştirme ile mümeyyiz cep telefonu haline getirildiğinin tespit edildiği olayda; geriye dönük olarak anılan firmanın yapmış olduğu benzer ithalatlar da iddianame konusu edilerek sanıklar hakkında sübut bulan eylemleri nedeniyle 5237 sayılı TCK'nın 43. maddesinde düzenlenen zincirleme suç hükümlerinin uygulanması yoluna gidilmiş ise de; anılan firmanın daha önce yaptığı benzer ithalatlarda beyan harici eşya olup olmadığı ve hangi cep telefonu parçalarının hangi beyanname ile yurda sokulduğunun tek tek geriye dönük tespiti mümkün görülmediğinden, anılan husus sanıklar lehine değerlendirilerek sanıklar hakkında 5607 sayılı Kanunun 3/2, 4/2 maddeleri uyarınca cezalandırılmalarıyla yetinilmesi gerekirken yazılı şekilde zincirleme suç hükümlerinin uygulanması suretiyle sanıklar hakkında hem kaçakçılık hem de sahtecilik suçlarından fazla ceza tayini... ” hukuka aykırı bulunmuştur.

KMK m.4/5’de ise; özel bir içtima kuralına yer verilmiş ve KMK’da yer alan suçların “belgede sahtecilik” ile birlikte işlenilmesi durumunda ayrıca bu suçtan dolayı da cezaya hükmolunacağı düzenlenmiştir. TCK m.212’de de; “*Bu Kanunda tanımlanan suçların, belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi halinde, ayrıca bu suçtan dolayı da cezaya hükmolunur.*” denilmektedir. Bu madde, TCK’nın belgede sahtecilik suçlarına ilişkin düzenlenen istisna içtima kuralına da paralel bir düzenlemedir.

Nitekim Yargıtay kararlarında da; “5607 sayılı Kanuna muhalefet suçlarının güveni kötüye kullanma gibi bir başka suçlarla birlikte işlenilmesi” halinde, “*aralarında bağlantı bulunsa dahi, sahtecilik suçu dışındaki diğer suçların yargılamalarının ayrı görülmesi*” gerektiği, kaçakçılık suçları ile birlikte görülemeyeceği belirtilmiştir.³⁸⁵

İthalat kaçakçılığı suçlarının tek olayda gerçekleşmesi halinde, tek bir hareketle birden fazla suçun oluşmasını ifade eden fikri içtima hükümleri uygulanarak, TCK m.44 doğrultusunda fail “*en ağır cezayı gerektiren suçtan*” cezalandırılacaktır. Bu suçlar; ithalat kaçakçılığı suçları arasında aynı kanunun farklı maddelerinde düzenlenen suçlar haricinde diğer kanunlarda düzenlenen suçlar da olabilir.³⁸⁶ Örneğin; 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu m.55/2’de, “*Elektronik kimlik bilgisi değiştirilmiş cihaz, kart, araç veya gereçlerle, değişiklik yapılması amacına yönelik yazılım, her türlü araç veya gereçlerin ithalâtı, üretimi, dağıtımı veya tanıtımı yapılamaz, bulundurulamaz,*

³⁸⁵ Yargıtay CGK., E. 2007/10-85 K. 2007/109 T. 22.5.2007 ; Yargıtay 15. CD., E. 2013/782 K. 2014/1089 T. 27.1.2014.

³⁸⁶ Şentürk, s.144.

aracılık edilemez.” denilmekte, aynı kanunun 63/2 maddesinde de; “*Bu Kanunun 55 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına aykırı hareket edenler hakkında bin günden on beş bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.*” denilmektedir. Bu suçun konusunu oluşturan eşyanın kaçak ve klonlu cep telefonu vb. bir eşya olması halinde, eylemin hem 5809 sayılı Kanun hem de KMK yönünden değerlendirilmesi ve fikri içtima hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Nitekim, Yargıtay da benzer olaylarda bu doğrultuda karar vermiştir.³⁸⁷

Suç teşkil eden fiil ile birlikte ayrıca kabahatin işlenilmesi halinde ise fail, hem suça hem de kabahate yönelik yaptırımla karşılaşacaktır. Çünkü; fikri içtima hükümleri yalnızca suç teşkil eden fiiller bakımından söz konusudur. Bu durumda; KK m.15/3³⁸⁸ gereğince; “*bir fiil hem kabahat hem de suç olarak tanımlanmış ise, sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabilir. Ancak, suçtan dolayı yaptırım uygulanamayan hallerde kabahat dolayısıyla yaptırım uygulanır.*” hükmü gereğince aynı fiil ile hem suç hem de kabahatin işlenilmesi halinde yalnızca suça ilişkin yaptırım uygulanabilecektir. Burada dikkat edilmesi gereken husus; failin aynı fiille kabahat ve suçu aynı anda işleyip işlemediğidir.

³⁸⁷ “...Hal böyleyken, sanığın kaçak ve kayıt dışı cep telefonlarını işyerinde bulundurmak ve satışa arz etmek yönündeki eyleminin 5809 sayılı Kanuna Aykırılık suçu oluşturduğu iddiasıyla kamu davası açılması karşısında; sanık hakkında 5607 sayılı Kanun kapsamında açılan ayrı bir dava olup olmadığının araştırılması, şayet açılmış ayrı bir kamu davası varsa 5809 sayılı Kanuna Aykırılık suçundan beraatine karar verilmesi, şayet açılmış ayrı bir kamu davası yoksa sanığın eyleminin 5607 sayılı Kaçakçılık Kanunu kapsamında kalıp kalmayacağının tartışılarak buna göre sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken, sanığın eyleminin 5809 sayılı Kanun'un 55. maddesi yollamasıyla 63/9. maddesi gereği suç oluşturduğundan bahisle mahkumiyetine karar verilmesi...” ; Yargıtay 19. CD., E. 2017/6403 K. 2018/8577 T. 12.07.2018 “...Sanığın işyerinde ele geçen klonlu ve kaçak - kayıt dışı olduğu tespit edilen cep telefonlarının hem yurt dışından kaçak yollarla ülkeye girdiği, hem de yakalandıkları esnada klonlanmış halde bulunduklarının tespit edilmesi, sanığın suça konu tek eyleminin bu cep telefonlarını elinde bulundurmak olması, sanığın eyleminin hem 5809 sayılı Kanun 63/9 hem de 5607 sayılı Kanun'un 5/3. maddesi kapsamında sadece “kaçak ve klonlu cep telefonunu bulundurmak” şeklinde gerçekleşmesi karşısında; Mahkemece sanığın adına 5607 sayılı Kaçakçılık Kanununa Aykırılık suçundan açılmış bir dava olup olmadığının araştırılmaması, dolayısıyla TCK'nın 44. maddesi kapsamında “fikri içtima” şartlarının ve CMK'nın 8. ve devamı maddeleri gereği farklı mahkemelerde açılan davaların birleştirilmesi şartlarının bulunup bulunmadığının gerekçeli kararda tartışılmaması...” Yargıtay 19. CD., E. 2017/6247 K. 2018/6660 T. 31.5.2018 ; Aynı yönde karar için bkz.; Gaziantep BAM, 12. CD., E. 2017/202 K. 2017/247 T. 6.3.2017.

³⁸⁸ 5326 sayılı Kabahatler Kanunu

İçtima

Madde 15-

“(1) Bir fiil ile birden fazla kabahatin işlenmesi halinde bu kabahatlere ilişkin tanımlarda sadece idarî para cezası öngörülmüşse, en ağır idarî para cezası verilir. Bu kabahatlerle ilgili olarak kanunda idarî para cezasından başka idarî yaptırımlar da öngörülmüş ise, bu yaptırımların her birinin uygulanmasına karar verilir.

(2) Aynı kabahatin birden fazla işlenmesi halinde her bir kabahatle ilgili olarak ayrı ayrı idarî para cezası verilir. Kesintisiz fiille işlenebilen kabahatlerde, bu nedenle idarî yaptırım kararı verilinceye kadar fiil tek sayılır.

(3) Bir fiil hem kabahat hem de suç olarak tanımlanmış ise, sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabilir. Ancak, suçtan dolayı yaptırım uygulanamayan hallerde kabahat dolayısıyla yaptırım uygulanır.”

Nitekim; farklı eylemler söz konusu ise bu durumda Kabahatler Kanunu m.15 uygulanamaz.

1.3.1. Eşya Kaçakçılığı Suçları

A. Eşyayı Gümrük İşlemleri Yapılmaksızın Ülkeye Sokma Suçu (m.3/1)

Eşyayı gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokma suçunun aynı fail tarafından birden fazla kez işlenmesi halinde, failin suç işleme kararı ve kastına göre her suç nedeniyle ayrı ayrı ceza verilebileceği gibi TCK'nın 43. maddesi doğrultusunda zincirleme suça ilişkin hükümler de uygulanabilir. Örneğin; failin kısa zaman aralıklarında aynı ülkeden yurda birden fazla kez kaçak eşya sokması halinde iddianame düzenlenip kesinti gerçekleşene kadar olan eylemler nedeniyle zincirleme suça ilişkin hükümler uygulanacaktır.

Failin, bir fiil ile birden farklı kaçakçılık suçu işlemesi de mümkündür. Örneğin; “gümrük işlemine tabi tutulmadan ithal edilen eşya” aynı zamanda “ithali kanunen yasaklanmış bir eşya” da olabilir.³⁸⁹ Böyle bir durumda; fikri içtima gereğince fail “en ağır cezayı gerektiren suçtan” dolayı cezalandırılacaktır. Yine benzer durumlarda; eşya gümrük işlemlerine tabi tutulmaması eylemiyle KMK'nın 3/10. maddesinde “Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın akaryakıt ile tütün, tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek cezalar yarısından iki katına kadar artırılır, ancak bu fıkranın uygulanması suretiyle verilecek ceza üç yıldan az olamaz” denilerek düzenlenen sigara kaçakçılığı veya 3/16. maddesinde “Tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajlarına kamu kurumlarınca uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretlerin taklitlerini imal eden veya ülkeye sokanlar ile bunları bilerek bulunduran, nakleden, satan ya da kullananlar üç yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır” denilerek düzenlenen “bandrol, etiket, hologram vb. işaretleri taklit etme” suçu da oluşabilir. Bu durumda da; fikri içtimaya ilişkin hükümler uygulanarak daha ağır yaptırım gerektiren KMK m.3/10 ile KMK m.3/16 hükümleri uyarınca failin cezalandırılması gerekmektedir. Bir görüşe göre; örneğin, oyun alet ve makinelerinin yurda sokulması

³⁸⁹ Çilesiz, s.78.

halinde hem “gümrük işlemleri yapılmaksızın eşyanın yurda sokulması” hem de “ithali yasak olan eşyanın ülkeye sokulması” suçlarını oluşturmaktaysa da fail “daha ağır cezayı gerektiren” , “ithali yasak olan eşyanın ülkeye sokulması” suçundan cezalandırılacaktır.³⁹⁰ Ancak; gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye eşya sokulması ile ithali yasak olan eşyanın ülkeye sokulması suçları arasındaki temel farkın suçun maddi konusunu oluşturan eşyanın niteliği olduğu bu nedenle, her iki suçta eylem aynı olmakla birlikte suçun konusu farklı olduğundan fikri içtimanın uygulanmayacağını ileri süren görüşler de vardır.³⁹¹ Suç konusu eşyanın ithali yasak olan bir eşya olması halinde, eşyanın niteliği gereği suç KMK m.3/7’de düzenlenen “ithali yasak olan eşyanın ülkeye sokulması” suçunu oluşturduğundan diğer fıkralara bakılmaksızın ithali yasak olan eşyanın ülkeye sokulması suçunun oluştuğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

B. Eşyayı Aldatıcı İşlem Ve Davranışlarla Gümrük Vergileri Tamamen Veya Kısmen Ödenmeksizin Ülkeye Sokma Suçu (m.3/2)

6545 sayılı Kanun öncesinde; belgede sahtecilik ile bu ithalat kaçakçılığı suçu arasında amaç suç-araç suç ilişkisi olarak bileşik suç ilişkisi vardı. Ancak; KMK’nın 3/2. maddesinde 6545 sayılı Kanun’un 89. maddesiyle yapılan değişiklik ile “sahte belge kullanmak suretiyle” ifadesi “aldatıcı işlem ve davranışlar” şeklinde değiştirildiğinden “amaç suç” olan “ithalat kaçakçılığı suçu” ile “araç suç” olan “belgede sahtecilik suçları” arasındaki “bileşik suç” ilişkisi ortadan kaldırılmıştır.³⁹²

Failin; aynı fiili birden çok işlemesi halinde failin kastına ve suç işleme kararına göre her fiil için ayrı cezalandırılabileceği gibi suçun “zincirleme suç” hükümlerinin uygulanması da mümkündür. Fail; tek bir suç işleme iradesiyle birden çok kez “aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergilerini tamamen veya kısmen ödemeksizin ülkeye eşya sokması” halinde zincirleme suça ilişkin hükümlerin uygulanması gerekir. Failin; antrepoya getirdiği eşyaları aynı suç işleme kararıyla değişik zamanlarda “sahte belge kullanarak eşyaları gümrük vergilerini kısmen veya tamamen ödemediği parça parça şekilde ithal etmesi” eyleminde iddianame düzenlenerek hukuki kesinti gerçekleşmediği sürece somut olayın özelliklerine göre zincirleme suç hükümleri uygulanabilir.³⁹³

³⁹⁰ Çilesiz, s.78.

³⁹¹ Özen, s.28 ; Şentürk, s.216.

³⁹² Mustafa Yaşar, s.56.

³⁹³ Çilesiz, s.142.

Bu suç; aldatıcı işlem ve davranışın yalnızca gümrük vergilerinden kaçınmak maksadıyla kullanılmış olması halinde oluşacaktır. Gümrük vergileri ödenmiş olmasına rağmen yalnızca eşyanın ithaline ilişkin aranan kısıt veya şartlardan kaçınmak amacıyla aldatıcı işlem ve davranışlara başvurulması halinde bu fıkradaki suç oluşmaz. ³⁹⁴ Bu durumda; Gümrük Kanununun m.235/1-c’de³⁹⁵ düzenlenen “eşyanın ithali belli kuruluşların vereceği ve gümrük idaresine ibrazı veya beyanı zorunlu olan lisans, izin, uygunluk belgesi veya bu belgeler yerine geçen bilgiye bağlı olmasına rağmen eşya bu prosedüre tabi değilmiş gibi ya da belge veya bilgi alınmış gibi beyanda bulunulması” şeklindeki kabahat fiili oluşacaktır. Sahte belge kullanılması halinde ise, TCK kapsamında belgede sahteciliğe yönelik ayrıca işlem yapılması gerekmektedir. ³⁹⁶Yargıtay tarafından kaçakçılık konusu bir olayda “...Sanıkların sahtecilik suçunu işledikleri iddiası ile açılan davanın yargılaması sonucunda beraatlerine karar verilmiş ise de, dosya kapsamına göre, olay tarihleri itibarıyla yürürlükte bulunan Dış Ticarete Standardizasyonun Tebliğleri uyarınca dava konusu eşyanın ithalatının kontrol belgesi sunulması şartına bağlı olması, ancak eşyanın kullanım amacına ilişkin çeşitli taahhütnamelerin ibrazı halinde bu şartın aranmaması nedeniyle, kontrol belgesinden muaf olarak ithalat işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi için ... giriş beyannameleri ekinde bulunan sahte imzalı taahhüt yazılarının ibrazı suretiyle dava konusu eşyanın ithalat işlemleri gerçekleştirilmiş olmakla; Dava konusu belgelerdeki yetkili kişi imzaların sanık ... Kılınçarsan tarafından sahte olarak atılması, bu belgelerin ... idaresinde tescilli ... giriş beyannamelerine işlenerek resmiyet kazanması suretiyle ithalat işlemlerinin gerçekleştirilmiş olması karşısında, ithalatçıSan. ve Tic. Ltd. Şti.’nin ortağı ve

³⁹⁴ Çilesiz, s.144.

³⁹⁵ 4458 sayılı Gümrük Kanunu

Madde 235

“c) (Değişik:24/10/2019-7190/12 md.) Eşyanın ithali, belli kuruluşların vereceği ve gümrük idaresine ibrazı veya beyanı zorunlu olan lisans, izin, uygunluk belgesi veya bu belgeler yerine geçen bilgiye bağlı olmasına rağmen, eşya belge veya bilgiye tabi değilmiş ya da belge veya bilgi alınmış gibi beyanda bulunulduğunun tespit edilmesi hâlinde, varsa eşyanın fark gümrük vergilerinin alınmasının yanı sıra, gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası verilir.”

³⁹⁶ Yargıtay 7. CD., E. 2015/27516 K. 2019/39008 T. 18.12.2019 kararında “...Gümrük Müdürlüğü’ne tescilli 13.12.2011/IM28076 tarih ve sayılı serbest dolaşıma giriş beyannamesi muhteviyatı 914 kap içinde 151.900 adet duy olarak beyan edilen eşyanın kırmızı hat kriterine göre işlem yapılmak üzere sevk edilmesini müteakip, muayene memurunca yapılan incelemede yükümlüsünce 151.900 adet duy olarak beyan edilen eşyaların, gerçekte 600.600 adet olduğunun tespit edilmesi şeklinde gerçekleşen olayda; ...Gümrük Müdürlüğüne tescilli 13.12.2011 tarihli ve... sayılı Serbest Dolaşıma Giriş Beyannamesi muhteviyatı bir kısım eşyaların hiç beyan edilmeyerek vergilerin bir kısmının ya da tamamının eksik ödenmesi amacıyla gerçekleştirilen ithalatın, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun 3/2. maddesindeki eşyayı, sahte belge kullanmak suretiyle gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin, Türkiye’ye ithal etmek eylemi kapsamında sahtecilik eyleminin de sübuta erdiği gözetilmeden sanığın atılı resmi belgede sahtecilik suçundan mahkumiyeti yerine yazılı şekilde beraatine karar verilmesi...” hukuka aykırı bulunmuştur.

yetkilisi olan sanıkların, sübuta eren zincirleme olarak resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılmaları yerine, delilerin takdirinde yanılğıya düşölmek suretiyle yazılı şekilde hüküm kurulması...” hukuka aykırı bulunmuştur. Göröldüğü üzere; eşyanın ithalindeki kontrol şartını aşmak için sahte imzalı taahhüt yazısı düzenlenmesi halinde failin eyleminin ayrıca resmi belgede sahtecilik kapsamında da değeriendirilmesi gerekmektedir. Ancak; burada dikkat edilmesi gereken husus, belgede yapıldığı iddia edilen değışikliğin aldatma yeteneğı olup olmamasıdır. Aldatma yeteneğı olmayan bir belge olması halinde resmi belgede sahtecilik suçu oluşmayacaktır. Sahte olduğu iddia edilen belgenin aldatma kabiliyetinin olup olmadığının tespiti bakımından da serbest dolaşıma giriş beyannamesinin eklenip eklenmediğı, ithalat aşamasında sahteliğın tespit edilip edilemeyeceğinin araştırılması gerekmektedir.³⁹⁷

C. İthali Kanun Gereğı Yasak Olan Eşyayı Ülkeye Sokma Suçu (m.3/7-1. cümle)

“İthali kanun gereğı yasak olan eşyanın ülkeye sokulması” suçu bakımından içtima hususunda bahsedilmesi gereken bir husus, ithali yasak olan eşyanın aldatıcı işlem ve davranışlarla ülkeye sokulması halinde bu suç ile KMK m.3/2’de düzenlenen suç arasındaki ilişkidir. Bu durumda; korunan hukuki değerieler bakımından farklılık olduğundan fail, asli norm-tali norm ilişkisi gereğince fikri içtima hükümleri gereğince ithali yasak olan eşyanın ülkeye sokulması suçundan cezalandırılacaktır.³⁹⁸

Ülkeye sokulan eşyanın “uyuşturucu veya uyarıcı madde” olması halinde ise bir görüşe göre “fikri içtima hükümleri” uygulanarak failin “daha ağır cezayı gerektiren” TCK m.188/1. gereğince “uyuşturucu ve uyarıcı madde ithali” suçundan cezalandırılması gerektiğı ifade edilmektedir.³⁹⁹ Bir diğeri görüşe göre ise; her iki suç da aynı hukuki değeri korumakla birlikte, TCK 188/1 bakımından kamunun sağlığı daha yoğun bir şekilde korunduğundan bu durumda da asli norm-tali norm ilişkisi gereğince failin asli norm olan TCK 188/1 hükmü doğrultusunda cezalandırılması gerektiğı ifade

³⁹⁷ Nitekim; Yargıtay 7. CD., E. 2014/5608 K. 2015/17109 T. 28.5.2015 kararında da “...Sahte olarak düzenlenen serbest dolaşıma giriş beyannamesinin aldatma kabiliyeti olup olmadığının tespiti bakımından, göndericisi ...olup alıcısı ... olan Mersin Gümrük Müdürlüğüne tescilli 13/02/2009 gün ve TR007302 sayılı transit beyannamesi ve eklerinin dava konusu serbest dolaşıma giriş beyannamesine eklenip eklenmediğı, transit beyannamesinin ithalat aşamasında elektronik ortamda tespit edilip edilemeyeceğı bu hususun denetlenip denetlenmediğı araştırıldıktan sonra sanıkların hukuki durumlarının buna göre belirlenmesinin ardından hüküm tesis edilmesi gerekirken eksik araştırma sonucu yazılı şekilde karar verilmesi...” hukuka aykırı bulunmuştur.

³⁹⁸ Şentürk, s.217.

³⁹⁹ Yurtcan, s.245.

edilmiştir.⁴⁰⁰ Ayrıca; “*uyuşturucu ve uyarıcı madde ithal suçu*”na ilişkin fiillerin aynı zamanda KMK’da düzenlenen “*ithali yasak olan eşyayı ülkeye sokma suçu*”kapsamına girdiği; ancak KMK m.3/7 hükmünde “fiil daha ağır bir cezayı gerektiren suç oluşturmadığı takdirde” bu madde hükmünün uygulanacağı ifade edildiğinden uyuşturucu veya uyarıcı madde ithalat fiilleri bakımından TCK 188/1 hükmü uygulanacağı ve teşebbüs halinde KMK m.3/21 hükmünün uygulanmayacağı belirtilmiştir.⁴⁰¹

Benzer şekilde; TCK m.174’de düzenlenen “*tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi*” suçu bakımından da; “*yetkili makamlardan izin alınmaksızın gerçekleştirilen patlayıcı, yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik madde ithalatı*” cezalandırıldığından bu doğrultuda gerçekleştirilen ithalat KMK kapsamında değerlendirilemeyecektir.

Bu suç bakımından zincirleme suç hükümleri kapsamında tartışılması gereken bir diğer husus ise ithali yasak eşyanın parçalanması ve bu ayrılan parçaların ithalinin yasak olmaması durumunda failin ceza sorumluluğunun ne şekilde olacağıdır.

Bir görüşe göre; zincirleme suçtan bahsedilebilmesi için failin eylemlerinin ayrı ayrı suç teşkil etmesi gerektiğinden bölünen parçaların ithalinin yasak olmadığı değerlendirildiğinde ithali yasak olan eşyanın ülkeye sokulmayacağı suçunun oluşmayacağı, bu nedenle parçalar ülkeye sokulduktan sonra bir araya getirilse dahi suçun oluşmayacağı ifade edilmiştir.⁴⁰² Failin; ithali yasak olan eşyadan birden fazla kez ülkeye sokması ya da farklı nitelikteki ithali kanun gereği yasak olan eşyayı aynı anda ülkeye sokması halinde tek bir suç olduğu kabul edilerek zincirleme suç hükümlerinin uygulanması gerekecektir.

1.3.2. Transit Rejim ile Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimine Aykırılık Suçları

A. Transit Eşya Kaçakçılığı Suçu (m.3/3)

⁴⁰⁰ Şentürk, s.217.

⁴⁰¹ Yusuf Yaşar, *Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları (TCK m.188, m.192)*, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s.206-207.

⁴⁰² Aydın, s.247 ; Şentürk, s.218.

Failin; ortak transit taşıma belgesi ile taşınan eşyaların, farklı zamanlarda gümrük bölgesine bırakması halinde, kasta ve somut olayın özelliğine göre, zincirleme suça ilişkin hükümlerin uygulanması gerekecektir.⁴⁰³

Failin aynı hareket ile birden fazla kaçakçılık suçunu işlemesi halinde ise fikri içtima kuralları uygulama alanı bulacaktır.

B. Belli Bir Amaç İçin Kullanılmak Veya İşlenmek Üzere Ülkeye Geçici İthalat Ve Dahilde İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı, Hile İle Yurt Dışına Çıkarmış Gibi İşlem Yapma Suçu (m.3/4)

Bu suçun oluşabilmesi için failin öncelikle; ülkeye “geçici ithalat” veya “dahilde işleme rejimi” ile getirilen eşyanın “yurt dışına çıkarılmış gibi gösterilmesi için hileli işlemler gerçekleştirmesi” gerekmektedir. Hileli işlem ise uygulamada çoğu kez karşımıza belgede sahtecilik olarak çıkmaktadır.⁴⁰⁴

KMK m.4/5 gereğince; kaçakçılık fiillerinin belgede sahtecilik suretiyle işlenilmesi hainde fail ayrıca belgede sahtecilikten de cezalandırılacaktır. Failin tek suç işleme kararıyla birden çok kez “geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, hile ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapması” halinde ise “zincirleme suça” ilişkin hükümler uygulanacaktır.

Failin; BİLGE sistemi⁴⁰⁵ üzerinden değişiklik yaparak suç işlemesi halinde ise gerçek içtima ilişkisi kurularak hem KMK’dan hem de TCK m.243 veya m.244 doğrultusunda ayrı ayrı cezalandırılması gerekmektedir.⁴⁰⁶

1.3.3. Kaçak Eşya Ticareti Suçları

A. Kaçak İthal Eşya Ticareti Suçu (m.3/5)

⁴⁰³ Çilesiz, s.191.

⁴⁰⁴ Şentürk, s.252.

⁴⁰⁵ BİLGE sistemi(Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri), gümrük işlemlerinin bilgisayar ortamlarında yürütülmesi amacıyla geliştirilen ve kullanılan bir yazılımdır. BİLGE Sistemi ile veri işleme tekniği aracılığıyla elektronik ortamda gümrük beyanı verilebilmektedir. Tüm gümrük işlemleri böylelikle bilgisayar ortamında yürütülebilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. İnternet Erişim Adresi : <https://gumrukrehberi.gov.tr/sayfa/bilge-sistemi-nedir> (İnternet Erişim Tarihi: 12.01.2022)

⁴⁰⁶ Şentürk, s.253.

Bu suç bakımından; eşyanın bu özelliğini bilerek ve ticarî amaçla “satın alınması, satışı arz edilmesi, satılması, taşınması veya saklanması” ile fiil gerçekleşmektedir. Suç; seçimlik hareketli bir suç olduğundan, bu fiillerden birden fazlasını işlese dahi faile tek bir ceza verilecektir.⁴⁰⁷

Kaçak ithal eşya ticareti suçunun oluşabilmesinin koşulu; failin, KMK m.3/1-4’de tanımlanan fiillere iştirak etmemesidir. Yargıtay 7. Ceza Dairesine konu bir kararda da; “eşyanın yasal olmayan şekilde başka ülke topraklarına giderek oradan satın alınması ve yasal olmayan şekilde gümrük kapısı dışından yurda sokulması” halinde sanığın eylemi “eşyanın ticari nitelikte olup olmadığına bakılmaksızın”, KMK 3/1’de düzenlenen eşyayı gümrük işlemleri yapmaksızın ülkeye sokma suçunu oluşturacağı ve failin bu madde hükmüne göre cezalandırılması gerektiği belirtilmiştir.⁴⁰⁸

Bu suç; “zincirleme suç” şeklinde de işlenebilir. Örneğin; suç konusu eşyanın farklı zamanlarda birden çok kez taşınması hali zincirleme suç örnek olarak verilebilir. Failin; farklı seçimlik hareketleri kısa aralıklarla işlemesi durumunda da zincirleme suç ilişkili hükümlerin uygulanması gerektiği ifade edilmektedir.⁴⁰⁹

Suç eşyasının “satılması, devredilmesi, satın alınması veya kabul edilmesi” TCK’nın 165. maddesinde⁴¹⁰ suç olarak düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere; her iki suç arasında benzerlik bulunmaktadır. KMK’nın 3/5’de düzenlenen suçun konusunu kaçak eşya oluşturması nedeniyle farklılaşmakla her iki suç da suç konusu eşyanın “satılması veya satın alınması” gibi seçimlik hareketlerle oluşmaktadır. KMK’nın 3/1-4 fıkraları arasında düzenlenen suçların işlenmesiyle elde edilen eşyaların “satılması, satın alınması veya taşınması” halinde fail, KMK’nın 3/5. hükmü doğrultusunda sorumlu olacaktır.

⁴⁰⁸ “...Anılan Kanun’un 3/5. maddesinin uygulanabilmesinin koşulu ise birinci ila dördüncü fıkralarda tanımlanan fiillere iştirak etmemek olup, yasal olmayan şekilde başka ülke topraklarına giderek oradan satın aldığı dava konusu eşyayı yine yasal olmayan şekilde gümrük kapısı dışından yurda ithal ettiği sabit olan sanığın, ithal ettiği eşyanın ticari nitelikte olup olmadığına bakılmaksızın, 5607 sayılı Kanun’un 3/1 madde fıkrası uyarınca cezalandırılmasına karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması, Yasaya aykırı, katılan idare temsilcisinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden, hükmün isteme aykırı olarak (BOZULMASINA), 05.03.2012 gününde oybirliğiyle karar verildi...” Yargıtay 7. CD., E. 2010/10328 K. 2012/4145 T. 5.3.2012.

⁴⁰⁹ Aydın, s.222.

⁴¹⁰ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi

Madde 165 - (Değişik: 26/6/2009 – 5918/3 md.)

“(1) Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşyayı veya diğer malvarlığı değerini, bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.”

Başkaca bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşya veya malvarlığı değerinin “satılması, devredilmesi, satın alınması veya kabul edilmesi” halinde ise TCK m.165 uygulama alanı bulacaktır. Bu nedenle; bu iki suç arasındaki ilişkinin “özel norm-genel norm ilişkisi” olduğu ifade edilmiştir.⁴¹¹

B. Vergiden Muaf Olan İthal Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/6)

Yukarıda da bahsedildiği üzere; bu suç bakımından da seçimlik hareketlerden birinin işlenmesi suçun oluşabilmesi için yeterli olup failin birden fazla seçimlik hareketi gerçekleştirmesi halinde yine tek bir suç oluşacaktır.

Bu suç; “zincirleme suç” şeklinde de işlenebilir. Failin aynı suç işleme kararı ile “gümrük vergisinden muaf olan eşyayı değişik zamanlarda satın alması veya ithal amacı dışında bir amaca tahsis etmesi” gibi hallerde “zincirleme suç” ilişkin hükümler uygulanacaktır. Bir görüşe göre ise; seçimlik hareketlerden aynı seçimlik hareketin aynı kişiye karşı farklı tarihlerde işlenmesi halinde “zincirleme suçun” varlığı kabul edilebilecekken; farklı seçimlik hareketlerin yapılması durumunda zincirleme suçun uygulanamayacağı ifade edilmiştir.⁴¹²

C. İthal Yasak Olan Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/7-2. Cümle)

Bu suç bakımından içtimaya ilişkin bahsedilmesi gereken bir husus; aynı fıkranın ilk cümlesinde düzenlenen ithali yasak olan eşyanın ithal edilmesi suçunu işleyen failin bu eşyayı satması, satışa arz etmesi, saklaması veya taşıması hallerinde sorumluluğunun hangi hükümler doğrultusunda belirleneceğidir. Bir görüşe göre; suçun ikinci cümlesi ile suç “seçimlik hareketli bir suç” haline geldiğinden faile tek bir ceza verilecektir.⁴¹³ Diğer bir görüşe göre ise; bu durumda, failin ithal amacı dışında yenilenen kastının bulunup bulunmadığı araştırılmalı, failin, yenilenen kastının olması halinde KMK m.3/7’nin 1 ve 2. cümleleri doğrultusunda ayrı ayrı sorumlu tutulacaktır.⁴¹⁴

⁴¹¹ Şentürk, s.281.

⁴¹² Aydın, s.235.

⁴¹³ Şentürk, s.319.

⁴¹⁴ Çilesiz, s.314 ; Mustafa Yaşar, s.103.

Failin, “ithali yasak eşya”yı, parçalara ayırarak farklı zamanlarda satarak suç işlemesi halinde, aynı suç işleme kararı mevcut ise sorumluluğu zincirleme suç hükümlerine göre belirlenecektir.

2. İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARINDA KORUMA TEDBİRLERİ VE MUHAKEME

Bu bölümde; esas konumuz dışına çıkmamak adına ceza muhakemesi koruma tedbirleri açısından ithalat kaçakçılığı suçlarına yönelik KMK’da yer alan özel düzenlemeler doğrultusunda açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. Kaçakçılık Suçlarında Arama ve Elkoyma

KMK’da arama ve elkoyma m.9’da 3 fıkra halinde düzenlenmiştir. KMK m.9/1’de “Kaçak eşya, her türlü silâh, mühimmat, patlayıcı ve uyuşturucu maddelerin bulunduğu şüphelenen her türlü kap, ambalaj veya taşımaya yarayan diğer araçlar ile kişilerin üzerlerinde yapılacak arama ve elkoymalar, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca yerine getirilir.” denilerek bu “arama ve elkoyma” işlemlerinde CMK hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

KMK m.9/2’de ise; “Gümrük salonları ve gümrük kapılarında kaçak eşya sakladığından kuşku edilen kişilerin üzeri, eşyası, yükleri ve araçları gümrük kontrolü amacıyla gümrük görevlilerince aranabilir. Yapılan arama sonucunda tespit edilen kaçak eşyaya derhal elkonulur.” denilmektedir. KMK m.9/3’de düzenlenen arama ve elkoymada ise gümrük bölgesine, GK’da belirlenen yollar haricinde yakalanan kişilere yönelik “Gümrük bölgesine, Gümrük Kanunu gereğince belirlenen kapı ve yollardan başka yerlerden girmek, çıkmak veya geçmek yasaktır. Bu yerlerde rastlanacak kişi ve her nevi taşıma araçları yetkili memurlar tarafından durdurulur ve kişilerin eşya, yük ve üzerleri ile varsa taşıma araçları aranır. Yapılan arama sonucunda tespit edilen kaçak eşyaya derhal elkonulur” denilmektedir. KMK m.9/2 ile KMK m.9/3 hükümleri gereğince yapılan arama ve elkoymanın “önleyici(kolluk) arama ve elkoyma” mı yoksa “adli arama ve elkoyma” mı olduğu hususu doktrinde tartışmalıdır. Şöyle ki; bir görüşe göre her ne kadar bu fıkralarda Ceza Muhakemesi Kanununa atıfta bulunulmamışsa da, bu fıkralarda belirtilen arama ve elkoyma tedbirleri için de CMK hükümlerinin

uygulanması gerektiği ifade edilmektedir.⁴¹⁵ Bir diğer görüşe göre ise; bu fıkralar bakımından ani gelişen ve önleyici niteliği ağır basan şüphe üzerine yapılan arama söz konusu olduğundan önleyici arama niteliğinde olduğu değerlendirilmiştir.⁴¹⁶

İthalat kaçakçılığı suçlarının işlenilmesinde kullanılan taşıtlara da, KMK m.10'da düzenlendiği üzere *“Bu Kanunda tanımlanan suçların işlenmesinde kullanılan taşıtlara, Ceza Muhakemesi Kanununun 128 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükmüne göre elkonulur.”* hükmü gereğince aracın kayıtlı bulunduğu sicile şerh vermek suretiyle elkonulmaktadır.

2.2. Tasfiye

KMK'da tasfiye 16. maddede düzenlenmiş olup *“Bu Kanunda tanımlanan suçların konusunu oluşturması dolayısıyla müsadere yaptırımının uygulanabileceği eşya, sahibine iade edilemez. Kaçak şüphesiyle el konulan kaçak akaryakıt hariç her türlü eşya hakkında, el koyma tarihinden itibaren altı ay, ancak eşyanın zarara uğraması veya değerinde esaslı ölçüde kayıp meydana gelme tehlikesinin varlığı veya muhafazasının ciddi külfet oluşturması halinde bir ay içinde, gerekli tespitler yaptırılarak soruşturma aşamasında hâkim, kovuşturma aşamasında mahkeme tarafından tasfiye kararı verilir. Bu süreler içinde karar verilmemesi halinde eşya derhal tasfiye edilir. Bu fıkra kapsamında tasfiye edilecek eşyadan tasfiye edilmeden önce numune alınması mümkün olan durumlarda numune alınır, numune alınması mümkün olmayan durumlarda eşyanın her türlü ayırt edici özellikleri tespit edilir.”* denilmektedir. Görüldüğü üzere; suç konusu eşyanın müsadere edilebilmesi halinde eşya sahibine iade edilmez. Eşya hakkında elkoyma tarihinden itibaren 6 ay, istisnai hallerde ise bir ay içerisinde *“soruşturma aşamasında hakim”, “kovuşturma aşamasında ise mahkeme”* tarafından *“tasfiye kararı”* verilir.

2.3. Yasak Eşyanın Geri Gönderilmesi

KMK m.12'de *“yasak eşyanın geri gönderilmesi”* düzenlenmiştir. KMK m.12/1'de; *“Yabancı ülkelerden gelen yasak eşya, yükleme veya taşıma belgelerinde belirtilerek gümrüğe getirilirse, teminat altında ve gerekli güvenlik tedbirleri alınarak*

⁴¹⁵ Çilesiz, s.530 ; Aydın, s.301.

⁴¹⁶ Özen, s.312.

geldiği yere veya diğer bir ülkeye iade ve sevk olunur.” denilmektedir. Görüldüğü üzere; resmi yollarla yurt dışından getirilen eşyanın “*ithali yasak bir eşya*” olması halinde, gerekli güvenlik tedbirleri alınır ve eşya, geldiği ülkeye veya başka bir ülkeye iade edilir. Burada dikkat edilmesi gereken husus; bu eylemin “*ithali kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokma suçuna*” temas etmemesidir. Burada eşya gizlenmemekte; aksine mevzuat bilgisi eksikliği vb. nedenlerle “*ithali yasak olan eşya*” eşyanın nevi, cinsi vb. hususlar yükleme ya da taşıma belgelerinde açıkça belirtilerek taşınmaktadır.⁴¹⁷ Bu durumda; kaçakçılık suçlarıyla ilgili herhangi bir soruşturma yoktur.

KMK m.12/2’deki düzenleme ise kaçakçılık fiilleriyle ilgili olup “*Kaçakçılık fiilinin konusunu, toplum ve çevre sağlığı yönünden tehlikeli ve zararlı eşya ile atık maddelerin oluşturması halinde, ilgililer hakkında soruşturma işlemleri başlatılmakla birlikte, bunlar gümrük yetkilileri tarafından derhal getirildiği ülkeye iade edilir*” denilmektedir. Kaçak eşyanın toplum ve çevre sağlığı bakımından tehlikeli ve zararlı olması veya atık maddelerden oluşması halinde soruşturma işlemleri başlatılmakla gümrük yetkilileri tarafından derhal getirildiği ülkeye iade edilmektedir.

2.4. Yetkili ve Görevli Mahkeme

KMK m.17’de görevli mahkeme ifade edilmiştir. Bu doğrultuda; KMK kapsamında yer alan suçlar “*asliye ceza mahkemeleri*”nde görülmekle, bu suçlarla birlikte “*resmi belgede sahtecilik suçu*”nun işlenilmesi halinde görevli mahkeme “*ağır ceza mahkemeleri*” olmaktadır. Yetkili mahkeme ise genel hüküm niteliğindeki CMK m.12/1 gereğince suçun işlendiği yer mahkemesidir.

2.5. Davaya Katılma

Davaya katılma KMK’da CMK’dan farklı olarak m.18’de düzenlenmiş olup; madde hükmü gereğince KMK’da yazılı suçlar hakkında açılan davalarda mahkemeler, iddianamenin bir örneğini gümrük idaresine de göndermektedir. İlgili gümrük idaresinin de başvurusu ile, gümrük idaresi, davaya “*katılan*” olarak kabul edilmektedir. Davaya katılmaya ilişkin diğer hususlar ise CMK’nın genel hükümlerine göre çözümlenecektir.

⁴¹⁷ Şentürk, s.384.

Yalnızca gümrük idaresinin katılan olarak kabul edilmesi nedeniyle, KMK’da düzenlenen kaçakçılık suçlarından dolayı suçtan zarar gören sıfatına gümrük idaresinin sahip olduğunun varsayıldığı gösterdiği ifade edilmektedir.⁴¹⁸

3. YAPTIRIM

3.1. Ceza

Kaçakçılık suçlarında uygulanan yaptırım suçların basit ve nitelikli hallerine göre farklılık göstermektedir. Kaçakçılık suçlarında nitelikli hallerin düzenlendiği KMK’nın 4. maddesine göre;

“Kaçakçılık suçlarının örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde verilecek ceza iki kat artırılacak”,

“Suçların üç veya daha fazla kişi ile birlikte işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranda artırılacak”,

*“Kaçakçılık suçlarının, kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek, araştırmak ve soruşturmakla görevli kişiler tarafından veya meslek ve sanatın sağladığı kolaylıklardan yararlanmak suretiyle işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranda artırılacak”*tır.

Ayrıca; KMK m.4/7’de, kaçakçılık konusu eşyanın niteliğine göre yaptırımda ayrıma gidilerek, *“suç konusu eşyanın, Devletin siyasi, iktisadi veya askeri güvenliğini bozacak ya da çevre veya toplum sağlığını tehdit edecek nitelikte olması halinde, fiil daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde”,* verilecek hapis cezası *“on yıldan az”* olmayacaktır.

Kaçakçılık suçlarında cezayı etkileyen bir başka husus ise KMK m.3/10’da *“Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın akaryakıt ile tütün, tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek cezalar yarısından iki katına kadar artırılır, ancak bu*

⁴¹⁸ Şentürk, s.383. Nitekim; Yargıtay 7. C.D. E. 2016/18882, K. 2019/35306, T.26.9.2019 kararında, *“İ) Beraat eden sanıklar ..., ... ve ... hakkındaki hükümlere yönelik olarak temyiz dilekçesinin İstanbul Defterdarlığı adına Muhakemat Müdürlüğü vekili tarafından sunulduğu gözetilerek yapılan incelemede; 5607 sayılı Kaçakçılık Kanununa Muhalefet ve 5809 sayılı Kanuna aykırılık suçundan doğrudan zarar görmeyen ve davaya katılma ve hükmü temyize hakkı bulunmayan İstanbul Defterdarlığı Muhakemat Müdürlüğü vekilinin temyiz inceleme isteğinin 5320 sayılı Yasanın 8/1. maddesi gereğince yürürlükte bulunan CMUK’un 317. maddesi uyarınca REDDİNE”* karar verilmiştir.

fikranın uygulanması suretiyle verilecek ceza üç yıldan az olamaz.” denilmekle düzenlenmiştir. Bu madde hükmüne göre, kaçakçılık suçuna konu eşyanın, “*akaryakıt, tütün, tütün mamulleri, yaprak sigara kağıdı, makaron veya alkol*” olması halinde verilecek ceza yarısından iki katına kadar artırılacaktır ve her halükarda verilecek ceza “*üç yıldan az*” olmayacaktır.

Kaçakçılık suçları bakımından öngörülen yaptırımlar incelendiğinde; “*hem hapis hem de adli para cezasının*” birlikte hükmedileceği yani hürriyeti bağlayıcı ceza ile yaptırıma bağlandığı görülmektedir.

KMK m.3/22’de⁴¹⁹ ise suçun konusunu oluşturan eşyanın değerine göre cezada artırım veya indirimin öngörüldüğü görülmektedir. Madde hükmüne göre eşyanın değerinin fahiş olması halinde verilecek ceza yarı orandan bir katına kadar artırılacaktır. 2020 yılında yapılan değişiklik ile ayrıca eşyanın değerinin hafif olması halinde verilecek cezanın yarısına kadar, pek hafif olması halinde ise üçte birine kadar indirileceği düzenlenmiştir. Eşyanın değeri; gümrüklenmiş değerini ifade etmekte olup bu değer ilk bölümde de açıklandığı üzere CİF değer ile vergi ve harçların toplanması ile elde edilen değerdir. Eşyanın değerinin fahiş, pek hafif ve hafif olup olmadığı ise Yargıtay kararları doğrultusunda tespit edilmektedir. Bu nedenle; hakim tarafından cezanın belirlenmesinde, eşyanın gümrüklenmiş değerinin de dikkate alınması gerekmektedir.

TCK m.61’e göre; hakim, “*Suçun işleniş biçimini, suçun işlenmesinde kullanılan araçları, suçun işlendiği zaman ve yeri, suçun konusunun önem ve değerini, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını, failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını, failin güttüğü amaç ve saiki*” dikkate alarak, cezanın alt sınırı ile üst sınırı arasında temel cezayı belirleyecektir. Cezanın bireyselleştirilmesi yönünden, Bölge Adliye Mahkemeleri Ceza Dairelerine yansıyan kararlarda da; kaçakçılık suçlarının ekonomik niteliği, suçun işleniş şekli, işlenmesindeki özellikler, ele geçirilen eşyaların sayısı ve değeri ile somut olayda daha fazla sayıda eşya ile kaçakçılık eylemlerinin

⁴¹⁹ 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

Madde 3

“(22) (Ek: 18/6/2014-6545/89 md.) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçların konusunu oluşturan eşyanın değerinin fahiş olması hâlinde, verilecek cezalar yarısından bir katına kadar artırılır. (Ek cümle: 14/4/2020-7242/61 md.) Eşyanın değerinin hafif olması hâlinde verilecek cezalar yarısına kadar, pek hafif olması hâlinde ise üçte birine kadar indirilir.”

gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği, hakkaniyet ölçüleri vb. hususlar dikkate alınarak suç konusu eylem ile ceza arasındaki dengenin sağlanması gerektiği ifade edilmiştir.⁴²⁰

3.1.1. Eşya Kaçakçılığı Suçları

A. Eşyayı Gümrük İşlemleri Yapılmaksızın Ülkeye Sokma Suçu (m.3/1)

Eşyayı gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokma suçu bakımından KMK'nın m.3/1'de öngörülen ceza, “*bir yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası*”dır. Eşyanın gümrük kapıları dışından ülkeye sokulması halinde ise verilecek ceza, “*üçte birinden yarısına kadar*” artırılacaktır. Suç teşebbüs aşamasında kalsa dahi, teşebbüs bölümünde de bahsedildiği üzere tamamlanmış suç gibi cezalandırılacaktır.

B. Eşyayı Aldatıcı İşlem ve Davranışlarla Gümrük Vergileri Tamamen veya Kısmen Ödenmeksizin Ülkeye Sokma Suçu (m.3/2)

“Eşyayı aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri tamamen veya kısmen ödenmeksizin ülkeye sokma suçu”nu işleyen faile verilecek olan ceza; “*iki yıldan beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası*”dır. 18.06.2014 tarihli 6545 sayılı Kanun m.89 ile suçun alt sınırı bir yıldan iki yıla çıkartılmıştır.

GK geçici 6/6. maddesinde; “Gümrük müşavirleri ve gümrük müşavir yardımcıları, görevleri sırasında veya görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı *fillerinin niteliğine göre Türk Cez a Kanununun Devlet memurlarına ait hükümleri uyarınca cezalandırılır.*”

⁴²⁰ “...Ancak; TCK'nun 3/1. maddesinde “Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur.” şeklinde düzenlenmeye yer verilmiş olup, TCK'nun 61. maddesi uyarınca alt ve üst sınırlar arasında temel ceza belirlenirken suçun işleniş biçimi, suçun işlenmesinde kullanılan araçlar, suçun işlendiği zaman ve yer, suçun konusunun önem ve değeri, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığı ve failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığı unsurlarının dikkate alınması gerekmekte olup, dosya kapsamına göre, ilk derece mahkemesince, eylem ile ceza arasındaki muvazeneyi bozacak şekilde ve hakkaniyet ölçüleri ile bağdaşmayacak biçimde temel hapis ve adli para cezalarının alt sınırdan uzaklaşarak tayininde isabet görülmemiştir...” Ankara BAM, 7. CD., E. 2017/2031 K. 2018/591 T. 10.4.2018 ; “...Kaçakçılık suçunun ekonomik niteliği, suçun işleniş şekli, işlenmesindeki özellikler, ele geçirilen eşyaların sayısı ve değeri ile somut olaydan daha fazla sayıda eşya ile kaçakçılık eylemlerinin gerçekleştirilmesinin mümkün ve muhtemel olması nedenleriyle, sanık hakkında teşdit nedenleri bulunmadığından, eylemin temas ettiği maddede öngörülen cezanın alt sınırı esas alınarak uygulama yapılmıştır...” Samsun BAM, 5. CD., E. 2017/380 K. 2018/914 T. 11.4.2018.

denilmektedir.⁴²¹ Bu nedenle; gümrük müşavirlerinin görevleri uyarınca gümrük beyannamesi hazırlarken “*kamu görevlisi gibi hareket ettikleri*” kabul edilecek ve gümrük müşavirlerinin gümrük beyannamesini sahte olarak düzenlediğinin sabit olması karşısında, bu eyleminden dolayı TCK m.204/2’de düzenlenen “*resmi belgede sahtecilik suçu*”ndan da cezalandırılabilir.⁴²²

C. İthal Kanun Gereği Yasak Olan Eşyayı Ülkeye Sokma Suçu (m.3/7-1. Cümle)

“İthal kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokma” suçu için öngörülen yaptırım ise “*iki yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası*”dır. “İthal kanun gereği yasak olan eşyanın ülkeye sokulması” bakımından yaptırımın diğer ithalat kaçakçılığı suçlarına göre daha ağır olduğu görülmektedir. Bu hususta, suçun konusunu oluşturan eşyanın ithalinin kanunla yasak edilmiş olmasının etkili olduğu düşünülebilir. Nitekim; hapis cezasında da alt sınır ve üst sınır arasındaki makas açılarak, suç konusu eşyanın niteliği, değeri, ele geçirilen eşya miktarı vb. kriterlere göre ceza verilmesi de sağlanmıştır.

3.1.2. Transit Rejim ile Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimine Aykırılık Suçları

A. Transit Eşya Kaçakçılığı Suçu (m.3/3)

Transit eşya kaçakçılığında yaptırım; “*bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası*”dır. 6545 sayılı Kanun m.89 ile cezanın alt sınırı “*altı aydan bir yıla, üst sınırı ise iki yıldan üç yıla*” çıkartılmıştır.

B. Belli Bir Amaç İçin Kullanılmak Veya İşlenmek Üzere Ülkeye Geçici İthalat Ve Dahilde İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı, Hile İle Yurt Dışına Çıkarmış Gibi İşlem Yapma Suçu (m.3/4)

“*Belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, hile ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapma suçu*”nda yaptırım, “*bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli*

⁴²¹ 4458 sayılı Gümrük Kanununun geçici 6. maddesinde; “Gümrük müşavirleri ve gümrük müşavir yardımcıları çıkarılacak bir kanunla bağlı bulundukları gümrük ve muhafaza başmüdürlüğü görev alanı itibarıyla kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu şeklinde örgütleninceye kadar aşağıdaki hükümler uygulanır” denilmektedir.

⁴²² Çilesiz, s.142.

para cezası”dır. 6545 sayılı Kanun m.89 ile suçun alt sınırı *“altı aydan bir yıla”* çıkartılmıştır. Öngörülen üst sınır ise değiştirilmemiştir.

3.1.3. Kaçak Eşya Ticareti Suçları

A. Kaçak İthal Eşya Ticareti Suçu (m.3/5)

“Kaçak ithal eşya ticareti suçu” nun cezası, *“bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası”*dır. 6545 sayılı Kanun m.89 ile *“suçun alt sınırı, altı aydan bir yıla, üst sınırı ise iki yıldan üç yıla”* çıkartılmıştır.

B. Vergiden Muaf Olan İthal Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/6)

“Vergiden muaf olan ithal eşyanın ticareti” suçu bakımından öngörülen yaptırım, *“altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası”*dır. 6545 sayılı Kanun m.89 ile; yaptırımın *“alt sınırı üç aydan altı aya, üst sınırı ise bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası olmak üzere”* artırılmıştır.

C. İthal Yasak Olan Eşyanın Ticareti Suçu (m.3/7-2. Cümle)

“İthal yasak olan eşyanın ticareti” suçunda yaptırım, *“ithali kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokma suçu”* ile aynı olarak *“iki yıldan altı yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası”*dır. Burada bahsedilmesi gereken bir husus; kanun koyucu tarafından *“ithali yasak olan eşyanın ülkeye sokulması”* ile bu eşyanın *“satın alınması, satışa arz edilmesi, satılması, taşınması veya saklanması”* hallerine aynı yaptırımın öngörülmüş olmasıdır. Kaçakçılık konusu eşyanın *“bilerek ve ticari amaçla satın alınması, satışa arz edilmesi, satılması, taşınması veya saklanması”* halinde yaptırım, *“bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası”*dır. İthal yasak olan eşyanın aynı eylemlere konu edilmesi halinde ise iki katı oranında hapis ve dört katı oranında adli para cezası öngörülmüştür. Gümrük vergisinden kısmen veya tamamen muaf eşyanın *“ithal amacı dışında tahsis edilmesi, satılması, devredilmesi, satın alınması veya kabul edilmesi”* halinde yaptırım *“altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar hapis cezası”*yken ithali yasak olan eşya bakımından daha ağır yaptırım öngörülmüştür. Burada; kanun koyucu tarafından, ithali yasak olan eşya bakımından suç

ile korunan hukuki değer dikkate alınarak yaptırımın ağırlaştırıldığı düşünölebilir. Ancak, bu husus oranlılık ilkesine aykırı olduğu gerekęesiyle eleştirilmiştir.⁴²³

3.2. Güvenlik Tedbirleri

3.2.1. KMK Bakımından Müsadere

Müsadere; TCK'nın 54-55. maddelerinde eşya müsadereci ve kazanç müsadereci olmak üzere iki ayrı başlık altında düzenlenmiştir. ⁴²⁴ Müsadere; *“kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın veya suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değeriendirilmesi veya dönüştürölmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların mülkiyetinin devlete geçirilmesi”*dir.

⁴²³ Şentürk, s.320.

⁴²⁴ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

Eşya müsadereci

Madde 54-

“(1) İyiniyetli üçüncü kişilere ait olmamak koşuluyla, kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsadereciine hükmölunur. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması durumunda müsadere edilir. (Ek cümle: 24/11/2016-6763/11 md.) Eşyanın üzerinde iyiniyetli üçüncü kişiler lehine tesis edilmiş sınırlı aynı hakkın bulunması hâlinde müsadere kararı, bu hak saklı kalmak şartıyla verilir.

(2) Birinci fıkra kapsamına giren eşyanın, ortadan kaldırılması, elden çıkarılması, tüketilmesi veya müsadereciinin başka bir surette imkansız kılınması halinde; bu eşyanın değeri kadar para tutarının müsadereciine karar verilir.

(3) Suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesinin işlenen suçta nazaran daha ağır sonuçlar doğuracağı ve bu nedenle hakkaniyete aykırı olacağı anlaşıldığında, müsadereciine hükmedilmeyebilir.

(4) Üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşya, müsadere edilir.

(5) Bir şeyin sadece bazı kısımlarının müsadereci gerektiğinde, tümüne zarar verilmeksizin bu kısmı ayırmak olanaklı ise, sadece bu kısmın müsadereciine karar verilir.

(6) Birden fazla kişinin paydaş olduğu eşya ile ilgili olarak, sadece suçta iştirak eden kişinin payının müsadereciine hükmölunur.”

Kazanç müsadereci

Madde 55-

“(1) Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değeriendirilmesi veya dönüştürölmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların müsadereciine karar verilir. Bu fıkra hükmüne göre müsadere kararı verilebilmesi için maddi menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi gerekir.

(2) Müsadere konusu eşya veya maddi menfaatlere elkonulamadığı veya bunların merciine teslim edilmediği hallerde, bunların karşılığını oluşturan değerielerin müsadereciine hükmedilir.

(3) (Ek: 26/6/2009 – 5918/2 md.) Bu madde kapsamına giren eşyanın müsadere edilebilmesi için, eşyayı sonradan iktisap eden kişinin 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun iyi niyetin korunmasına ilişkin hükümlerinden yararlanamıyor olması gerekir.”

TCK ile özel ceza kanunları arasındaki ilişkiyi düzenleyen TCK m.5 doğrultusunda; “*kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar*” hakkında da uygulanacağından müsadereye ilişkin de TCK’nın 54-55. maddelerindeki şartların uygulanması gerekmektedir.

Kaçakçılık fiilleri bakımından da; hem eşya müsadereci hem de kazanç müsadereci mümkündür. Nitekim; KMK’nın 13. maddesinde de; “*Bu Kanunda tanımlanan suçlarla ilgili olarak 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun eşya ve kazanç müsadereciine ilişkin hükümleri uygulanır.*” denilmiş ve “*kaçak eşyanın taşınmasında bilerek kullanılan veya kullanılmaya teşebbüs edilen her türlü taşıma araçlarının*” müsadere edilebilmesi için aşağıdaki şartlardan birinin gerçekleşmesi gerektiği belirtilmiştir;

“*a) Kaçak eşyanın, suçun işlenmesini kolaylaştıracak veya fiilin ortaya çıkmasını engelleyecek şekilde özel olarak hazırlanmış gizli tertibat içerisinde saklanmış veya taşınmış olması.*”

“*b) Kaçak eşyanın, taşıma aracı yüküne göre miktar veya hacim bakımından tamamını veya ağırlıklı bölümünü oluşturması veya naklinin, bu aracın kullanılmasını gerekli kılması.*”

“*c) Taşıma aracındaki kaçak eşyanın, Türkiye’ye girmesi veya Türkiye’den çıkması yasak veya toplum veya çevre sağlığı açısından zararlı maddelerden olması.*”

Görüldüğü üzere; KMK’nın 13. maddesinde kaçak eşyanın taşınmasında kullanılan aracın müsadereciinin hangi şartlar altında ve ne şekilde yapılacağı belirlenmiştir. Aracın müsadereciine karar verilebilmesi için, “*kaçak eşyanın suçun işlenmesini kolaylaştıracak veya fiilin ortaya çıkmasını engelleyecek şekilde özel olarak hazırlanmış gizli bir tertibat içerisinde saklanmış veya taşınmış olması*” gerekmektedir. Kaçak eşya, “*aracın herhangi bir yerinde olan özel olarak yapılmış gizli bir tertibat içerisinde*” olmalıdır. Bu şarttan dolayı, gizli bölümün ancak arama ile ortaya çıkabilecek, normal bir bakış ile anlaşılamayacak olması gerektiği anlaşılmaktadır. Ayrıca; kaçak eşyanın “*taşıma aracının yüküne göre miktar veya hacim bakımından tamamını veya çoğunu oluşturması, nitelikleri gereği ancak bu taşıt ile taşınabilir olması*” halinde de müsadere kararı verilebilecektir. Taşıma aracındaki eşyanın “*toplum*

ya da çevre sağlığına zararlı olması” ise muğlak bir ifade olması nedeniyle eleştirilmiştir.

425

Kaçak eşya ile kaçak eşyanın taşındığı aracın müsaderesi Yargıtay kararlarına da sıklıkla konu olmaktadır. Yargıtay tarafından; “eşyanın naklinde kullanılan aracın kaçak eşyanın miktar ve değeri ile hacim itibarıyla aracın taşıma kapasitesinin ağırlıklı bölümünü oluşturduğu ve aracın zulalı olduğu olduğunun bilirkşi raporuyla tespit edilmesi karşısında kaçak eşyanın taşındığı aracın”⁴²⁶, “sahte belgeler kullanılarak yasal olmayan yollardan yurda sokulan yabancı menşeli ve kaçak araçların”⁴²⁷ müsaderesine karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Yargıtay kararına konu bir başka olayda ise; “kaçak eşyanın miktar itibarıyla nakil aracı ile taşınmasının zorunlu olması, araç ve eşyanın değeri itibarıyla müsaderesinin işlenen suça nazaran daha ağır sonuçlar doğurmayacağı ve hakkaniyete uygun olduğu belirtilmiş, ancak, kaçak eşyanın taşındığı aracın mülkiyetinin kime ait olduğunun da incelenmesi gerektiği, aracın iyi niyetli 3. kişiye ait olup olmadığının belirlendikten sonra iadesine veya müsaderesine karar verilmesi gerektiği” belirtilmiştir.⁴²⁸ Nitekim benzer şekildeki bir başka kararda da, kaçakçılık suçunda kullanılan ve kaçak çayların yakalandığı çekicinin sahibi şirket temsilcisinin araca çay yüklendiğinden haberinin olmadığını beyan etmesi karşısında, aracın sanığa suçta kullanılmak üzere bilerek verildiğine, malen sorumlunun iyi niyetli olmadığına dair delil elde edilememesi karşısında aracın iadesine karar verilmesi gerektiği, aracın müsaderesine karar verilmesinin hukuka aykırı olduğu belirtilmiştir.⁴²⁹

⁴²⁵ Şentürk, s.160.

⁴²⁶ Yargıtay 7. CD., E. 2013/15743 K. 2014/7730 T. 21.4.2014.

⁴²⁷ Yargıtay 7. CD., E. 2012/21765 K. 2014/10046 T. 8.5.2014

⁴²⁸ Yargıtay 7. CD., E. 2015/6335 K. 2018/3906 T. 10.4.2018. ; Benzer yönde, “...Kolluk görevlileri tarafından düzenlenen 18.02.2011 tarihli tutanakta aracın, son üç ay içerisinde kaçakçılık eylemi nedeniyle iki kere yakalandığı belirtilmiştir. Kaçak eşyanın nakil aracının taşıma kapasitesine göre miktar veya hacim bakımından ağırlıklı bölümünü oluşturup oluşturmadığının tespiti, aracın değeri ile yakalanan kaçak eşyaların değeri de tespit edilerek, araç malikinin iyi niyetli olup olmadığı aracın kaçakçılıkta kullanıldığına dair diğer evraklarında dosyaya alınması ve değerlendirilip tartışılarak sonucuna göre nakil aracının müsaderesi ya da iadesi yönünde bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ve araştırma sonucu yazılı şekilde müsaderesine karar verilmesi...” Yargıtay 7. CD., E. 2014/31918 K. 2017/10296 T. 28.11.2017.

⁴²⁹ “...Suçta kullanılan ... plaka sayılı çekicinin ve Tic. Ltd. Şti ‘ne ait olduğu, şirket temsilcisi ...’in beyanında araca çay yüklendiğinden haberdar olmadığını beyan etmesi karşısında, aracın sanığa suçta kullanılmak üzere bilerek verildiğine, malen sorumlunun iyi niyetli olmadığına dair delil olmadığı halde aracın iadesi yerine müsaderesine karar verilmesi...” Yargıtay 7. CD., E. 2015/18011 K. 2019/31767 T. 20.5.2019.

Ayrıca; KMK m.13/2’de “*Etkin pişmanlık nedeniyle fail hakkında cezaya hükmolunmaması veya kamu davasının düşmesine karar verilmesi, sadece suç konusu eşya ile ilgili olarak müsadere hükümlerinin uygulanmasına engel teşkil etmez.*” denilmektedir. Görüldüğü üzere; kaçakçılık fiili nedeniyle etkin pişmanlıktan yararlanan fail hakkında cezaya hükmolunmaması veya ölüm, af, ceza zamanaşımı gibi hallerde de suç konusu eşya/eşyalar hakkında müsadere hükümleri uygulanabilecektir.

3.2.2. Tüzel Kişiler Hakkında Uygulanacak Güvenlik Tedbirleri

KMK m.4/3 maddesinde; “*KMK’da tanımlanan suçların, tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde veya tüzel kişi yararına işlenilmesi*” halinde, ayrıca “*bunlara özgü güvenlik tedbirlerine*” hükmedileceği düzenlenmiştir. Kaçakçılık suçlarında da; tüzel kişilerin organ veya temsilcisinin eylemleri dolayısıyla tüzel kişi lehine haksız bir kazanç elde edilmesi mümkündür. Yukarıda da belirtildiği üzere; kaçakçılıkla mücadelenin bir amacı da devletin ekonomik menfaatlerinin ve iç piyasanın korunmasıdır. Nitekim; KMK’da da, “*suçların tüzel kişi faaliyeti çerçevesinde veya tüzel kişi yararına işlenilmesi*” halinde güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı düzenlenmiştir.

Tüzel kişiler hakkındaki güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar TCK m.60’da düzenlenmiştir. Madde hükmünde güvenlik tedbirlerine ilişkin; “*Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet halinde, iznin iptaline karar verilir. (2) Müsadere hükümleri, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanır*” denilmektedir. Görüldüğü üzere; tüzel kişiler hakkında, “*faaliyet izninin iptali, eşya müsadere ve kazanç müsadere*” şeklinde güvenlik tedbirleri uygulanmaktadır. Faaliyet izninin iptali, tüzel kişinin varlığını sona erdirmemekle birlikte tüzel kişinin izin konusuyla ilgili olarak faaliyetini engellemektedir.⁴³⁰ Bu durumda; suçun faili tüzel kişi olmamakla birlikte suç, tüzel kişi yararına işlenmiştir. Suçun faili ise, tüzel kişinin organlarında görev yapan, temsilci sıfatı olan veya tüzel kişinin faaliyet alanları doğrultusunda görevlendirilen gerçek kişidir.⁴³¹

⁴³⁰ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.992.

⁴³¹ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.993.

4. İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARINDA ARAŞTIRMA YOLLARI VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

4.1. Yargıtay Kararları Doğrultusunda İthalat Kaçakçılıklarında Suçun Tespiti

İthalat kaçakçılığı eylemlerinin ve yöntemlerinin karmaşıklığı ve suç unsurlarının tespit edilebilmesi için teknik birtakım tespitlerin yapılması gerekliliği karşısında ithalat kaçakçılığı suçlamalarında araştırma yöntemleri, bilirkişi incelemeleri ve etkili soruşturma yürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Bu husus, Yargıtay'ın kararlarında da sıklıkla vurgulanmıştır. Örneğin; “...benzer ithalatlar yapılan gümrük müdürlüklerinden sorularak bu tür ithalatı yapan kuruluşlar belirlenip, yeterli derecede ve konuya ışık tutacak nitelikte fiyat listeleri ve bu konuda yapılan ithallerle ilgili orijinal fatura örnekleri ve sair ithal belgelerine ait örnekler istenilerek ve bu kuruluşlardan seçilecek uzman bilirkişilere yeniden inceleme yaptırılmak suretiyle suç konusu eşyanın emsal ithalatlara kıyasla gerçek değerinin tespit ettirilmesi ve ithal eşyasının gümrük kıymetinin eşyanın satış bedeli olan yani ithal karşılığı gerçekte ödenen veya ödenecek fiyat olduğu hususunda gözetilerek, ithalatı gerçekleştiren sanıkların suç konusu eşya ile ilgili olarak, satıcı firmadan mal bedeli olarak yaptıkları ödeme tutarı ve belgelerde araştırılıp sonucuna göre delillerin takdiri ile sanıkların olaydaki fonksiyonlarının ayrı ayrı belirlenip delilleri ile ortaya konulmasının ardından buna göre hukuki durumlarının tayini gerekirken, yetersiz bilirkişi raporuna dayalı olarak yazılı şekilde hüküm tesisi, Yasaya aykırı, katılan vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden, sanıklar hakkındaki beraat hükmünün 5320 sayılı Yasa'nın 8/1.maddesi gereğince yürürlükte bulunan 1412 sayılı CMUK'un 321.maddesi uyarınca BOZULMASINA, 04/11/2014 günü oybirliğiyle karar verildi...”⁴³² denilmiştir. Bir başka Yargıtay kararında ise; “...Dava konusu araçların resmi ithalatçıların 2007 ve 2008 yılları arasında aynı marka araçların emsal ithalatları karşılaştırıldığında, sanıkların gümrük giriş beyannamelerinde ibraz ettikleri faturalarda belirttikleri gerçek kıymetleri ile emsal ithalatlar arasında 355 ile 21000 avro arasında değişen değerlerde kıymet farkının olduğu tespit edilmiş olup, Askar şirketinin gümrük giriş beyannamesi ekindeki düşük kıymetli faturalarda belirtilen miktarlara Gümrük Kanunu'nun 27. maddesinde belirtilen yurtdışı giderler eklendiğinde ancak resmi ithalatçıların belirttiği emsal fatura

⁴³² Yargıtay 7. CD., E. 2013/4592 K. 2014/18393 T. 4.11.2014 ; Nitekim; Yargıtay kararına konu bir başka olayda; çifte faturalandırma eylemi, alıcının gümrüğe beyan ettiği ithalat bedeli karşısında gönderici tarafından düzenlenen faturalardaki satış bedelinden farklı olduğunun anlaşılmasıyla tespit edilmiştir. (Yargıtay 7. CD., E. 2013/7699 K. 2014/22007 T. 16.12.2014.)

kıymetlerine ulaşılabilirdi de gözetildiğinde; bu miktarın gerçek değer olarak kabul edilemeyeceği cihetle sanıkların beyan ettikleri faturalardaki kıymet eksiklerinin araçların Sayfa 1/2 donanımı ile ilgili olup olmadığı mahreç ülke faturalarında yapıldığı belirtilen iskonto miktarlarının resmi ithalatçıların aynı donanımlı araçların ithali sırasında ne oranda yapıldığı, varsa aradaki bu farkın nereden kaynaklandığı, sanıkların kasıtlarının tespiti açısından daha önceki araç ithalatlarında beyan ettikleri fatura kıymetleri, tüm şirket kayıtları, defter ve belgeleri getirtilip incelenerek, araçların ithal edildiği mahreç ülke şirketlerine banka dışı yöntemle para transferi ve elden ödeme yapıp yapılmadığının araştırılması ve yurt dışı giderlerinin Gümrük Yasası 27. maddesi uyarınca ödenmesi zorunlu giderler olduğu gözetilerek resmi ithalatçıların emsal ithalatlarda beyan ettikleri fatura kıymetlerine bu miktarlar eklendiğinde ödenmesi gereken vergi miktarı tespit edilerek sanıkların ithalat aşamasında ödedikleri vergi miktarı karşılaştırılıp aradaki farkın hazinenin zarar miktarı olacağı cihetle hazinenin zararı olmadığını belirten yetersiz bilirkişi raporlarına itibarla yazılı şekilde hüküm kurulması...”⁴³³ hukuka aykırı bulunmuştur. Ayrıca; maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi için dava konusu kaçak olduğu iddia edilen eşyalar hakkında yurtdışı kıymet araştırması yapılmalı ve ithal edilen eşyaların gönderici firmalardaki faturalarının incelenmeli ve menşe ülke üretici firmasından eşyaların değerinin sorulması gerekmektedir.⁴³⁴

İthalat kaçakçılığı suçlamalarında; Gümrük Müdürlüklerinden suç tarihine yakın tarihlerde gerçekleşen emsal beyannamelerin istenilmesi, uzman bilirkişilere inceleme yaptırılarak emsal beyannameler ile suç konusu eşya kıyaslanarak gerçek değerinin tespit ettirilmesi gerekmektedir.⁴³⁵ Serbest dolaşıma giriş beyannamesi ekinde düşük kıymetli sahte fatura ibraz edilerek eksik vergi ödendiği gerekçesiyle mahkumiyet kararı verilen bir olayda, Yargıtay tarafından, “...Dosya kapsamına göre, beyan edilen değer ile ithalat bedeli olarak yurt dışına transfer edilen para miktarı uyumlu ise de, anılan şirketin iş yerinde yapılan arama sonucunda daha yüksek bedelli olup gerçek olduğu iddia edilen faturanın ele geçirilmiş olması karşısında, maddi gerçeğin ortaya çıkartılabilmesi bakımından, dosyaya getirtilmiş olan emsal beyannameler dikkate alınıp, gerektiğinde bu beyannamelere ilave olarak ithalatın gerçekleştirildiği gümrük idaresi dışındaki gümrük

⁴³³ Yargıtay 7. CD., E. 2016/18258 K. 2017/2146 T. 8.3.2017.

⁴³⁴ Yargıtay 7. CD., E. 2014/19306 K. 2016/3865 T. 25.2.2016.

⁴³⁵ Yargıtay 7. CD., E. 2015/16238 K. 2019/31460 T. 13.5.2019. ; Yargıtay 7. CD., E. 2019/5205 K. 2019/38458 T. 9.12.2019.

idarelerinde tescilli benzer ithalatlar da sorularak, bu tür ithalatı yapan kuruluşlar belirlenip, yeterli derecede ve konuya ışık tutacak nitelikte fiyat listeleri ve bu konuda yapılan ithallerle ilgili orijinal fatura örnekleri ve sair ithal belgelerine ait örnekler istenerek ve bu kuruluşlardan seçilecek uzman bilirkişilere yeniden inceleme yaptırılmak suretiyle suça konu eşyanın emsal ithalatlarla kıyasla gerçek değerinin tespit ettirilmesi ile tüm deliller birlikte değerlendirilmek suretiyle sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini yerine, eksik araştırma sonucu yazılı şekilde hüküm kurulması...” hukuka aykırı bulunmuştur. Kaçakçılık konusu eşyanın araç olması halinde ise; araçların marka, model ve üretim yılları belirtilerek distribütör firmalardan veya üretici firmalardan araçların ithalat bedellerinin sorulması ve beyan edilen değerlerin gerçek değer altında olup olmadığının gümrük işlemleri konusunda uzman bir kişi, muhasebeci bilirkişi ve benzer ithalatları yapan firmalarda fiilen çalışan tecrübeli uzman bilirkişiden oluşturulacak heyet aracılığıyla saptanması gerekmektedir.⁴³⁶ Ancak; emsal olarak incelenecek beyannamelerin ihtilafsız olması gerekmektedir.⁴³⁷

Menşe saptırmasının iddia edildiği olaylarda ise; Yargıtay kararları doğrultusunda, beyanname konusu eşyanın menşei ve menşe şahadetnamesi hakkında yurt dışı araştırması yapılması, eşyalar üzerinde uzman bilirkişiler vasıtasıyla inceleme yaptırılarak eşyaların menşeinin belirlenmesi ve menşe şahadetnamesinin ithalat işlemine konu eşyaları temsil edip etmediğinin tespit edilmesi gerekmektedir.⁴³⁸

⁴³⁶ Yargıtay 7. CD., E. 2016/8016 K. 2018/14198 T. 17.12.2018 ; Yargıtay 7. CD., E. 2016/2859 K. 2018/14200 T. 17.12.2018 ; Yargıtay 7. CD., E. 2020/926 K. 2020/11584 T. 9.7.2020 ; Yargıtay 7. CD., E. 2017/185 K. 2018/7856 T. 05.07.2018.

⁴³⁷ Yargıtay 7. CD., E. 2017/11242 K. 2019/33818 T. 3.7.2019 kararında da; “...ayrıca UYAP’tan yapılan kontrolde dosyaya emsal olarak sunulan beyanname sahibi firmalardan Desal Gıda, Demirkardeşler Gıda, Karaoğlu Gıda ve sanığın ortağı olduğu ... Fıstıkçılık şirketleri ile ilgili olarak Mersin Cumhuriyet Başsavcılığının 2014/36525 soruşturma numarası ile açılan davanın mahkemenin 2016/521 Esasında kayıtlı ve halen derdest olduğunun anlaşılması nedeni ile anılan beyannamelerin dosyaya emsal yapılamayacağı anlaşılmakla; suça konu ithalata benzer ithalatların yapıldığı Gümrük İdarelerinden sorulmak suretiyle yukarıda ismi geçen firmalar dışında bu tür ithalat yapan kuruluşlar belirlenip, suç tarihi itibarıyla yeterli derecede ve konuya ışık tutacak nitelikte fiyat listeleri ve bu konuda yapılan ithallerle ilgili orijinal fatura örnekleri ve sair ithal belgelerine ait örnekler istenilerek uzman bilirkişilere yeniden inceleme yaptırılmak suretiyle suç konusu eşyanın emsal ithalatlarla kıyasla gerçek değerinin tespit ettirilmesi...” gerektiği ifade edilmiştir.

⁴³⁸ “...Sanıklar ... ve ...’in temsilcisi oldukları ... İhr. Güm. San. ve Dış Tic. Ltd. şirketi adına tescilli 1270 sayılı ve 23/06/2011 tarihli serbest dolaşıma giriş beyannamesi muhteviyatı eşyanın İran menşei olması halinde ek mali yükümlülüğe tabi olacağı, çıkış ülkesi İran olan eşya 15/06/2011 tarihinde Doğubayazıt’...gelmiş olduğu halde beyanname ekindeki menşei şahadetnamesi 15/06/2011 tarihinde Çin’de düzenlenmiş asıl nüsha gibi görüldüğü ve üzerinde "sonradan düzenlenmiştir" ibaresinin de bulunmadığı bu suretle sanıklar tarafından menşei şahadetnamesinin sahte olarak düzenlendiği belirtilerek sanıkların kaçakçılık ve resmi belgede sahtecilik suçlarını işledikleri iddia edilmiş olup beyanname muhteviyatı eşyanın menşei ve menşei şahadetnamesi hakkında yurt dışı

Yargıtay kararına konu bir başka olayda ise, beyanname konusu eşyanın yapılan fiziki kontrolünde, beyan edilen eşyalar haricinde eşyalar tespit edilmiştir. Sanık ise; eşyaların gönderici firma tarafından yanlış isim ve adrese gönderildiği iddia etmiştir. Yargıtay tarafından da, “...N.. İthalat İhracat Tıbbi Malzeme San. Ve Tic. Ltd. Şti tarafından ithal edilen IM087648 sayı ve 27.03.2006 tarihli gümrük giriş beyannamesi muhteviyatı eşyanın yapılan fiziki kontrolünde, beyan edilen eşyaların dışında vitamin hapları, saç spreyleri ve bilgisayar aksamı bulunduğu tespit edilmiş olup, dosyada mevcut gönderici Natrol Inc. tarafından düzenlenen 28.03.2006 tarihli yazıda eşyanın İzmir' de bulunan N.. Tıbbi Müstahzarlar Pazarlama A.Ş.' ye gönderilmesi gerekirken yanlış isim ve adrese kendileri tarafından gönderildiğinin belirtildiği cihetle, bahsi geçen İzmir'deki N..Tıbbi Müstahzarlar Pazarlama A.Ş. yetkilisi dinlenilerek suç tarihinde A.B.D. deki Natrol Inc. isimli firmadan 28.03.2006 tarihli “Evrak İnceleme ve sayım-Tespit Tutanağında” belirtilen eşyalarla ilgili siparişleri bulunup bulunmadığı sorularak, buna ilişkin fatura ve ithalat belgeleri getirtilip anılan husus belirlendikten sonra sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tespit ve tayini gerekirken eksik araştırma sonucu yazılı şekilde hüküm kurulması...” hukuka aykırı bulunmuştur. Nitekim; tespit edilen aykırılığın, yüklenici firmanın hatası sonucu gerçekleştiğinin, olayda kaçakçılık kastı ile hareket edilmediğinin ve yükleme hatası söz konusu olduğunun ispatlanmış olması halinde alıcı firmanın bu yanlışlıktan sorumlu tutulması hukuken mümkün değildir.⁴³⁹ Ayrıca bu hususta suça konu ürünlerin değer itibarıyla ithal edilen tüm ürünlere oranının da tespit edilmesi önemlidir.⁴⁴⁰

araştırmasına gidildiği ve Çin ... İdaresince verilen yazı cevabında hiçbir bilgiye ulaşılamadığının bildirildiği anlaşılmış ise de, ... antreposunda bulunduğu anlaşılan beyanname muhteviyatı eşyalar üzerinde konusunda uzman bilirkişiler vasıtasıyla inceleme yaptırılarak, eşyaların menşeinin belirlenip, menşei şahadetnamesinin ithalat işlemine konu eşyaları temsil edip etmediğinin tespitinden sonra bir karar verilmesi gerekirken, eksik araştırma ile yazılı şekilde beraat kararı verilmesi Yasaya aykırı, katılan ... İdaresi vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmemiş olduğundan, hükümlerin 5320 sayılı Yasanın 8/1. maddesi gereğince yürürlükte bulunan 1412 sayılı CMUK'un 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA...” Yargıtay 7. CD., E. 2014/33285 K. 2017/5908 T. 11.7.2017.

⁴³⁹ Yükleme hatası olduğunun ispat edilebilmesi için yalnızca ihracatçı firmaların bu yönde beyanda bulunmuş olması yeterli değildir. Örneğin; Yargıtay 7. CD., E. 2021/4771 K. 2021/14818 T. 9.11.2021 kararında, “...eşyanın ilk fiziki muayenesinin 14.01.2015 tarihinde yapılarak beyan harici eşyanın tespit edildiği ancak fiziki koşullar nedeniyle detaylı tespitin 11.02.2015 ve 09.06.2015 tarihlerinde yapıldığı, bilirkişi raporunda belirtilen ve Mahkemenin beraat kararına esas aldığı şekilde ihracatçı firma tarafından sevkiyat hatasına ilişkin yazı düzenlenmeden önce beyan harici eşyanın tespit edildiği gözetilmeden, sanığın atılı suçlardan ayrı ayrı mahkumiyeti yerine suçtan kurtulmaya yönelik savunmasına itibar edilerek yazılı şekilde beraatine karar verilmesi...” hukuka aykırı bulunmuştur.

⁴⁴⁰ Benzer yönde; İzmir BAM, 11. CD., E. 2017/2736 K. 2019/1128 T. 26.3.2019 kararında da “...Dairemizce alınan bilirkişi heyeti raporunda, suça konu ürünlerin hata ile yüklendiği, dosyada bulunan düzeltme yazısına göre hatanın yükleyici firmadan kaynaklandığı, sanık gümrük müşavirinin yüklemeden bilgisinin olmadığı, olayda ihmalinin bulunmadığı, suça konu ürünlerin değer itibarıyla ithal edilen tüm ürünlere oranının %3,5 olarak hesaplandığı, sanıkların bu yanlışlıktan sorumlu tutulamayacağı, el konulan ürünlerin mahreç ülkeye iadesinin gerektiği belirtilmiştir. Toplanan delillere göre sanıkların suç işleme kastıyla hareket ettikleri yönünde yeterli kanıya

İthalat kaçakçılığı suçlarında kovuşturma aşamasından önce yapılan tespitlerin de titizlikle yürütülmesi gerekmektedir. Nitekim; Yargıtay kararlarında da, ithalat kaçakçılığı iddiasına dair her türlü şüpheden uzak bir şekilde araştırma yapılması gerektiği sıklıkla vurgulanmıştır.⁴⁴¹ YCGK kararına konu başka bir olayda da, “*Kolluk görevlilerince uygulama noktası oluşturularak yapılan yol kontrolünde sanığın yönetimindeki kamyonun durdurulduğu, sanığın, araçta Yüksekova'dan teslim aldığı 174 koli muz olduğunu, ancak fatura, sevk irsaliyesi ve diğer belgelerinin olmadığını beyan etmesi üzerine muzların muhafaza altına alındığı olayda; muzların soruşturma evresinde tasfiye edilmeleri nedeniyle kaçak eşya vasfında olup olmadıklarına dair bilirkişi raporunun aldırılmamış olması, sanığın aşamalarda muzların kaçak olduğunu bilmediğini savunması ve fatura veya sevk irsaliyesi bulunmamasının muzların yurda*

ulaşılamadığından ve ilk derece mahkemesinin beraat hükümleri sonuç itibarıyla doğru olduğundan katılan vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermek gerekmiş...” denilmiştir. Aksi yönde Yargıtay 7. CD., E. 2016/3072 K. 2017/10365 T. 29.11.2017 kararında ise, “...Konteynerden beyan dışı eşya çıkması, beyan edilen eşya ile gelen eşya arasındaki yüksek değer farkı, beyanname ekine ahşap elbise askısına ilişkin orijinal fatura eklenmesi, dosyaya ibraz edilen belgeler ile olması gereken belgeler arasında uyumsuzluk bulunması ve gümrük müşaviri sanık ...'ın Ambarlı Gümrük Müdürlüğü'ne hitaben yazdığı 21.11.2012 kayıt tarihli dilekçesi ile gelen eşyanın firmanın siparişi olmayıp, başka bir ülkeye gitmesi gerekirken yanlış yükleme sonucunda sehven kendilerine geldiğini beyan ederek dilekçe ekine de ihracatçı firmanın yanlış yükleme yapıldığına dair yazısını da eklemesi tespitleri karşısında atılı Kaçakçılık suçunun unsurları itibarıyla oluştuğu göz önüne alınarak sanıkların olaydaki rollerinin tespiti ile hukuki durumlarının değerlendirilmesi gerektiği gözetilmeksizin yazılı şekilde hüküm tesisi...” ; Yargıtay 7. CD., E. 2014/31338 K. 2016/11091 T. 15.12.2016 kararında da, “...İthalat işlemlerini fiilen yürüten kişinin şirketi temsile yetkili olan sanık ... olduğu, 23.06.2011 tarihli... Firması adına tescilli transit beyannamesinde beyan edilen eşyanın 855 kпта 10.176 adet ahşap süs eşyası, 7.680 adet ahşap çerçeve, 4.200 adet top, 2.168 adet ayakkabı olduğu, Gümrük İdaresince denetim sonucu yapılan tespitte ise 855 kпта; 2.168 adet ayakkabı yerine 27.036 çift ayakkabı, 4.200 adet top yerine 33.000 adet plastik top, 10.176 adet ahşap süs eşyası yerine 1. 800 adet mücevher kutusu, 7.680 adet ahşap çerçeve yerine 300 adet ahşap çerçeve ile cins olarak beyan dışı 1.130 adet cep telefonu bataryası ile 200 adet plastik heykel eşyaların tespit edilmesi karşısında sanığın üzerine atılı gümrük işlemlerini yapmaksızın eşyayı yurda sokma suçunu işlediği, suça konu eşyaların gönderici firma tarafından yanlış gönderildiği yönündeki savunmaya itibar edilmesinin mümkün bulunmadığı, bu suretle sanığın üzerine atılı kaçakçılık suçunu işlediği sabit olduğu halde, sanık ...'un mahkumiyeti yerine yazılı şekilde beraatine karar verilmesi...” hukuka aykırı bulunmuştur. Görüldüğü üzere; somut olayda yalnızca yükleme hatası olup olmadığının değil, beyan edilen eşya ile gelen eşya arasındaki değer farkının da dikkate alınması gerekmektedir.

⁴⁴¹ Yargıtay 7. CD., E. 2014/5608 K. 2015/17109 T. 28.5.2015 kararında ; “...Mahkeme tarafından, 3 dava konusu eşyaya ilişkin olarak alınan F-10004709 ve F-10004712 numara ile mühürlenmiş örneklerin yaptırılan analizinde çıkan sonuçların birbirinden farklı olması sonucunda Gümrük Müdürlüğüne yazılan yazılara göre dava konusu serbest dolaşıma giriş beyannamesi kapsamı eşya için mevcut bulunan numunenin analize gönderilmesini istediği, mahkemenin müzekkeresi üzerine Gümrük İdaresi tarafından verilen cevabi yazı içeriğinde 15/05/2009 gün ve IM568 sayılı serbest dolaşıma giriş beyannamesi için alınan numune olduğu anlaşılan numunenin doğrudan Gümrük İdaresi tarafından analize gönderilerek gözetime tabi "cin mısıri" olduğu anlaşılmış ise de, dosya kapsamında bulunan 03/06/2009 tarih ve “Numune Alma Tutanağı” başlıklı tutanak içeriğine göre dava konusu beyannamelerden F-10004709 ve F-10004712 numara ile mühürlenmiş iki adet numunenin alındığı ancak Gümrük İdaresi tarafından Ankara Üniversitesine 12/03/2012 gün ve 5078 sayılı yazı ile analize gönderilen ve F-10191429 sayılı güvenlik mühürü ile kapalı bez torba içindeki eşya örneklerinin ne zaman, ne şekilde ve hangi güvenlik mühürü ile alındığına dair tutanak bulunup bulunmadığı hususu araştırıldıktan sonra sanıkların hukuki durumlarının buna göre belirlenmesinin ardından hüküm tesis edilmesi gerekirken eksik araştırma sonucu yazılı şekilde kaçakçılık suçundan mahkumiyet ve resmi belgede sahtecilik suçundan beraat kararı verilmesi..” hukuka aykırı bulunmuştur. Görüldüğü üzere; gümrük işlemleri sırasında şüpheli durum tespit edilmesi halinde, tüm işlemlerin açık, somut bir şekilde yürütülmesi yargılamanın devamı açısından büyük önem taşımaktadır.

kaçak yollar ile getirildiğine dair tek başına mahkûmiyete yeterli delil oluşturmaması karşısında; sanığın atılı suçu işlediğine dair hakkında her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı kabul edilmelidir..”⁴⁴² denilerek beraat kararı hukuka uygun bulunmuştur. Olayda; muz yetiştiriciliğinin yapılmadığı Yüksekova ilçesinde sanığın kontrolündeki araçta 3480 kg muz bulunmuş ve sanık tarafından mallara ilişkin fatura, sevk irsaliyesi vb. bir evrak sunulamamıştır. Kolluk görevlileri tarafından da muzların yasa dışı yollardan ülkeye girdiği değerlendirilerek muhafaza altına alınmış ve kaçak eşya tespit tutanağı düzenlenerek tasfiye edilmiştir. Ancak; bu aşamada tasfiyesine karar verilen muzlar hakkında kaçak eşya vasfında olup olmadığına dair bilirkişi incelemesi yapılmamıştır. Sanık da *“tanımadığı bir kişinin kendisine kamyonla Yüksekova'dan Van'a muz götürmesi konusunda yaptığı teklifi kabul ettiğini, abisine ait kamyonla muzları alıp yola çıktıktan sonra kontrollerde yakalandığını, muzların kaçak olduğunu bilmediğini, muzları veren şahsı tanımadığını, kendisini Van'da karşılayacak olan bu şahsın herhangi bir belge de vermediğini”* savunmuştur. İthalat kaçakçılığı suçunda da; eşyanın *“kaçak eşya”* olup olmadığı konusunda somut bir tespit yapılamaması halinde evrensel bir ceza hukuku ilkesi olan *“şüpheden sanık yararlanır”* ilkesi gereğince suçun unsurlarının oluşmadığının kabul edilmesi gerekecektir.⁴⁴³

Ayrıca; kaçakçılık eylemlerini gerçekleştiren gerçek kişilerin tespit edilerek gerçek faillere ulaşılması da büyük önem taşımaktadır. Bu hususta; yalnızca şirketlerin görünürdeki yetkililerinin değil, ithalat işlemlerinin gerçekte kim tarafından gerçekleştirildiğinin de tespit edilmesi gerekir.

Ayrıca; kaçak şüphesi ile el konulan eşyaların faturalı olduklarının iddia edilerek fatura veya başka tevsik edici belgeler sunulması halinde, fatura veya belgeye konu eşya ile el konulan eşyaların cins, miktar ve nevi yönünden karşılaştırılması, uyuşması halinde ibraz edilen faturanın menşelerinin araştırılması, şirketlerin defter ve belgelerinin

⁴⁴² Yargıtay CGK., E. 2015/273 K. 2017/227 T. 11.4.2017.

⁴⁴³ Nitekim; Yargıtay 7. CD., E. 2018/4203 K. 2019/33212 T. 25.6.2019 kararında da; *“...Sanığın suça konu çayları ... Dış Ticaret adli firmadan satın aldığı savunup, buna ilişkin fatura ve ithalat belgelerini sunduğu, sanığın defter ve kayıtlarında inceleme yapan mali müşavir bilirkişi suça konu çayların... Dış ticaretten alındığını ve kayıtların uygun olduğunu belirttiği, Doğubayazıt İlçe Tarım Müdürlüğü'nün 27/01/2010 tarihli yazısında da suça konu çayların ... Dış Ticaretten alınan ve bu firmanın ithal ettiği çaylar olduğunun bildirildiği görülmüş olup, suça konu çayların gerçekte sunulan belgelere göre yurda ithal edilen çaylar olup olmadığının tereddüte yer bırakmayacak şekilde tespiti bakımından ... Dış Ticaret firmasının Gümrük Beyannamesine konu edilen ithal çaya ilişkin analiz raporu ile suça konu sanık ...'na ait çayın analiz raporları karşılaştırılıp sonucuna göre çayın kaçak olup olmadığı belirlenerek bir karar verilmesi gerekirken eksik soruşturma ile mahkûmiyet kararı verilmesi...”* hukuka aykırı bulunmuştur. Görüldüğü üzere; ithalat kaçakçılığı suçundan bahsedilebilmesi için öncelikle, suç konusu eşyanın kaçak eşya olup olmadığının şüpheyne yer bırakmayacak şekilde ortaya çıkartılması gerekmektedir.

incelenmesi, yeterli stoka sahip olup olmadıklarının tespit edilmesi, malların satıcısı olduğu iddia edilen şirketlerde mali bilirkişiler aracılığıyla ithal aşamasına kadar menşe araştırması yapılması, ithalat aşamasına kadar satış yapan şirket yetkililerinin tanık sıfatıyla dinlenilmesi, suç konusu eşyaların ithalatına ilişkin fatura, gümrük beyannamesi gibi tüm bilgi ve belgelerin celbedilmesi ve tüm bu hususlarda mali müşavir ve gümrük mevzuatında uzman bilirkişiler aracılığıyla denetime elverişli rapor hazırlanarak suç konusu eşyaların yasal yollardan ülkeye ithal edilip edilmediğinin tespit edilmesi gerekmektedir.⁴⁴⁴

Bir diğer önemli husus ise iddia edilen eylemin, KMK kapsamında kaçakçılık suçları kapsamında bir eylem mi, yoksa 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 235 maddesinde düzenlenen idari yaptırımları gerektiren bir eylem mi olduğunun ortaya çıkarılması gerektiğidir.⁴⁴⁵

Yargılama konusu ithalat işlemi hakkında, gümrük idareleri veya vergi daireleri tarafından, ek tahakkuklar ve bu ek tahakkuklara bağlı olarak matrah farklarına isabet ettiği iddia edilerek re'sen tarh edilen özel tüketim vergileri ile katma değer vergileri yansıtılmış olması halinde, bu işlemlere karşı açılan davaların da incelenerek suçun maddi unsurları yönünden tartışılması yerinde olacaktır. Nitekim; Yargıtay tarafından da, vergi mahkemelerinde görülen bu davaların kesinleşip kesinleşmediğinin araştırılması ve dava

⁴⁴⁴ "...Sanık ...'ın 05.02.2011-31560, 07.02.2011-31563, 08.02.2011-31564 sıra numaralı,... Ticaret-... tarafından düzenlenen ve alıcısı ... Ticaret olan, metal optik çerçeveye ait irsaliye faturası sunarak, bu ürünleri Çin'den ithal ettiklerini savunması karşısında, ...Ticaret tarafından düzenlenmiş üç irsaliye faturada belirtilen toplam 15.000 adet metal optik çerçevenin, yakalanan ve kaçak olduğu iddia edilen 14.965 adet gözlük çerçevesi ile aynı ürün olup olmadıklarına dair ayniyet tespitinin yapılmasından sonra, irsaliye faturalarda belirtilen ... firmasına ait ithalat belgelerinin celp edilerek, ithalat belgelerinde sözü edilen gözlükler ile suça konu gözlüklerin aynı gözlük olup olmadığının cins, miktar ve nevi itibarıyla denetimi yapılarak sonucuna göre karar verilmesi gerektiği, bilirkişi raporunda ... firmasına ait belgelerin getirtilerek inceleme yapıp yapılmadığı konusunda açıklık bulunmadığından, belirtilen hususlarda konusunda uzman ehil bir bilirkişi yolu ile tespit yaptırıldıktan sonra sanıkların hukuki durumunun tayin ve takdiri gerektiği gözetilmeden eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi..." Yargıtay 7. CD., E. 2014/31918 K. 2017/10296 T. 28.11.2017 . Aynı yönde bkz. Van BAM, 3. CD., E. 2020/697 K. 2020/791 T. 16.7.2020.

⁴⁴⁵ "...söz konusu eklenen faturalarda hangilerinin eksik ödeme için düzenlendiği, bunların miktarları, ithalatların 2009 ve 2010 yıllarında yapıldıklarının ve vergilerinin ödenmiş olduğu dikkate alındığında, ne kadarlık eksik ödeme bulunduğu, hangi ithalat beyannamelerinde eksik bedelli sahte faturalar eklendiği, hangilerinde sahte fatura eklenerek alınmış uygunluk belgeleri bulunduğu hususunda raporlar arasında çelişki olduğu gözetilerek, çelişkileri giderecek şekilde, durumu net olarak ortaya çıkaracak konunun uzmanlarından oluşturulacak bir heyet marifetiyle bilirkişi raporu alınıp, dosya kapsamıyla birlikte sanıkların hukuki durumlarının değerlendirilerek, eylemlerinin 5607 sayılı yasa kapsamında kaçakçılık suçu mu yoksa 4458 sayılı gümrük kanunu 235/1-c maddesinde düzenlenen idari yaptırım gerektiren eylem olup olmadığı ortaya konup tartışılmadan, çelişkiler giderilmeksizin sanıkların mahkumiyetine karar verilmesi kesin hukuka aykırı nitelikte olduğu..." İstanbul BAM, 14. CD., E. 2019/1722 K. 2020/528 T. 2.3.2020.

dosyalarının dosya arasına alınarak tüm deliller ile birlikte değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.⁴⁴⁶

4.2. Gümrük Teşkilatının Yapısından Kaynaklanan Sorunlar

Çeşitli şekillerde karşımıza çıkan ithalat kaçakçılığı eylemleriyle mücadele farklı kurumların görev alanlarına girmektedir. Bu nedenle; ithalat kaçakçılığı ile etkin bir mücadele ancak idari denetimlerin iş birliği içerisinde hareket etmesi ve kurumlar arası işbirliğini kolay kılacak düzenlemeler yapılmasıyla mümkündür.⁴⁴⁷

Ekonomik suçlulukla etkin bir mücadele için;

“ticaret ön eğitimi ve mümkünse uygulaması da olan özel eğitim almış polisler bu suçları soruşturması, bilgi sistemi kurulması(ekonomik suçlulukla mücadele için önemli bilgilerin her zaman bağlantı kurulabilir şekilde emre hazır olmasını bekleyecek bir sistem kurulması) , önleyici ve engelleyici makamlar arasında bilgi değişimi sağlanması, idari makamların kanuni görevlerinin bilincinde olarak suç şüphesi halinde ihbar yapmaları gerektiği, polislerin ekonomi uzmanları tarafından kovuşturma süresini kısaltmak amacıyla bilgilendirilmeleri ve desteklenmeleri, bağlantı kişilerin yerleştirilmesi ve gizli soruşturmacıların kullanılması, ceza muhakemesinin bürokrasiden kurtarılması, hızlanması ve akılcılaşması, polis ve savcılık arasında kopukluğun giderilmesi, yoğunlaşma ve tecrübe değişimi vasıtasıyla uluslararası birlikte çalışmayı derinleştirilmesi”

gerektiği ifade edilmiştir.⁴⁴⁸ İthalat kaçakçılığı suçları bakımından da; bu suç politikası ilkelerinin uygulanması gerektiği söylenebilir. Şöyle ki; uluslararası ticaretin yaygınlaşması ve gelişmesi karşısında; ülkeler arasındaki dış ticaretin dış politikalara uygun bir şekilde basit fakat denetim altında gerçekleşmesi, gümrük vergilerinin tahsil edilebilmesi için gümrük idarelerinin dış ticarete yaşanan değişimlere göre gelişmesi,

⁴⁴⁶ “...Sanıklar müdafinin bila tarihli dilekçesi ile ithalatı yapan ... idarelerince şirket adına ek olarak tahakkuk ettirilen antidamping vergisi ve bu vergiye isabet eden özel tüketim vergisi ile katma değer vergisine vaki itirazın reddine ilişkin kararların iptali istemiyle açılan davalar sonucu verilen; ... 11. Vergi Mahkemesinin 2010/1675E - 2011/2100K sayılı ve 2010/1678K ve 2011/2098K sayılı kararları ile ... 11. Vergi Mahkemesinin 2012/727E - 2012/562K sayılı kararı ve bu karara itiraz edilmesi üzerine ... Bölge İdare Mahkemesinin itirazın reddine ilişkin 2012/727 E - 2012/562 K sayılı kararlarını ibraz etmesi karşısında, söz konusu kararların kesinleşip kesinleşmediği araştırılıp kesinleşmemiş olmaları halinde kesinleşmesi beklendikten sonra anılan dava dosyaları getirtilip incelenerek ve ilgili belge örnekleri dosya arasına konularak deliller birlikte değerlendirilip sonucuna göre sanıkların hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği gözetilmeden eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm tesisi Yasaya aykırı, katılan ... İdaresi vekilinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görüldüğünden hükmün 5320 sayılı Yasanın 8/1. maddesi gereğince yürürlükte bulunan 1412 sayılı CMUK'un 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA” Yargıtay 7. CD., E. 2014/31731 K. 2017/3344 T. 25.4.2017. Benzer yönde bkz.; Yargıtay 7. CD., E. 2015/18100 K. 2016/4449 T. 10.3.2016.

⁴⁴⁷ Kahya, s.176.

⁴⁴⁸ Demirbaş, *Kriminoloji*, s.299.

ulusal ve uluslararası ilke ve kurallara uyulması ile mümkündür. İlke ve kurallara ne ölçüde uyulduğunun tespiti, gümrük denetimi ile sağlanmaktadır.

Gümrük denetimi; özet beyanın verilmesi ve takibatı ile gümrük beyannamesinin kontrolü şeklindeki denetimler sırasında, kaçakçılık suçlarını kapsayan olağandışı durumlarla ilgili olarak belge kontrolü, belge kontrolüyle birlikte eşyanın fiziki kontrolü ile muayenesi, eşyanın tarife pozisyonunun tespiti amacıyla laboratuvar tahlili veya ekspertize gönderilmesi gibi yöntemlerdir.⁴⁴⁹ İlgilisi tarafından verilen gümrük beyannameleri üzerinden gümrük vergisi hesaplanır ve beyannameler risk kriterleri çerçevesinde değerlendirilerek gümrük idaresi tarafından denetime tabi tutulur. Ancak; gümrük denetimlerinin yararı karşısında dış ticaretin önünde engel olması da mümkündür. İzin ve kontrol süreçlerinde gümrük işlemlerinin bekleme sürelerinin artması, maliyetleri artırabilmekte ve rekabette geri kalma riski doğurmaktadır. Bu hususta; kapsamlı bir gümrük sürecine rağmen gümrük idaresinin yeterli sayıda personele sahip olmadığı ifade edilmiştir.⁴⁵⁰

İlk bölümde de bahsedildiği üzere; gümrük kaçakçılığı gibi ekonomik suçlarla mücadelede son çare olan ceza yaptırımına kadar idari, mali veya iktisadi tedbirlerle kaçakçılıkla daha etkili bir şekilde mücadele edilmesini sağlayacaktır. Ancak; bu hususta idarelerin de devamlılık ve istikrar içerisinde hareket etmesi gerekmektedir.

İlk bölümün; *“İthalat Kaçakçılığı Fiillerinin İşlenilmesine Neden Olan Etkenler”* kısmında bahsedilen Avrupa ile Orta Asya’daki 52 ülkeye ilişkin değişkenlerin 2015 dönemine ait verilerinden yola çıkılarak kaçakçılığın göstergeleri ve nedenlerinin analiz edildiği *“yapısal eşitlik modeli”* uygulamasında; Türkiye’de ithalatın ekonomik ve zaman olarak maliyetinin azaltılmasının kaçakçılığın azaltılmasında önemli bir aşama olacağı sonucuna varılmıştır.⁴⁵¹ Hukuk sisteminin boşluklardan arındırılması, bilişim ve teknolojik gelişmelerden faydalanılarak kurumsal etkililiğin artırılması ve dış ticarete maliyeti artıran bürokratik işlemlerin azaltılması gibi gelişmelerin de kaçakçılığı azaltacağı ifade edilmektedir.⁴⁵²

⁴⁴⁹ Üyümez/Gültekin, s.344.

⁴⁵⁰ Üyümez/Gültekin, s.363.

⁴⁵¹ Aksöz Yılmaz, s.282.

⁴⁵² Aksöz Yılmaz, s.282.

Gümrükler; önemli mali ve ekonomik işlevleri yerine getirmekle birlikte, yolsuzlukların da yoğun olarak görüldüğü yerlerdir.⁴⁵³ Gümrük yolsuzlukları; yerli endüstriler arasında haksız rekabete neden olmakta, ithali yasak malların ülkeye girmesi ile kamu sağlığı ve düzeni riske atılmakta, mali kayıplara neden olmakta ve kamu kurumları arasındaki güven ve iş birliğini azaltmaktadır.⁴⁵⁴

Dünya Bankası tarafından yapılan politika araştırmasında; yolsuzluklara karşı mücadele stratejisi geliştirilmiş, fayda-maliyet analizi yapılmıştır. Bu çalışmada, gümrük görevlisinin yolsuzluktan elde edeceği maddi veya maddi olmayan faydanın, yakalanma ve cezalandırılma gibi maliyetinden yüksek olması halinde yolsuzluğu gerçekleştireceği ifade edilmiştir. Bu durum formülleştirilerek;

“ $E [B] = N \times E[G] - \text{prob}[P] \times [P] > 0$ “ olarak ifade edilmiştir. Bu formülde;

$E [B]$ = Yolsuzluk ile elde edileceği düşünülen toplam faydayı,

N = Yolsuzluğa konu işlem sayısını,

$E[G]$ =Yolsuzluktan elde edileceği beklenen kazancı,

$\text{Prob} [P]$ = Yolsuzluktan dolayı cezalandırılma olasılığını,

$[P]$ = Yolsuzluğun cezasını karşılamaktadır. Fayda maliyet analizine göre; yolsuzlukla etkin bir şekilde mücadele edilebilmesi için; beklenen brüt faydaların azaltılması, kamu görevlisinin takdirine bağlı karar ve işlemlerin azaltılması, yolsuzluk karşısında cezalandırılma olasılığının artırılması ve ödenecek ceza miktarının artırılması gerekmektedir.⁴⁵⁵

Ayrıca; gümrük idaresinin personel sayısının artırılması, gümrük idaresinin denetime yönelik teknolojik imkanlardan kullanımı sağlanması, ithalat kontrolleri,

⁴⁵³ “Dünya Bankasının (World Bank, 2003) 80 ülkede yaptığı Yatırım İklimi Anketi’ne göre, ankete katılan firmaların % 40’ı gümrüklerin yatırım kararlarında önemli bir engel olduğunu belirtmişlerdir. Uluslararası Şeffaflık Örgütünün Küresel Yolsuzluk Araştırması’na göre gümrükler, polis ve vergi dairelerinden sonra yolsuzlukların en yoğun şekilde görüldüğü birimlerdir.” Selçuk Akçay, “Gümrüklerde Yolsuzluk: Dışsal Nedenleri, Sonuçları ve Önlemleri”, *İş Ahlakı Dergisi*, Vol.2, No.2, 2009 , s.8. İnternet Erişim Adresi: <http://isahlakidergisi.com/sayilar/2-cilt-2-sayi/m0019> (15.08.2021).

⁴⁵⁴ Akçay, s.16.

⁴⁵⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Jeff Hunter/Anwar Shah, “Anti-Corruption Policies and Programs : A Framework for Evaluation” Policy Research Working Paper; No. 2501. World Bank, Washington, DC, 2000. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/19753> (23.12.2021)

standardizasyon denetimleri ve tüketici koruma önlemlerinin eşyaların ithalatından sonra yapılması, gümrük işlemlerinde basitleştirilmiş usuller mekanizması geliştirilerek AB uygulamaları ile uyumlu hale getirilmesi, e-belge sisteminin tüm gümrüklerde yaygınlaştırılması ile gümrük denetimi fonksiyonlarının iyileştirilebileceği ifade edilmektedir.⁴⁵⁶ Gümrük kontrolü uygulamalarındaki aksaklıklar kaçakçılık haricinde maliyet kayıplarına da neden olduğundan, bu maliyetlerin gümrük kaçakçılığı ile mücadelenin etkin bir şekilde yürütülmesiyle ithalat ve ihracat hacmi ile ithalatçı ve ihracatçılar üzerindeki olumsuz etkilerinin de tespit edilmesi ve bu duruma karşı önlem alınması gerekmektedir.⁴⁵⁷

İlk bölümde de bahsedildiği üzere, gümrük kaçakçılığı suçlarının sosyolojik nedenleri de vardır. Bu nedenle; kaçakçılık ile mücadelede gümrük görevlilerinin kaçakçılık konusunda uzmanlaşması ve toplumsal bilincin sağlanması da ayrıca önem taşımaktadır. Ayrıca; ithalatta vergi yükünün makul oranlara çekilmesinin de, kaçakçılık fiillerinde kar-zarar dengesi ile rasyonel bir tercih yapacak olan ithalatçıların alım gücünü artırarak kaçakçılığa olan yönelimi azaltılabileceği söylenebilir.

4.3. Gümrük ve Kaçakçılık Mevzuatından Kaynaklanan Sorunlar

Kaçakçılığa ilişkin mevzuatın dağınık olması uygulamada birtakım sorunlara neden olmaktadır. Kaçakçılık konusunda cezai hüküm içeren 6136 sayılı “*Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun*”, 2863 Sayılı “*Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu*” gibi KMK’ya istisna teşkil eden düzenlemeler bulunmaktadır. Mevzuatın bu şekilde dağınık olması, ikili bir yapı ortaya çıkardığı gerekçesiyle eleştirilmiş ve benzer nitelikte fiillerin farklı kanunlarda farklı cezalarla yaptırım altına alınmasının oranlılık ve ölçülülük ilkelerini ihlal ettiği ifade edilmiştir.⁴⁵⁸ Ayrıca; mevzuatın dağınıklığı uygulayıcılar tarafından da düzenlemelerin tamamına hakim olunmasını engellemektedir. Örneğin; gümrük mevzuatında kimi eylemler kabahat teşkil ederken kimi eylemler suç olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle; uygulayıcılar tarafından, suç unsuru taşımayan kabahat niteliğindeki fiillerin, KMK kapsamında suç olarak nitelendirilmemesi gerekir.

⁴⁵⁶ Üyümez/Gültekin, s.364.

⁴⁵⁷ Osman Şahpaz, “Gümrük Kanunu Uygulamalarının Kaçakçılık Üzerine Etkileri”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019), s.63.

⁴⁵⁸ Şentürk, s.385-386.

Nitekim; KMK'daki ifadelerin açık olmayışı karşısında olayların çözümü açısından uygulamada Yargıtay kararlarına başvurulması da kanunun yapısal olarak eksik olduğunu gösterdiği, açık olmayan ifadeler nedeniyle farklı mahkeme ve uygulama yorumlarının ortaya çıktığı belirtilmiştir.⁴⁵⁹

İthalat kaçakçılığının önemli nedenlerinden biri de, ithalat konusu mallar üzerindeki gümrük vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi ve diğer birtakım ek mali yükümlülüklerden oluşan vergi yüküdür. Bir taraftan yerli üretimi korumak amacıyla getirilen yükümlülükler ve kısıtlamalar diğer taraftan kişileri kaçakçılık fiillerine de yöneltmektedir. Ülkeler arasında ithalat veya ihracat aracılığıyla gerçekleşen eşya ticaretinde; ulusal ve uluslararası ticaret politikaları önlemleriyle, gümrük mevzuatı, mali mevzuat ve dış ticaret mevzuatı gibi düzenlemelerle getirilen teknik ve karmaşık kuralların uygulanması gerekmektedir.⁴⁶⁰

Örneğin; ülkemizin ithalat ve ihracat hacminin önemli bir kısmını oluşturan dahilde işleme rejiminin kötüye kullanılması ile KMK m.3/4. düzenlenen rejime aykırılık suçu gibi eylemler, ülke ekonomisine büyük zararlar vereceği kuşkusuzdur.⁴⁶¹ Dahilde işleme rejimi bu nedenle, mevcut koşullarda takip edilmesinin zor olduğu ve etkili bir altyapının sağlanamadığı, firmalara yönelik denetimlerin etkinleştirilmesi gerektiği, dahilde işleme izni verilirken titiz davranılması gerektiği ifade edilmiştir.⁴⁶² Ayrıca; kaçakçılıkla ilgili yasal düzenlemelerdeki boşlukların, kaçakçılar lehine sonuçlar yarattığı, kar-zarar ilişkisi içerisinde rasyonel tercihte bulunan kaçakçıların zarar dengesini artırmaya yönelik adımlar atılması gerektiği ve kaçakçılığın meşru bir yaşam tarzı olduğu algısının kaçakçılık suçlarına karşı kesin ve hızlı bir cezalandırma ile düzeltebileceği belirtilmektedir.⁴⁶³ Bir başka görüş ise; KMK'da cezalandırma sisteminin karmaşık olduğu, “eşyanın gümrük işlemine tabi tutulmaksızın ülkeye sokulması” ile

⁴⁵⁹ Öz/Erim, s.75.

⁴⁶⁰ Üyümez/Gültekin, s.344.

⁴⁶¹ İhracata teşvik modeli olarak ülkemizde kullanılan en yaygın ekonomik etkili gümrük rejimi; dahilde işlemi rejimidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Tekin/Tekin, s.172.

⁴⁶² “...Örneğin; tavuk parçası ve yumurta ihraç etme şartıyla vergisiz buğday ithalatı izni verilen dahilde işleme belgelerinde böyle bir iznin rejim şartlarına uygun olarak gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespiti neredeyse imkansızdır. Rejim hükümleri gereği vergisiz ithal edilen buğdayın tavuklara yedirilip, yetiştirilen tavukların yumurtaları ve parçaları ihraç edilmesi gerekirken dahilde işleme izni çerçevesinde getirilen buğday, piyasaya sürülmekte, tavuklara ise piyasadaki ucuz yemler yedirilmektedir. Bu durumda; buğdayların tavukların yetiştirilmesinde kullanılması firmanın inisiyatifine bırakılmıştır. Buğdaya uygulanan %130 oranındaki gümrük vergisi ve %18 katma değer vergisi değerlendirildiğinde firma bu durumda büyük kazançlar elde etmektedir...” Ayrıntılı bilgi için bkz. Çopur, s.102.

⁴⁶³ Kahya, s.176.

oluşan zararın vergi kaybı olduğu bu nedenle hürriyeti bağlayıcı ceza yerine adli para cezası veya seçimlik cezaların öngörülmesinin daha yerinde olacağı, kaçakçılığın azaltılmasının cezaların artırılması ile değil, gümrük denetimi ile çözülebileceği ifade edilmiştir.⁴⁶⁴

Kaçakçılık fiillerinin izlenilmesinin zorlaşması ve kaçakçılık oranlarındaki artış nedeniyle, kaçakçılıkla daha etkin mücadele edebilmek için ortaya çıkan yasal ve idari tedbirlerde değişiklik yapma zorunluluğu, ülkemizde de kaçakçılık mevzuatının sık değişmesine neden olmuştur. 1932 yılında çıkartılan 1918 sayılı “*Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun*”, 1983 yılında 2867 sayılı Kanun ile değiştirilmiş, 1985 yılında çıkartılan 3217 sayılı Kanun ile kaçakçılık mevzuatında esaslı bir şekilde değişikliğe gidilmiştir. 1918 sayılı Kanun, 2003 yılında 4926 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır. 4926 sayılı Kanun ise 4 yıl yürürlükte kaldıktan sonra 2017 yılında 5607 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. 5607 sayılı Kanun da 2013 yılında yayımlanan 6455 sayılı Kanun ile köklü değişikliklere uğramıştır. 6455 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten yalnızca 3 ay sonra da 6545 sayılı “*Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*” ile KMK’da yine köklü değişikliklere gidilmiştir. Mevzuatın bu denli sık bir şekilde değişmesi kanunların somut olaylara uygulanmasını zorlaştırdığı gibi uygulayıcıların da mevzuata hakimiyetini ve adaptasyonunu zorlaştırmaktadır.

⁴⁶⁴ Şentürk, s.152. ; Şentürk, s.391.

SONUÇ

Kaçakçılık fiilleri, politik ve ekonomik otoriteler üzerinde önemli bir tehdittir. Kaçakçılık suçları, vergi, istihdam ve gelir kaybına, haksız rekabete, kayıt dışı ekonomi yaratılmasına neden olarak kamu düzenini bozmaktadır. Ekonomik suçlar arasında yer alan gümrük kaçakçılığı suçları, devletlerin önemli miktarda vergi, istihdam ve gelir kaybına neden olmaktadır. Ayrıca, suçtan elde edilen menfaat haksız rekabete yol açmakta ve kayıt dışı ekonomi yaratmaktadır. Ayrıca, kaçakçılık fiilleri ile elde edilen gelir organize suç ve terör örgütlerinin önemli bir gelir kaynağını oluşturmaktadır. Bu nedenle, kaçakçılıkla mücadelede Türkiye’de olduğu gibi devletler radikal tedbirler almak zorunda kalmıştır. Ülkemizde, kaçakçılık ile mücadelenin tarihsel gelişimi incelendiğinde mevzuatta sıklıkla değişim yapıldığı görülmektedir. Bu durum her ne kadar gelişen sosyal düzen ve toplumsal ihtiyaçlar karşısında makul kabul edilebilirse de bu durum uygulamada birtakım sorunlara neden olmaktadır. Kaçakçılığa ilişkin mevzuatın dağınık olması uygulamada birtakım sorunlara neden olmaktadır. Sorunlar neticesinde sürekli değişen mevzuat, toplumsal bilincin gelişmesini de engellemektedir.

Türkiye’de de coğrafi konumu ve sosyo-ekonomik nedenlerden dolayı ithalat kaçakçılığı fiilleri sıklıkla görülmektedir. Ülkemizde de tarihsel süreç içerisinde kaçakçılık ve gümrük mevzuatında sık değişiklikler yapılmıştır. Bu durum her ne kadar kaçakçılıkla mücadelede daha radikal önlemler alındığını gösterse de kaçakçılıkla mücadelede mevzuatın dağınık olması ve yerleşik bir kaçakçılık mevzuatının oluşmaması gibi durumlar uygulamada birtakım problemlerle karşılaşılmasına neden olmaktadır. Literatürde ithalat kaçakçılığı suçu ile ilgili yapılan çalışmalar göstermektedir ki, kaçakçılık suçlarına karşı adli ve idari yaptırımlar her ne kadar zamanla ağırlaştırılmışsa da halen sıklıkla karşılaşılmaktadır. İthalat kaçakçılığı suçunda uygulamada karşılaşılan problemler esasında mevzuatın dağınık olması, kanunların sık değişmesi nedeniyle uygulamada istikrarın sağlanamaması, çoğunlukla ekonomik amaçlarla işlenen bir suç olması nedeniyle toplumda suç bilincinin oluşmamış olmasından kaynaklamaktadır. O halde, ithalat kaçakçılığı suçunun yalnızca ceza hukuku sistematğinde incelenmesi yeterli değildir. İthalat kaçakçılığı suçu ekonomik görünümü olan bir suçtur, ithalat kaçakçılığı ile etkin bir mücadele izlenebilmesi için suçun altında yatan nedenlerin çözümlenmesi gerekir. Böylelikle, hangi fiillerin suç işleme kastı içerisinde hareket

edildiği veya hangi durumlarda idari yaptırım kapsamında kaldığı sorunu daha kolay anlaşılacaktır.

KMK, TCK'ya uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır. Ülkemizde yaşanan ciddi miktardaki kaçakçılık fiilleri karşısında kaçakçılık fiillerinin neden olduğu ekonomik ve sosyal etkilere çözüm sağlanabilmek için eski düzenlemelere göre daha sıkı tedbirler alındığı ve yaptırımların ağırlaştırıldığı görülmektedir. Ancak, suç ve suçluluk ile etkin mücadele edilebilmesi için ağır yaptırımlar öngörülmesi ve suçun yalnızca ceza boyutuyla ele alınması yaklaşımı doğru değildir. Öncelikle, suça ilişkin kriminolojik tespitler yapılarak, suçlu davranışları incelenmeli ve suç işlenilmesine neden olan etkenler değerlendirilmelidir. İthalat kaçakçılığı suçu ekonomik görünümü olan ve çoğu kez ekonomik nedenlerle işlenen bir suç türüdür.

KMK haricinde değişik kanunlarda da kaçakçılık suçlarına yer verilmiştir. İthalat ve ihracat kaçakçılığı suçları olmak üzere gümrük kaçakçılığı suçları, kaçakçılık konusu eşyanın ülkeye giriş veya çıkışı sırasındaki eylemler neticesinde vergi kaybına neden olan suçlar olduğundan, yapısal olarak ve suçun unsurları yönünden diğer kaçakçılık suçlarından ayrılmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde Türkiye’de çeşitli kanunlar ve düzenlemeler ile kaçakçılıkla mücadele edilmiş, nihayetinde KMK yürürlüğe girmiştir. 6455 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler ile Kanunda önemli değişiklikler yapılmış ve son halini almıştır. Kanunun 3. maddesinde kaçakçılık fiilleri sayılmış ve kaçakçılık suçları belirtilmiştir.

İthalat kaçakçılığı suçları ile korunan hukuki değerler; devletin hakimiyet yetkisi, devletin mali çıkarları ve ekonomik düzen olarak ifade edilmekle korunan temel hukuki değer, devletin egemenlik yetkisidir. İthalat kaçakçılığı suçlarının konusu; suç tanımına göre fiilin gerçekleştiği eşyadır. KMK’nın 3/10. maddesinde⁴⁶⁵ kaçakçılık konusu eşyanın “*akaryakıt, tütün, tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kağıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içecekler*” olması verilecek cezanın “*yarısından 2 katına kadar*

⁴⁶⁵ 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

Kaçakçılık suçları

MADDE 3 – (Değişik: 28/3/2013-6455/54 md.)

“(10) Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın akaryakıt ile tütün, tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kağıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek cezalar yarısından iki katına kadar artırılır, ancak bu fıkranın uygulanması suretiyle verilecek ceza üç yıldan az olamaz. (1) (2)”

artırılacağı” ve verilecek olan cezanın her halükarda “3 yıldan az olamayacağı” düzenlenmiştir.

İthalat kaçakçılığı suçlarında fail herkes olabilecekken, KMK’nın 4/4 maddesinde düzenlendiği üzere; suçun nitelikli hali, *“kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek, araştırmak ve soruşturmakla görevli kişiler tarafından veya meslek ve sanatın sağladığı kolaylıklardan yararlanmak suretiyle”* işlenmesi hali, yalnızca özel faillik sıfatına haiz kişiler tarafından gerçekleştirilebileceğinden ithalat kaçakçılığı suçları görünüşte özgü suçlardır. KMK m.18 doğrultusunda; ilgili gümrük idareleri ithalat kaçakçılığından yürütülen kovuşturmalarda suçtan zarar gören sıfatı ile davaya katılabilir.

Kaçakçılık suçlarına ilişkin nitelikli haller; KMK m.4.’de düzenlenmiştir. KMK m.4/3 ise; gümrük kaçakçılığı suçlarının *“tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde veya yararına olarak”* işlenmesi halinde, ayrıca *“tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine”* hükmedileceği düzenlenmiştir. Ancak; bu düzenleme nitelikli hale ilişkin değil, tüzel kişiler hakkında uygulanabilecek güvenlik tedbirlerine ilişkin bir düzenlemedir. KMK m.4/5’de ise; gümrük kaçakçılığı suçlarının *“belgede sahtecilik”* ile işlenmesi halinde ayrıca bu suçtan dolayı da cezaya hükmedileceği belirtilerek nitelikli haller başlığı altında esasen özel bir içtima kuralına yer verilmiştir. KMK m.4/6 hükmüyle, KMK’nın 19. maddesinde sayılan kişilerin, gümrük kaçakçılığı suçlarının işlenmesine kasten göz yummaları halinde müşterek fail olarak sorumlu tutulacakları düzenlenmiştir. Bu düzenleme de esasen müşterek failliğe yönelik bir iştirak hükmüdür. Bu madde hükümlerinin neden *“nitelikli haller “* başlığı altında düzenlendiği anlaşılabilir değildir. Bu nedenle; bu hükümlerin nitelikli haller bölümünden çıkartılması gerekir.

KMK’nın 4/7. maddesinde, gümrük kaçakçılığı suçlarında suçun konusunu oluşturan eşyanın niteliğine göre cezada artırım öngörülmüştür. Bu nitelikli hal bakımından *“devletin siyasi, iktisadi veya askeri güvenliğini bozacak ya da çevre veya toplum sağlığını tehdit edecek nitelikte”* eşyadan ne anlaşılması gerektiği belirlenmelidir. Ancak, eşyanın niteliğine yönelik somut bir tespitin nasıl yapılacağı belirsizdir. Bu nedenle; kanunilik ilkesine aykırı olduğu düşünülebilir.

Kaçakçılık suçları bakımından KMK’da taksir ile sorumluluğa yönelik açık bir düzenleme bulunmadığından bu suçların taksirle işlenmesi halinde failin cezalandırılabilmesi hukuken mümkün değildir. İthalat kaçakçılığı suçları; genel kast ile

işlenmekle birlikte, ithal eşya ticareti suçunun saik olarak ticari amaçla işlenmesi gerekmektedir. Kişinin; kişisel ihtiyacı doğrultusunda hareket etmesi halinde bu suç oluşmaz. Yargıtay kararları doğrultusunda; *“failin ticari amaçla hareket edip etmediği, ekonomik ve sosyal durumundan, suç konusu eşyanın nevi, cinsi, kullanım yeri, zamanı, miktarı, değeri, bulundurma ve ele geçiriliş biçimi, failin mesleği”* vb. hususlar gözetilerek değerlendirilmelidir.

Gümrük kaçakçılığı suçlarının teknik ve ekonomik yönleri gereği etkin pişmanlık da bu doğrultuda düzenlenmiştir. Fail; işlediği suçun aydınlanmasındaki katkısı veya ekonomik bir suç olan kaçakçılık eylemi nedeniyle oluşan ekonomik değer kaybını karşılamasına bağlı olarak etkin pişmanlıktan faydalanmaktadır. KMK 5/1. maddesinde, cezasızlık nedeni olarak etkin pişmanlık tanımlanmıştır. Failin, erken aşamada yaşadığı pişmanlığı aktif olarak ortaya çıkarması ve failin haber verme eylemi olmasaydı ortaya çıkarılamayacak olan suçun aydınlatılması halini cezasızlık nedeni olarak kabul edilmiştir. KMK’nın 5/1. maddesinin 2. cümlesi ile m.5/2’de cezada indirim nedeni olarak etkin pişmanlık hallerine yer verilmiştir. KMK’nın 5/1. maddesinin 2. cümlesi ile kaçakçılık eylemi haber alındıktan sonra, *“failin bütünü ile ortaya çıkmasına hizmet ve yardım eden kişinin”* davranışı karşısında cezada 2/3 oranında indirim uygulanmaktadır. KMK’nın 5/2. fıkrasında ise, ithali yasak eşyanın ülkeye sokulması suçu hariç olmak üzere *“kaçakçılık suçlarını işlemiş olan kişinin, etkin pişmanlık göstererek suç konusu eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı kadar parayı Devlet Hazinesine ödemesi”* halinde, ödemenin soruşturma evresi sona erinceye kadar yapılması durumunda yarı oranında, kovuşturma evresinde hüküm verilinceye kadar yapılması durumunda üçte bir oranında indirim yapılacağı düzenlenmiştir. Ancak; bu hükmün, *“mükerrirler hakkında veya suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi”* halinde uygulanmayacağı düzenlenmiştir. Böylelikle, kaçakçılık suçlarını işlemeyi alışkanlık veya iştigal konusu yapmış kişilerin bu etkin pişmanlık düzenlemesinden yararlanması engellenmiştir.

İthalat kaçakçılığı suçlarında; KMK m.3/21 hükmü gereğince eylemin teşebbüs aşamasında kalması halinde TCK 35/2 doğrultusunda cezada indirim yapılmayacak, failin eylemi tamamlanmış suç gibi cezalandırılacaktır.

İthalat kaçakçılığı suçları, münferit olarak işlenebildiği gibi *“2 kişi ile birlikte iştirak halinde, üç veya daha fazla kişi ile birlikte toplu halde veya bir örgüt faaliyeti*

çerçevesinde” işlenebilir. Suçların, örgüt çerçevesinde işlenmesi halinde nitelikli haller kapsamında KMK m.4/1 hükmü ile 3 kişi ya da daha fazla kişi ile birlikte işlenmesi halinde KMK m.4/2 hükümlerinin gözetilmesi gerekir.

Suça katılan kişilerin, *“müşterek fail, yardım eden, azmettiren, suç örgütünü kuran, yöneten veya örgüt üyesi”* olup olmadıkları TCK’nın 37-41. maddeleri arasında düzenlenen iştirak hükümlerine göre belirlenmektedir. Yargıtay kararlarında sıklıkla; ithalatçı şirketin ortakları, müdürleri, suç konusu eşyaları taşıyanlar ve gümrük beyannamelerini hazırlayan kişiler arasında iştirak ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

Yargıtay kararlarında görüldüğü üzere; ithalat kaçakçılığı suçlarında, sanık veya sanıklar hakkında benzer nitelikteki iddialar ile açılmış birden fazla ceza dosyası bulunması halinde, *“eylemlerin benzer suç vasfına yönelik olması, suç tarihi ve işlenen suçun niteliğine”* göre eylemlerin kendi içinde ayrı ayrı TCK 43. maddesi kapsamında *“zincirleme suç”* bakımından, *“dosyaların incelenmesi, gerektiğinde birleştirilmesi, kesinleşmiş olanların celbedilip değerlendirilmesi, irtibatlı olması durumunda sonuç cezadan mahsubunda dikkate alınması ve sanığın veya sanıkların hukuki durumunun buna göre belirlenmesi”* gerekmektedir.

İthalat kaçakçılığı fiilleri bakımından, hem eşya müsadere hem de kazanç müsadere mümkündür. KMK’nın 13. maddesinde de; *“kaçak eşyanın taşınmasında bilerek kullanılan veya kullanılmaya teşebbüs edilen her türlü taşıma araçlarının”* müsadere edilebileceği düzenlenmiştir. Aracın müsadere karar verilebilmesi için, *“kaçak eşyanın suçun işlenmesini kolaylaştıracak veya fiilin ortaya çıkmasını engelleyecek şekilde özel olarak hazırlanmış gizli bir tertibat içerisinde saklanmış veya taşınmış olması”* gerekmektedir. Ayrıca; *“kaçak eşyanın taşıma aracının yüküne göre miktar veya hacim bakımından tamamını veya çoğunu oluşturması, nitelikleri gereği ancak bu taşıt ile taşınabilir olması”* veya *“taşıma aracındaki eşyanın toplum ya da çevre sağlığına zararlı olması hallerinde”* araç müsadere edilebilir. Yargıtay tarafından da; *“eşyanın naklinde kullanılan aracın kaçak eşyanın miktar ve değeri ile hacim itibarıyla aracın taşıma kapasitesinin ağırlıklı bölümünü oluşturduğu ve aracın zulalı olduğu olduğunun bilirkşi raporuyla tespit edilmesi karşısında kaçak eşyanın taşındığı aracın, sahte belgeler kullanılarak yasal olmayan yollardan yurda sokulan yabancı menşeli ve kaçak araçların”* müsadere karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

İthalat kaçakçılığı suçlarında arama ve elkoymaya ilişkin ise; KMK m.9 hükümleri uygulanmaktadır. KMK m.9/2 ile KMK m.9/3 hükümleri gereğince yapılan arama ve elkoymanın “önleyici(kolluk) arama ve elkoyma” mı yoksa “adli arama ve elkoyma” mı olduğu hususu doktrinde tartışmalıdır. Bu fıkralarda; ani gelişen ve önleyici yönü ağır basan şüphe üzerine yapılan arama söz konusudur.

İthalat kaçakçılığı eylemlerinin ve yöntemlerinin karmaşıklığı ve suç unsurlarının tespit edilebilmesi için teknik birtakım tespitlerin yapılması gerekliliği karşısında ithalat kaçakçılığı suçlamalarında araştırma yöntemleri, bilirkişi incelemeleri ve etkili soruşturma yürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Bu husus, Yargıtay’ın kararlarında da sıklıkla vurgulanmıştır. İthalat kaçakçılığı suçlamalarında; Gümrük Müdürlüklerinden suç tarihine yakın tarihlerde gerçekleşen emsal beyannamelerin istenilmesi, uzman bilirkişilere inceleme yaptırılarak emsal beyannameler ile suç konusu eşya kıyaslanarak gerçek değerinin tespit ettirilmesi gerekmektedir. Ayrıca; fatura veya belgeye konu eşya ile el konulan eşyaların cins, miktar ve nevi yönünden karşılaştırılması, uyuşması halinde ibraz edilen faturanın menşelerinin araştırılması, şirketlerin defter ve belgelerinin incelenmesi, yeterli stoka sahip olup olmadıklarının tespit edilmesi, malların satıcısı olduğu iddia edilen şirketlerde mali bilirkişiler aracılığıyla ithal aşamasına kadar menşe araştırması yapılması, ithalat aşamasına kadar satış yapan şirket yetkililerinin tanık sıfatıyla dinlenilmesi, suç konusu eşyaların ithalatına ilişkin fatura, gümrük beyannamesi gibi tüm bilgi ve belgelerin celbedilmesi ve tüm bu hususlarda mali müşavir ve gümrük mevzuatında uzman bilirkişiler aracılığıyla denetime elverişli rapor hazırlanarak suç konusu eşyaların yasal yollardan ülkeye ithal edilip edilmediğinin tespit edilmesi gerekmektedir. İthalat kaçakçılığı suçlarında kovuşturma aşamasından önce yapılan tespitlerin de titizlikle yürütülmesi gerekmektedir. Ayrıca; kaçakçılık eylemlerini gerçekleştiren gerçek kişilerin tespit edilerek gerçek faille ulaşılması da büyük önem taşımaktadır. Yargıtay kararları doğrultusunda; kaçakçılık suçlarında failin tespit edilebilmesi için suç konusu gümrük beyannamelerini veren kişinin kim olduğunun, transfer belgeleri, ithalat- ihracat mizan belgeleri, muavin defterleri ve suç konusu diğer belgelerdeki imzaların kime ait olduğunun, ithalat-ihracat işlemlerine ilişkin talimatların kim tarafından verildiğinin araştırılması gerekir. Bir diğer önemli husus ise iddia edilen eylemin, KMK kapsamında kaçakçılık suçları kapsamında bir eylem mi, yoksa 4458 sayılı Gümrük Kanunu’nun 235 maddesinde düzenlenen idari yaptırımları gerektiren bir eylem mi olduğunun tespit edilmesidir.

KAYNAKÇA

Akçay, Selçuk. “Gümrüklerde Yolsuzluk: Dışsal Nedenleri, Sonuçları ve Önlemleri”. **İş Ahlakı Dergisi**. Vol.2, No.2, 2009 , ss.7-20. İnternet Erişim Adresi: <http://isahlakidergisi.com/sayilar/2-cilt-2-sayi/m0019> (Erişim Tarihi: 15.08.2021).

Akdağ, Hale. “Gönüllü Vazgeçme”. **Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Vol.3, No.2, 2013, ss.91-126. İnternet Erişim Adresi: <http://www.hukukdergi.hacettepe.edu.tr/dergi/C3S2makale7.pdf> (Erişim Tarihi: 13.07.2022)

Aksöz Yılmaz, Hande. “Kaçakçılığın Belirleyicileri: Avrupa ve Orta Asya Ülkeleri Üzerine Yapısal Eşitlik Modeli Uygulaması”. **Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi**. Vol.12, No.29, 2021, ss.272-285. DOI: 10.21076/vizyoner.719806 (Erişim Tarihi: 10.12.2021).

Aktaş, Yusuf. **Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamada Kaçakçılık, En Son Düzenlemelere Göre 1928 Sayılı Yasa**. İstanbul: Yasa Yayınları, 1983.

Arslan, Murat. **Suç Ekonomisi, Türkiye’de Organize Suçlar ve Organize Suçlarla Mücadele**. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2017.

Arslan, Ramazan, H. Hasan Örkücü ve Bülent Altunkaynak. “Kaçakçılıkta Yakalanan Malzeme Türlerine Göre Suçluların Kümelenmesi: İkili Kümeleme Yöntemi” . **Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi**. Vol.18. EYİ Özel Sayısı, 2018, s.883-896. DOI: 10.18092/ulikidince.348119. (Erişim Tarihi: 20.12.2020).

Aydın, Murat. **5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Çerçevesinde Kaçakçılık Fiilleri ve Yaptırımları**. Ankara: Adalet Yayınevi, 2012.

Arslan Mustafa ve Yakup Altan, “Küreselleşme ve Organize Suç”. **Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi**. Vol.1 , No.1, 2016, ss.73-86. DOI : [10.20989/ijbemp.5](https://doi.org/10.20989/ijbemp.5). (Erişim Tarihi: 10.11.2020).

Ardıç, Kamuran. “Türkiye’de Kaçakçılık ve Mücadele”. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü, 1990.

Ateş, Davut. **Uluslararası Politika**. 2. Baskı. Bursa: Dora Basım Yayıncılık, 2014.

Aytekin İnceoğlu, Asuman. “Ekonomik Suçlar”, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Vol.0(1), 2020.

Baş, Eylem. **Ceza Hukukunda Fail ve Mağdur**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

Bilican, Nazım, Cahit Gökçelik ve Gülsen Topçuoğlu. **Açıklamalı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**. Ankara: Ayrıntı Basımevi, 2007.

Bütün, Selçuk. “5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Gümrük Kaçakçılığı Suçları”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

Çelikkaya, Ali ve Mehmet Yüce. **Örnek Uygulamalarla Gümrük Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları**, Bursa: Dora Yayınevi, 2016.

Çilesiz, Seyfettin. **Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Açıklaması**. 5. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.

Çomaklı, Şafak Ertan. “AB İlerleme Raporları Çerçevesinde Türkiye’deki Vergi Kayıp ve Kaçaklarının Önlenmesine Yönelik Uygulamalar”. **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**. Vol.22, No.1, 2008, ss.51-82. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atauniiibd/issue/2693/35435> (Erişim Tarihi: 12.02.2021).

Çopur, İlhan. “Gümrük Kaçakçılığıyla Mücadelede Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri; Türkiye Gümrükleri Üzerine Bir Araştırma” .**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.

Demirbaş, Timuçin. **Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 16. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

Demirbaş, Timur. **Kriminoloji**. 7. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.

Dönmezer, Sulhi. “Ekonomik Suçlar”, **Erciyes Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**. Vol.7, 1985, ss.19-30. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/516154> (Erişim Tarihi:19.04.2021).

Dönmezer, Sulhi ve Sahir Erman. **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku**. İstanbul: Beta Yayıncılık, 1997.

Dursun, Hasan. “Ekonomik Suçlar ve Türkiye’deki Sürdürülebilir Kalkınmaya Etkileri”. **TBB Dergisi**. Vol. 58, 2005, s.215-245. İnternet Erişim Adresi: <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2005-58-143> (Erişim Tarihi: 17.03.2021).

Dursun, Selman (çev). “Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Ülkelere Ekonomik Suç Hakkındaki Tavsiyesi”. **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, C.21, Özel S., 2019, ss. 3293-3297.

Dursun, Selman. “Türk Ceza Hukuku Reformunun Ekonomi Ceza Hukukuna Etkileri”. Adem Sözüer (Ed.) *Dünyada ve Türkiye’de Ceza Hukuku Reformları Kongresi Cilt II* , İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013, ss.2239-2250. İnternet Erişim Adresi: <http://www.selmandursun.com/wp-content/uploads/sdursun-tch-reformu-ekonomi-ceza.pdf> (Erişim Tarihi: 17.04.2021).

Donay, Süheyl. “Kaçakçılık Kanununa Genel Bir Bakış” . **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**. Vol.37, 1971, ss.191-214. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhfm/issue/9123/114220> (Erişim Tarihi: 10.04.2021).

Dölger, Murat Volkan. “*Ekonomik Suçlar Bağlamında İhale Sürecine ve Sözleşmesine İlişkin Suçların Değerlendirilmesi*”, s.8. İnternet Erişim Adresi : https://www.academia.edu/5452698/%C4%B0hale_S%C3%BCrecine_%C4%B0li_%C5%9Fkin_Su%C3%A7lar%C4%B1n_De%C4%9Ferlendirilmesi?auto=download (Erişim Tarihi: 09.10.2021).

Elitaş, Bilge Leyli ve Ayberk Şeker. “Uluslararası Ticarete Tarife Dışı Önlemlerin Rolü: Türkiye Tekstil Sektörü Üzerine Bir Araştırma”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**. Vol.74, 2017 , s.51-74. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/428024>. (Erişim Tarihi: 20.12.2022).

Ergin, Yusuf. **5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Kaçakçılık Suçları**. 2. Basım. Ankara:Seçkin Yayıncılık, 2021.

Ergül, Ergin. “Avrupa Konseyi Çerçevesinde Terörle Hukuki ve Kurumsal Mücadele’”. **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Vol.18, No.3-4, 2014, ss.737-770.

Ertuğrul, Metin. **1918 Sayılı Kanuna Göre Gerekçeli, Açıklamalı, İçtihatlı Kaçakçılık Suçları ve İlgili Konular**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2002.

Es, Asaf. **Gümrük Vergisi ve Gümrük Vergi Uyuşmazlıklarının İdari ve Adli Çözüm Yolları**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

Erman, Sahir. **Ticari Ceza Hukuku IV : Kaçakçılık Suçları**. İstanbul: İsmail Akgün Vakfı Matbaası, 1981.

Farzanegan, Mohammad Reza. “Illegal Trade In The Iranian Economy: Evidence From A Structural Model”, **European Journal of Political Economy**. Vol.25, No.4, 2009, s.489-507. İnternet Erişim Adresi: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/26442/1/577843214.PDF> (Erişim Tarihi: 05.03.2021).

Gedik, Doğan. **5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’na Göre Akaryakıt Kaçakçılığı Suçları**. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.

Gediz Oral, Burcu ve Ali Rıza Gökbunar. “Karapara Aklamanın (Politik) Araçları: Yolsuzluk, Organize Suç ve Mücadelede Mali Önlemler” , **Yönetim ve Ekonomi Dergisi**. Vol.24, No.1 , 2017, s.89-114. DOI: <https://doi.org/10.18657/yonveek.307504>. (Erişim Tarihi: 17.03.2021).

Gencel, Ufuk ve Elif Kuru. “Vergi Kültürü ve Vergi Politikaları Etkileşimi: Türkiye Değerlendirmesi” . **Yönetim Bilimleri Dergisi**. Vol.10, No.20, ss.29-60. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/comuybd/issue/4103/54051> (Erişim Tarihi: 10.12.2021).

Gökçek, L. Gürkan. “Çivi Yazılı Tabletlerle Göre Eski Anadolu’da Vergi Uygulamaları Ve Kaçakçılık (M.Ö. ± 1975-1750)” , **Gazi Akademik Bakış Dergisi**. Vol.2, No.4, 2009, ss.147-155. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gav/issue/6527/86548> (Erişim Tarihi: 16.02.2021).

Gökgöz, Ahmet ve Ayberk Şeker. **Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebesi**. Bursa: Dora Yayıncılık, 2014.

Günay, Erkan. **Gümrük Kaçakçılığı Davalarında Fiili Değerlendirme Derdest Yargı Kararları Eşliğinde Uygulamalı**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2009.

Güner, Uğur. “Ekonomik Suçlar Ve Ekonomi Ceza Hukukuna İlişkin Yasal Düzenlemeler”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Vol.21 , No.2 , s.1413. İnternet Erişim Adresi: <https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2019/09/UGUR-GUNER.pdf> (Erişim Tarihi: 19.04.2021).

Günşen İçli, Tülin. **Kriminoloji**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.

Hakeri, Hakan. **Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 25. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2021.

Hunter, Jeff ve Anwar Shah. “Anti-Corruption Policies and Programs : A Framework for Evaluation” Policy Research Working Paper; No. 2501. World Bank, Washington, DC, 2000. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/19753> (Erişim Tarihi : 23.12.2021).

Husted, Steven ve Michael Melvin. **Uluslararası İktisat**. Fatih Saygılı ve Elif Tunalı Çalışkan (çev.) , Ankara: Palme Yayınevi, 2020.

Işık, Nihat ve Mustafa Acar. “Kayıtdışı Ekonomi : Ölçme Yöntemleri, Boyutları, Yarar ve Zararları Üzerine Bir Değerlendirme. **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**. Vol.21 No.2, 2003, s.117-136. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/66431>. (Erişim Tarihi: 17.04.2021).

İbrahim Çütücü, Muhammed Yaşar. “Ekonomik Büyüme ile Dış Ticaret Politikaları Arasındaki İlişki: Yapısal Kırılmalı Testlerle Ekonometrik Bir Analiz”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**. Vol.33, No.1, 2019, s.265-282. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atauniibid/issue/43125/426881> (Erişim Tarihi : 10.04.2021).

İçer, Zafer. “Türk Ceza Hukukunda Tüzel Kişiler”. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.

Kaban, Mater, Halim Aşaner, Özcan Güven ve Gürsel Yalvaç. **Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları (Eylül-1996, Temmuz 2001)**. Ankara: Adalet Yayınevi, 2001.

Kahya, Yavuz. “Suç Teorisi Işığında Türkiye’de Kaçakçılık Olgusu: Toplumsal Nedenleri, Boyutları ve Algısı” , **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. Vol.15, No.3, 2015, ss.159-178. DOI: 10.18037/ausbd.38731 (Erişim Tarihi : 12.04.2020).

Kılıç, Kaptan. **5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu: 5237 Sayılı TCK, 5271 Sayılı CMK, 5236 Sayılı Kabahatler Kanunu ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Açıklamalı**. Ankara: Gümrük Yayınları, 2007.

Kitapcı, İsmail. **Vergi Etiği-Vergi Psikolojisi**. 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015.

Koca, Mahmut ve İlhan Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 14. Baskı, Ankara: Seçkin, 2021.

Kubar, Yeşim. “Ekonomik Suçlar Üzerine Bir Alan Çalışması: Kayseri Kapalı Cezaevi Örneği”. **The Journal of Social Science**. Vol.4, No.7, 2020, s.359-376. DOI: 10.30520/tjsosci.668309.

Küçüktaşdemir, Özgür. “*Ekonomik Suçlar Bağlamında Türk Ticaret Kanununda Düzenlenen Suçlar ve Cezalar*”, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.

Loayza, Norman A. “The Economics Of The Informal Sector: A Simple Model And Some Emprical Evidence From Latin America” . **Policy Research Working Paper**, 1997. İnternet Erişim adresi: <http://documents.worldbank.org/curated/en/685181468743710751/The-economics-of-the-informalsector-a-simple-model-and-some-empirical-evidence-from-Latin-America> (Erişim Tarihi: 20.03.2021).

Onursal, Erkut. **Mevzuat ve Teknik Yönleri ile İthalat ve İhracat İşlemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.

Ovchinnikov, Sergey. “Definition of Customs Offences in International Law”. **Mediterranean Journal of Social Sciences**. Vol.6, No.3, 2015, ss.219-224. DOI: [10.5901/mjss.2015.v6n3s6p219](https://doi.org/10.5901/mjss.2015.v6n3s6p219). (Erişim Tarihi: 19.12.2020).

Öz, Ersan ve Ali Erim. “Tüm Yönleri ile Gümrük Kaçakçılığı Suçlarında İştirak” , **Gümrük ve Ticaret Dergisi**. Vol.8, 2016, ss.62-75. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1020000> (Erişim Tarihi: 21.07.2021).

Özay, Nihat. “Uluslararası Ticarete Korumacılık ve Türkiye’de Uygulanan Koruma Önlemleri”, **Gümrük ve Ticaret Dergisi**. Vol.5, 2015, s.23-33. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1020186>. (Erişim Tarihi: 20.12.2021).

Özbek, Veli Özer. **Ekonomi Ceza Hukuku Birinci Kitap Genel Hükümler**. 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

Özbek, Veli Özer, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız. **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 12. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

Özdamar, Selçuk. “Dış Ticarete Yeni Bir Kavram: Hayali İthalat”. *Gümrük ve Ticaret Dergisi*. Vol.1, 2013, s.50. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumrukticaretdergisi/issue/53340/709033> (Erişim Tarihi: 17.03.2021).

Özen, Mustafa. **5607 sayılı Kaçakçılık Kanununda Düzenlenen Suçlar**. Ankara: Adalet Yayınevi, 2015.

Özgenç, İzzet. **Suç Örgütleri**. 13. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.

Özgenç, İzzet. **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 17. Baskı, Ankara:Seçkin Yayıncılık, 2021.

Öztürk, Bahri ve Mustafa Ruhan Erdem. **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri**. 21. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

Özker, Niyazi ve Mine Bitiş. "Küreselleşme Sürecinde Vergi Sistemlerinin Niteliği ve Sürece İlişkin Uygulamalar" , Nihat Edizdoğan ve Özhan Çetinkaya(Ed.) , **Vergi ve Vergi Politikası Üzerine İncelemeler** içinde, Bursa, Ekin Yayınevi, 2011, ss.171-199.

Perçin, Önder. "Ekonomi Hukuku: Hukukun Sınıflandırılmasında Paradigma Kayması". **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Vol.59, No.2 ,2010, ss.277-308. DOI: 10.1501/Hukfak_0000001601. (Erişim Tarihi: 15.12.2021).

Sakar, Zeynep Müjde. "Türkiye’de Ekonomik Anlamda Kaçakçılık Suçları Ve Güvenlik Uygulamaları (2017-2018)", **Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. Vol.11, No.2, 2020, s.239-265. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jiss/issue/57906/773216> (16.02.2021).

Selahattin Tuncer, **Gümrük ve Gümrük Vergileri(Teori-Uygulama)**. Ankara: Yaklaşım Yayınları, 2001.

Sergii, Cherniavskiy, Ortynskyy Volodymyr, Rohatiuk Ihor, Udalova Larysa ve Sirant Myroslava. "Investigation of Crimes of an International Character". **Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues**. Vol.22, No.5, 2019. İnternet Erişim Adresi: <https://www.abacademies.org/articles/investigation-of-crimes-of-an-international-character-8702.html> (Erişim Tarihi: 23.11.2020).

Sutherland, Edwin H. “White Collar Criminality”, **American Sociology Review**. Vol.5, 1940. DOI: <http://dx.doi.org/10.4135/9781412959193.n252>.

Şahin, Mustafa. **Gümrük Vergileri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.

Şahpaz, Osman. “Gümrük Kanunu Uygulamalarının Kaçakçılık Üzerine Etkileri”. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

Şen, Ersan. “Yer Sağlayıcıların 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Karşısında Hukuki Durmu ve Tüzel Kişi Yer Sağlayıcıların Ceza Sorumluluğu” . **Ankara Barosu Dergisi**. No.4, 2012 , ss.279-308. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/abd/issue/33803/374349>. (Erişim Tarihi: 20.04.2021).

Şentürk, Candide. “Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nda Yer Alan İthalat Kaçakçılığı Suçları”, **Yayınlanmamış Doktora Tezi**. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.

Şentürk, Fatih ve Mustafa Kasap. “Beyaz yaka suçları ve finansal yolsuzluklar” . **Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**. Vol.3 , No.2 , 2013 , ss.143-167.

Şimşek, Efsun. “Türk Vergi Sisteminde Vergi Kaçakçılığı Suçu” . **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi** , İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

TC İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. **2019 Raporu**. Ankara, 2020.

TC İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. **2020 Raporu**, Ankara, 2021.

Tekin, Abdülkadir ve Ümit Engin Tekin. **Gümrük İşlemleri**, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

Tiedemann, Klaus. **Ekonomi Ceza Hukuku**. Ayşe Nuhoğlu (çev.), Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.

Tokgöz, Muhammet. “4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Gümrük Kaçakçılığı Suçları” .**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.

Toroslul, Nevzat ve Melek Toroslul. **Ceza Hukuku Genel Kısım**. Ankara:Savaş Yayınları, 2019.

Ümit, Ceyda. “Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda Etkin Pişmanlık Uygulaması: Yasal Gelişmeler Işığında Analitik Bir İnceleme”. **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Vol.12, 2021, ss.133-147. <https://doi.org/10.21492/inuhfd.809395>. (Erişim Tarihi: 17.01.2022).

Ünürvar, Mustafa, Önder Canveren ve Çağdaş Cengiz, **Uluslararası Ticaret ve Küresel Gelişmeler**, Ankara: Gazi Kitabevi, 2021.

Üyümez, Erkan Üyümez ve Raşit Gültekin “Gümrük Denetimi : Türkiye Uygulamalarının Analizi”, **Mehmet Akif Ersoy Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. Vol.8, No.14, 2016, s.344-365. İnternet Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/181920> (20.03.2021).

Yaşar, Mustafa. “5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nda İthalat Kaçakçılığı Suçları”. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.

Yaşar, Yusuf. **Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları (TCK m.188, m.192)**. 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.

Yeşilova, Alper. **Gümrük Hukukuna İlişkin Uyuşmazlıklar ve Hukuki Çözüm Yolları**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.

Yurdakul, Ali. **Vergi Ahlakı ve Vergi Ahlakını Belirleyen Faktörlerin Analizi: Bursa İli Örneği**. Bursa: Dora Yayıncılık, 2014.

Yurtcan, Erdener. **Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Şerhi**. 6. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.

Zafer, Hamide. **Ceza Hukuku Genel Hükümler Ders Kitabı**. 7. Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2021.

DiğER ELEKTRONİK KAYNAKLAR

<https://www.lexpera.com.tr/> (Yargıtay Kararlarına erişim için kullanılmıştır.)

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (Yargıtay Kararlarına erişim için kullanılmıştır.)

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> (Yayınlanmamış tezlere ulaşmak için kullanılmıştır.)

<https://gumrukrehberi.gov.tr>

<http://www.gcc-sg.org>

<http://www.ab.gov.tr>

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://www.egm.gov.tr>

<https://adlisicil.adalet.gov.tr/>

<https://muhasebat.hmb.gov.tr>